

ISSN 1857-7172

Vol. 4, Number 1, 2013.

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ - СКОПЈЕ
ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ, ОДБРАНА И МИР

Година 4, Број 1, 2013.

БЕЗБЕДНОСНИ ДИЈАЛОЗИ

СПИСАНИЕ ОД ОБЛАСТА НА БЕЗБЕДНОСТА, ОДБРАНАТА И МИРОВНИТЕ НАУКИ

БЕЗБЕДНОСНИ ДИЈАЛОЗИ / SECURITY DIALOGUES

ISSN 1857-7172

eISSN 1857-8055

Година 4, Број 1, 2013 / Vol. 4, No.1, 2013

<http://sd.fzf.ukim.edu.mk>

Security Dialogues
ONLINE

ISSN 1857-7172
eISSN 1857-8055
OPEN ACCESS

INTERNATIONAL PEER REVIEWED

Издавач/Publisher

Филозофски факултет – Скопје/Faculty of Philosophy - Skopje
Институт за безбедност, одбрана и мир/Institute of security, defence and peace
Уредувачки одбор/Editorial board: тел. (+389) 2 3066 232, email: sd@fzf.ukim.edu.mk

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК / EDITOR IN CHIEF

Toni MILESKI, PhD, Macedonia – toni@fzf.ukim.edu.mk
University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy – Institute of security, defence and peace

ЗАМЕНИК НА ГЛАВНИОТ УРЕДНИК / DEPUTY EDITOR

Mitko KOTOVCHEVSKI, Macedonia – kotovchevski@gmail.com
University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy – Institute of security, defence and peace

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР / EDITORIAL BOARD

Biljana VANKOVSKA, PhD, Macedonia – biljanav@fzf.ukim.edu.mk
Zoran NACEV, PhD, Macedonia – zorann@fzf.ukim.edu.mk
Lidija GEORGIEVA, PhD, Macedonia – georgieva03@yahoo.com
Marina MITREVSKA, PhD, Macedonia – marinamitrevska@yahoo.com
Oliver BAKRESKI, PhD, Macedonia – oliverbakreski@yahoo.com
Jan OBERG, PhD, Sweden - tff@transnational.org
Michael SHULTZ, PhD, Sweden - michael.schulz@globalstudies.gu.se
Franz-Lothar ALTMAN, PhD, Germany - franz_lothar_a@hotmail.com
James PETTIFER, PhD, Great Britain - james.pettifer@history.ox.ac.uk
Costas DANOPOULOS, PhD, USA - danopoulos@comcast.net
Ljubica JELUŠIČ, PhD, Slovenia - ljubica.jelusic@fdv.uni-lj.si
Emanuela C. DEL RE, PhD, Italy - ecdelre@gmail.com
Jennifer TODD, PhD, Republic of Ireland – jennifer.todd@ucd.ie
Žarko PUHOVSKI, PhD, Croatia - zpuhov@zimir.net
Mirko BILANDŽIĆ, PhD, Croatia - mbilandz@ffzg.hr
Želimir KEŠETOVIĆ, PhD, Serbia - zelimir.kesetovic@gmail.com
Yu-Chin CHENG, PhD, Czech Republic - cheng@fsv.cuni.cz

ТЕХНИЧКИ СЕКРЕТАР / TECHNICAL SECRETARY

М-р Николчо Спасов, Институт за безбедност, одбрана и мир

Лектор на македонски јазик: Билјана Богданоска
Лектор на англиски јазик: Марија Боева
Компјутерска обработка: Бомат графикс
Печати: Бомат графикс, Тираж: 250

СОДРЖИНА/CONTENT

ПРЕДГОВОР НА УРЕДНИКОТ/EDITOR'S NOTE

Toni Mileski	7
<i>Original scientific article</i>	
1. WAHABISM IN THE BALKANS – ISLAMIC THREAT OR THREAT TO THE ISLAM Mitko Kotovchevski.....	11
<i>Scientific article</i>	
2. NEW LEADERSHIP IN EU-CHINA: IRELAND'S EU PRESIDENCY V.S. CHINESE XI JINPING Yu-Chin Cheng.....	25
3. GEOPOLITICAL AND GEOSTRATEGIC IMPLICATION OF POSSIBLE NAVIGABLE CHANNEL DANUBE-MORAVA-VARDAR-THESSALONICA Toni Mileski, Emanuela C.del Re.....	51
4. IS THE ANARCHY IN INTERNATIONAL RELATIONS STILL ALIVE? CASE STUDY OF THE NAME DISPUTE BETWEEN MACEDONIA AND GREECE AND THE DECISION OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE DTD. 05.12.2011 Mario Sharevski	65
5. ВМРЕЖУВАЊЕ НА ФОРМИТЕ НА ГЛОБАЛНИОТ ТЕРОРИЗАМ Тања Милошевска.....	79
6. КООРДИНИРАЧКИ УЛОГИ НА ИЗВРШНАТА ВЛАСТ КАКО ВАРИЈАБЛИ КОИ ГИ ОЦРТУВААТ БЕЗБЕДНОСНИТЕ РЕЛАЦИИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Оливер Бакрески, Стојан Славески.....	93
7. ЗАКАНАТА ОД НЕДРЖАВНИ АКТЕРИ ВО XXI ВЕК НИЗ ПРИЗМАТА НА ТРОЈСТВОТО НА КЛАУЗЕВИЦ Ненад Танески.....	107
8. УЛОГА НА ОРГАНИЗАЦИСКАТА СТРУКТРА ЗА ЕФИКАСНО УПРАВУВАЊЕ СО БЕЗБЕДНОСНИОТ СЕКТОР Биљана Стевановска.....	123
9. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЕУ СТАНДАРДИ ВО ГРАНИЧНОТО УПРАВУВАЊЕ КАКО УСЛОВ ЗА БЕЗБЕДНИ ГРАНИЦИ <i>VIS-A-VIS</i> ЕВРОИНТЕГРАЦИЈАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Златко Николоски, Снежана Трајановска.....	151
<i>Review</i>	
10. АКТИВНОСТИ НА ГРАНИЧНАТА ПОЛИЦИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Гоце Џуклески.....	171

11. ДИПЛОМАТИЈА НА НАЈВИСОКО НИВО (САМИТ)	
Милорад Петрески.....	183
12. DISPLAYING THE 49TH MUNICH SECURITY CONFERENCE	
Николчо Спасов.....	199
LIST OF REVIEWERS	202
INSTRUCTIONS FOR AUTHORS.....	204

ПРЕДГОВОР НА УРЕДНИКОТ

Почитувани читатели,

Во периодот помеѓу двата броја меѓународното научно списание „Безбедносни дијалози“ успеа да се стекне со членство во престижната база на индексирани списанија EBSCO. Значењето на овој чин е уште поголемо доколку се знае дека оваа база на индексирани списанија е посочена од Министерството за образование и наука Република Македонија како една од базите кои се нотирани во новиот Закон за високо образование и кои се потребни на професорскиот кадар за менторства на Вториот циклус на студии. Истовремено, „Безбедносни дијалози“ претставува едно од осумте научни списанија кои егзистираат на Филозофскиот факултет и кои успешно преку проект финансиран од Универзитетот Св. Кирил и Методиј, се интегрирани во единствената платформа за отворен пристап за сите списанија на Филозофскиот факултет.

Почетокот на 2013 година на полето на безбедноста, одбраната и мирот понуди многу динамика, која отвори добра аналитичка рамка за научна опсервација на конкретни проблеми. Современите безбедносни настани, како на локално, регионално и светско ниво овозможуваат широка лепеза насоки за научни опсервации. Оттука, во првиот број за 2013 година читателите ќе имаат можност да прочитаат солидни научно-засновани анализи за курентни проблеми од сферата на безбедноста, одбраната, мировните процеси, интегративните процеси и сл. Во бројот кој е пред вас, ќе можете да прочитате за Вахабизмот на Балканот и да дознаете дали тој претставува исламска закана или закана за исламот. Понатаму, со особена чест и задоволство Ви го презентираме трудот кој дава одговори поврзани со односите помеѓу Европската Унија и Кина, втемелени на две клучни прашања: финансиската криза во ЕУ и можната воена соработка помеѓу ЕУ и Кина. Следува научен труд кој што се занимава со геополитичка и геостратегиска анализа на можните импликации од пловниот канал Дунав-Морава-Вардар-Солун. Притоа се сугерираат потенцијалните правци за идно геополитичко и геостратегиско редефинирање на регионите на ЈИЕ и Централна Европа. Состојбите во сферата на меѓународните односи се основниот мотив во трудот кој се обидува да утврди дали анархијата е сè уште присутна и живее во меѓународните односи. Во овој труд се обработува пресудата на Меѓународниот суд на правдата во Хаг по случајот Македонија против Грција, донесена на 05.12.2011, како правен акт од институција воспоставена од Обединетите Нации. Вмрежувањето на формите на глобалниот тероризам претставува труд кој што укажува дека глобалните терористички организации се многу рационални во своето однесување и се потпираат на мрежните структури при нивното дејствување. Во продолжение можете да го прочитате трудот кој претставува

анализа на координирачките улоги на извршната власт во остварување на потребната координација на безбедносниот сектор во Република Македонија. Следува труд кој што се занимава со заканите од недржавни актери во 21-от век низ призмата на тројството на Клаузевиц. На страниците на „Безбедносни дијалози“ во првиот број за 2013 година, ќе можете да се запознаете и со улогата на организациската структура за ефикасно управување со безбедносниот сектор. Следните два труда се однесуваат на проблематика која се врзува за интегрираното гранично управување. Првиот е со наслов „Имплементација на ЕУ стандарди во граничното управување како услов за безбедни граници“, додека вториот се однесува на активностите на граничната полиција во Република Македонија. Трудот „дипломатија на највисоко ниво“ претставува обид да се дефинира и карактеризира дипломатијата на највисоко ниво (Самит) како алатка за унапредување на надворешно-политичките односи и начин за комуницирање во мултилатералната дипломатија. На самиот крај се наоѓа приказот за 49-та минхенска конференција за безбедност.

Со почит,

Проф. д-р Тони Милески

Главен и одговорен уредник

EDITOR'S NOTE

Dear readers,

During the period between the two numbers international scientific journal "Security Dialogues" managed to gain membership in the prestigious journals indexed database EBSCO. The significance of this act is even greater if it is known that this database is indexed journals listed by the Ministry of education and Science of the Republic of Macedonia as one of the bases that are noted in the new Law on Higher Education and required the teaching staff of the Second Mentoring cycle. At the same time, "Security Dialogues" is one of eight scientific journals that exist at the Faculty of Philosophy and who successfully through a project funded by the Ss. Cyril and Methodius University, the only integrated platform for open access to all the journals on the Faculty of Philosophy.

The beginning of 2013 the areas of security, the defense and peace offers a lot of momentum, which opened a good analytical framework for scientific observation of specific problems. Contemporary security events on local, regional and global level guidelines allow a wide range of scientific observations. Hence, in the first issue for 2013 readers will be able to read based on solid scientific analyzes specific problems in the area of security, defense, peace processes, integration processes and so on. In the number that is in front of you, you can read about Wahhabism in the Balkans and to find out whether it is an Islamic threat or a threat to Islam. Further, with great honor and pleasure to present you the paper provides answers relating to relations between the European Union and China, based on two key issues: the financial crisis in the EU and possible military cooperation between the EU and China. Following, a scientific paper that deals with the geopolitical and geostrategic analysis of the possible implications of the navigable canal Danube-Morava-Vardar-Thessaloniki. The paper suggested potential directions for future geopolitical and geostrategic regions redefining at the SEE and Central Europe. A development in the field of international relations is the basic theme of the paper is trying to determine whether anarchy is still present and living in international relations. This paper deals with the International Court of justice in The Hague in the case of Macedonia against Greece, adopted on 05.12.2011, as a legal act by an institution established by the United Nations. Wiring the forms of global terrorism is labor which suggests that global terrorist organizations are very rational in their behavior and rely on their network structures in action. Below you can read the paper presents an analysis of the Coordinating role of the executive in achieving the necessary coordination of the security sector in the country. Following work that deals with threats from non-state actors in the 21st century through the prism of Clausewitz trinity. The pages of "Security Dialogues" in the first issue for 2013, you will be able to explore the role of organizational structure to effectively manage the security sector. The next two papers

relating to matters that are binding on integrated border management. The first is titled "Implementation of EU standards in border management as a condition for safe limits", while the second refers to the actions of border guards in the country. The paper "diplomacy at the highest level" is an attempt to define features and diplomacy at the highest level (Summit) as a tool for advancing foreign policy relations and ways of communicating in multilateral diplomacy. At the end is located the view of 49th Munich Security Conference.

Sincerely,
Prof. Toni Mileski, Ph.D.
Editor in chief

WAHHABISM IN THE BALKANS – ISLAMIC THREAT OR THREAT TO THE ISLAM

ВАХАБИЗМОТ НА БАЛКАНОТ – ИСЛАМСКА ЗАКАНА ИЛИ ЗАКАНА ЗА ИСЛАМОТ

Mitko Kotovcevski, Ph.D

Faculty of Philosophy-Institute of Security, Defence and Peace

kotovcevski@gmail.com

АПСТРАКТ: Во пост-конфликтната атмосфера на Балканот вахабизмот почна да се шири (на почетокот - срамежливо и со незабележителен бројот на членови кои со времето почна да расте и да го збогатува екстремното Балканско милје). Ако пред десет години неговите следбеници не можеа да пополнат повеќе од еден ред на верници во џамиите (нивното место беше во последните редови), денес сликата драстично се промени во нивна полза. Ситуацијата брзо се менува од ден на ден, нивниот број во одредени области се зголемува со аритметичка прогресија која создава нив можност да станат доминантни групи и на тој начин тивко да ги "окупираат" џамиите во повеќе балкански градови.

Со брзиот пораст на нивната структура, се зголемија нивните амбиции и цели, но, исто така, се зголеми и нивната агресија и агресивна реторика, радикализација на нивните цели, со што се отвора патот кон насилство и тероризам на нивните екстремни и радикални јадра. Како илустрација на нивните насилни дејствија во овој труд ќе се потенцираат голем број на интересни настани поврзани со безбедноста кои се случиле во последните години на територијата од Босна до Македонија.

Клучни зборови: закана, тероризам, вахабизам, Балкан.

ABSTRACT: In the post-conflict atmosphere of the Balkans the Wahhabism began to spread (at the beginning - shyly and with unremarkable number of members which in time began to grow and enrich its extreme Balkan milieu). If ten years ago its followers could not fill more than one row of believers in the mosques (their place was in the final rows), today the image has drastically changed in their favor. The situation is rapidly changing day by day, their numbers in certain areas are increasing with arithmetic

progression which creates the opportunity for them to become the dominant groups and thus to quietly "occupy" the mosques in more Balkan cities.

With the rapid increase of their structure, they have increased their ambitions and goals, but also their aggression and aggressive rhetoric, the radicalization of their goals, which opens the way to violence and terrorism of their extreme and radical nuclei. As an illustration of their violent actions in this paper will emphasize a number of interesting events related to the safety that have occurred in the recent years in the territory from Bosnia to Macedonia.

Key words: threat, terrorism, wahhabism, Balkan.

INTRODUCTION

Although Wahhabism is considered as a relatively new sect or occurrence by many analysts and scholars, its arch-beginnings should be searched in the early 18th century, or more specifically in the teachings of Muhammad ibn Abdul Wahhab (1703-1792). The term "Wahhabi" that is used today in the modern terminology comes from the Turkish language, but its original roots are found in the Arabic term " Wahabiyyah " which in modern language is used to denote the followers of the Arab learning of its creator and a great reformer of the Islam, Wahhab - who broke with the new innovations that were untypical of the Islam and its roots.

His followers claim for themselves that they continue the tradition and the path of Salaf al-Salih (pious ancestor) from the first generation of Muslims and that is why they call themselves "Sefafi" or "Early Muslims".

After the bloody Balkan conflicts which took part at the end of the last century, Bosnia became the most fertile soil in which the Islamist fundamentalist movement will root and start spreading in parts of Montenegro, Sandzak, Kosovo, parts of Serbia, Albania and Macedonia - the largest Balkan's hotspots of the Islamic fundamentalism and radicalism.

WAHHABI MOVEMENT IN BOSNIA AND HERCEGOVINA (BiH)

In this context, the most sobering event for the Balkan politicians and safety experts was the attack on the police station in Bugojno (which had a tragic epilogue). This event awoke the Bosnian government which despite the information for the existence of strong Wahhabi movement positioned in the village of Upper Maocha, remained quite inert and took no concrete measures to eliminate the safety threats with religious background. Immediately after the terrorist attack, the government of Bosnia and Herzegovina admitted that there 3000 Wahhabi acting at the territory of their country.

Also, the safety situation in the town of Maglaj was drastically worsened as a result of the rise of radical Islam in the town. The result of their increasing activity was a series of incidents and activities in which the main actors were from the ranks of the aggressive Wahhabi movement in this part of Bosnia and Herzegovina.

The Wahhabi movement and the Islamic fundamentalism in Bosnia seriously started infiltrating in the territory of the Republic of Serbia as well, especially in the Rashka – Sandzak region.

WAHHABI MOVEMENT IN THE AREA OF RASHKA AND EXPANSION ACROSS EUROPE

The beginnings of the Wahhabi movement in the area of Rashka are closely related to Senica and Alia Mahmutovich, coordinator of the Wahhabi community in the Rashka area. The Wahhabi propaganda by Alia Mahmutovich started in 1993, after he returned from his pilgrimage in Saudi Arabia. He formed a special committee in the Islamic religious community for Wahhabis. This was the first step to start the missionary work for the networking of Wahhabism in the Rashka area. (Ahmed, 2000: 95).

The propagation of Wahhabism as a matrix (which will be shown later) started with verbal and physical harassment of believers and imams in the mosques and outside of them. As soon as the war in Bosnia and Herzegovina ended, there were more favorable conditions to strengthen the foundations of the movement, particularly in terms of enhanced coordination between the Wahhabis and mujahedin groups that existed in Bosnia and Herzegovina. The information in the media indicated that many of the Wahhabis in Rashka completed training in mujahideen camps and then engaged in global terrorist trends.

The further actions of the movement were directed towards recruiting people, indoctrinating and strengthening the movement in every sense. With the purpose of drawing the attention of the public, on 25.09.2010 in Senica they organized a column of a dozen of cars waving the mujahedeen flag and shouting "We love Bosnia" and "Sandzak is Bosnia" (Ahmed, 2000: 115).

The largest and most frequent gatherings occurred at the mosque "Valida", the oldest and central mosque in Senica. According to the estimates, Senica had around 150-200 people (men), and together with their families (women and children) this number increased significantly. Out of this number, 40 members can be pointed out as "hard core" members.

In Novi Pazar the Wahhabi "cell" began its operation in the late 1999 and soon after that, the number of members began to increase. The spiritual authority and organizer

in this initial phase was a citizen of Novi Pazar who completed his studies at the Faculty of Theology in Saudi Arabia.

Since there were a large number of incidents at the mosques, the members of the Novi Pazar Wahhabi movement began demonstrating their fundamentalist and Islamic aspirations elsewhere.

On 10 February 2002 there was a protest against the publication of cartoon of the Prophet Muhammad in Denmark. They were shouting "Allah ekber" and burned a number of flags of those countries which, in their opinion, were their biggest enemies - USA, Israel and Denmark.

The entire event was strikingly reminiscent of similar events that took place in Afghanistan, Lebanon and Palestine. The extremist activities were complemented by systematic attacks on cars in the outskirts of the town. In their opinion, in these attacks the "lechers" were beaten and tortured. None of the cases was reported to the police for fear that the Wahhabis and the possible compromise in the public. There is an interesting fact related to catching of the thieves who tried to enter the gold store "Dukat" in Novi Pazar by the Wahhabis. Until the police arrived the Wahhabis cut the arm to one of the thieves, the arm with which he tried to steal the gold.

The public is familiar with the case of "Balkanika", a band that was supposed to hold a concert in Novi Pazar and whose instruments were all broken prior to the concert by the Wahhabis, under the pretext that this kind of music was not in accordance with the Islamic norms.

Through all these incidents in which the greatest possible extremism was expressed, the Wahhabi movement was rising with great confidence. This number of incidents is not final, there were such a large number of them and they had such intensity that the other believers asked the Islamic Religious Community to prohibit the entrance of Wahhabis in the mosques. This initiative was rejected on the pretext that believers can not be rejected. The real reasons for rejecting this initiative were certainly different. In essence, the first reason was of related to finances since the financial centers that supported the Wahhabi movement largely financed the Islamic Religious Community of Sandzak as well.

The reason for the intensity in the use of extreme force of Novi Pazar's Wahhabis should be searched primarily in the Islamic ideology of Jihad as a means of establishing an Islamic state as the structure and organization of the community. This movement, unlike the others, was criminal and included individuals who were "former" fighters, drug dealers, pimps etc. Because of these and other reasons the Novi Pazar Wahhabis relatively quickly advanced to the path of terrorism. When the police teams were checking for operational information, on 16 March 2007 near Ninaj Mountain in the village of Zabren (near the

Kosovo border) they found a terrorist camp which was a confirmation that the Novi Pazar's Wahhabis took the path of global terrorism. The camp also had a hiding place for weapons, ammunition and a large number of propaganda material and video clips. The police arrested four Wahhabis found near the camp and they were accused of terrorism, illegal possession of weapons and membership in foreign terrorist groups.

WAHHABI MOVEMENT IN KOSOVO

The beginnings of the Wahhabi movement in the area of Kosovo can be traced at the end of the last century, especially in the duration of the Serbian - Kosovo conflict when a considerable number of mujahideen were fighting for UCK. After the end of the war activities (as was the example in Bosnia) part of them remained in Kosovo and infiltrated deeply into the local population.

The radical Wahhabi movement in Kosovo did not find strong support among the citizens, yet the biggest reason for concern is the information about their growing membership - a tendency that is typical and characteristic of all analyzed countries.

The original purpose of the movement is "confrontation" with the regular ICM in Kosovo. A parallel goal with this "campaign for conquering the hearts and souls of the true Muslims" is to carry out continuous attacks over the new Kosovo institutions (declared as pro-Western) and to reduce the influence of the EULEX mission in Kosovo. In this context we should point out the operation of a Wahhabi group consisting of around 15 people who "operates" in Kosovska Mitrovica.

In Kosovo, a group of five members was arrested (who are considered to be Wahhabis) suspected of planning armed attacks and incitement to hatred. Among the arrested in the group there were Kosovo Albanians and Bosnians who were perceived at a gathering of Sunni religious extremists in Bosnia and Herzegovina.

WAHHABI MOVEMENT IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

The Kosovo crisis in 1999 and the conflict in the Republic of Macedonia in 2001 significantly contributed to the radicalization of ethnic Albanians and opened the way for networking of the extreme - radical Islamic teachings and the rapid infiltration of Islamic fundamentalism and Wahhabi movement in our country. Since 2001 there has been an increasing number of expert reporting on the presence of Islamist extremists in the region (Binh)) and in the Republic of Macedonia. According the analyses based on some studies, in the region and in Macedonia there is presence of several groups, three of which are the most extreme: Tarikat, Black Rose and the Wahhabi (Morrison, 2008: 110). The Republic of

Macedonia and the region are most affected by the presence and rapid penetration of Wahhabis who are continually winning new "spaces" for their activities.

The ethnic composition of the Wahhabi movement in Macedonia is dominated by representatives of the Albanian population, but members of other ethnic communities are noted as well, such as the Macedonian Muslims, the Bosnians and an insignificant number of Turks. The Wahhabi movement is mainly concentrated in the Skopje region, in the rural parts of Northwestern Macedonia (characteristic of the poor illiterate population with strong religious affiliation) in the Northern parts of the Republic that border with Kosovo - Kumanovo, Tetovo and Gostivar. Their networking continues in the regions of Struga, Debar and Kichevo, but their presence has also been marked in Radovish, Prilep, and partially in Resen and Ohrid (early beginnings). Among their major leaders are the Albanians from the Skopje region that maintain strong connections not only with Kosovo, but with certain Arabic countries as well. In the stage of their positioning in the religious landscape of the Republic of Macedonia, their efforts are completely focused on taking control over the major mosques in Skopje and over the Islamic Religious Community. Indirectly, it is a sign of a subtle struggle to achieve domination over the Muslim population and a quiet struggle to increase the gap of distrust between the Macedonian and Albanian communities in the Republic of Macedonia. The former goal of their action is the radicalization of Muslims, intensifying of their project of "Great Albania" and introducing young believers into the dangerous paths of Jihad, perceived in a negative connotation of its original meaning, thus assuming complete control over the young Islamic population.

In the recent period, ICM was involved several times in dealing with the tensions that rose between the radical Wahhabis and the traditional Sufi Fraction. By its planned, well-organized and aggressive actions they succeed in a relatively short period to evolve from insignificant minority into a dominant category that gained control over the religious life of the Muslims in the country's capital.

With their active support and the persistence of young imams who acquired their education in the Middle East, Saudi Arabia and Syria (and some of them in Istanbul - Turkey), the Wahhabis symbolically took the "supremacy" over the biggest mosque in Skopje - "Yaya Pasha" and today they control the five largest mosques in the city. The ICM saw the red light and were so alarmed by the Wahhabi penetration in the religious objects that they asked for protection by the state.

They had a more marked media promotion in 2006 by organizing protests Skopje and Tetovo. The reason for those protests was to condemn the publication of cartoons of the Prophet Muhammad. This action at the same time transferred part of the religious coloration of the Middle East into the streets of Skopje, which in its turn, marked the first

public promotion of events of this kind in the Republic of Macedonia (similar promotions had occurred in some areas which during the Crisis of 2001 where under "mujahedeen protection"). With this act, the Wahhabis publicly showed their presence in a symbolic way, by following an already familiar matrix, as seen in Bosnia, Sandzak and Kosovo. With their presence they also wanted to send a message that the capital has been transformed in their center in the Republic of Macedonia.

In 2002, the local Wahhabis were reinforced by fighters from the Arab countries. In a violent manner and with use of weapons, they occupied the main religious building in Tetovo - Tekje. This violent act was the culmination of a confrontation process with the group Sufizi - Bektashi, a group whose members were mainly in Tetovo and had long tradition of acting in this region. Their mutual animosity was initiated by the diametrically different approach in the interpretation and practice of the Islam and that was an introduction to the struggle between different Islamic groups in Macedonia. Since then, the Wahhabis have been using Tekje in Tetovo to perform their religious rituals (Scwartz, 2007: 11-12).

Based on all studies published that deal with this phenomenon in the Balkans and Macedonia we can conclude the following essential goals and methods of action:

- The Wahhabi aggressive agenda is primarily focused on indoctrinating, selecting and recruiting young Muslims
- The age range of their target group include boys between the age of 16 and 20 (and older categories).
- The process of selection and safety assessment of candidates includes analysis of their financial situation, the level of intellectual ability, resourcefulness and loyalty;
- The process of their encouragement and "cleansing" in order for them to accept the Wahhabi style of living and thinking unconditionally;
- The process of parallel introduction to the glory, courage and life of the mujahideen and their struggle to accomplish their universal goals (getting familiar with their "international struggle" in Bosnia, Chechnya, Iraq, Afghanistan, etc.)
- Following the selection of candidates, the best of them are sent to be educated abroad at the universities in Saudi Arabia, Syria and Egypt (and elsewhere) to study the Islam;
- Part of the "selected" candidates are sent to the well-known training camps for terrorist training;
- After completing the terrorist training, they are actively involved in the crisis regions across world or in putting into effect the terrorist acts primarily in Europe and USA, but also in other parts of the world.

The extensive and growing infiltration of the Wahhabis in the Republic of Macedonia shortly after became the subject of scientific interest of many experts studying the phenomenon of terrorism.

In 2004 the French terrorism expert Claude Monet already brought out his findings that some leaders of the Islamic Community receive significant amounts of financial funds, possibly from al-Qaeda. In addition, he pointed out that the Wahhabis tend to take control over the IRC (Islamic Religious Community) by using that money. Monet also warned that there are around 100 fundamentalists linked to terrorist organizations that operate in Macedonia (Deliso, 2006: 6). To our knowledge, in 2001 and 2002 there were about 550 fundamentalists operating on the territory of the Republic of Macedonia. Some of these mujahedeen operated individually, while some took part in the terrorist group ANA (in total, about one-sixth of the total composition of ONA – the National Liberation Army).

Their organization, positioning and intense activity began in 1990 through the formation of a significant number of Islamic relief agencies. During 1998 they started to transfer the so-called "triplets" of KLA in the Republic of Macedonia with the purpose to set off explosives in several cities. One of the main organizers of these activities was educated in Syria and Jordan and had contacts with many people from the Republic of Macedonia who acted in favor of the Islamic fundamentalism.

During the conflict in the Republic of Macedonia in 2001 the participation of mujahedeen groups was registered in all crisis areas. In the Kumanovo-Lipkovo region the Mujahideen unit called "Imran Elezi" (around 120 people) acted independently, meaning it was not included in the organizational structure of the 113th Brigade of the so-called ONA. In this region, the mujahedeen groups were located in the villages of Slupchane, Matejche Vishtica, Vaksince, Otlja and Lipkovo (MVR, 2002: 4).

In the Skopje crisis region, the mujahedeen took part in the armed activities in the villages of Tanushevci, Brest, Malino maalo and Arachinovo.

In the Tetovo crisis region the mujahedeen groups were located in the villages of Bozovce, Vejce, Gajre and Poroj (MVR, 2002: 4) and participated in the execution of the bloody massacres over the members of the Macedonian security forces. In addition, another mujahedeen group was stationed in the Skopje suburb of Gazi Baba. This group had a large amount of weapons and was supposed to provide logistical support to a terrorist group that was eliminated on 7 August 2001, in the same neighborhood.

In the duration of the conflict and after it ended, there remained several groups that were part of the so-called "ANA" (Albanian National Army) in the area of Skopje and its surroundings, as well as in other crisis regions. These groups intended to plan and perform new operations against the Macedonian security forces in Tetovo, Kumanovo and Skopje.

"Within the frames of the so-called "ANA" in the crisis regions it was noted the presence of groups of Mujahedeen (domestic and international politicians and experts in a very hypocritical and insolent manner continuously denied the existence of ANA-author's note). Therefore, in October 2001 approximately 100 mujahideen were located in the village of Lipkovo, around 40 in the village of Otlja and from 35-40 in the village of Matejche, whereas in the village of Dolno Orashje – Tetovo there were between 50 and 60 Mujahedeen (including some from the Arab countries). On 18 and 19 January 2002, a group of mujahedeen (25-30 people) entered in Macedonia from Kosovo and was stationed in the village of Bogovinje (MVR, 2002: 4).

The purpose of this group (as of other "flying groups" that illegally crossed the borders with Kosovo and Albania - author's note) was to carry out monitoring activities and plan the future terrorist actions against the Macedonian security forces, as well as to reorganize and restructure the current "war" formations that were operating in this region.

Their ultimate goal was to restart the conflict from 2001, and not virtually, (because according to the claims of "experts", ANA was a virtual organization existing only on the web pages and the Internet) but rather real with previously developed plans.

One of the recent warnings about the presence of Wahhabism in Macedonia was in the article of 26 March 2010 in the British newspaper the *Sunday Times* in which unambiguously confirms that Saudi Arabia invests in Islamic groups in the Balkans" (The Sunday Times, 2010) and consequently, in the Republic of Macedonia.

But despite the warnings, the Macedonian authorities do not believe that Macedonia is the main target, but instead, they think that Macedonia is only a territory only used for recruiting young Wahhabis and a starting point from which they will carry out the attacks on the Western countries.

Their quick and effective positioning in Macedonia was largely facilitated by the poor economic conditions and the deeply polarized and unstable interethnic relations and, as well as by the free flows of financial funds which through various channels end in the Wahhabi funds.

What is characteristic about their recruiting activities of new members is the recruitment of young Wahhabis with psycho-physical disabilities who in the future should be used as potential "suicide bombers".

The current events in this field from the aspect of national safety are inevitably categorized into the sphere of safety risks from terrorism. This means that on the territory of our country and outside its borders there is a well positioned terrorist collectivity (with its structural elements: major segment, aides, reporters and segments in charge of propaganda, recruitment, logistics and training) who aspire to achieve their ultimate goal.

In this context, it is a dynamic and a preparatory stage which has not yet developed into a direct threat to the country and its vital values, i.e. Into a threat which implies the achievement of all terrorist goals on the territory of the Republic of Macedonia.

Herewith we may emphasize the latest findings related to the increased interest of Wahhabi groups to infiltrate and position within the structures of the Army and Ministry of Interior Affairs (particularly in the special forces), in the sphere of intelligence and counterintelligence services, as well as the findings regarding the increased frequency of military training with the hardcore members of the Wahhabis (especially in the rural centers after the religious rites have ended).

Therefore, the question that arises is whether the Republic of Macedonia, due to their presence on its territory, is turning into "a new nest of Islamic terrorism" together with the other Balkan countries, a nest which will give rise to a brand new, highly dangerous terrorist threat to the Balkans, Europe and beyond.

Although this security threat is still in its latent phase, it is still a "venomous snake" into the core of our society – a snake which is still resting, but will certainly in the end put in its poison (at the first attempt of the potential to make a quick and unpredictable move, trying to protect itself against the incoming threat). At this stage, the Republic of Macedonia is but an "oasis of peace" to this venomous snake, a logistic base or a "safety heaven", a safe route on the way to Europe, but in the next stage in will turn into a highway to hell on a national and international level.

At this stage, both sides are "satisfied" with the established status-quo situation regarding the safety in the country, in which both sides "enjoy" the false and seemingly peaceful situation, up until the moment when one of the sides makes the fatal move. "The day" will not occur until the extremists and fundamentalists strengthen to that extent to which they will transform not only into an Islamist threat, but into a threat to the Islam and a threat to the national safety of the country and even more – a threat to the Islam, but also a threat to the national, regional and international safety.

CONCLUSION

Today when the stabilization process of the post-conflict situation in the Balkans is still far from its full completion, the question that arises is what to do next. The answer to this very complex question is neither simple nor easy, as it is essentially difficult to fight against the world's greatestt evil - the terrorism. Not only that the Balkan terrorist scenarios are not completed, but they are still in the process of being written. What is certain about this Balkan-European terrorist scenario is only one thing - its ending which is bound to be very bloody. This scenario probably seems overly pessimistic; however, the

extent of terrorist links between the terrorists from Islamic countries and their associates in the Balkan countries should finally reveal – present the new growing and long-term threat to the stability of the Balkans and to the democratization process which is at a very critical point at this stage.

We should also point out that there are serious obstacles to the "foreign terrorist and extremist forces" vision to create a state on the Balkans according to their model and "teachings". The greatest and primary obstacle is the large cultural gap that exists between the knowledge and practice of Islam in the Middle East and its manifestations in the Balkans.

However, there are serious indicators showing the strong connections installed and nurtured in the past by the militant groups, particularly their success in the relations with these groups on which they were acting upon, leading to the conclusion that the prospects for terrorist and other forms of illegal activities in the Balkans will increase and become more intense. The process of their intensifying will have negative implications and will pose serious threats to both the countries in the region and to the Western interests, with a high possibility of strengthening even more their irredentist claims for the entire area.

The only thing that needs to be done at this stage is to detect the new and increasing safety threats in a timely manner, and to make solid security analysis and assessments. The second goal that should be simultaneously achieved is that the European and US intelligence – security services focus on the new threats generated by the "terrorist links", in order to minimize the negative consequences and repercussions with no political tactization. The Balkans is a geographical and integral part of Europe, a part which shares its fate and future with the fate and future of Europe.

Today when the whole world is directly or indirectly, more or less involved in the war against terrorism and when the consequences of terrorism become global, the safety of Europe will inevitably depend on the safety conditions in the Balkans. Europe will have to cut all routes of terrorism leading to and from the Balkans. The war against terrorism on a global, regional and national level will last for a very long period of time and this modern evil can be fought against only with joint efforts, which will reduce the consequences from terrorism to minimum.

The countries that were involved in armed conflicts that raged in the past fifteen years in the Balkans have become involved in the vicious circle of armed conflicts and terrorism. It's a perpetual symbiosis of two threats that are mutually supportive, i.e. one successfully paves the way to the other and vice versa. The involvement of these countries into the global terrorist network represents a serious threat that could generate an intensive wave of terrorist activities that may escalate and transform into new and even

more bloody armed conflicts. As long as these "hidden" threats exist, there is a great possibility of renewing the armed conflicts in the still unstable Balkan countries. The Balkans are once again becoming a hostage to a new hegemonic strategy, which is very subtle at this stage, but has a tendency to culminate in the next decade on an international level and in that context, on a regional level - in the Balkan's closed circle of uncertainties and threats.

The conflict and post-conflict situation in the Balkans has created a favorable ground for terrorist networking of al-Qaeda, for its strengthening, positioning and successful execution of new terrorist attacks in the USA, Europe and worldwide. At same time, in the Balkans there is a parallel implementation of the Wahhabi movement and teachings, which has managed to recruit and mobilize a significant number of young people for a relatively short time and to "occupy" the largest Islamic religious buildings in many cities of the Balkans.

The penetration of Wahhabism in the Balkans was a well-planned operation with the purpose of achieving their strategic goals for penetration in Europe.

In the future, we will find the "blond" Balkan extreme Wahhabis in all well-known crisis regions across the world (Islamic hotspots), but they will also be the main perpetrators of the major terrorist attacks in Europe and beyond in the future. The Balkans have become a solid operational and planning basis for preparing and executing the future major and bloody terrorist attacks of Al Qaeda, as well as of the "local" terrorist networks.

The Balkan lessons are quite instructional, particularly to the countries of the region and beyond. Their underestimation in the period to come could further aggravate and complicate the safety conditions in the region and block all democratic processes in the Balkan countries and thus prove a serious obstacle for their successful integration in NATO and the EU.

LITERATURE

1. **Котовчевски М.** (2003) *Македонија воена алка на светот*, Скопје: Македонска цивилизација.
2. **Котовчевски М.** (2003) *Современ тероризам*, Скопје: Македонска цивилизација.
3. **Ahmed S.** (2000) *Abdu'l-kadim Dhel-hum, Muhammed Husejn Shendub "Vehabizam - sta je to"*, Муних.
4. **Binh P.** Rait of Vahhabi "Camp" Raises Tensions in Sandzak, www.birn.eu.com/en/75/102496
5. **Morrison K.** (2008) "Wahhabism in the Balkans" in: Advanced Recherche and Assessment Group Bolakn Series 08/06, Swindon, U.K.: Advanced Recherche and Assessment Group.
6. **Swartz S.** (2007) "The Balkan Front" in: The Weekly Standard, No 12.
7. **Deliso C.** (2006) "Fissures in Balkan Islam" in: The Christian Science Monitor 98, No. 55.
8. The Sunday Times. (2010) "Saudis fund Balkan Muslims spreading hate of the West".
9. МВР на РМ (2002) „Информација за присуството на исламско фундаменталистичкиот фактор во Република Македонија“, Скопје.

NEW LEADERSHIP IN EU-CHINA: IRELAND'S EU PRESIDENCY V.S. CHINESE XI JINGPING

НОВОТО РАКОВОДСТВО ВО ОДНОСИТЕ ЕУ-КИНА: ИРСКОТО
ПРЕТСЕДАТЕЛСТВО ВО ЕУ V.S. КИНСКОТО НА КСИ ЖИНПИНГ

CHENG, Yu-Chin

Lecturer, Institute of Political Science, Charles University in Prague

Deputy Secretary, Taiwan Strategy Research Association in Taipei

cheng@fsv.cuni.cz

Abstract: In November 2011, the EU and China are ready for new leadership change, and both of them try to draft new EU-China policy to engage comprehensively; after 2008, China has been active in the EU affairs, and even both parties sit together to discuss the solution of the EU financial crisis. More and more heads of the EU governments believe that China is playing key role to support European economic growth and solution of financial problem. In addition, the barrier of military cooperation between the EU and China has not removed since 1989, and both of them have interest to discuss how to turn new page of the EU-China military cooperation under the EU-China new leadership.

This paper aims to analyse how the EU and China cooperate to tackle the EU financial crisis, and how the EU and China restarts military cooperation under the new leadership that refer to the Ireland's EU Presidency and the Chinese Xi Jinping in 2013. This research applies the Comparative Case Study Research Design to set the two above-mentioned questions in order to analyse how the new leadership responses by, and it employs the Neo-liberalism to be the theory base to analyse the EU-China relations in the EU financial crisis and military cooperation. At last but not least, the research process data by the principles of the OSINT (Open-Source Intelligence)

The research finding speaks that China has strong willing to help the EU solve the EU financial problem, but China cannot avoid risk while helping the EU financial crisis, but therefore, China provides help but not much. In accordance with the EU-China military cooperation. The EU cannot skip political stress from the USA, and they have no process to lift up the weapon embargo against China, but more and more countries have already helped or cooperated with China in military field, because more and more European countries have been tired of US-China hostility or competition, and they voice for China, and believe China has no threat against the EU member states.

This paper concludes that the EU does not stop persuasion toward China to cooperate with the EU to solve the EU financial problem, but China does some but not much in this issues; with regard to the EU-China military cooperation, China still continues to lobby the EU to drop the weapon embargo enforcement, and persuade the EU to restart military cooperation, and furthermore, the EU has change mind and position to favour China to restore military cooperation, and plan to a serial policies to prevent the political pressure from the United States.

Keywords: EU weapon embargo against China, the EU financial crisis, the EU-China Relations, the EU-China Leadership

Абстракт: Во ноември 2011 година, Европската Унија и Кина беа подготвени за новите раководни промени. Двете страни се обидуваа да подготват нови политики за поцелосна соработка, особено после 2008 година, кога Кина станува активен партнер во внатрешните односи на ЕУ, па дури и да разговараат заедно на иста маса за решавање на финансиската криза во ЕУ. Се повеќе и повеќе лидери на влади на држави од ЕУ веруваат дека Кина игра клучна улога во подршката на економскиот растеж на ЕУ и решавањето на финансиските проблеми. Покрај тоа, бариерите за воена соработка помеѓу ЕУ и Кина не се надминати од 1989 година, иако и двете страни имаат желба за вртење на нова страница во областа на воената соработка.

Трудот има интенција да направи анализа за тоа како ЕУ и Кина соработуваат за да ја надминат финансиската криза во ЕУ, и како ЕУ и Кина да ја рестартираат воената соработка во рамките на новите раководства кои се однесуваат на претседателството на Ирска со ЕУ и ерата на претседателот на Кина Кси Јинпинг во 2013 година. Истражувањето се базира на компаративна студија на случај и ги опфаќа двете погоре споменати прашања, како и употреба на нео-либерализмот како теоретска база за анализа на односите помеѓу ЕУ и Кина во областа на економската криза и воената соработка. И како последно, но не помалку важно, истражувањето се темели принципите на т.н. разузнавање на отворени ресурси.

Резултатите од истражувањето говорат дека Кина има силна воља за помогнат на ЕУ во реѓавањето на финансиските проблеми, пришто не може да ги избегне ризиците од таквата помош поради што се нуди помош, но не онолку колку што би можело. Во однос на воената соработка, ЕУ не може да го прескокне политичкиот притисок од САД и ослободување од ембаргото за купување оружје од Кина, иако се повеќе и повеќе држави веќе се потпомогнати или соработувале со Кина на воено поле затоа што се повеќе и повеќе држави се уморни од непријателството или натпреварот

помеѓу САД и Кина. Оттука, тие се вртат кон Кина затоа што сметаат дека Кина не претставува закана за државите членки на ЕУ.

Овој труд заклучува дека ЕУ нема да застане во убедувањето на Кина да соработува со ЕУ во решавањето на финансиските проблеми, но Кина не прави нешто позначајно на ова поле. Во однос на воената соработка помеѓу ЕУ и Кина, Кина продолжува да лобира во ЕУ за отфрлање на ембаргото за оружје и рестартирање на воената соработка. Уште повеќе ЕУ ги менува позициите кон Кина за рестартирање на воената соработка, и планира да изгради серија од политики кои ќе го превенираат политичкиот притисок од страна на САД.

Клучни зборови: Ембарго на оружје од ЕУ кон Кина, ЕУ финансиска криза, ЕУ-Кина односи, ЕУ-Кина раководства.

INTRODUCTION

Since the 2008 financial crisis happened, the national powers between China and the EU have been shifted. China becomes a influential player in the international affairs, and the EU plans to co-operate with China to tackle home and abroad affairs, particularly about EU financial crisis and military co-operation. China is expected to be a stability provider (Stabilitätsanker für Ostasien) to ensure economic growth in East Asia as well as in world, and to be active in world politics (Zugewinn in internationalem Einfluß) to share responsibility to resolve issues (Hilpert et al. 2009: 29-31). To rejoin international affairs has been a long journey for China, and she experiences four stages— isolation, normalisation, interaction, and participation/intervention.

Between the major and minor Cultural Revolutions, China eyed on legitimacy of regime and diplomatic recognition from the international community. China isolated and distanced from international affairs in order to protect own authority and to seek for more diplomatic recognition. After gaining diplomatic recognition from the United States, Japan, Germany, France, and United Kingdom, China was in the era of diplomacy normalisation to engage and communicate with the international community to co-operate and exchange in international affairs. Since China launched economic reform, how and what to interact with the international community has been the top priority for China's national development. After 2008, China starts to take the key role in international affairs, and plans to strengthen China's influence into world politics; moreover, China encourages the public diplomacy to anchor the People-to-People channel to assist traditional diplomacy.

The EU-China relations can also be applied the four stage of Chinese diplomacy to understand, but some EU members have already had extraordinary relationship with China, and mutual co-operation starts earlier than other countries. Unlike U.S.-China relations, most

EU countries care less about Asian affairs, and express respect to China in geopolitics, and they pose no hostility against China, and have no ambition to control the world, and furthermore, more and more European states encourage broad co-operation and engagement with China. In particular, more and more EU states consider and persuade each to invite China to draft a strategy to solve financial crisis, and restart negotiation to reunite China to participate military cooperation.

As regard financial crisis and military co-operation, these two are always on the agenda to defend and offend. Indeed, the issues are no longer modern, but have different outlook under various EU-China leaderships. This paper is designed to research how the EU and China to manage the financial crisis and military co-operation under the 2013 Irish EU Presidency and Xi Jinping's administration. The theory base is applied the Complex Interdependence termed by Robert O. Keohane and Joseph S. Nye, Jr. to analyse co-operation progress and development between the EU and China in the financial crisis and military co-operation. The Complex Interdependence argues that a nation realises co-operation is better than war destruction, and state-to-state co-operation can start in economic field, and expands to other field, such like security.

The Complex interdependence outlines that it is unsure for a nation to use military power to have what it wants, but a nation is possible to have what it plans throughout economic co-operation instead. It cannot be concluded that economic co-operation is an easy programme for state-to-state co-operation. (Keohane and Nye, Jr. 1987: 726-727) outline that economic co-operation was a sensitive issue among nations between the 1970s and 1980s, and that was the time the EU and China underwent economic co-operation. The Complex Interdependence points out co-operation comes from necessity, and demand also appeals collaboration, and the EU and China are respective economic and military giants, and it has no doubt that both sides rely on the Complex Interdependence.¹ Besides, this paper follows the Historical Review approach to study the development between the EU and China mutual co-operation.

This paper concentrates on three themes—the core value of the EU and China's new leaderships, the EU-China co-operation in financial crisis, and military co-operation. First of all, this is very important to analyse the core value between the EU and China's new leadership. The EU presidency may not control policies, but it can prioritise agendas and issues, and it also influence trend of EU policy development; as regard Chinese government,

¹ Complex interdependence refers to a situation among a number of countries in which multiple channels of contact connect societies; there is no hierarchy of issues; and military force is not used by governments towards one another. Keohane, R. O., & Nye, J. S., Power and Interdependence revisited. *International Organization*, 41(04), 1987, p.731.

the leadership is absolute to shape China's national development. Nevertheless, to analyse the core value of the EU and China's leadership is the subject to distinguish sameness or diffusion in the EU-China co-operation.

Secondly, this analysis focuses on how China and the EU to co-operate financial crisis management. The 2008 financial crisis was caused by these major problems—European sovereign debt maladministration, low-transparency financial information, and the U.S. Housing Bubble. The European sovereign debt maladministration slows down Europe economic growth and worsen governmental debt, and low-transparency financial information leaves a loop for global opportunists to exploit global financial markets to disorder economy, and the U.S. Housing Bubble triggers a global recession.

In accordance with interdependence of finance and economy around the world, the EU is so nature to suffer economic decline, but its counterpart—China, turns beneficiary during the 2008 financial crisis. In spite of mass amount of foreign investment, China becomes a economic driver for the world since 2000, and China turns rich after the 2008 financial crisis; not surprisingly, more and more countries request China to shoulder more responsibility of international affairs, and the EU also starts to invite China to help Europe get rid of economic depression as well as to encourage Chinese companies to invest firms inside the EU zone.

At last but not least, China is optimistic to trade off with the EU in military co-operation. China has suffer invasion because of ineffective defence for centuries, and how to modernise military force is the top priority for Chinese leaders. To modernise Chinese military power, China devotes into military technology innovation as well as military co-operation with foreign countries. However, the Tiananmen Square protests of 1989 disrupts Chinese military co-operation with the EU countries, and the United States also censors every military co-operation programme with China.

Even though the EU succeeds to enforce weapon embargo against China, there is still no common position among member states in this issue; no doubt and surprise, China criticises this decision, and voices to restore mutual military co-operation. In the early stage, China was keen on demand of military technology and co-operation with the EU, but nowadays, China requests to lift the weapon embargo in order to national pride more than necessity. Of course, it cannot be interpreted that China has no desire of the EU's military capacity, but China still loves to have military co-operation with the EU.

To reach the EU-China military co-operation is also a way to request China to get more involvement into international security, and to encourage both sides to reach common position in disputed issues. In addition, the EU and China reach military co-operation to be helpful in defence transparency and confidence-building, and it can lower misunderstanding

and hostility. Although the EU and China have different political culture, both of them work hard to constitute co-operation framework to achieve common position or interest in different policies.

RESPECTIVE CORE VALUE IN EU-CHINA NEW LEADERSHIP

A formation of leadership can reflect core value of administration or policy. The EU and China come from different political background and culture, and it exist difference, but it also can reach sameness as well. The EU is an international-regional organisation, and it protects individual national interest, but it also seeks for common position. The EU leadership refers to the presidency (the Presidency of the Council of the European Union) which is in charge of the Council of the European Union operation. The EU Presidency plans the meeting, and prioritises agendas for the Council of the European Union (the Council), and bridges dialogue among the EU institutions, and the EU presidency is teamed up by rotated member states every 6 months. It is believed that various EU presidency reflects miscellaneous leadership.

Table 1 Policy Priorities between the EU and China

2013 Irish EU Presidency's priority related to China	The policy of Chinese Xi Jinping's administration for the EU
<ol style="list-style-type: none"> 1. International trade and giving impetus to trade agreements with partners around the globe. (Economic policy) 2. closer cooperation and engagement with the EU's Asian partners. (Economic policy) 3. Achieving progress in negotiations on Free Trade Agreements (FTA) and Investment Protection agreements. (Economic policy) 4. to strengthen the EU's external ability to act through the development of civilian and military capabilities for Conflict Prevention and Crisis Management. (Defence policy) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Use Chinese approach to help solve the EU financial crisis.(Economic policy) 2. Encourage Chinese companies to invest Europe to support "EU Securing Stability".(Economic policy) 3. Persuade the EU to lift up protectionism. (Economic policy) 4. Request the EU to stop weapon embargo against China. (Defence policy)
EU-China common position	

- closer co-operation and engagement with the EU's Asian partners = Encourage Chinese companies to invest Europe to support "EU Securing Stability"
- Achieving progress in negotiations on Free Trade Agreements (FTA) and Investment Protection agreements = Persuade the EU to lift up protectionism

Source: Presidency of the Council of the European Union (2013), *Programme of the Irish Presidency of the Council of the European Union*. Retrieved from http://www.eu2013.ie/media/eupresidency/content/documents/EU-Pres_Prog_A4.pdf, p.10,p.15,p.21-23; 梁正綱, 貶口的籌碼: 歐盟對中國武器禁運 (Eng: Devalue: the EU Weapon's Embargo against China), (台北: 秀威資訊科技股份有限公司, 2011), pp.97-98.

The leadership of the Irish EU Presidency targets on "Make a Difference", and "Win-Win Engagement with Partners", and concerns more on home affairs, such like EU institutions reform, stimulus for economic growth and banking system reform. In addition, the Irish EU Presidency highlights the importance of EU's closer co-operation and relationship with China in economy.

To achieve closer partnership makes the EU more flexible to engage with China, and preserves more rights to rebalance economic growth. More and more EU states quarrel with China over trade dispute and protectionism (anti-dumping), and asuse China to exploit the EU trade market to remind fertile ground for Chinese economic booming. As regard EU-China economic co-operation, it is mutual demand, but is also mutual hostility. The Irish EU Presidency realises China's influence in international trade, and plans to deepen EU-China economic co-operation to sustain and recover European economy, and persuades China to protect and respect the EU companies rights in China.

The Irish EU Presidency encourages military co-operation in crisis manage and conflict prevention, and invites China to share more responsibility in international security; as a matter of fact, the EU believes China is capable of peacekeeping operation to fulfill crisis management as well as conflict prevention. Responsibility of international security is not solely coming towards the EU member states, but China has to be a responsible great power to manage international security.

After China becomes a active player of international trade, achieving equal trade treatment and removing competitiveness barrier is the subject to manage for the Chinese leadership. Unlike former president Hu Jintao, the current leader, Xi jingping, probably witnesses Chinese economy to develop forwards or backwards at the crossroad. First of all, the EU and other nations expect Xi jingping to shoulder more responsibility to regulate financial crisis, and are likely to pose more hostility against Chinese economy growth. During Hu Jintao's leadership, China was at the period which China was at the top of world economy, but Xi jingping probably has no luck to enjoy top Chinese economic growth,

particularly the global financial crisis worsens more, and a increasing number of nations enforce preventive trade enforcement to stop Chinese trade power, and to deliver strong signal to request China to open domestic market more.

Table 2 International trade in goods and services

International trade in goods and services

As a percentage of GDP

	Imports						Exports					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Australia	21.1	22.0	22.1	20.0	19.7	--	20.0	19.9	22.7	19.6	21.2	--
Austria	51.3	53.2	53.5	45.6	49.9	54.0	56.4	58.9	59.3	50.1	54.1	57.3
Belgium	77.0	78.7	84.1	70.1	77.6	83.1	80.8	82.5	84.9	72.8	79.9	84.3
Canada	33.6	33.0	33.6	30.4	31.3	--	36.1	35.0	35.1	28.7	29.4	--
Chile	29.6	31.9	39.5	29.5	31.9	34.7	43.9	45.2	41.5	37.0	38.1	38.1
Czech Republic	64.0	65.6	62.1	55.7	64.7	70.7	67.0	68.2	64.4	59.7	67.9	74.9
Denmark	48.9	49.9	51.6	43.8	45.1	48.4	52.1	52.2	54.7	47.6	50.3	53.8
Estonia	82.9	76.3	75.1	58.9	72.5	87.8	72.7	67.1	70.8	64.7	79.4	92.7
Finland	40.8	40.7	43.1	35.7	39.0	41.4	45.5	45.8	46.8	37.3	40.3	40.7
France	28.1	28.4	29.1	25.2	27.7	29.8	27.0	26.9	26.9	23.4	25.6	27.0
Germany	39.9	40.2	41.9	37.5	41.4	45.1	45.5	47.2	48.2	42.4	47.0	50.2
Greece	33.7	37.0	38.6	30.5	30.4	31.5	22.9	23.5	24.1	19.2	21.5	24.0
Hungary	78.7	80.4	81.2	72.7	80.0	85.1	77.7	81.3	81.7	77.6	86.5	92.5
Iceland	50.5	45.3	47.1	44.3	46.1	50.2	32.2	34.6	44.4	52.7	56.1	58.4
Ireland	69.3	71.3	74.4	75.4	82.0	--	78.9	80.2	83.4	90.9	101.1	--
Israel	42.5	43.9	41.6	32.3	34.9	--	42.7	42.4	40.3	34.7	36.9	--
Italy	28.4	29.1	29.3	24.3	28.5	30.2	27.6	28.9	28.5	23.7	26.6	28.8
Japan	14.9	16.1	17.5	12.3	14.0	--	16.2	17.7	17.7	12.7	15.2	--
Korea	38.3	40.4	54.2	46.0	49.7	54.1	39.7	41.9	53.0	49.7	52.3	56.2
Luxembourg	139.1	143.6	142.6	129.8	133.8	135.2	169.9	175.9	174.7	161.0	165.0	164.7
Mexico	29.3	29.6	30.4	29.2	31.6	--	28.1	28.0	28.1	27.7	30.4	--
Netherlands	65.1	66.0	68.0	61.6	70.1	74.1	72.8	74.2	76.3	68.6	78.2	83.0
New Zealand	30.0	29.2	32.1	26.5	26.8	--	28.6	28.3	30.8	27.9	28.3	--
Norway	28.2	30.5	29.5	28.0	28.8	28.3	45.4	44.1	46.8	39.4	41.1	42.1
Poland	42.2	43.6	43.9	39.4	43.5	45.9	40.4	40.8	39.9	39.4	42.2	44.8
Portugal	39.6	40.2	42.5	35.4	38.2	39.3	30.9	32.2	32.4	28.0	31.0	35.5
Slovak Republic	88.5	88.0	85.9	71.7	82.6	86.5	84.5	86.9	83.5	70.9	81.2	89.1
Slovenia	67.1	71.3	70.4	57.0	64.9	71.3	66.5	69.6	67.1	58.4	65.4	72.3
Spain	32.7	33.6	32.3	25.8	29.4	31.1	26.3	26.9	26.5	23.9	27.2	30.3
Sweden	43.0	44.4	46.8	41.5	43.5	43.9	51.1	51.9	53.5	48.0	49.7	50.1
Switzerland	42.8	44.4	43.2	39.3	40.5	--	50.8	54.4	54.3	50.4	51.7	--
Turkey	27.6	27.5	28.3	24.4	26.8	32.7	22.7	22.3	23.9	23.3	21.2	23.8
United Kingdom	31.7	29.6	32.1	30.3	32.7	34.1	29.1	26.9	29.8	28.8	30.5	32.5
United States	16.8	17.0	18.0	14.2	16.3	--	11.0	11.9	13.0	11.4	12.7	--
EU zone	39.2	40.1	41.1	35.4	39.6	42.4	40.4	41.5	42.0	36.7	40.9	43.8
EU 27	39.1	39.5	41.1	35.8	39.8	42.4	39.5	40.1	41.3	36.8	40.6	43.5
OECD	27.5	28.0	29.6	25.2	27.9	--	25.9	26.8	28.0	24.9	27.2	--
Brazil	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
China	31.4	29.6	27.3	22.3	25.6	26.0	39.1	38.4	35.0	26.7	29.4	28.6
India	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Indonesia	25.6	25.4	28.8	21.4	23.0	--	31.0	29.4	29.8	24.2	24.6	--
Russian Federation	21.0	21.5	22.1	20.5	21.7	22.3	33.7	30.2	31.3	27.9	30.0	31.1
South Africa	32.5	34.2	30.6	28.3	27.5	--	30.0	31.5	35.6	27.4	27.3	--

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888932707211>

Source:OECD (2011), "Country statistical profile: China", *Country statistical profiles: Key tables from OECD*. Retrieved from: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-china-2011_csp-chn-table-2011-1-en

In accordance with Table 2, the EU zone still has powerful strength in the international trade, and China still has room to grow up. However, the EU becomes weak, and China turns strong since 2008 in international trade; in spite of that, the EU and China start trade negotiation and co-operation to rebalance mutual international trade development, and try to make rules to regulate the EU-China economic and trade co-operation. Rules require authority, whether in the form of public government or private or

community governance .(Keohane & Nye, Jr. 1998: 82)

The trade negotiation and economic co-operation between the EU and China are taken by both authorities, and the rules should be practised, but it still needs mutual agreements in these rules, and the rules need to match mutual values. As regard both common terms and value, the EU and China both support to have closer co-operation and engagement with each other, and particularly, China supports "EU Securing Stability"; moreover, the EU and China is achieving progress in negotiations on Free Trade Agreements (FTA) and Investment Protection agreements in order to persuade the counterparts to lift up protectionism.

Except economic and trade co-operation, the EU and China have many various value in different policies, particularly in military co-operation. No doubt, more and more EU members try to restart military co-operation with China after the enforcement of weapon embargo against China, but some of them have worry about Chinese growing military power if the EU permits military co-operation with China. As a matter of fact, China desired of the EU members' military technology to launch "Revolution in Military Affairs" (RMA, but China concerns more national reputation and pride than military technology after China succeeds to innovate and develop military technology on its own.

On the issue of military co-operation, the EU is not likely to expect Chinese increasing military power, but China plans to broaden military diplomacy to increase officers' horizon, and to enhance joint-strike and peacekeeping mission capabilities. On the other hand, in the issue of the EU's weapon embargo against China, both sides agree to rethink this argument, but some member states and the United States are unwilling to lift up, because they are worried that China turns powerful to reshape the Western-dominated world system.

Although the EU and China achieve common position and co-operation in economic field, economic co-operation is still a sensitive and self-interest issue. Both agree to deepen economic co-operation, but both still exist trade barrier and protectionism, but both expect to have co-prosperity. The EU and China set up the summit to pave strategic development to anchor each other, and deepen and broaden mutual engagement and co-operation from intergovernmental to people-to-people, and it appear the complex interdependence. Complex interdependence refers to a situation among a number of countries in which channels of contact connect societies (that is, states do not monopolise these contacts); there is no hierarchy of issues, and participants in complex interdependence have more co-operation than confrontation. (Keohane & Nye, Jr. 1987: 731)

The EU and China have complex interdependence, and it proves both need each other, but it cannot be understood that both have no argument against each other.

Complex interdependence points out the participants like to help and benefit each, but it has to base on common interest and position, and it has equality among participants. Complex interdependence is not just a outcome or result, but it is also a process, and it is essential how to reach complex interdependence. To reach complex interdependence needs bargaining, negotiation, co-operation, transparency, and equality, because complex interdependence still manages self-interest.

Even though complex interdependence still copes with self-interest, participants agree not to use military force to satisfy self-interest. Obviously, the EU and China have complex interdependence. They disagree to use military power to reach what they want, and they process bargaining, negotiation, co-operation, transparency, and equality to reach economic co-operation, and they try to base on complex interdependence to expand into military co-operation.

EU-CHINA SETTLEMENT OF FINANCIAL CRISIS

Since the EU and China reached closer economic and trade relationship, the trade row has taken place increasingly as well. Trade between China and the EU, the world's biggest trading bloc with a market of 500 million people, and Chinese companies are increasingly investing in Europe, while the Chinese government is an important buyer of the debt of eurozone governments. (The Telegraph b 2012). In brief, the EU and China try to negotiate a practical settlement of financial crisis via buying debt of eurozone governments by China, rebalancing trade flow, and encouraging Chinese firms to invest more in Europe.

As regard rebalance of trade flow, the EU argues that China uses doubt-talk approach to improve its trade and economic growth; first of all, China controls strictly over foreign companies to get involvement into Chinese market, and uses legal methods to constitute wall of protectionism to protect Chinese domestic firms, and to applies unfavourable competitive policy to favour Chinese companies in order to increase Chinese economic growth, and the EU believes that member states suffer crisis financial not just because of sovereignty debt problem, and how China exploits the EU market and investment is also a key factor to cause Europe financial crisis. No doubt, the U.S. housing debt is also another factor to cause global economic recession and financial crisis, but the EU believes that Chinese economic rapid booming is a major variable to produce this consequence.

Under the framework of complex interdependence, China might have success of European market exploitation, but China cannot avoid risk of sovereignty debt crisis in eurozone governments, because China is export-driven economy, and relies on European

market as well; therefore, how China contributes to the European financial crisis is the subject to her and counterpart—the European Union. China has increased its investments in European industrial and infrastructure projects that guarantee safer returns. The debt crisis is changing global power relations: Chinese leaders are today, for the first time in modern history, in the position to take advantage of the West's economic woes while also lecturing American and European policy makers on their economic and fiscal policies. (Casarini 2012: 43)

To help the EU overcome the financial crisis is significant for China, and what she devotes is not just only fulfilling China's trade advantage of the EU market, and also achieves China's anti-unilateral hegemony strategy. The survival of the euro is also politically crucial for China's multipolar strategy. Chinese officials have intervened on a number of occasions since the beginning of the eurozone's debt crisis to reassure markets and the Europeans that they will continue to buy eurozone bonds. Chinese leaders have approached the eurozone's sovereign debt crisis through the lens of their longstanding support for a stronger and more united EU that could work alongside Beijing to counter American hegemony. (Casarini 2012: 46)

On 14th February 2012, Chinese prime minister Wenjiabao spoke "As Premier Wen Jiabao said yesterday at the China-EU summit (14th EU-China Summit), China will... continue to invest in European government bonds and will continue... to get more involved in solving the European debt crisis,". (The Telegraph 2012a) At the same time, the EU Commission President Barroso said: "The foundations of our relationship are tried and tested but our common wish is to take it even further. We face common challenges and the world needs cooperative and responsible partnerships to overcome them. It is now, more than ever that we must act together. I believe that a forward-looking and growing EU-China partnership can represent an important pillar for global stability and prosperity." (The EU 2012)

Buying bonds of the EU governments is one method that the EU and China both agree to better the European financial crisis. China is willing to buy and pledges to be a long-term investor to support the EU debt crisis, and the EU encourages China to do, but both sides have own expectation, even though they have common achievement. The EU expects China's buying European government bonds to be a simple economic co-operation, but China plots to achieve additional advantage that harmonises the EU's granting Market Economy Status for China, the EU's lifting up weapon embargo againsts China. Another method to accomplish financial crisis settlement is to promote Chinese companies to invest Europe. After adopting active trade policy, China puts high emphasis on European market, because the EU has strong purchasing capability

Figure 2: China and Europe FDI/ODI, flow and stock, millions of Euros, 2004 to 2011¹⁰

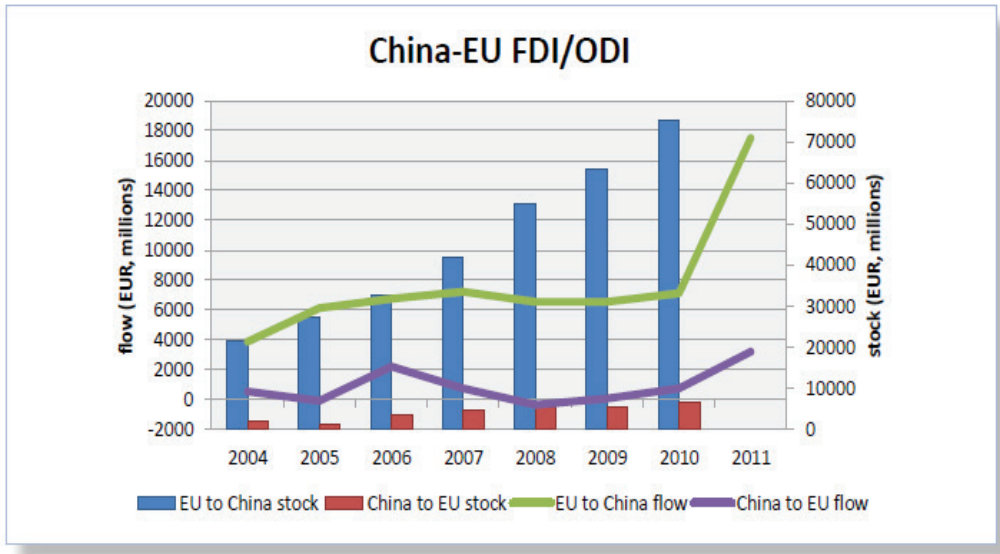

Figure 1: China and Europe FDI/ODI, flow and stock, millions of Euros, 2004 to 2011

Source: The European Union Chamber in China (2013). *Chinese Outbound Investment in the European Union*. Retrieved from

http://www.kpmg.de/docs/Chinese_Outbound_Investment_European_Union.pdf

Figure 4: Reasons for investing in the EU²⁴

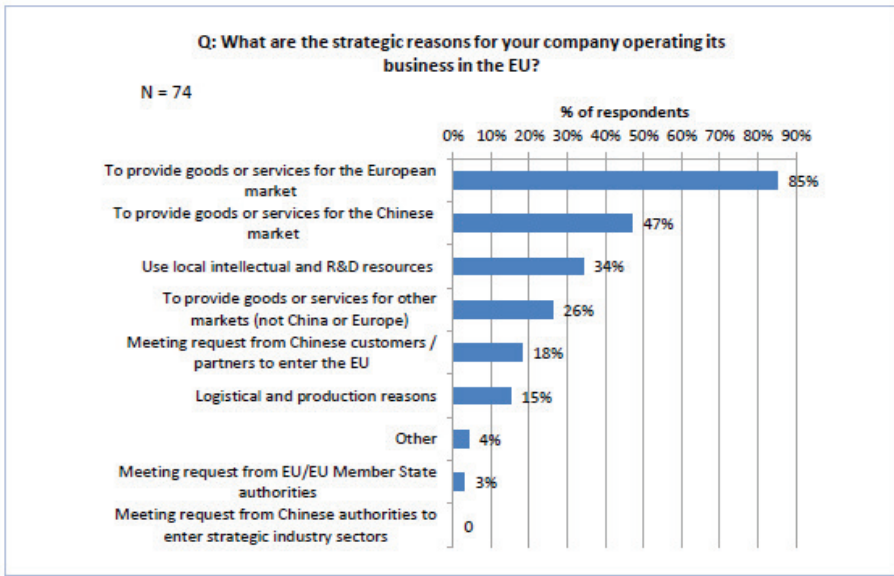

Figure 2 Reasons for investing in the EU

Source: The European Union Chamber in China (2013). *Chinese Outbound Investment in the European Union*. Retrieved from

http://www.kpmg.de/docs/Chinese_Outbound_Investment_European_Union.pdf

Obviously, the investment flow between the EU and China is still in trouble of balance, and the EU believes that Chinese companies investing Europe is helpful for the EU economic recovery; in addition, China realises that to increase foreign investment is the subject to enhance her position of international affairs in order to broaden Chinese diplomacy influence, particularly China has been keen on excluding foreign countries affection for Chinese domestic affairs. China have learned experience how to mobilise economic power to strengthen own national interest; as a matter of fact, China has sought for independent diplomacy, and dislikes foreign countries to get involvement into Chinese critical issues, such like human rights, sovereignty and territory.

To achieve economic and diplomatic purposes, obtaining R&D technology from Europe is another strategic expectation for Chinese companies; to modernise China via European technology is a long-term national development strategy for Chinese leaders. Chinese leaders realise that China is developed country, and is less competitive than European countries in hi-tech innovation, and to speed up developing technology is necessary to co-operate with European companies. China desires of broad spectrum of European technology from renewable energy to defence technology, and Chinese government is delighted to see more and more Chinese companies to invest Europe, because it generates more opportunities to acquire hi-tech from Europe.

Table 3 China's desire for Europe's technology

Civilian Technology	Military Technology	Dual-purpose Technology
Mining	Missile	Satellite (Reconnaissance/Communication) ²
Metal and Heavy Industry	VERA-E Passive surveillance system (PSS) ³	Areo and Space technology
Transportation (railway, metro, automobile)	Z-10 Attack Helicopter ⁴	Cyber and IT technology, Super Computer
Chemistry	Searchwater airborne early warning radar	Radar and Communication
Petroleum	Unmanned (Airborne) Vehicles	Radioactive industry
Renewable Engery	Military simulation/training equipment	Biological industry
Civilian Engineering and Construction	Aircraft Carrier	Nuclear industry

Source: The China IPR SME Helpdesk (2012). *Guide to R&D in China for European SME*. Retrieved from http://www.china-iprhelpdesk.eu/docs/publications/EN_RnD_April-2012.pdf; 中华人民共和国商务(2007). *中国禁止进口限制进口技术目录 (第一批)* [Catalogue for Prohibited and Restricted Technology Imports]. Retrieved from http://www.gov.cn/flfg/2007-11/02/content_793830.htm; Amnesty International (2012). *The 'Big Six' arms exporters*. Retrieved from <http://www.amnesty.org/en/news/big-six-arms-exporters-2012-06-11>; The China IPR SME Helpdesk (2008). *Technology transfer to China - why worry*. Retrieved from http://www.china-iprhelpdesk.eu/docs/publications/Tech_transfer_English.pdf

Beijing, the main motivation has always been to acquire high technology that's essential for the country's economic development – hardware as well as "knowhow". China is striving hard to lessen its technological dependence on foreigners by strengthening its indigenous innovation capacities. However, for the time being, transfers of foreign

2 China in 2003 joined as an investment partner the EU's own satellite navigation project, Galileo (there are 11 major satellite operators in Europe using 153 communication satellites), and has invested increasingly every year. China launches co-operation with the European Satellite Operators' Association (ESOA), France, and Belarus. Pop, V. (2011). *EU wants more co-operation with China in space*. Retrieved from <http://euobserver.com/china/32122>

3 The ERA, Czech electronics firm in Pardubice produces the advanced electronic intelligence (ELINT) platform. The VERA-E betters the People's Liberation Army (PLA) with a huge progress in its command, control, communications, computers and intelligence (C4I) capabilities.

4 August Westland, the Anglo-Italian helicopter manufacturer, Pratt & Whitney Canada, and Lord Corporation in Cary, North Carolina provide technology to help China innovate the Z-10 attach helicopter.

technology remain essential to China's economic modernization efforts. (Bräuner 2011) Besides, the Chinese companies are active to have more hi-tech from Europe, and the European companies also start to transfer technology to China by reason of Chinese government's request as well as these companies plan to facilitate R&D centres in China.

To trade off hi-tech and financial settlement is the subject for China to increase investment in Europe. As Chinese high-tech companies are more and more active in European markets, and Beijing regularly praises the EU for being China's largest source of technology imports. According to the Chinese Ministry of Commerce, the EU accounted for 30 percent of China's overall technology imports in 2009, and Chinese R&D expenditure grew by an impressive 22 percent annual average between 2006 and 2010, and the number of technology transfer is still increasing every year. (Bräuner 2011)

At last but not least, to rebalance trade flow between the EU and China is also a strategic issue for financial crisis settlement. French MEP of EU Parliament, Marielle DE SARNEZ's (Modem, France), reported in May 2012: "[O]n trade relations between the EU and China. Unbalanced relations, as the trade deficit more than tripled in the past 10 years; this demands a new partnership whose main lines are reciprocity rules, trade balance, and transparency in trade relations." (ALDE 2012) Due to cheaper labour force, China appeals a large number of European companies to invest China, and it makes Europe increasing unemployment, and to provide cheaper price of goods, China has enjoyed trade surplus in trade, and it worsens the EU trade deficit. The EU negotiates with China currently to rebalance trade flow in order to reach financial crisis settlement

Table 4 Overview of bilateral trade between the EU and China 2006-2011, September

Source: *Apoteker, T. EU-China Economic Observatory Issue n°14 Final Report*. La Saigeais: TAC Applied Economic

Overview of bilateral trade between the EU and China

<i>EUR bn</i>	2006	2007	2008	2009	2010	Jan.-Sep. 2010	Jan.-Sep. 2011
EU Exports to China	63.8	71.8	78.4	82.4	113.3	82.2	99.6
EU Imports from China	194.9	232.6	247.9	214.1	282.5	204.8	217.4
EU-China Trade Balance	-131.1	-160.8	-169.5	-131.7	-169.3	-122.6	-117.9

Sources: Eurostat, TAC and Financial Research. Retrieved from http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/march/tradoc_149234.pdf, p.34

EU-CHINA MILITARY CO-OPERATION ENGAGEMENT

Regard as military co-operation between the EU and China, this paper departs three sections to discuss before enforcement of weapon embargo, after enforcement of weapon embargo, and after 2004. In accordance with Complex Interdependence, military and power issue become minor but not least, and lifting the EU arms embargo would be regarded favourably by both Chinese leaders and citizens and thus help support China's bailing out of rich Europe. In practice, China's contribution, rather than simply bailing out the eurozone, has taken the form of growing investments in industrial assets and infrastructure projects across Europe. (Casarini 2012:4)

Table 5 EU-China Military Co-operation in Arms and Training before weapon embargo

EU-China Military Co-operation in Arms and Training before weapon embargo (before 1989)	
Arms	Military Training
Crotale ship-to-air missiles and launcher	No Discussion
Aspide air-to-air missile	
Castor-2B naval fire control radar	
TAVITAC naval combat automation system	
AS-365N Dauphin-2 helicopter	
SA-321 Super Frelon helicopter	
Electronic countermeasures for A-SM aircraft	

Source: Van Der Putten, F. P., & Shulong, C. (2012). *China, Europe and International Security: Interests, Roles and Prospects*. Routledge, pp.38-40, pp.69-71, pp.100-103; SIPRI (2012). *EU arms embargo on China*. Retrieved from http://www.sipri.org/databases/embargoes/eu_arms_embargoes/china; EU (1989). *Council of Ministers Declaration on China*. Retrieved from http://www.sipri.org/databases/embargoes/eu_arms_embargoes/china/eu-council-of-minister-declaration-on-china

EU-China Military Co-operation in Arms and Training before weapon embargo (1990-2003)	
Arms	Military Training
Airborne Warning and Control System (AWACS) Aircraft	Start discussion
Pack Howitzers ⁵	
EC 120 helicopter ⁶	
Gas turbine and diesel engines for the Luhai-class destroyer ⁷	
Grifo air combat radar in FC-1 multi-role fighter developed in China for Pakistan and in F-7 fighter for PLA Air Force ⁸	
Arriel engines for Z-9 and Z-11 helicopters ⁹	
DFH-4 communication satellite ¹⁰	
Development of medium (7-ton) helicopter ¹¹	
Chinasat-9 communications satellite ¹²	
Aspide air-to-air missile	
Argus AEW radar ¹³	

5 Pack Howitzers is supplied by Italy (OTO-Breda Division of Alenia Difesa).

6 EC 120 helicopter is supplied by France/Germany/Spain (Eurocopter) & Singapore (Technologies Aerospace).

7 Gas turbine and diesel engines for the Luhai-class destroyer is supplied by Ukraine (gas turbines) and Germany (MTU) (diesels).

8 Grifo air combat radar in FC-1 multi-role fighter developed in China for Pakistan and in F-7 fighter for PLA Air Force is supplied by Italy (Galileo Avionica of Finmeccanica)

9 Arriel engines for Z-9 and Z-11 helicopters is supplied by France (Turbomeca).

10 DFH-4 communication satellite is supplied by France (Alcatel).

11 Development of medium (7-ton) helicopter is supplied by France/Germany/Spain (Eurocopter of EADS)

12 Chinasat-9 communications satellite is supplied by France (Alcatel).

13 Argus AEW radar is supplied by U.K. (GEC-Marconi Avionics).

Source: Archick, K., Grimmett, R. F., & Kan, S. (2005, May). European Union's Arms Embargo on China: Implications and Options for US Policy. Congressional Research Service, Library of Congress; Peiler, L. (2012). The influence of national interests on the EU's common foreign and security policy: exemplified by a case study of the European Union's Arms Embargo on China; Van Der Putten, F. P., & Shulong, C. (2012). *China, Europe and International Security: Interests, Roles and Prospects*. Routledge, pp.69-71; SIPRI (2012). *EU arms embargo on China*. Retrieved from http://www.sipri.org/databases/embargoes/eu_arms_embargoes/china

Since 1997 Portuguese government and other EU member states has started to voice to drop arms embargo againsts China, and this critical issue is still continuing, and the debate about lifting the EU's arms embargo on China in 2005 demonstrated the different perceptions of China's rise within the EU and across the Atlantic, and it also reflects that every EU member has own planning to reach military co-operation with China. (Stumbaum 2009:10). According to the Joint Statement of the Ninth EU-China Summit from September 9, 2006, the European Union remains committed to lifting the arms embargo. To date, France and Germany have taken the lead in these efforts. In September 2006, Italy said it was leaning toward lifting the embargo, in order to increase its overall trade with China. (Stohl, B. 2006)

To match China and the EU into military co-operation, that is not simple policy between them, and it refers to the United States as well. To debate about EU's weapon sanction againsts China, and to agree the EU-China military co-operation is to acrimonious arguments between EU Member States and the United States. Shortly after the invasion of Iraq, the transatlantic rift had not been healed, there was a high level of distrust and the dispute turned exceedingly bitter. High technology plays a key role in the ongoing Chinese version of a technology-driven 'revolution in military affairs' (RMA). (Stumbaum 2009:10).

Many European governments are trying to improve existing relationships and develop new ties, including trade, with China and see the embargo as a punitive measure which does not help foster trust and cooperation. While the EU touts these diplomatic reasons as the basis of its argument for lifting the embargo, the Europeans' second (and, some might argue, primary) motivation is economics. The EU stands to benefit from opening the Chinese arms market and giving their defense industries a chance to expand and compete with Russia for primary access to the Chinese arms market. (Stohl, B. 2006)

Table 5-1 EU-China Military Co-operation in Arms and Training before weapon embargo

EU-China Military Co-operation in Arms and Training before weapon embargo (2004-2013)	
Arms	Military Training
Anti-Satellite (ASAT)	The EU and China have also shown new interest in developing security and military cooperation in the context of their Strategic Dialogue, which was upgraded to vice-premier level in 2009. Following the third Strategic Dialogue on 9 and 10 July 2012, both sides decided to continue cooperating on crisis management, counter-piracy and maritime security. They agreed Chen ZhiminThe September summit between the EU and China took record of progress but also registered regrets and divergence on important economic and political issues.International Economic Relations,Foreign Relations,Diplomatic Relations,Summits and Conferences,Policy Briefs,China,EUto increase training exchanges and to hold a regular dialogue on defence and security policy. And they announced their intention to continue dialogue on cyber issues after the first meeting of the EU-China Cyber Task-Force. (Chen Zhimin 2012: 2-3)
Series 396 SE diesel engines for Song-class (Type 039) submarines ¹⁴	
Nuclear-powered attack submarine	
Galileo Satellite Navigation	
Satellites and Space Launch Vehicles	
Unmanned Aerial Vehicle (UAV)	
Spey engines for JH-7 naval strike fighters (export version called FBC-1 Flying Leopard) ¹⁵	
Avionics for F-7 fighter ¹⁶	
PA6 STC diesel engines for first two Type 054-class frigates, with licensed coproduction ¹⁷	
Cross-country 4X4 chassis built in China for NORINCO's Red Arrow anti-tank guided weapon ¹⁸	

14 Series 396 SE diesel engines for Song-class (Type 039) submarines is supplied by Germany (MTU, belonging to DaimlerChrysler).

15 Spey engines for JH-7 naval strike fighters (export version called FBC-1 Flying Leopard) is supplied by U.K. (Rolls-Royce).

16 Avionics for F-7 fighter is supplied by U.K. (GEC-Marconi).

17 PA6 STC diesel engines for first two Type 054-class frigates is supplied by and coproduced with France (S.E.M.T. Pielstick).

18 Cross-country 4X4 chassis built in China for NORINCO's Red Arrow anti-tank guided weapon is supplied by Italy (Iveco)

Earth observation, remote-sensing microsattellites with extra high-resolution (50-meters) ¹⁹	
licensed production of Spey jet engines ²⁰	
Vera anti-aircraft radar systems Czech (Omnipol) ²¹	

Source: Zhimin, C. (2007, January). The Limits of EU as a Strategic Actor: the Case of Ending EU's Arms Embargo on China. In *Current Situation and Future Prospects of Asia-Europe Security Cooperation, Fifth Shanghai Workshop on Global Governance* (pp. 23-24); Tang, S. C. (2005). The EU's policy towards China and the arms embargo. *Asia Europe Journal*, 3(3), 313-321; Archick, K., Grimmett, R. F., & Kan, S. (2005, May). European Union's Arms Embargo on China: Implications and Options for US Policy. Congressional Research Service, Library of Congress; Van Der Putten, F. P., & Shulong, C. (2012). *China, Europe and International Security: Interests, Roles and Prospects*. Routledge, pp.69-71.

To constitute the strategic EU-China partnership is the top priority for both governments, and the EU considers to take advantage of China's economic growth, and China plans to practice multi-lateral trade, defence and security, and diplomacy with the EU counterpart; therefore, how to use economy to deal with military co-operation between EU and China is neither zero-sum game nor win-win strategy, but that is a trade-off strategic collaboration. Beyond the issue of lifting arms embargo against China is another military and security issue hurried to the EU and China to reach reach common position— crisis management, counter-piracy and maritime security, and cyber security.

The EU expects China to provide more contribution and shoulder more responsibility in crisis management, counter-piracy and maritime security, and cyber security. Regard as crisis management, the EU and China plan to operate more peacekeeping mission and civilian crisis management around the world, and the EU invites China to operate the duties of counter-piracy and maritime security to protect mutual international trade interest. In addition to cyber security, China and the EU agree not to confront each other in cyber space, and co-operate to counter cyber terrorism and organised crimes. Under the framework of NATO-China co-operation agreement, the member states, which have the EU and NATO memberships, have scheduled maritime and

19 Earth observation, remote-sensing microsattellites with extra high-resolution (50-meters) is supplied by U.K. (Surrey Satellite Technology Ltd., part of Surrey University)

20 licensed production of Spey jet engines starting in 2005-2006 U.K. (Rolls-Royce).

21 Vera anti-aircraft radar systems is supplied by Czech (Omnipol)

cyber security military co-operation for the EU members and China, and also both sides draft several programmes to enhance transparency of military co-operation and confidence-building between the EU and China. No doubt, the United States dislike the EU and China to have closer military co-operation relationship, because most European weapon companies are also supplier for the U.S. defence system, and another reason is the U.S. does not expect China to exploit the loop of the U.S. and the EU relations. As a matter of fact, more and more the EU members feel meaningless to continue enforcing arms embargo against China, and the most EU states dislike to get involvement into the conflict between the United States and China.

CONCLUSION

To constitute the strategic partnership is the top priority for the Ireland's EU Presidency and Chinese leader Xi Jinping, and it is believed that this priority will not be changed after the Irish Presidency and Mr. Xi leaving his position in future. Regard as the EU-China strategic partnership, it covers not only trade and economic issues, but also negotiate military co-operation. To increase the EU-China trade and economic co-operation is a two-edged issue, and it is helpful for mutual economic recovery and development, but it also increases interdependence. In terms of complex interdependence, issues among nations is very hard to discuss separately, but it is complex and inter-connected instead.

As a matter of fact, to constitute the EU-China strategic partnership is not the subject to discuss very issues respectively, but it becomes complicated, and China expects this "special effect" in particular. Regardless of complex interdependence, China is reluctant to constitute the strategic partnership with the EU, but China is unwilling to put high emphasis on military and defence issues. The complex interdependence explains the hot exchange of trade and economic co-operation between the EU and China, and also interprets these two parties not to compete for dominance of power, and military and defence is second priority between them but not minor.

For the EU and China, regardless of arms embargo argument, both sides expect normalisation of mutual relationship, and there is no European willingness to make the EU-China partnership some kind of 'counterweight' to US power. However, the EU is likely to lift up weapon embargo against China, but is also worried that rapid military modernisation of China could be a leverage to bargain with the EU in international security, and the EU probably loses balance to deal with China. (Tertrais, B., Brookes, P., & Voskressenski, A. D. 2005: 2-4)

Axel Berkofsky (2010:4-5) concludes, *"Beijing's policymakers and their Brussels-based diplomats are of course aware of and wellinformed on the EU's problems and*

complexities with regards to decision-making and inner EU policy coordination and are without a doubt taking advantage of them. Beijing and their representatives in Brussels have over recent years made it a habit pointing out and complaining about the inner-European policy inconsistencies." The complex interdependence demonstrates that trade and economic co-operation make the EU and China much achievable, but military co-operation triggers the debate among the EU members, and China plans to exploit the inner-European policy inconsistencies, but it is also difficult to achieve, because the EU members acknowledge China's motivation of military modernisation could disadvantage the EU's security interest.

However, most EU members still have support and interest to bridge military, security, and defence co-operation with China, and they do believe that it better military transparency between the EU and China in order to lower mistrust and to avoid wrong assessment. The EU plans to organise training seminar for the EU and China's military staffs since March 2013, and concerns more China's position and participation into international security, and in addition, the EU acknowledges that it is high necessary to earn China's support while managing international security or overseas military operation delivery.

The new leaderships between the EU and China realise the importance of mutual economic co-operation, and also agree to reach military co-operation, but economic issue is more sensitive than military co-operation. The complex interdependence outlines the economic interest that trade vitality between the EU and China can reach mutual interest via frequent and transparent economic co-operation, but military co-operation is not easy to trade off, but military co-operation connected with trade interest is applicable, such like arms trade connected with tech-transfer.

This paper concludes that the new leadership between the EU and China still work hard to reach construction of the strategic partnership. The EU recognises that China is a powerful economy partner, and relies on economic co-operation, but the EU dislikes China to abuse European market, and to start several negotiation to request China to respect trade rebalance between each others. In addition to military co-operation, China is planning to connect military-trade-tech transfer to deepen military co-operation with the EU, and is also willing to share responsibility of international security, and China expects the EU to disconnect the arms embargo with the EU-U.S. security.

REFERENCES

- Dunay, P., *The changing political geography of Europe: After EU and NATO enlargements* in Thierry Tardy ed., *European security in a global context: internal and external dynamics*. (Abingdon: Taylor & Francis: 74-92, 2009)
- Yost, David S., *NATO transformed: The Alliance's new roles in international security*. (Washington: United States Institute of Peace Press, 1998)
- F. Ciuta, "The End(s) of NATO: Security, Strategic Action and Narrative Transformation". *Contemporary Security Policy*, Vol. 23, Issue 1, (2002).
- R. Netzahualcoyotzi, A. Furlong, "Geopolitics and Eurasia", *Suma de Negocios*, Vol. 3 No.3 (2012), p.47
- ALDE (2012). *The European Parliament wants a rebalancing of EU-China trade relations* [Press-released]. Retrieved from <http://www.alde.eu/press/press-and-release-news/press-release/article/the-european-parliament-wants-a-rebalancing-of-eu-china-trade-relations-39079/>
- Amnesty International (2012). *The 'Big Six' arms exporters*. Retrieved from <http://www.amnesty.org/en/news/big-six-arms-exporters-2012-06-11>
- Apoteker, T. *EU-China Economic Observatory Issue n°14 Final Report*. La Saigeais: TAC Applied Economic and Financial Research. Retrieved from http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/march/tradoc_149234.pdf
- Archick, K., Grimmett, R. F., Kan, S., & Library of Congress. Congressional Research Service. (2005). *European union's arms embargo on china: Implications and options for US policy*. (No. RL32870). Washington: US Congressional Research Service. Retrieved from <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/crs/rl32870.pdf>
- BBC. (1989, 4th June). 1989: Massacre in tiananmen square. *Bbc*. Retrieved from http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/june/4/newsid_2496000/2496277.stm
- Bitzinger, R. (2004). A prisoner's dilemma: The EU's china arms embargo. *The Jamestown Foundation*, 4(13)
- Bräuner, O. (2011). *EU and China's Tech Rise*. The Diploma. Retrieved from <http://thediplomat.com/new-leaders-forum/2011/07/26/eu-and-china's-tech-rise/>
- Casarini, N. (2012). China's geoeconomic strategy: China's approach to US debt and the Eurozone crisis.
- Council regulation (EC) no 1334/2000 of 22 june 2000 setting up a community regime for the control of exports of dual-use items and technology, (2000). Retrieved from <http://exportcontrol.org/library/1073/2000R1334-20071121.pdf>
- Foreign Relations Committee, United States Senate (2005). Lifting of the eu arms embargo

- on china: . Retrieved from <https://forums.csis.org/files/media/isis/congress/ts050316gill.pdf>
- Hilpert, H. G., & Mildner, S. (2009). *Globale Ordnungspolitik am Scheideweg: Eine Analyse der aktuellen Finanzmarktkrise*. Berlin:Stiftung Wissenschaft und Politik.
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (1987). Power and Interdependence revisited. *International Organization*, 41(04), 725-753.
- OECD (2011). "Country statistical profile: China", *Country statistical profiles: Key tables from OECD*. Retrieved from: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-china-2011_csp-chn-table-2011-1-en
- Pop, V. (2011). *EU wants more co-operation with China in space*. Retrieved from <http://euobserver.com/china/32122>
- Presidency of the Council of the European Union (2013), *Programme of the Irish Presidency of the Council of the European Union*. Retrieved from http://www.eu2013.ie/media/eupresidency/content/documents/EU-Pres_Prog_A4.pdf
- Shambaugh, D. (2005). Lifting the EU arms embargo on china: An american perspective. Paper presented at the 23-29. Retrieved from <http://www.tfpd.org/pdf/Shambaugh.ChinaPaper.Apr2005.pdf>
- Stumbaum, M. B. (2008, The invisible ban: EU maintains weapons embargo on china. *Jane's Intelligence Review*, , 52-53.
- Tang, S. C. (2005). The EU's policy towards china and the arms embargo. *Asia Europe Journal*, 3(3), 313-321.
- The China IPR SME Helpdesk (2008). *Technology transfer to China - why worry*. Retrieved from http://www.china-iprhelpdesk.eu/docs/publications/Tech_transfer_English.pdf
- The China IPR SME Helpdesk (2012). *Guide to R&D in China for European SME*. Retrieved from http://www.china-iprhelpdesk.eu/docs/publications/EN_RnD_April-2012.pdf
- The EU (2012). *14th EU-China Summit holds promise for a strengthened cooperation*. Retrieved from http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-125_en.htm
- The european union code of conduct on arms exports, (1998). Retrieved from <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/08675r2en8.pdf>
- The Telegraph (2012). *China pledges to keep buying eurozone debt*. Retrieved from <http://www.telegraph.co.uk/finance/financialcrisis/9083297/China-pledges-to-keep-buying-eurozone-debt.html>
- The Telegraph (2012). *EU and Chinese leaders meet in bid to solve trade row and debt crisis*. Retrieved from <http://www.telegraph.co.uk/finance/financialcrisis/9554506/EU-and-Chinese-leaders-meet-in-bid-to-solve-trade-row-and-debt-crisis.html>

- Umbach, F. (2005). Strategische Partnerschaft oder multilateraler Kotau? Die EU-China-Beziehungen und die Aufhebung des Embargos. *Internationale Politik*, 60(3), 70-7. Retrieved from http://www.ssoar.info/ssoar/files/usbkoeln/2010/588/12_strategische%20partnerschaft%20oder%20multilateraler%20kotau%20.pdf
- Umbach, F. (2007). *The legs of the triangle-the EU-china relations*. KAS-Schriftenreihe China, No. 76 . Retrieved from [http://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/13143/ssoar-2007-umbach-the legs of the triangle.pdf?sequence=1](http://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/13143/ssoar-2007-umbach-the%20legs%20of%20the%20triangle.pdf?sequence=1)
- Stumbaum, M. B. U. (2009). *Risky business?: the EU, China and dual-use technology*. European Union Institute for Security Studies.
- Stohl, B. (2006). *Wrangling Over Arms Sales to China*. Foreign Policy in Focus. Retrieved from http://www.fpif.org/articles/wrangling_over_arms_sales_to_china
- 中华人民共和国商务(2007). *中国禁止进口限制进口技术目录 (第一批) [Catalogue for Prohibited and Restricted Technology Imports]*. Retrieved from http://www.gov.cn/flfg/2007-11/02/content_793830.htm
- 梁正綱 (2011). *貶值的籌碼: 歐盟對中國武器禁運 (Eng: Devalue: the EU Weapon's Embargo against China)*. 台北: 秀威資訊科技股份有限公司.
- Zhimin, C. (2007, January). The Limits of EU as a Strategic Actor: the Case of Ending EU's Arms Embargo on China. In *Current Situation and Future Prospects of Asia-Europe Security Cooperation, Fifth Shanghai Workshop on Global Governance* (pp. 23-24).
- Tang, S. C. (2005). The EU's policy towards China and the arms embargo. *Asia Europe Journal*, 3(3), 313-321.
- Archick, K., Grimmett, R. F., & Kan, S. (2005, May). *European Union's Arms Embargo on China: Implications and Options for US Policy*. Congressional Research Service, Library of Congress.
- Peiler, L. (2012). The influence of national interests on the EU's common foreign and security policy: exemplified by a case study of the European Union's Arms Embargo on China.
- Van Der Putten, F. P., & Shulong, C. (2012). *China, Europe and International Security: Interests, Roles and Prospects*. Routledge.
- SIPRI (2012). *EU arms embargo on China*. Retrieved from http://www.sipri.org/databases/embargoes/eu_arms_embargoes/china
- EU (1989). *Council of Ministers Declaration on China*. Retrieved from http://www.sipri.org/databases/embargoes/eu_arms_embargoes/china/eu-council-of-minister-declaration-on-china

- Zhimin, C. (2012). *Results, Regrets and Reinvention: Premier Wen's last China-EU summit*. Policy Brief 6. FRIDE. Retrieved from http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/153954/ipublicationdocument_single_document/33d39722-b0d9-48b5-94f7-1df85ed83725/en/PB_6_Last_China_EU_summit.pdf
- Tertrais, B., Brookes, P., & Voskressenski, A. D. (2005). The Rise of China with Special Reference to Arms Supplies. ESF Working Papers No. 19, 1 April 2005.

**GEOPOLITICAL AND GEOSTRATEGIC IMPLICATION OF POSSIBLE NAVIGABLE CHANNEL
DANUBE-MORAVA-VARDAR-THESSALONICA****ГЕОПОЛИТИЧКИ И ГЕОСТРАТЕГИСКИ ИМПЛИКАЦИИ ОД МОЖНИОТ ПЛОВЕН
КАНАЛ ДУНАВ-МОРАВА-ВАРДАР-СОЛУН****Toni Mileski, Ph.D.****Faculty of Philosophy – Institute for security, defence and peace.**toni@fzf.ukim.edu.mk**Emanuela C. Del Re, Ph.D.****University “Niccolò Cusano” of Rome – University “Roma Tre” of Rome.****Chair at EPOS International Mediating and Negotiating Operational Agency**ecdelre@gmail.comecdelre@eposweb.org

Абстракт: Трудот се занимава со геополитичка анализа на можната реализација на стратегискиот проект за пловен канал Дунав-Морава-Вардар-Солун. Претставени се историските интенции за изградба на еден таков канал кој би претставувал надградба на веќе постоечкиот пловен речен систем Рајна-Мајна-Дунав. Притоа, се потенцираат геополитичките, геоекономските и геостратежиските импликации и се укажува на можното геополитичко и геостратежиско редефинирање на регионот на Југоисточна и Централна Европа.

Клучни зборови: геополитика, геостратегија, пловен канал, Кина, Југоисточна Европа, Централна Европа.

Abstract: The paper deals with the geopolitical analysis of the possible implementation of strategic project on navigable canal Danube-Morava-Vardar-Thessalonica. Presented historical intentions to build such a canal would represent over structure of the existing river system navigable Rhine-Main-Danube. The highlight geopolitical, and geoeconomic and geostrategic implications and suggests potential geopolitical and geostrategic redefining the region of Southeastern and Central Europe.

Keywords: geopolitics, geostrategy, navigable channel, China, South- Eastern Europe, Central Europe.

INTRODUCTION

The idea of linking the Danube to the Aegean Sea is an idea dating back to the last century. The possibilities for such connection arise from geographical and topographical characteristics and predispositions on the ground. This means that meridian direction of extension of the rivers Morava and Vardar and the possibility of connecting them through

South Morava and Pčinja allows certain assumptions about the implementation of the navigable river route.

What is missing in this physical- geographical preference, and this paper will attempt to give its contribution to the completion of the importance of time sailing the Danube - Morava - Vardar - Thessalonica, is the modern geopolitical, geoeconomic and geostrategic aspects of its meaning. As an illustration, the length of the floating route along the river Danube to the Black Sea and through it to the Aegean Sea is around 1889 km. By building a floating road Danube - Morava - Vardar - Thessalonica, this length would be about 700 km. But is cutting the route a benefit of navigable canals or behind it is another interest that may be new geopolitical and geostrategic space structuring of the Southeast Europe and beyond. In this context, it will be analyzed and Chinese geopolitical and geoeconomic interests in South Eastern Europe and in Central Europe, is the states of the Visegrad group . The paper starts from the assumption that the ship channel is feasible, which obtained the first positive signal to Chinese investors, although even now surfacing all technical, financial, environmental and political problems that are real. Overcoming them will be assuming the geopolitical, geostrategic and geoeconomic analysis.

NAVIGABLE CANAL DANUBE-MORAVA-VARDAR-THESSALONICA: FANTASY OR REALITY?

For the first time navigability of the river had to be mentioned in the period after 1841 when the first recorded attempts at raising the issue of Morava navigable. From 1818 to 1841 Kragujevac was the capital of Serbia. Hence, the possible interest of creating buoyancy of the Morava River. The French were first interested in such a project. At that time the so-called small "zip" ships arrived at Chuprija the town, located about 60 km. from Kragujevac. The aim was to explore opportunities for buoyancy of Morava. During the rule of Milos Obrenovic, French - Serbian steamer company was established for river traffic on the rivers Danube, Sava and Morava. During the period of 1844 to 1864, this company called "French - Serbian steamer company" brings together its interests with "French Main Steamer Company" founded by decree of Napoleon III on September 14, 1850 and that the main task was to establish river traffic on the rivers Danube, Sava and Morava.

Serbia showed great interest in the regulation of the Morava River, which crosses the country in the middle and that determines the export of Serbian goods, and imports of goods necessary for Serbia. Navigable Morava represents the best way to make it the main commercial road of Serbia. In July 1859, a French company asked from Milos Obrenovic an exclusive license for their steamer to move the Morava River for a period of thirty years. After lengthy negotiations, the contract was signed on September 18, 1860. However, due

to questionable business qualities of the French company, the contract was terminated in 1864.

Serbia has not given up on the possibility of buoyancy of the Morava River. So in 1867 were carried out the first serious research capabilities of the Morava River to allow river traffic. For the purposes of research, a special ship called "Morava" was designed, commanded by Ante Aleksic, an engineer officer, who made separate measurements of the mouth of the Morava River near Chuprija city. Since then, it was recommended the introduction of permanent river traffic the Morava River, but this intention has never appealed because of lack of necessary infrastructure investments.

In 1904, efforts were made to revive the idea of buoyancy from the Danube to the Aegean Sea. In that time there has been an attempt to bring the project to England and Germany which should be the main investors. Influential financial circles in England and Germany were being contacted, and also some suggestions have been given to make Americans interested in specific project U.S. firm in New Jersey, in 1907, made a preliminary project for navigable route, Morava and Vardar, which at that time was called "line of European economic gravity in relation to the Suez Canal". (Jovanovski, 2011.)

In 1909, to the Serbian and Turkish government, by Nikola Stamenkovic, a professor of Faculty in Belgrade, was submitted a report and estimate of the cost to build a navigable route Danube - Morava - Vardar - Thessalonica. However the political situation, especially the relationship of Europe to the Balkans, put out of reality all possible ideas and political support for the project. In 1912 Balkan wars start and immediately after them, a new geopolitical reality in the Balkans and approaches to remediation damages. Therefore, any activity directed toward the realization of navigable route Danube - Morava - Vardar - Thessalonica was dying to 1961.

After that year, there were numerous studies and projects dealing with the possibility of creating a navigable canal Danube - Morava - Vardar - Thessalonica. In these studies, almost all technical parameters of the channel: route, hydrological and geological composition profiles of the route, the sailing route structure, and structures of the wider catchment area of Morava and Vardar are determined. Although designed for the needs of the Yugoslav economy, the projects can be useful in the present conditions.

With the eventual construction of the navigable channel (Danube - Morava - Vardar - Thessalonica), the Region will gain access to navigable roads (Rhine - Main - Danube) of developed Europe, while Europe would get access to warm seas which would be shorter than existing route through the Black Sea. Connecting the pools of the rivers Morava and Vardar, extending their beds, construction of canals and construction of hydropower and final connection of Morava and Vardar to Thessaloniki, is a significant factor in many ways.

Primarily, it will enable transport of goods and people, the flow of rivers will be regulated, production will be driven and economies of countries will receive a new impulse. It will also solve problems with power supply. Cutting routes to the Mediterranean, will allow Central Europe to connect to the Suez Canal. In fact, the route through Belgrade, the Danube, the Black Sea and the Aegean Sea is approximately 1,880 km. The new navigable channel Morava-Vardar to Thessaloniki would be around 700 km, which is largely cut navigation route from Central Europe to the Mediterranean Sea.

It is assumed that the ship channel would be long from 655 to 700 km and will start from the Great Morava, then proceed through the South Morava, Vardar and Pchinja and end in Thessaloniki. Serbian - Macedonian - Greek navigable Stream will be a continuation of the sailing system Rhine -Main - Danube. (Radaković, 2012)

Given the weak an economy of the countries through which route is to pass, the most interested country to deliver the entire project is China. At present study of feasibility of the project is prepared by the Chinese corporation "China Gezhouba Group". The corporation is known for hydropower complex "Three Gorges" on the River Jangcengjang. Serbian government signed an agreement with the corporation of making feasibility study. It is assumed that the ship channel will allow transportation of goods by ships which will be with loads of 1,300 to 1,500 tons which can fit in the sailing ship channel mode Rhine -Main - Danube.

SERBIAN, MACEDONIAN AND GREEK "INSIDE" VIEW

Most interested country to start the project of sailing route from the Danube to Thessalonica, it seems, is the Republic of Serbia. These conclusions stem from the strong effort that Serbian Minister of Natural Resources, Mining and Spatial Planning Milos Bachevikj makes. Planned partners for the major project which is to be the second European navigable highway which through the Rhine - Main - Danube channel will connect the Aegean Sea and the North Sea should be Chinese companies. Minister Bachevikj talked with Chinese Dzhhezuba Group Corporation which prepared the project feasibility analysis and research on the feasibility of the project. According to them, the realization of a ship channel for Serbia would be solution of floods and droughts. Thus the Morava River is to protect against flooding of 70000 to 80000 hectares of farmland of the highest quality, and the same will be the irrigated during periods of drought by means of cross channels. Agricultural production will be increased by three times; while along the Morava will operate from 5 to 7 hydropower plants with installed capacity of 300 to 400 megawatts of electricity. Strong support of the project in Serbia comes from their leader, Tomislav Nikolic. (Avakumovic , 2013)

The control of the canal and the river Morava in essence should give Serbia dominant geopolitical position in the region. Thus, Serbia will become indispensable regional player whose geopolitical and geostrategic geoeconomic potential importance will be valorized in many ways.

Macedonia also supports the project navigable channel Danube - Morava - Vardar - Thessalonica. Support is confirmed by the Prime Minister of Macedonia, Nikola Gruevski, whereas is potentiated great economic potentials have been highlighted.

If we analyze the project "Vardar Valley" and keep in mind that despite investor Macedonia is China Development Bank, then it becomes understandable that basically both projects should be complementary. In Macedonia, at the moment, is realistically feasible project "Vardar Valley" because of the shorter term performance and advanced stage of detailed elaboration of it.

In April 2011, President of the Chinese corporation CWE (China International Water & Electric Corp.), Wang Yu, Vice Peshevski and then Minister of Economy Fatmir Besimi and representative of China Development Bank, Fan Xing, and the government signed a memorandum of cooperation. CWE was bound for the 18 months to prepare a feasibility study for hydroenergetic use of the river Vardar, which should show how much of the water will be used for power generation and irrigation as well as for drinking.

Basically, the "Vardar Valley" is a multipurpose project and aims to boost several sectors such as energy, transport, agriculture, tourism and industrial sectors taking into account the environment. Regarding the energy sector moving rail will be necessary which will allow construction of 12 power plants in the Vardar Valley. Developments in the transport indicate that the current railway does not work, isn't reliable and is so slow that there are not many users. Increasing the use of railway as a way of transport would offer greater economic opportunities and will have additional positive impacts on the environment. The construction of dams will affect the agricultural sector. Improved hydrological regime will secure sufficient quantities of water for irrigation. Construction of dams will improve the water regime of the river Vardar and will provide greater protection from flooding.

This project is of local and regional significance. The foundation will improve the energy supply of the Republic of Macedonia and will make it less dependent on external factors. It means to improve its geopolitical and geoeconomical position in terms of the immediate surroundings.

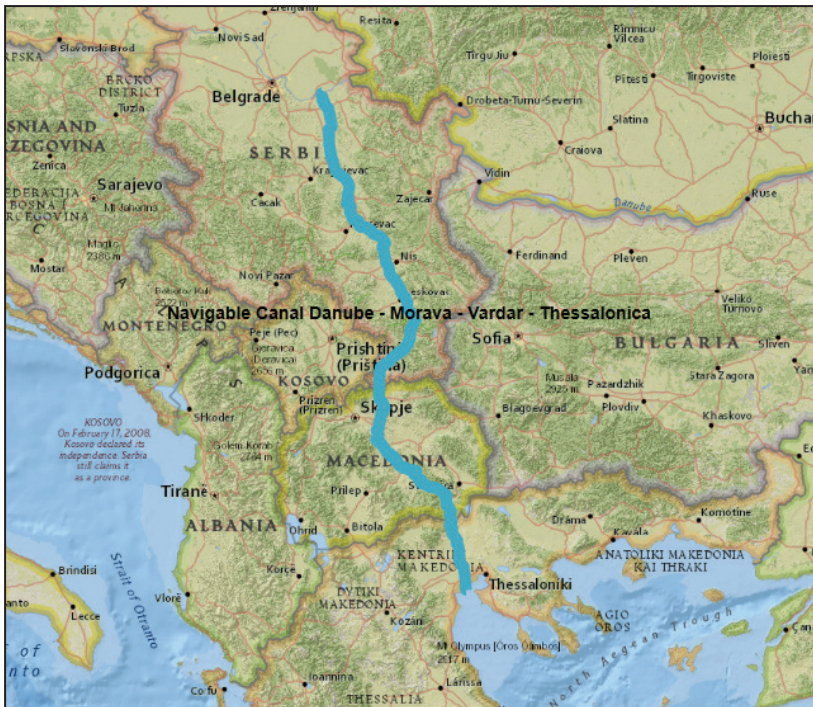

Map. 1 Electro potential of Republic of Macedonia including Vardar Valley

Greece is in a major economic crisis. One of the priority geopolitical interests is the control of the valley of the river Vardar, as a way to mainland Europe. If China's fully involved in the construction of the channel, Greece could have problems with strategic partnership with the U.S. and NATO. Poor or no response in political circles in Greece clearly indicates that the navigable channel has not been considered as a serious option that could be realized. However, the strong investment policy of China, which will be discussed later, suggests that the eventual construction of a navigable channel Danube - Morava - Vardar - Thessalonica will not be hampered. On the other hand, a major geopolitical priority of Greece is the control of the valley of the river Vardar onto continental Europe.

Benefits of Serbia, Macedonia and Greece from the project are reflected in the fact that these countries will become unavoidable factor in traffic terms, connecting southern Europe to central and western parts of the continent. Also, with this navigable channel the

countries will be able to connect with navigable canals Rhine -Main - Danube which is most important in Europe, and through that channel with the system related flows of the rivers Seine and Rhone in France, and Oder and Vistula in Poland and the Czech Republic. Ships of these waterways through channel Danube - Morava - Vardar - Thessalonica would be guided to the Aegean Sea, which is a crossroads of routes to Southern Europe, Africa and Asia. The Danube - Morava - Vardar - Thessalonica navigable channel will significantly change the geopolitical situation, primarily of Serbia and Macedonia and will change its meaning in international politics.

Map. 2 Navigable Canal Danube – Morava – Vardar – Thessaloniki

CHINA'S GEOPOLITICAL AND GEOECONOMICAL INVASION ON SOUTHEAST EUROPE- historical and contemporary aspects

The Period of Communist China suggests that until the late seventies of last century, China has not taken direct action in the Balkans. Despite close cooperation with Albania, this was largely determined by the attitudes of Soviet counter communist penetration. Conditions have changed in the summer of 1978, when Beijing proclaims coherent policy influence in Southeastern Europe.

The so-called "New" China was born in December 1978 at the Third Plenary Session of the Communist Party of China, which are otherwise considered as the most important session after the Cultural Revolution. On that indicated session, were adopted decisions that are essential to the turn of the development of China primarily in economic terms. (Павлов, 2005)

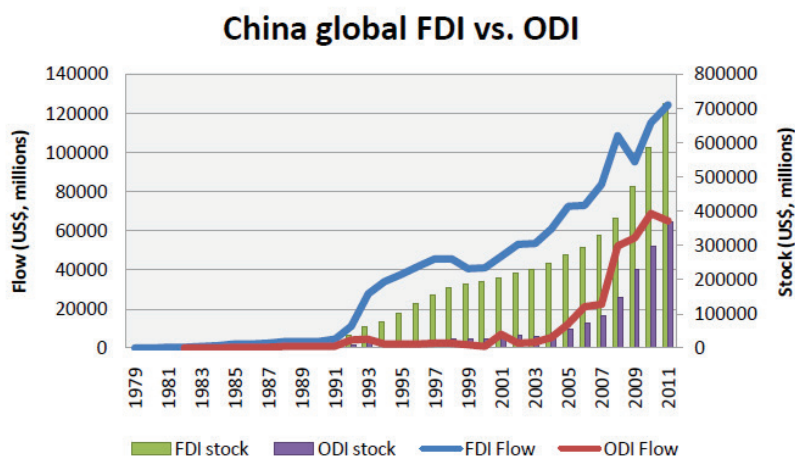

Figure 1. China to rest of world FDI (into China) vs. ODI (out of China), flow and stock, US\$, millions, 1979 to 2011.

(Source: Chinese Outbound Investment in The European Union, European Chamber, January 2013, p.6)

The period after the collapse of the bipolar world order and the bloody disintegration of the former Yugoslavia, prevent China to deepen ties in the SEE region, primarily in Albania, Yugoslavia and Romania. As Balkans restored its stability, so China's applied a new strategy to restore its influence. That strategy, primarily concerned the increases in trade, investment in clean (renewable) energy and the creation of new political alliances. The average economic growth of 10 % in the past decade represents a major driver for increased Eurasian trade. At that time bilateral trade between China and Europe

has increased by four times, i.e. from 101 billion euro's in 2000 to 395 billion in 2010 when it formed the second largest world economic relations. To assert their economic power over Europe, Beijing tries through strategic investments to enter the Balkan Peninsula, initially in Greece. Moreover, Beijing is trying to trace the long-term modern route of the "Silk Road" through Euro-Asian space. (Poulain, 2011)

Initially, China's trade relations with Southeast Europe were focused on the biggest markets in the region, Romania, Bulgaria and Croatia. In 2010, bilateral trade of China with Romania totaled 2.6 billion euro's, 1.1 billion euro's in Croatia, and Bulgaria about 630 million euro's. Yet the potential of these markets are much larger. Just to illustrate, Austria, with a population nearly as Bulgaria registered the same year bilateral trade with China worth 8.2 billion euro's. Apart from Albania and Montenegro small market, where China's second trading partner after the EU, the Western Balkans have not sheer opened their doors to Chinese investments. For Serbia, despite 20 % annual growth in trade with China, China is the 8th trading partner of Serbia. Similar is the situation in our country, where China is the 7th trading partner. However Southeast European market has great potential for accessing Chinese products. Hence, Beijing applies tactic of opening of large shopping centers near major roads and highways and densely populated areas in the region. The largest "Chinatown" in the Balkans was opened on 11 July 2011 in Afumati, a small town on the outskirts of Bucharest. From Afumati Chinese products are directly sold in the Romanian capital inhabited by over 2 million people. Similar "Chinatown" centers are opened in Serbia, near Belgrade, Croatia near Zagreb, while negotiating is in process to open a similar center in the outskirts of Sofia in Bulgaria. Besides this approach, especially Chinese car companies, companies in the field of metallurgy and mining have a strong investment impact in Southeast Europe, particularly in Bulgaria, Serbia, Albania and Kosovo.

To boost trade with Southeast Europe, China has made significant investments in Greece. Since the beginning of the debt crisis in Greece, China plays a proactive role by buying Greek bonds. It also announced plans to increase trade with Athens to 8 billion by 2015 and the establishment of a special Chinese -Greek forwarding development fund of 5 billion dollars. However, it seems that most strategic move was made during the visit of Chinese President Hu Jintao to Greece in 2008 at the height of the debt crisis. It signed a contract worth 3.4 billion euro's which allowed the Chinese company "China Ocean Shipping Company" (COSCO) to build and put into use a part of the port of Piraeus. The agreement entered into force on 1 October 2009, which also enabled the Chinese company to improve the capacity of the port by building the third port in the set. Before starting these projects, Beijing decided to stop using ports in Naples and Istanbul and direct maritime traffic via Greece. An important point for the analysis in the paper, is offering "China Ocean Shipping

Company" (COSCO) to operate the Thessaloniki port and connect the railway and through the Balkans to Central Europe. These planned actions by the Chinese takeover of Greek ports and railways aim to turn Greece into southern rival Rotterdam in northern Europe. In other words, China sees Greece as a modern port for linking Chinese factories with consumers in Europe, the Middle East and North Africa. These estimates are the result of geostrategic position of Greece that allows such plans of China. Good relations between Greece and China confirmed recently. From 15 to 19 May 2013, the Greek Prime Minister Samaras earned visit to China in order to promote good relations and attracting Chinese investment and ranking of Greek products in the Chinese market. On this trip the Greek Prime Minister was accompanied by Minister for Foreign Affairs, Minister of Trade, Minister of Tourism, Minister of Development and Merchant Marine as well as a group of 60 Greek businessmen.

Beijing's intention is to invest in infrastructure projects in the region of Southeast Europe. This policy is aimed at creating a network of ports, logistics centers and railways to improve the quality and speed of distribution of goods, from East to West. New routes that correspond with the famous "Silk Road" will extend from Western China through Central Asia, Iran and Turkey through the Bosphorus will exit on the Balkan Peninsula. This way transportation will be cheaper than passing through sea routes and the Gulf of Aden which is devastated by the activities of pirates. It is estimated that the cost of transportation to the new route "Silk Road" is to reach USD 111 per ton, compared to more expensive option through the Gulf of Aden which is 167 dollars per ton. Modern railway will shorten the time of travel of Chinese goods by 36 days with a cargo ship, just 10 days by freight train.

On the other hand, China is strongly involved in Southeast Europe through investments in the energy sector of the region's countries. In Romania, the Chinese corporation for electrical equipment already presented the plan to invest in a new thermal power plant with an output of 500 MW and a value of 1 billion, while Chinese Nuclear Power Company plans to build two new reactors at the nuclear plant, "Cerna water". Beijing also will undertake the construction of a hydropower plant with capacity of 1000 MW and worth 1.3 billion euro's. In neighboring Bulgaria, China Nuclear Power Corporation expressed interest to build a new 1000 megawatt unit of the nuclear power plant. In Serbia, the Chinese Exim Bank has agreed a loan of 1 billion euro's on Electric Serbia's modernization of Serbian power grid and builds a new power plant in Kostolac. Chinese companies are not only prepared to take greater risks than their European rivals, but also offer services that are far cheaper in the market. Example of a new thermal power plant coal in Bosnia and Herzegovina in place Stanari, for which Chinese company received 500 million euros, or about half of the offered prices of French company and Canadian -Polish consortium.

China is the world leader in the so-called "Clean energy". With global investments in the sector of 34.6 billion dollars in 2009, China bypasses Southeast Europe. Chinese companies plan to build a 2 MW solar power plant in Ihtiman, western Bulgaria. In 2011, electricity Greece signed an agreement with a Chinese company to build a system with wind power from 200 to 300 MW. That same year, as already mentioned, Chinese companies signed memorandum of cooperation with the Government to build 12 hydropower plants along the river Vardar (Vardar Valley). It is assumed that the cost of performance will be around 1.5 billion euros and 85 % will be financed through a loan from the China Development Bank. (Poulain, 2011)

CHINA BREAKTHROUGH TOWARDS CENTRAL EUROPE - THE GOAL VISEGRAD GROUP

Enhanced investment policy of China in the region of Southeast Europe and plans for the construction of a ship channel Morava - Vardar - Thessalonica, give good conditions for further insights into Central Europe, ie countries of the Visegrad Group. Visegrad Group is an organization of four Central European countries, Poland, the Czech Republic, Slovakia and Hungary. The organization was formed in 1991 after the fall of the Berlin Wall with a single common goal of joining the four countries to the European Union. Contradictory is that at that time the EU did not exist, but there were plans to move the European Economic Community in the Union. The second contradiction is the fact that these countries have a long history of internecine disputes over territory between numerous mutual collisions. Even more surprising is the fact that this organization has only one common institution Visegrad Fund has a budget of just three million.

The question is what is the real purpose of the formation of the Visegrad group? It is evident that the EU had an interest to ensure peace in the area of Central Europe in the period after the fall of the Berlin Wall. Also, even greater interest had the U.S., NATO which were probably led by the theory of Halford Mackinder the one who rules over Central and Eastern Europe, will rule the "heart" of the continent.

Until statement V4 group of 12 May 2011 establishing a common battle group (about 3,000 troops) under the command of Poland, goals and intentions of its existence were clear. As Friedman points out, first because of declining threat from Russia, V4 group turns to the West. Second, the economic prosperity of the group V4 is only possible with the European Union. And third, the strong U.S. involvement in the region and NATO to ensure their strategic interests. But the situation in the last period is changed. Namely, Russia headed by Yeltsin makes serious reform and slowly but surely, today, has grown into a global geopolitical and geostrategic partner. Simultaneously from early intervention in Georgia in 2008, Russia recognizes that is intended to restore areas of concern that former

USSR had had. The economic crisis in the EU, particularly in Greece provides a clear vision for economic stability of the group V4. The question is whether the measures taken to rescue the EU as an entity is really about or favor only of Germany. Poland and the Czech Republic as the strongest central European economies still have a great desire to enter the euro zone. The only country of the group V4 which has adopted the euro is Slovakia in 2009. Regarding NATO's ability to provide real security "umbrella" over group V4, two questions are being opened. First, the strategic concept of NATO since 2010, NATO plans to expand its fields of interest in non - European regions, while there is only one brigade intervention in Poland in the event of a conflict, far less than the opinions of Poland for the forces defense of the North European plain. Second, seriously puts into question the seriousness of European armies to defend Europe without help from U.S. allies. Sure, centrally set intervention in Libya, where NATO didn't have political will nor the military participation of most of its members. All this poses new questions about the possibility to guarantee the safety of the Visegrad Group by NATO. (Fridman, 2011).

This shift raises new questions and analyzes, as well as specific measures by the Visegrad Group. In early 2013 the group started with V4 joint combat exercises, while the forces of group V4 should become operational in 2016. Visegrad Group in 2011 has a new role, through the Eastern Partnership cooperation with Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova and Ukraine. It is no coincidence that the U.S. has offered a missile shield in Poland and the Czech Republic. Because of the resistance of the Czech population, the plan is diverted towards Romania and Bulgaria and Poland received medium range missiles. U.S. interest in the region of the Visegrad group is to prevent dangerous approximation of Germany and Russia. How is it possible to show the time, given that Germany has a primary role in trade with countries of the Visegrad group, while Russia is a major exporter of energy in the region. What is particularly striking in the last five years is data indicating that China three times increase s its exports in the Czech Republic and Slovakia. (Obradović, M . 2013) Hence, the possible correlations for the strong support of sailing through the Danube - Morava - Vardar - Thessalonica which will allow them greater economic involvement in the region. But also realizing the potential future impact of the Shanghai security organization in which China is allied with Russia. The area of Southeast Europe, specifically Greece, Macedonia and Serbia is a geopolitical space that China needs to "win" to exercise its influence in Central Europe. Thus, using the economic crisis in the European Union, and the crisis in the NATO operation (different views of Member States on military interventions) becomes a serious geopolitical player in the region.

CONCLUSION

Ship channel Danube - Morava - Vardar - Thessalonica is an excellent analytical framework for making geopolitical, geostrategic and geoeconomic analysis. Contemporary geopolitics through its geoeconomic instruments seeks to achieve economic dominance of certain geographical areas. For this purpose, the major geopolitical players are making every effort through investments in various projects to achieve geopolitical goals. In the present case analysis, the Chinese state seeks the project for ship channel Danube - Morava - Vardar - Thessaloniki to achieve economic dominance in the area of South East Europe, with the ultimate purpose of bringing to the Central European economies. The eventual realization of this major strategic project will greatly cause redefining geopolitical interests and allow greater political, military and economic influence of China.

Project of navigable channel is of interest for the EU for reasons that will be linked with the existing navigable system Rhine -Main - Danube. This link will cut the flow of goods and people from Central Europe to the Mediterranean, and later to the Suez Canal.

States in the region, Serbia, Macedonia and Greece generally accepted strategic project. However it seems that Serbia is most interested and most have done in terms of initial contacts with China and signed a contract to start construction. In the case of Macedonia, there is still the dilemma of the need of such a project, given the fact that China is also interested in the "Vardar Valley". However, the two projects are of strategic interest to the geopolitical, geoeconomic geostrategic position of the Republic of Macedonia. With this implemented, Macedonia to some extent may exceed their position of Land Locked Country, although priority should be the "Vardar Valley" which state, among other things, would provide greater energy security by exploiting hydropower potential of river Vardar. Greece has intensified economic cooperation with China, which indicates that the realization of the strategic project has run into resistance from Greece. Moreover, one of the priority geopolitical interests of Greece is the control of the valley of the river Vardar as a precondition for output to continental Europe.

Finally we can conclude that from the geopolitical, geostrategic and geoeconomic aspect, sailing channel Danube - Morava - Vardar to Thessaloniki is extremely important. For China as a major promoter and interested state for investment in the project will open up new perspectives for selling Chinese goods, but also accomplishing political influence in Central Europe. The fragile economies of Serbia, Macedonia and Greece sailing route will be a new momentum for further economic boost, but also a change in their geopolitical and geostrategic importance in international relations.

LITERATURE

1. Маријана Авакумовић (2013) Бродом између сна и јаве <http://www.politika.rs/rubrike/Tema-nedelje/Plovni-put-od-Beograda-do-Soluna/Brodom-izmedju-sna-i-jave.sr.html>
2. Fridman, G. (2011) Visegrad: A New European Military Force. Stratfor.
3. Obradović, M. (2013) VIŠEGRADSKA GRUPA – VLADAVINA SRCEM SVETA. Balkanski magazin. <http://www.balkanmagazin.net/novosti-i-politika/cid128-61831/visegradska-grupa-vladavina-srcem-sveta>
4. Каранфилов, Т. (2011) „Вардарска долина“ проект на иднината. Енергетска ефикасност. <http://energetskaefikasnost.info/vardarska-dolina-proekt-na-idnina/>
5. Павлов, И. (2005) *Модерна кинеска економија*. Во: Култура, Свила на путу, Vol.I-II, 113/115.
6. Poulain, L. (2011) China's New Balkan Strategy. Washington: CSIS, Vol.1, No.2 August.
7. Radaković, M. (2012) The Danube-Morava-Vardar-Aegean Sea Waterway. In: Jeftić Šarčević, N., Stojić Karanović, E. (2012) DANUBE STRATEGY- STRATEGIC SIGNIFICANCE FOR SERBIA.

**IS THE ANARCHY IN INTERNATIONAL RELATIONS STILL ALIVE?
CASE STUDY OF THE NAME DISPUTE BETWEEN MACEDONIA AND GREECE AND THE
DECISION OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE DTD. 05.12.2011**

**ДАЛИ АНАРХИЈАТА СЕ УШТЕ ЖИВЕЕ ВО МЕЃУНАРОДНИТЕ ОДНОСИ? СТУДИЈА НА
СЛУЧАЈ НА СПОРОТ ЗА ИМЕТО ПОМЕЃУ МАКЕДОНИЈА И ГРЦИЈА И ОДЛУКАТА НА
МЕЃУНАРОДНИОТ СУД НА ПРАВДАТА ОД 05.12.2011**

**Mario Sharevski, MA candidate, Charles University in Prague – Faculty of
Social Sciences/ Faculty of Philosophy – Institute of Security, defense and peace,
mario.sarevski@gmail.com**

ABSTRACT: Despite major changes in the system of international relations and security, states are still the main actor, and hence it seems that the essence of international relations today is not much changed. As the main feature of the system of international relations remains constant anarchy despite the significant scale of the use of international law. In order to determine whether anarchy is still present and living in international relations in this article analyzes the ruling of the International Court of Justice in the case of Macedonia against Greece, adopted on 05.12.2011, as a legal act of the institution established by the United Nations. By defining the concept of anarchy in international relations and presenting a brief history of the dispute and the positions of the two countries, this article presents the judgment and analysis of its essence and meaning. Noting the reactions of the States parties concerned in the dispute, as well as significant actors (NATO, EU) included in the dispute, this article essentially analyzes the importance and impact of the judgment, as a response indicator and the main thesis of the presence of anarchy in today's international system relations. Analyzing the meaning of the judgment in this paper comes to the conclusion that anarchy and free will of the activity of states in the system of international relations are still present, clearing space to create different policies and security challenges and uncertainties.

KEY WORDS: anarchy, international relations, name dispute, international court of justice, NATO

АПСТРАКТ: И покрај големите промени во системот на меѓународните односи и безбедност, државите се сè уште главниот актер, а оттаму се чини дека суштината на меѓународните односи и денес не е многу изменета. Како главна одлика и константа на системот на меѓународните односи останува анархијата и покрај значајниот обем на

употреба на меѓународното право. Со цел да се утврди дали анархијата е сè уште присутна и живее во меѓународните односи во овој труд се обработува пресудата на Меѓународниот суд на правдата во Хаг по случајот Македонија против Грција, донесена на 05.12.2011, како правен акт од институција воспоставена од Обединетите Нации. Преку дефинирање на концептот на анархија во меѓународните односи и изнесување на кратка историја на спорот за името и позициите на двете држави, во трудот се преминува на претставување на пресудата и анализа на нејзината суштина и значење. Истакнувајќи ги реакциите на државите - засегнатите страни во спорот, како и значајните чинители (НАТО, ЕУ) вклучени во спорот, во суштина се анализира и значењето и влијанието на пресудата, како показател и одговор на главната теза за присутноста на анархијата во денешниот систем на меѓународните односи. Анализирајќи го значењето на пресудата во овој труд се доаѓа до заклучок дека анархијата и слободната волја на дејствување на државите во системот на меѓународните односи се сè уште присутни, отворајќи простор за креирање различни политики и безбедносни предизвици и неизвесности.

КЛУЧНИ ЗБОРОВИ: анархија, меѓународни односи, спор за името, меѓународен суд на правдата, НАТО

INTRODUCTION

In the modern world of international relations, nation states are still the first and the most important actors. Even though a lot of agreements, rules, laws and institutions have been set during the last 4 centuries, as from the Peace of Westphalia and until today, nation states still have the power and the sovereign right to independently act beyond the frames and the rules of the international law. Today, we can freely conclude that there is no clear case in international relations based completely on the rule of international law. Most of the international relations between states are based on a mixture of free and independent actions and acting by the rules of international law at the same time, with a very small number of the cases based on total lawlessness.

Europe is one of the regions devoted to setting international law, institutions and life in peace. Moreover, Europe as a place where nation-states were "born", today, it is the place of greatest integrations and close friendly relations among countries. Despite all these facts, within Europe, there are still a lot of disputes and unsolved issues between countries, one of them being the name dispute between Macedonia and Greece. Arisen or better said "born" without any reasonable correlation with the international law, this dispute and the relations between these two countries were run under the Interim Accord

dated 1995 as an instrument of law, and sometimes under the shade of Greece's self- will or Macedonian's confusion.

This short research aims to review the behavior and actions of both countries in the world of institutions and law without enforcement and prove whether the international state of anarchy is still alive or not. Special accent will be focused on the decision of the ICJ on the case Macedonia vs. Greece dated 5.12.2011 as the highest act in this issue passed by the international judicial institution founded by the UN. This event would have a great meaning in the further development of the dispute and at the same time it is a test about the willingness of the countries to create an international society of law and respect or to live in a state of international anarchy.

This short research has been conducted applying the analytical approach, analyzing facts from books, newspaper articles, other researches on the same or related topics, web-sites of the international and national institutions of the both countries and other web-sites related to this topic and academic area. Despite the fact that the name dispute is still a developing process and the ICJ' decision was adopted only in the very recent past, this issues' significance and the conflict-crisis potential demonstrate that this topic is relevant to research into.

1. ANARCHY IN THE INTERNATIONAL RELATIONS SYSTEM

The modern day debate of international politics is characterized by the confrontation of the two main ideas and movements: idealism or liberalism (institutionalism) and realism (Maleski, 2000). In the international relations and security studies, the concept of anarchy is considered to be the central concept and the organizing principle of global community by which the states establish their behavior and actions in their desire of guarantying subsistence and security (Vankovska, 2011). According to Headley Bull's definition, international society is anarchic by its lack of central authority (Bull, 1971). Another definition of anarchy in international relations is Kenneth N Waltz's definition: anarchy is understood as an extreme opposite to the axis which represents the presence of legitimate and competent government (Maleski, 2000: 173). Hence, the essential meaning of anarchy in international relations is the absence of central authority (government) and coercive enforcement apparatus. Barry Buzan gives a classification of two types of anarchy in international society: mature and immature anarchy (Vankovska, 2011: 42). In the first one, states do not recognize the sovereignty of other states and they are in perpetual battle for domination, while in mature anarchy the nation-states respect rules and values defined and institutionalized by the international law (Vankovska, 2011: 42-43). According to all these definitions, we can characterize the present international relations

system as a mature anarchical order of relations between nation-states. This means that nation-states, even though they observe the rules and values of international law, still have the right and the power not to implement or obey decisions, international instructions, norms or agreements which, in their own opinion, are opposite to their national interests. Based on this understanding of the international relations system, in this short research paper, we will address the judgment of ICJ on the case Macedonia vs. Greece.

2. BRIEF HISTORY OF THE NAME DISPUTE

The name dispute between Greece and Macedonia has a long historical background due to the problematic history between the two peoples under the Ottoman rule, which culminated in 1912/1913. Apart from this one, there are some other historical events which are also very important for the genesis and the essential meaning of the name dispute, such as the exchange of population in the 20's of 20th century, Greek Civil War (1946-1949) and the issue with the Macedonian refugees and their land properties etc. Within this research we will make just an overview of the key events which were directly affected the genesis of the name dispute.

After the successful referendum for independence of Macedonia by means of which Macedonia become separated from the socialist Yugoslavia on September 8th 1991 and after the promulgation of the first Constitution of the Republic of Macedonia on November 17th 1991, Greece immediately initiated its strong policy of negating Macedonia's right to its constitutional name based on the statement that the name Macedonia implies territorial pretensions (The Economist, 2009). Even though Macedonian Constitution was evaluated as a good one and in accordance with all democratic standards by the Arbitrage Commission of the Presidents of the Constitutional Courts of the European Economic Community member countries (EEC), this fact was not enough for the European Economic Union to recognize the independence of Macedonia. On December 15th 1991, this Arbitrage Commission under the Presidency of Robert Badinter, gave an opinion to the Ministers of Foreign Affairs of EEC that all conditions for recognition of Macedonian independence are met and made a proposal for admission of Macedonia to UN (Jordanov 2008, 227). It is very important to stress that the Commission in its Opinion no.6 clearly stated as follows: "The republic had given the necessary guarantees for respect of human rights and international peace and security (Arbitration Commission, Opinion no.6), and the name Macedonia doesn't imply any territorial pretensions and claims toward any other country" (Mukoska-Cingo, 2007: 216). Despite the opinion of the Badinter Arbitration Commission that Slovenia and Macedonia have met all the conditions (Pellet, 1992), EEC recognized the independency of Slovenia and Croatia, but not of Macedonia. In the beginning of 1992, Macedonia made some changes by

adding amendments to its constitution: clear declaration that Macedonia does not have any territorial pretension to its neighbors and it is not going to interfere in their internal affairs; erasing Article 48 which regulated Macedonian minorities' rights in the neighboring countries (Mukoska-Cingo, 2007: 216). However this was not enough for recognition by EEC, and on June 21st 1992 at the Lisbon Summit of EEC, under the Greek influence (Kofos, 1999), a declaration was adopted which stated: "*The European council expresses its readiness to recognize the country within its existing borders according to its Declaration dated December 16th 1991 under a name which does not include the term Macedonia*" (European Parliament, 1992). This very offensive decision was immediately rejected by the Macedonian parliament on July 1st 1992, and the Parliament, at the same time, sent letters for recognition under the constitutional name to EEC (EU), OSCE, UN and their member states (Mukoska-Cingo, 2007: 217). In the beginning of 1993, on January 25th 1993, Greece sent a Memorandum to UN regarding Macedonia's application for membership, openly declaring their views about the problem and trying to explain how Macedonia (with its name) represents a security threat to Greece and the region through certain historical facts from the end of the WWII and Greek civil war 1946-1949 (Mukoska-Cingo, 2007: 233). On April 7th 1993, UN Security Council adopted Resolution 817 (UN SC Resolution 817, 1993) and the next day, according to it, Macedonia became the 181st member of the UN under the provisional reference name "the former Yugoslav Republic of Macedonia". In the same year on June 18th UN Security Council adopted Resolution 845 by which it "*urges both parties to continue their efforts under the auspices of the Secretary-General to arrive at a speedy settlement of the remaining issues between them*" (UN SC Resolution 845, 1993). According to these two Resolutions, on September 13th 1995 the Interim accord between Macedonia and Greece was signed (UN Interim Accord, 1995), as a most important agreement by which the relations between the two countries were clearly defined and finally normalized (Nikas, 2005). By vetoing Macedonia on the NATO Summit in Bucharest in 2008, Greece violated Article 11 of the Interim Accord, which was the main reason for Macedonia to open the case against Greece before the International Court of Justice of UN in Hague on November 17th 2008 (ICJ, 2011). The decision (Judgment) in favor of Macedonia, was passed on December 5th 2011 (ICJ, 2011), and undoubtedly it would be a turning point in the further relations and development of the dispute.

3. THE DECISION OF THE ICJ ON THE CASE MACEDONIA vs GREECE FROM 05.12.2011

At the NATO summit in Bucharest in 2008, Macedonia was not given an invitation for admission due to the name dispute with Greece (Bucharest Summit Declaration, 2008).

The Greek officials in the period before the NATO summit openly announced the possibility of putting a veto to Macedonia's admission process to EU and NATO (SET Times, 2007). The veto is completely opposite to Article 11 of the Interim Accord, so on November 17th 2008, Macedonia opened a case against Greece before the International Court of Justice.

The Greek arguments were that Macedonia had violated the Interim Accord by applying to NATO under its constitutional name (VOA, 2011). Greece also accused Macedonia as guilty for the name dispute because of its rigid position and for establishing bilateral relations with other countries under the constitutional name (VOA, 2011). As their last argument, Greece stated that in the NATO summit in Bucharest, Greece did not put veto to Macedonia, but that all of the member-countries voted that the solution of the name issue has to be a condition for Macedonia, which was not true because not all countries voted for this decision.

The judgment the Court found that Greece, by objecting to the admission of Macedonia to NATO, breached its obligations under Article 11, paragraph 1 of the Interim Accord on September 13th 1995 (ICJ, 2011). This decision was adopted by 15 votes for, and 1 against. The other two decisions included in the judgment were: confirmation of the jurisdiction of the court (14 votes vs. 2) and rejection of Macedonian request to order Greece to stop blocking Macedonia (ICJ, 2011).

Another very important thing in this judgment is that the court did not find that Macedonia breached the Interim Accord prior to NATO summit in 2008 (SET Times, 2011), especially with the naming of the airport in Skopje with the name Alexander the Great and also naming few other institutions with the names of ancient Macedonian kings. Macedonian opposition political parties and some public figures from Macedonia and Greece were warning that Macedonia would violate the obligations from the Interim Accord with this process of so-called "antiquisation"²² understood as using Macedonian ancient history as a provocation to Greece. However, Greece had never officially reacted to these actions, even though it has the right to do that according to Article 7 of the Interim Accord (UN Interim Accord, 1995: Article 7).

The first two decisions are correlated with the essence of the international law, but the last one is more correlated with the reality of the international relations, especially with the state of anarchy. Even if the Court decided to order Greece not to put any blockade to

²² This word/term was invented (coined) by the professor of international law, and former minister of foreign and internal affairs Ljubomir Frchkoski in 2008/2009. It refers to the policy of Macedonian government of building monuments, naming institutions and using symbols and even mentioning ancient Macedonia as a part of the history of modern Republic of Macedonia. This word is used mainly by the opposition parties, activists and NGOs in Macedonia.

Macedonia in the future, in the state of anarchy, without institutions with coercive power of enforcement, Greece could still put blockades as much as they want. In the conclusion of the verdict the Court states that it is not necessary to order Greece to stop blocking Macedonia, because it assumes that Greece, in the manner of good will, shall not repeat the wrongful act and violation of its obligations under the Interim Accord (Deutsche Welle,2011).

4. THE IMPACT OF THE DECISION ON THE INTERNATIONAL RELATIONS, OPINION OF NATO, EU, GREECE AND MACEDONIA

Although the period after this judgment is very short, the parties are very aware of it. The first test for the real significance and impact of this judgment of ICJ in favor of Macedonia was considered to be the NATO summit in Chicago on 20-21 May 2012. It was generally considered that if Macedonia got the invitation for admission that would clearly mean that the Interim Accord as an instrument based on International Law and the judgment of ICJ as an institution of UN and the international community, are appreciated and finally the International Law and Interim Accord are still effective.

Greece is in a very critical situation facing the great economic and financial crisis, which is not a reason not to react on the ICJ's judgment. Few days before December 5th 2011, the Greek newspapers and media, announced that Greece would lose this case (Makedenes, 2011). In the period prior to the judgment, Greek officials have stated few times that the name dispute is a political issue only and that the court is unauthorized for this case. On the other hand, according to Article 36 (2) of the Statute, the Court can equitably judge (*ex aequo et bono*) with accordance of the parties, which allows disputes to be solved as political questions (Frckoski, Tupurkovski, Ortakovski, 1995: 308). Few days later, a number of former Greek diplomats and professors discussed the idea of renouncing the Interim Accord (Athensnews, 2011). However the Greek Prime Minister stated that Greece will continue to seek solution for the name dispute, establishing good neighbor relations and also noted that Greece has supported the Euro-Atlantic integration of Macedonia on many occasions. Minister Lucas Papademos also underlined that the continuing provocations did not contribute to establishing good neighbor relations and mutual trust, noting that Greece continues to steadfastly support these positions after the ICJ ruling in the case (Athens News, 2011). The Greek Foreign Minister, in a written statement, noted that the judgment of ICJ could not be related to the decision-making process in NATO (Defence Greece, 2012).

Macedonia welcomed the judgment without euphoria. The Prime Minister welcomed the verdict and informed the public that the court rejected all Greek demands on key point and also underlined the importance of the court's position that Macedonia can

use its constitutional name within international organizations (SET Times, 2011). Despite the strong confidence that Macedonian authorities have that the verdict of ICJ can help Macedonia to join NATO, the majority of the public does not think and believe that the verdict has power to change the situation. In fact, polls show that less than half believe in the decision and the others generally consider that the verdict does not change anything (Nova Makedonija, 2011). At the last meeting of the Macedonian state leadership, before the forthcoming talks on the name issue in UN, it was decided to rely on and use the positive ruling of ICJ in the negotiation process (Balkan Insight, 2012).

The European Union is another very important key actor that has been involved in the name dispute between Macedonia and Greece, since the beginning of the dispute. Greece has been an EU member since 1981, and Macedonia has been a candidate for membership since 2005. Macedonia obtained the recommendation for starting the negotiations for admission in 2009 under one condition: solving the name issue with Greece. This situation is very similar with the NATO at the summit in 2008, which was the main reason of Macedonian application to ICJ. Only 3 days after ICJ announced the judgment, at the EU summit in Brussels (8-9 December) Macedonia was not even mentioned in the conclusions in the part for enlargement (European Council, 2011).

Noting the fact that the case was based on the blockade from Greece to Macedonia on the NATO summit in Bucharest in April 2008, the verdict should have a great influence on the Macedonian admission and relations with NATO. However, the Secretary General of NATO Anders Fogh Rasmussen responded that the ruling does not affect the decision taken by the NATO allies at the Bucharest summit in 2008 and the invitation will be extended to Macedonia as soon as a mutually acceptable solution to the name issue has been reached (Atlantic Council, 2011). Moreover, the statement issued on 7 December 2011 after the NATO council meeting in Brussels, at the level of foreign ministers, made no mention of the ICJ ruling, despite such a request by the Turkish foreign minister (Defence Greece, 2011). The NATO summit in Chicago was the last and the real test for the significance and the impact of ICJ's verdict in the modern day international society. Prior to NATO summit, the political analyst of the Heritage foundation, Sally McNamara mentioning the ICJ ruling and all Macedonian contributions to NATO missions, stated her opinion that ensuring that Macedonia joins NATO this year would be a sign that president Obama genuinely understands America's primary role in creating and maintaining a democratic global order (Fox News, 2012). The Secretary General of NATO has already clearly stated his opinion to the ICJ ruling and despite the enough time and efforts of Macedonian diplomacy for lobbying and persuading the officials of the country members to take the ruling in consideration and made a decision for admission of Macedonia according to Article 11 of the

Interim Accord, the decision from the Bucharest summit was reiterated (Chicago Summit Declaration, 2012).

5. THE SIGNIFICANCE OF THE DECISION IN THE PRESENT INTERNATIONAL RELATIONS SYSTEM

Having reviewed the first reactions regarding ICJ's ruling we could make some predictions about the significance of this very case in the present international relations system. In the period of 40 years, as from its foundation, ICJ has solved 60 disputes, and the main reason of such small number being the inflexibility and the time of conducting the cases (Frckoski, Tupurkovski, Ortakovski, 1995: 314). The Court ruled in favor of smaller countries in cases against international powers, like in the case between Nicaragua and USA (ICJ, 1984), but in the world of anarchy and realism of international relations, these rulings do not have the coercive power to change the actual situations. However, according to UN Charter, Chapter VI: Amicable settlement of disputes, Article 33 (1) judicial settlement is one of the envisaged solutions among the others (UN Charter: Chapter VI), which means that ICJ role in the international relations system will still be virtually important because of the experience that there is no coercive power of enforcement of its rulings.

Having the foregoing into consideration, we can conclude that, so far, the ruling of ICJ in the case Macedonia vs. Greece is important only for the Macedonian internal political debate, but not for the international relations with Greece, NATO and EU, not it is significant for the broader international relations system of the world. Despite all integration processes, modern nation-states still have the sovereignty as a power of free action in the relations with other countries and organizations, even inside the organizations where they are members. We can freely say that this ruling of ICJ may not have any influence to the international relations system in closer future, but definitely it may have significance and impact in the scientific debates and global civil society. Considering the fact that Macedonia wants to join the same organizations and unions where Greece is already a member, this ruling should have impact therein, but it could not cause conflicts or destabilization of the international relations in the triangle Macedonia-Greece-EU and NATO.

CONCLUSION

The conclusions drawn in this short research about the judgment of the International Court of Justice on the case Macedonia vs. Greece in the world of anarchy in the international relations is based on three main arguments. All the arguments are taken from the substantial number of facts presented in the previous text.

Firstly, even though it is illogical that Macedonia with its constitutional name represents security threat for Greece, which is five times bigger in territory and population, Greece as a sovereign nation-state in the world of anarchical society, can freely tailor its policy based on that argument.

Secondly, even though Macedonia is trying to access the same union and organizations where Greece is already a member, which would be in favor of Greece if Macedonia is really a security threat, in the state of anarchy, blockade or creating additional not prescribed conditions for joining, seems to be a legitimate instrument Greece is using, although there are no legal grounds for that.

Thirdly, the violation of the Interim accord and the judgment of the International Court of Justice are completely meaningless in the anarchical international relations system. This results from the fact that there is no central authority of coercive enforcement, nor the bigger powers show interest to order Greece to exercise its obligations arising from the Interim Accord and the ruling of the International Court of Justice.

Having all these arguments into consideration, we can freely conclude that the modern world and international society still live in a state of anarchy. No matter how many international institutions or integration processes are established, the international relations would run in a state of anarchy as long as there is no central authority established or a system of nation-states is changed, which is hardly possible to expect. On the other hand, establishing a central authority for the whole world is not a real option due to the enormous difference of interests of the countries, cultures and civilizations in the world. All this leads us to the conclusion that the anarchy is still the essential characteristic, method and state in the international relations and society. The state of anarchy sometimes can be dangerous because it brings a security dilemma and uncertainty, but experience shows that countries are more willing to cooperate than to make wars. Living in a state of anarchy means that there is no justice for the smaller countries, but the state of anarchy on the other hand gives them opportunity to react in order to protect their national interests. Finally, we can conclude that one thing is clear: in a state of anarchy in the international relations nothing and anything is possible for everyone at the same time.

REFERENCES

Books

1. Bull, H. (1971) *"The Anarchical Society"*. Macmillan: London.

2. Frckoski, Lj. Tupurkovski, V. Ortakovski, V. (1995) *"International Public Law"*. Tabernakul, Skopje
3. Jordanov, J. (2008) *"Macedonia: roots and arguments"*. Skopje.
4. Maleski, D. (2000) *"International Politics"*. Faculty of Law "Iustinianus Primus". Skopje.
5. Mukoska-Cingo, V. (2007) *"Constitutionalism"*. UKiM, Faculty of Law "Iustinianus Primus". Skopje.
6. Vankovska, B. (2011) *"International security: Critical approach"*. Faculty of Philosophy, Skopje.

Articles in Journals and Books

7. Kofos, E. (1999) *"Greece's Macedonia Adventure: The Controversy over Macedonia's Independence and Recognition"* In: James Pettifer (ed.), *The New Macedonia Question*, London, Macmillan Press, 1999
(http://www.myriobiblos.gr/texts/english/kofos_adventure_3.htm the site was last visited on 2013-03-09)
8. Nikas, C. (2005) *"The Effect of the Interim Accord on the Economic Relations between Greece and Macedonia"*. In: Athens – Skopje: An Uneasy Symbiosis. ELIAMEP, Athens. (http://www.macedonian-heritage.gr/InterimAgreement/Downloads/Interim_Nikas.pdf the site was last visited on 2013-03-09)
9. Pellet, A. (1992). *"The Opinions of the Badinter Arbitration Committee: A Second Breath for the Self-Determination of Peoples"*. In: *European Journal of International Law* 3 (1) (<http://207.57.19.226/journal/Vol3/No1/art12-13.pdf> - the site was last visited on 2013-03-09)

Primary Sources

10. **Charter of the United Nations**: Chapter VI: Pacific Settlement of Disputes
(<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter6.shtml> the site was last visited on 2013-03-09)
11. **UN Security Council Resolution 817** (1993)
([http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/817\(1993\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/817(1993)) the site was last visited on 2013-03-09)
12. **UN Interim Accord of 13 September 1995**
(http://untreaty.un.org/unts/120001_144071/6/3/00004456.pdf the site was last visited on 2013-03-09)
13. **ICJ - Application of the Interim Accord of 13 September 1995** (2011)
(<http://www.icj-cij.org/docket/files/142/14879.pdf> and also: <http://www.icj->

- cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&PHPSESSID=&case=142&code=aci&p3=4
the sites were last visited on 2013-03-09)
14. ICJ – Press Release No. 2011/37, 5 December 2011 (<http://www.icj-cij.org/docket/files/142/16841.pdf> the site was last visited on 2013-03-09)
 15. ICJ – Summary of the Judgement of 5 December 2011 (<http://www.icj-cij.org/docket/files/142/16839.pdf> the site was last visited on 2013-03-09)
 16. ICJ - Application of Case Concerning Military and Paramilitary Activities In and Against Nicaragua (1984) (<http://www.icj-cij.org/docket/files/70/9615.pdf> the site was last visited on 2013-03-09)
 17. Report to the European Council in Lisbon (1992) (http://www.europarl.europa.eu/summits/lisbon/li2_en.pdf the site was last visited on 2013-03-09)
 18. European Council Conclusions 9 December 2011 (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/126714.pdf the site was last visited on 2013-03-09)
 19. Bucharest Summit Declaration Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Bucharest on 3 April 2008 (http://www.summitbucharest.ro/en/doc_202.html the site was last visited on 2013-03-09)
 20. Chicago Summit Declaration Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Chicago on 20 May 2012 (http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87593.htm?mode=pressrelease the site was last visited on 2013-03-25)

Sources from Web Sites and Newspaper Articles

21. Benitez, J. (2011) "NATO responds to ICJ ruling on Macedonia Dispute". Atlantic Council, December 6th 2011 - <http://www.acus.org/natosource/nato-responds-icj-ruling-macedonia-dispute> (the site was last visited on 2013-03-09)
22. Georgievski, B. (2011) "The Court in Hague assumes that Greece will not act wrongfully in future" - <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,15578857,00.html> (see also:
23. Gilson, G. (2011) "Renounce Macedonia accord now". Athens News, December 11th 2011 - <http://www.athensnews.gr/issue/13473/51324> (see also: <http://micnews.com.mk/node/28872> the sites were last visited on 2013-03-09)

24. **Marusic, J.** (2012) *"Macedonia Readies for Forthcoming 'Name' Talks"*. Balkan Insight, January 9th 2012 - (<http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-sets-strategy-for-forthcoming-name-talks>) (the site was last visited on 2013-03-09)
25. **McNamara, S.** (2012) *"NATO Summit Needs US Leadership"*. Fox News, January 9th 2012 - <http://www.foxnews.com/opinion/2012/01/09/nato-summit-needs-us-leadership/> (the site was last visited on 2013-03-09)
26. **Taleski, M.** (2011). *"Macedonia wins ICJ case against Greece"*. South East European Times, December 6th 2011 - http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2011/12/06/feature-03 (the site was last visited on 2013-03-09)
27. **Trajkovska, S.** (2011). *"Greece has argued its defense in the Hague"*. Voice of America, March 24th 2011 - <http://mk.voanews.com/content/macedonian-voa-greece-macedonian-name-issue-icj-hague-118598844/456390.html> (the site was last visited on 2013-03-09)
28. **Trpkovski, G.** (2011) *"In Hague we swear half, in NATO and EU fully"*. Nova Makedonija, no. 22464, December 24th 2011 - <http://www.novamakedonija.com.mk/NewsDetal.asp?vest=12241188534&id=9&setlzdanie=22464> (the site was last visited on 2013-03-09)
29. *"Karamanlis: Greece to veto Macedonia's EU, NATO bids if name issue not resolved"*. South East European Times, September 07th 2007 - http://setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/newsbriefs/setimes/newsbriefs/2007/09/07/nb-06 (the site was last visited on 2013-03-09)
30. *"Reactions to Macedonia Verdict"* Athens News, December 6th 2011 - <http://www.athensnews.gr/portal/10/51134> (the site was last visited on 2013-03-09)
31. *"The case of Macedonia vs Greece: Call it a tie"*. Defence Greece, December 11th 2011 - <http://www.defencegreece.com/index.php/2011/12/the-case-of-fyrom-vs-greece-call-it-a-tie/> (the site was last visited on 2013-03-09)
32. *"Troubled Macedonia: The name game"*. The Economist, April 2nd 2009 - <http://www.economist.com/node/13414181> (the site was last visited on 2013-03-09)
33. *"The Hague Court condemned Greece, but not ordered unblocking Macedonia"* - Radio Slobodna Evropa, November 28th 2011 - <http://www.makdenes.org/archive/news/20111128/428/428.html?id=24404124> (the site was last visited on 2013-03-09)

ВМРЕЖУВАЊЕ НА ФОРМИТЕ НА ГЛОБАЛНИОТ ТЕРОРИЗАМ

NETWORKING FORMS OF GLOBAL TERRORISM

PhD Tanja Milosevska

Faculty of Philosophy-Institute of Security, Defence and Peace.

tmilosevska@gmail.com

АПСТРАКТ: Овој труд укажува дека глобалните терористички организации се многу рационални во своето однесување и се потпираат на мрежните структури при нивното дејствување.

Информационската револуција создава услови за формирање и јакнење на мрежните облици на организација и истовремено овозможува остварување на нивните компаративни предности над хиерархиските облици. Денес, со развојот на најновите научно-технички достигнувања и средствата за комуникација, терористите се прилагодиле кон новите околности и создале мрежа на терористички организации, чишто организациски ќелии егзистираат во сите делови на светот.

Цел на овој труд е докажување на хипотезата дали „новиот“ тероризам еволуира кон мрежно дејствување-војување односно дали помеѓу степенот на активност на терористичките организации и степенот на прифаќање на мрежните форми на организација постои позитивна корелација.

Клучни зборови: глобален тероризам, мрежно војување, вмрежување, информациска револуција.

ABSTRACT: This article suggests that global terrorist organizations are very rational in their behaviour and rely on network structures during their operation.

Information technology creates conditions for the establishment and strengthening of network forms of organization and also realizes their comparative advantages over hierarchical forms. Today, with the development of the latest scientific and technical achievements and communication facilities, terrorists adapted to new circumstances and created a network of terrorist organizations whose organizational cells exist in all parts of the world.

The purpose of this paper is to prove the hypothesis whether the "new" terrorism is evolving towards network-warfare action or whether between the degree of activity of terrorist organizations and the degree of acceptance of network forms of organization there is a positive correlation.

Key words: global terrorism, network warfare, networking, information revolution.

ВОВЕД

Од државно-спонзориран тероризам, карактеристичен за времето на Студената војна, кој беше познат и како метод на специјалното војување, еволуирањето на тероризмот отиде во насока на премисите на религијата и анархијата. Вмрежувањето на религиозно обоените терористички групи во услови на техничко-технолошки развој и експанзија на глобализацијата, претставува сериозна закана за светскиот мир и безбедност, што во неколку наврати е препознаено и од страна на Советот за безбедност на ООН. (UN Security Council Resolution, 2001)

Ваквата еволуција на тероризмот отиде во насока на вмрежување на терористичките групи и нивно сè поголемо интернационализирање. На тој начин, искористувајќи ги условите кои ги овозможува современиот свет на живеење, а пред сè, силните интеракциски односи на меѓународен план, подемот на борбата за човекови права и обидот за толкување на правото за самоопределување во духот на сецесијата, глобализацијата и нејзиното влијание врз класичниот пристап на суверени држави, како и промената на рамнотежата на сили во меѓународната политика, започна процес на формирање на современиот тероризам.

Новите глобални терористички организации ги сочинуваат илјадници припадници кои дејствуваат на глобално ниво. Структурата на овие организации е мрежаста и хоризонтална. Самостојните членови или малите групи имаат во рамки на организацијата висок степен на самостојност во одлучувањето. Раководството на организација се трансформира во оперативно ниво на раководење и станува верски-идеолошки лидер, односно елита која ја осмислува и ја дава политичката платформа на дејствувањето. Поради големиот број на припадници на мрежата и нивната дисперзија, основната улога на лидерот е проектирање на верска-идеолошка платформа која со своите идеи и цели може да биде прифатена од сè поголемиот број потенцијални терористи. Непосредната подготовка на операциите, изборот на целите, времето на нападот, ангажирање на непосредни извршители (терористи-самоубијци), препуштено е на локалните или регионалните структури на мрежата, освен кога станува збор за голем напад. Во тој случај, неопходно е одобрение од раководството. Како резултат на оваа структура и модалитети на дејствување, се изведуваат акции на локални верски фанатици (кои претходно немаат воспоставено формални врски со терористичката мрежа), и доколку се во склад со основните принципи на мрежата, ќе бидат дополнително прифатени како дел од поширока и координирана акција.

Пројавените тенденции тероризмот да се развива врз верски, социјални и економски компоненти го профилира новиот глобален тероризам кој се придвижува од инфраструктура на логистичка поддршка која била одредувачка за дејствување на

традиционалните терористички групи, кон идеја на интелектуално јадро на групата или лидерот. Околу главната идеја се формираат низа мали групи кои најчесто дејствуваат независно. Само идејата, стратегијата или насоките кои повремено се издаваат од страна на центарот или јадрото на терористичката мрежа, кои практично е невозможно да се лоцираат и идентификуваат, ги поврзува во единствена виртуелна терористичка мрежа. Идејата и стратегијата на терористичката мрежа која најчесто се фокусира кон социјалната неправда, културната, верска дискриминација, економската бесперспективност на маргинализираните заедници, станува еден од детерминирачките мотиви за реализирање на бројни терористички активности на мали и изолирани терористички групи или поединци. Невидливоста на хиерархиската идеолошка инфраструктура и глобалната дифузност на логистичката мрежа претставува најголема безбедносна закана и опасност која произлегува од глобалниот тероризам.

УЛОГАТА НА ИНФОРМАЦИСКАТА РЕВОЛУЦИЈА ЗА ВМРЕЖУВАЊЕ НА ФОРМИТЕ НА ГЛОБАЛНИОТ ТЕРОРИЗАМ

„Глобалните терористички организации успешно оперираат и функционираат на глобално ниво со помош на мрежи инсталирани насекаде низ светот. Колективно тие поседуваат капацитети и располагаат со оперативни можности да ги остварат своите крајно радикални цели во било која држава. Реализацијата на нивните идеолошки цели ја загрозува безбедноста на државите надвор од границите на нивните „матични територии“. Во време на модерна комуникациска технологија, интернет и способности за слободно и неограничено движење, се создава еден вид на „виртуелна нација“ која поседува огромен квантум на средства за моќ, вклучувајќи ги информациите, „вооружените сили“ и економската моќ. Најзначајната кохезивна сила што ги поседува овие моќни организации се изразува преку радикалните исламски верувања и силното заедничко спротивставување на вредностите на западната култура“ (Котовчевски, 2011: 293-294).

Информациската револуција создава услови за формирање и јакнење на мрежните облици на организација и истовремено овозможува остварување на нивните компаративни предности над хиерархиските облици. Информациската доба не влијае само на изборот на цели и оружје на терористичките организации, туку и на нивниот начин на функционирање. Потенцијалната предност на мрежните организациски облици во однос на традиционалниот хиерархиски поредок, се согледува преку мрежната структура на латерална контрола, авторитет и комуникација за разлика од вертикалната комуникација.

Информациската револуција го помага создавањето и јакнењето на мрежните форми на организација и истовремено овозможува остварување на нивни компаративни предности над хиерархиските форми. Тоа особено ќе придонесе за нови можности на недржавните актери кои полесно ќе се трансформираат во мултиорганизициски мрежи во однос на традиционалните хиерархиски државни актери, со оглед на тоа дека недржавните актери побрзо се адаптираат на надворешните влијанија и попродуктивно ги користат информациите за унапредување на процесите за донесување на одлуки.

Основни карактеристики на мрежните организации се следниве:

1. Комуникацијата и координацијата не се однапред формално одредени преку вертикални односи на известување, туку се остваруваат според потреба.
2. Внатрешноста на мрежата (пр. делови на мрежна организација во една држава или мрежна организација која е дел од поголема мрежа), најчесто се надополнува со врски со поединци надвор од организацијата (кои често ги преминуваат националните граници). Интерните и екстерните врски се создаваат и згаснуваат во зависност од животниот циклус на проектот односно задачата.
3. Внатрешните и надворешните врски не дефинираат бирократски правила/заповеди, туку заеднички вредности и норми, како и меѓусебна доверба. Поголемиот дел од активностите ги реализираат „самоуправувачки“ тимови, додека надворешните врски ги сочинуваат организиран збир кои вклучуваат комплексна мрежа на групи (Monge and Fulk, 1999: 71-72).

Може да се заклучи дека латералните координациски механизми го олеснуваат преземањето на операции на мрежните терористички организации и се поддржани од напредокот на информациската технологија.

Причините поради кои новите информациски и комуникациски технологии го поддржуваат настанувањето на мрежните форми на организација се:

- Зголемената брзина на комуницирање (со зголемена пропустливост на мрежата и широка вмреженост). Новите технологии ја овозможуваат комуникацијата и координацијата помеѓу раздалечените припадници на групите на терористичките организации.
- Намалената цена на комуницирање. Новите технологии значително ги намалија трошоците за комуницирање, овозможувајќи одржливост на мрежниот облик на организација (со оглед на потребата за интензивна комуникација).
- Интеграцијата на комуникациските и компјутерските технологии резултирала со зголемен опсег и сложеност на информациите кои можат да се споделуваат со помош на мрежата (Monge and Fulk, 1999: 84).

Технологиите на информациската ера се особено погодни за мрежните облици на организација чии припадници се географско оддалечени или се задолжени за спроведување на различни но комплементарни активности. Тоа не значи дека традиционалните хиерархиски организирани терористички организации нема да ги прифатат или користат информациските технологии за да ги подобрат интерните заповедни, контролни и комуникациски функции. Пример е сектата Аум Шинрикјо која била организациски високо централизирана околу личноста на водичот со кохезиона и строга хиерархиска структура, но истовремено во голема мера се користела со информационата технологија во внатрешноста на групата.

Концепцијата на мрежното војување е конзистентна со обрасците на случувања на Блискиот Исток, каде е очигледно дека новите и активни терористички организации ја усвојуваат децентрализираната флексибилна мрежна структура, која им овозможува преобразба од формално организирани и државно спонзорирани терористички организации кон приватно финансирани неформални мрежи. Ако е повисоко нивото на мрежната организираност на терористичката организација, се јавува поголема веројатност информациската технологија да се користи за подпора во процесот на мрежно одлучување. Најновите достигнувања на информациските технологии им овозможуваат на вмрежените терористички организации побрз, поефтин и посигурен проток на информации. Преку прифаќање на информациската технологија за одлучување, се зголемува веројатноста дека терористичките организации ќе користат иста технологија како средство за напаѓање (со цел за попречување на нормалното функционирање или уништување).

Потенцијалната моќ на Петтата генерација на војување беше демонстрирана во бомбашките напади во Мадрид во 2004 година. Во оваа прилика, серија на масовни бомбашки напади на транспортната инфраструктура која ја предводеа мрежно поврзани терористички групи, во еден единствен ден, и тоа во екот на националните избори, резултираа со вонредна состојба во владата во Шпанија, и влијаеше на моментално повлекување на Шпанските воени сили кои беа ангажирани во воена кампања против бунтовниците во Ирак.

Бомбашките напади во Мадрид се значајни од причини што терористите кои стојеа позади истите, беа главни дилери на дрога и дел од нарко-мрежата која се простираше од Мароко преку Шпанија и Белгија до Холандија. Додека почетните проценки за цената на бомбите кои беа употребени се движеше од околу 50.000 фунти, вкупната заработка откриена во дрога и готови пари, а која се поврзуваше со овие напади достигнува вредност од повеќе милиони фунти. При ова се дојде до сознанија дека групата која ги изврши терористичките напади е дел од транснационална

криминална организација. Со ваквото ангажирање се демонстрира дијалектичката предност на Петтата генерација на војување над веќе познатите методи на војување од Третата и Четвртата генерација на војување.

МРЕЖНИ ОРГАНИЗАЦИОНИ ФОРМИ

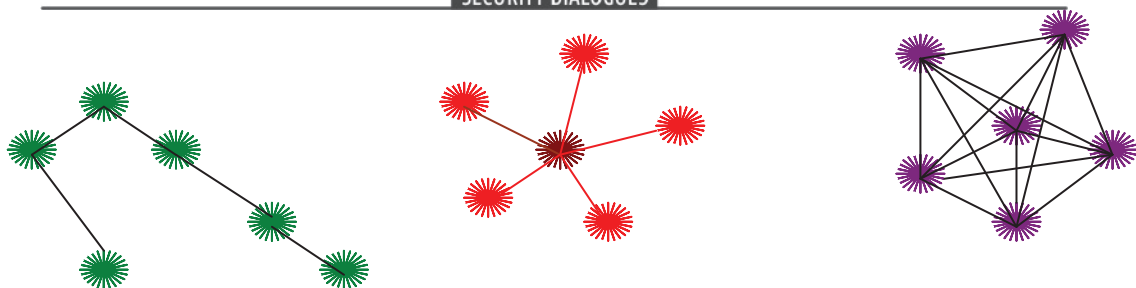
Новиот транснационален тероризам го спроведуваат не-државни учесници кои дејствуваат во лабаво организирани глобални мрежи. Како транснационални учесници новите терористи не мораат да ги почитуваат институциите на власта, може да дејствуваат преку границите и имаат пристап до различни извори на финансирање и технологии. За разлика од терористите од минатото кои биле финансирани од една држава, денешните нови терористи не зависат од било која држава и според тоа не се служат со традиционалната дипломатија или воена закана; не постои држава со која треба да се преговара или држава на која треба да и се одмаздува (Howard and Sawyer, 2006: 93-101).

Формата на организација на мрежната војна наликува на „свезди“ кои имаат некои централизирани елементи или на „синџири“ кои се линеарни или на „сеповрзана“ мрежа, во која секој основен контакт комуницира или влегува во интеракција со секој од другите контакти.

1. Мрежа во форма на „синџири“-комуникацијата помеѓу краевите на мрежата се одвива преку посредници, односно „свезди“. Оваа форма можат подеднакво да ја користат терористички организации и структурите на транснационалниот организиран криминал преку ланец за кримчарење во кој луѓето, добрата и информациите патуваат по линија која се состои од одвоени контакти/„свезди“ и каде комуникацијата од едниот до другиот крај на линијата мора да помине низ сите делови на „синџирот“.

2. Мрежа во форма на „свезда“-комуникацијата и координацијата помеѓу припадниците на мрежата се одвива преку централната „свезда“ или чвор. Овој вид на форма на организација е експлоатиран од страна на организацијата на нарко-картелот каде членовите на криминално-терористичките организации се поврзани со центарот или главниот организатор односно преку него мораат да комуницираат и да ги координираат сите свои активности.

3. Поврзана/канална мрежа претставува соработничка мрежа на повеќе меѓусебно поврзани помали групи. Мрежата на милитантните групи го применува овој облик на мрежно организирање (Arguilla and Ronfeldt, 2001: 7-8).

Синџир
Поврзана-канална

Свезда или центар

Слика бр.1: Основни типови и нивоа на мрежи (Arguilla and Ronfeldt, 2001: 8).

Може да се заклучи дека најтешко се организира и одржува поврзаната/канална мрежа, која бара честа комуникација, но таа воедно нуди најмногу можности за спроведување на заеднички операции, односно таа претставува мрежен облик кој најмногу ќе просперира од информатичката револуција (Howard, 2004:92). Во поврзаната мрежа хиерархијата не е изразена или воопшто не постои, а во внатрешноста на структурата може да фигурираат повеќе лидери и поради тоа донесувањето на одлуки, и понекогаш и самото дејствување е децентрализирано. Оваа предност им овозможува автономија и ја поттикнува иницијативата на помалите групи. Но, тука се јавува и опасноста дека таквата организација може да остави контрадикторни впечатоци кои се движат од анархичност до повеќекратна организираност. Успешното функционирање на овој мрежен облик треба да се согледа во неговата потреба за постоење на заеднички интереси и цели, односно постоење на доктрина или идеологија чии стојалишта ги прифаќаат сите контакти/свезди.

Секоја форма на мрежна организација според потребата може да биде прилагодена кон различни услови и намена. „Свездата” или контактот може да биде претставен преку поединец, група и/или институции (или нивен дел), и држава, додека границите на мрежата можат да бидат јасно одредени, но можат да бидат и недефинирани, односно невидливи и порозни во однос на надворешното опкружување. „Свездите” на мрежата се повеќе или помалку поврзани во одредено членство каде сите комбинации се можни.

Покрај трите основни мрежни организациони форми постои можност за комбинирање кога настануваат хибридни форми.

-Мрежниот актер може да ја организира својата група како поврзана мрежа а истовремено да ја користи мрежата во форма на „синцири” и мрежата во форма на „свезда” за изведување на тактички операции.

-Терористичките и организираниите криминални организации кои се хиерархиски структурирани можат да се користат со мрежни организациони форми за спроведување на тактички операции.

-Мрежните организирани терористички и организирани криминални организации во облик на поврзана/канална мрежа можат да се користат со хиерархиски организирани тимови за реализирање на тактички операции (Howard, 2004:92).

Конкретен пример за хибриден облик на мрежа е терористичката организација Ал-Каеда, односно, комуникацијата помеѓу припадниците на таа мрежа, се остварува со комбинација на мрежата во форма на „свезда” (кога контактите, оперативците комуницираат со лидерот и неговите блиски соработници во Авганистан) и поврзана/канална мрежа (кога контактите на мрежата меѓусебно комуницираат без консултирање на лидерот на организацијата (Simon and Benjamin, 2000:70).

„Познатите непријатели кои ги модифицираат структурите и стратегиите за да ги искористат мрежните дизајни ги вклучуваат транснационалните терористички групи, распространувачи на оружје за масовно уништување на црниот пазар, нарко групи и други криминални групи, фундаменталистички и етнонационалистички движења, лица кои вршат пиратерија и шверцери на имигранти и бегалци”. Благодарение на информатичката револуција насекаде низ светот, членовите на мрежите не мораат лично да се среќаваат. Од перспектива на терористите, поради тоа, безбедноста е подигната на повисоко ниво, а една организација може да има поддржувачи низ целиот свет. Овие актери главно се состојат од дисперзирани групи кои се согласуваат да комуницираат и да дејствуваат можеби и без централно лидерство или седиште. Се претпоставува дека хиерархиските организации, какви што се државите, можат да бидат несоодветно опремени за да се справат со едни такви организациски иновации (Arguilla and Ronfeldt, 2001).

Иако глобалните терористи имаат креирано внимателно дизајнирани стратегии со кои ќе постигнат одредени цели, целите само по себе се тешки за остварување. Во центарот на овој напор да се дојде до промени е изборот на цели и оружје. Сепак, терористичките напади е најдобро да се сфатат како финален резултат на повеќе активности кои вклучуваат зголемување на фондовите, регрутација, обука, развивање специјални вештини и подготовки пред напад што може да трае со месеци, па дури и години. Една компонента од оваа стратегија е прифаќање на мрежните структури кои се

подготвени за групирање и обнова во случај на уништување на некој од деловите на мрежата (Baylis and Associates, 2007).

Согледувајќи ја предноста и примената на мрежните организациони форми, мора да се земе во предвид дека иако мрежните актери имаат корист од зголемената брзина и намалената цена на комуникациите, широката вмрежаност, сепак целосната примена на потребните технологии е проблем за географски широко дистанцирани припадници на мрежите. Исто така, не треба да се занемари дека прифаќањето на потребните технологии кои овозможуваат еволуција кон мрежните форми, не се единствени и критично потребни технологии. За мрежното функционирање можат да бидат доволни и „старите“ начини на комуникација, како на пример, посредник-курир или преку комбинација на „новите“ и „старите“ начини на комуникација. Потребно е да се забележи дека мрежното војување не претставува интернет-војување, односно тоа не се одвива само во сајбер просторот, а начинот на водење и вкупните резултати на мрежната војна зависат од случувањата во реалниот свет.

ТЕРОРИСТИЧКО ВМРЕЖУВАЊЕ НА БАЛКАНОТ

Зголеменото ангажирање на исламскиот терористички фактор во Албанија и на Косово имало директно влијание на оперативната структура и организација на ОБК. Првиот формиран терористички одред бил составен од муџахедини од Саудиска Арабија, Египет, Албанија, Македонија и Иран кои биле поврзани со Ал Каеда. Во рамки на албанскиот терористички фронт на Балканот, на просторот на Македонија дејствува исламскиот терористички фактор преку постоење на воено и политичко крило. Формираната терористичка мрежа, покрај извршување на терористички акти, се користи и за криумчарење на наркотици, оружје и луѓе, што претставува еден од поважните извори за финансирање на терористите (Margetic, 2006: 7). Според извештаите, дрогата доаѓа од Авганистан, се преработува во Турција, а потоа се транспортира на Косово, каде ја преземаат албанските нарко-дилери и ја пренесуваат преку различни канали во Западна Европа. Овие канали имаат две гранки-една која оди преку Албанија за Италија, и друга преку Бугарија и Унгарија. Како главен центар на албанската нарко-мафија која зазема 75% од пазарот во Европа се наведува Женева.

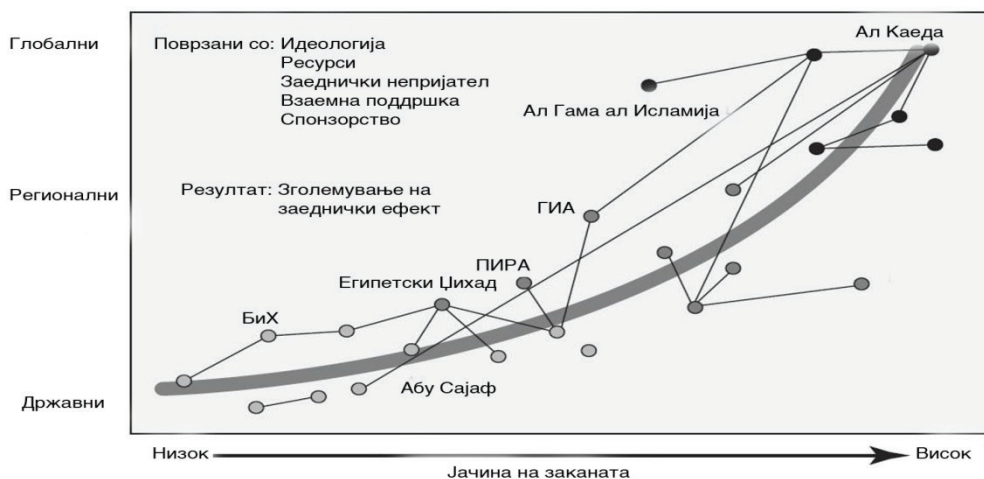
Ал Каеда во 1991 година во Софија ја формира командата за поддршка и координација на терористички активности. Раководството на командата во 1994 година го презема Ајман ал Завахири (вториот човек во Ал Каеда). Негова главна мисија била да се воспостави разузнавачка и терористичка инфраструктура за уфрлување на муџахедини на Косово и во Македонија. Ал Каеда започнала во 1994 да ја создава инфраструктурата во Албанија, година во која оваа земја ја посетува Осама бин Ладен.

Во тој период се воспоставуваат ќелии на Ал-Каеда на Косово. Таквата силна терористичка мрежа набрзо започнува да дејствува и надвор од БиХ и Косово, попрецизно во Македонија, 2001, Шпанија, 2004 и Велика Британија во 2005 година.

Разузнавачките кругови во Албанија го потврдуваат присуството на Бин Ладеновата мрежа преку присуство на пет групи на борци-борци на џихад од Египет, Судан, Саудиска Арабија, Алжир и Тунис преку нивно учество во судирите на Косово, во редовите на терористичката организација ОВК.

Ал Гама ал Исламија има изразена поврзаност со припадниците на терористичката организација ГИА-Египетски Џихад. Дел од припадниците на муџахединската заедница во БиХ соработуваат со припадниците на Ал Гама ал Исламија и терористичката мрежа на Ал Каеда. ГИА-Египетски Џихад е милитантна терористичка организација која реализира терористички обуки на подрачјето на Тунис, Алжир и се поврзува со одредени групи како што е Ал Гама ал Исламија која дејствувала и на подрачјето на БиХ. Оваа терористичка организација работела на уфрлување на странски државјани од арапско потекло во Босна и Херцеговина кои биле предводени од идејата за ширење на исламот. Голем дел од овие странски државјани се трансформирале во спиечки ќелии кои се активираат во одредени периоди во БиХ (Мостар). Војната во БиХ им послужи на терористичките групи како одличен полигон за обука-каде се создадени двонасочни канали преку кои терористите се обучуваа и истовремено стекнуваа искуство и потоа заминуваа во други региони како искусни терористи.

ТРАНСНАЦИОНАЛНИ ТЕРОРИСТИЧКИ МРЕЖИ

Според проценките на израелските служби за безбедност, терористичката оска и мрежа на Балканот (Босна-Македонија-Албанија-Бугарија-Косово-Југот на Србија), како дел од глобалната исламска терористичка мрежа, брои денес околу 6000 терористи.

Создадена е силна капацитетна-добро организирана и меѓусебно поврзана терористичка-криминална мрежа која ја сочинуваат муслиманските екстремисти муџахедини и Ал Каеда од една страна, и воено (терористичко) крило на паналбанското сепаратистичко движење, од друга страна. Ал Каеда, Иран и некои други исламски земји создадоа во БиХ силна организирана вооружена и радикално индоктринирана мрежа, која служи како база за регрутирање, обучување, планирање и реализирање на терористички акции.

Терористичките групи воспоставиле во целиот свет врски и мрежи обезбедувајќи соработка помеѓу национални и меѓународни терористички организации во форма на финансиска и техничка поддршка (Stohl, 1983: 87).

Робустноста и еластичноста на терористичките мрежи не се основани на бројни врски кои испраќаат или примаат информации, туку на одржуваната можност да мобилизираат и анимираат како актуелни така и идни борци, поддржувачи и симпатизери преку овие врски (Hoffman, 2003). Иако истражувачите на тероризмот долго време биле свесни дека терористичките мрежи кои издржале низ времето се врзани со етнонационални или борби на заедницата, продолжени конфликти, политички настани или перцепирани историски нееднаквости.

Некои мрежи се градат врз релации на хомофилност (семејство, пријатели, идентитет). Споредувајќи со етнички базирани терористички организации како што се Хамас, Хезболах и баскиската ЕТА со мулти-етнички терористички групи како што се Ал Каеда и Аум Шинрикјо ја истакнуваат критичката важност на разликување помеѓу глобални и локални мрежи. Хамас и други етнички базирани организации формираат ќелијска структура компонирана примарно од хомофилни врски (пр. клан или група од етнички членови) (Norton, 1998: 1-44). Конспираторите не формираат многу нови врски вон мрежата и често ја минимизираат активацијата на постоечките врски во мрежата. Цврсти врски, кои остануваат често скриени, се фреквентно формирани години претходно во училишта и кампови за обука, и ја држат ќелијата поврзана. Многу вакви организации исто така ги регрутираат нивните членови само од познати отколку од затворени кругови на потенцијални учесници, на пример од семејство или клан и зависат од роднински врски кои им обезбедуваат доверба.

Во многу аспекти, транснационалните врски се идеална организација за терористичките дејствија во глобализираниот свет. Мрежите се распространети и иако

сите имаат свој центар, транснационалната распределба го отежнува процесот на државите да го нападнат нивниот центар на гравитација.

Со анализа на вмрежувањето на формите на глобалниот тероризам се потврдува тезата за очекувани промени на терористичките организации на организационо ниво, ниво на доктрина и стратегија попрецизно на технолошко ниво, како и промени на спектарот на закани и начините на водење на конфликтите. Со оглед на тоа, оправдано е да се размислува за организациона прилагоденост на институциите задолжени за сузбивање на тероризмот поради нивно поефикасно спротивставување на постојните мрежни организациони форми на терористички организации.

ЗАКЛУЧОК

Резултатите од истражувањата на моделите и трендовите на активности ја потврдуваат хипотезата дека „новиот“ тероризам еволуира кон мрежно дејствување-војување со оглед на тоа дека:

- сè поголем број на терористички организации ги прифаќаат мрежните форми на организација и притоа сè повеќе ја користат информациската технологија;
- терористичките организации (оние кои се основани осумдесетите и деведесетите години на 20 век) се подлабоко вмрежени за разлика од терористичките организации со долга традиција;
- помеѓу степенот на активност на терористичките организации и степенот на прифаќање на мрежните форми на организација постои позитивна корелација. Во прилог на ова тврдење се новите и помалку хиерархиски организирани терористички организации како што се Хамас, Палестинскиот исламски џихад, Хезболах и Ал-Каеда, кои воедно станаа и најактивни терористички организации;
- еднаква е веројатноста дека информациската технологија ќе се користи како организациона потпора и како средство за напаѓање при војување и
- поголема е веројатноста дека новорегутираните припадници на терористичките организации се поспособени за користење на нови технологии, што имплицира дека во иднина ќе бидат подлабоко вмрежани и повеќе ќе ја користат информатичката технологија.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Arquilla J. Ronfeldt D.** (2001) *Networks and netwar: The Future of Terror, Crime and Militancy*, Santa Monica, CA: RAND Corporation.
2. **Baylis, J. et. al.** (2007) *Strategy in the Contemporary World*, second edition, Oxford University Press.
3. **Hoffman B.** (2003) *Al Qaeda, trends in terrorism and future potentialities: an assessment*, Rand Corporation, <http://www.rand.org/pubs/papers/P8078/P8078.pdf>.
4. **Howard, R.** (2004) *Terrorism and Counterterrorism*, Connecticut: McGraw-Hill/Dushkin.
5. **Howard R. Sawyer R.** (2006) *Terrorism and Counterterrorism: Understanding the New Security Environment*, Dubuque, Iowa: McGraw Hill Contemporary Learning Series.
6. **Котовчевски М.** (2011) Полемологија, Скопје: Филозофски факултет.
7. **Margetic, D.** (2006) *Islamisticki terorizam na jugu Evrope*, Zagreb.
8. **Милошевска, Т.** (2013) Модели на поврзаност на тероризмот и транснационалниот организиран криминал, Скопје: Филозофски факултет, Институт за безбедност, одбрана и мир.
9. **Monge P. Fulk J.** (1999) *Shaping Organizational Form: Communication, Connection, and Community*, Thousands Oaks, Sage.
10. **Norton A.** (1998) Terrorism in the Middle East in: Pisano V. (ed.), *Terrorist dynamics: a geographical perspective*, Arlington: International Association of Chiefs of Police, p.p. 1-44.
11. **Simon S. Benjamin D.** (2000) "America and the New Terrorism" in: Survival. Vol. 42, No. 1. p. 70.
12. **Stohl M.** (1983) "The international network of terrorism" in: Journal of Peace Research, 20(1), p.p. 87-94.
13. **UN Security Council Resolution 1368, 12.** (2001) SC. Resolution 1373.

КООРДИНИРАЧКИ УЛОГИ НА ИЗВРШНАТА ВЛАСТ КАКО
ВАРИЈАБЛИ КОИ ГИ ОЦРТУВААТ БЕЗБЕДНОСНИТЕ
РЕЛАЦИИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
THE COORDINATION ROLES OF THE EXECUTIVE AS VARIABLES
WHICH OUTLINE THE SECURITY RELATIONS IN REPUBLIC OF
MACEDONIA

Оливер Бакрески, Associate Professor,
Филозофски факултет, Институт за безбедност, одбрана и мир,
Скопје, oliverbakreski@yahoo.com
Стојан Славески, Associate Professor, Европски универзитет, Скопје
stojan.slaveski@eurm.edu.mk

АПСТРАКТ: Трудот претставува анализа на координирачките улоги на извршната власт во остварување на потребната координација на безбедносниот сектор во Република Македонија. Во таа смисла, денес предмет на сериозна теориска критика е тезата за избалансираност на извршната власт која се раководи на основните постулати за градење на безбедносен систем кој треба да биде во функција да ја остварува својата функција. Во основа тоа ќе значи заеднички напор и висок степен на соработка на клучните субјекти во извршната власт и секако безбедносниот сектор кој е вклучен целосно во остварување на неговата примарна цел. Елаборацијата која е направена за координирачките улоги на извршната власт во Македонија во овој труд содржи два елемента: прво, се прави анализи на потребата од координација на безбедносниот сектор и второ, анализата е направена за координирачките улоги на извршната власт особено координирачките улоги што ги има претседателот и Владата која се ангажира во извршување на разновидни функции во државата вклучувајќи ја и безбедносната функција.

Клучни зборови: координација, извршна власт, претседател, влада, безбедносен сектор.

ABSTRACT: This paper counterpoises an analysis of the coordinating roles of the executive in effectuation of the needed coordination of the security sector in Republic of Macedonia. Today, in that notion, the thesis for the balance of the executive which is managed on the fundamental postulates for security system building which should be in function of achieving its own purpose is a subject of a serious theoretical critique. Basically,

it would mean a joint effort and a high degree of collaboration of the key subjects of the executive and of course, the security sector which is completely engaged in realization of its primary goal. The elaboration made for the coordinating role of the executive in Macedonia in this paper is consisted of two elements: first, an analysis for the need of coordination of the security sector and second, the analysis is made for the coordination roles that the President and the Government have in their engagement in executing versatile functions in the country including also the security function.

Key words: coordination, executive, president, government, security sector.

ВОВЕД

Во основа, Република Македонија како и сите држави во светот гради и развива свои институции на кои постојано им се посветува потребното внимание. На институциите кои се задолжени за остварување на безбедноста и одбраната се потпира државата и органите на државната власт кои во одредена мера се и клучните субјекти и носители на безбедноста. Положбата и улогата на соодветните институции се определени од природата на политичкиот систем во земјата.

Денес се смета дека одредена безбедносна состојба може да се радикализира поради лошите процени на состојбата од страна на политичко-безбедносниот врв, вклучувајќи ја и самата координација меѓу безбедносните актери кои се ангажираат за извршување одредени безбедносни задачи, но и од недостаток на благовремени информации кои укажуваат на постоење опасност, како и од неподготвеноста на безбедносните структури да се справат со безбедносните предизвици. Следствено на тоа, практичен момент за подготовките за справување со потенцијалната опасност е носење одлука на вистински начин и во вистинско време, како и постоење на потребната координација на политичко-безбедносниот врв, која не секогаш е благовремена. Тоа значи дека не е сеедно кога ќе биде донесена одлуката затоа што избрзана или задоцнета одлука може да биде опасна и пресудна. Непостоењето координација меѓу субјектите на системот на национална безбедност може да доведе до редица негативни ефекти во процесот на подготовка, планирање и остварување на активностите поврзани со безбедноста на земјата, а со тоа и во процесот на донесување клучни одлуки.

Ако се обидиме да направиме мала синтеза на носителите на политиката на национална безбедност и нивните главни документи и нивоата на донесување одлуки, може да заклучиме дека генерално постојат три нивоа на функционирање (остварување на системот на национална безбедност):

1. Политичко-безбедносно ниво: донесување закони, донесување стратегиски документи и одлуки.
2. Одбранбено-безбедносно ниво: план за одбрана, документи за употреба на Армијата, документи за употреба на Полицијата.
3. Организациско-институционално ниво: претседател, влада, министер (Лазаревски и Атанасов, 2002).

ИЗВРШНАТА ВЛАСТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА: ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКАТА

Со артикулација на различните интереси, сфаќања, погледи и идеи низ политичката и културната плурализација се создаваат услови за нова институционална архитектура на општеството, која треба да се одликува со рационалност, ефикасност и економичност. Овие начела претставуваат водечки идеи и во државата за организација на рационален механизам на власта, а во тој состав не може да биде изземен шефот на државата (Гаговска, 1992:19).

За современите парламентарни системи е карактеристична поделбата на извршната власт меѓу шефот на државата, како нејзин титуларен и владата, како нејзин политички и оперативен носител. Шефот на државата (монархот или претседателот на републиката), традиционално, претставува иконосен орган чија основна функција е да ја претставува државата во нејзините односи со странство. Така, во меѓународните односи тој се јавува како највисок орган кој ја олицетворува државата, а во рамките на внатрешните политички односи му се доверува остварувањето на еден дел од извршната власт (Ванковска, 1996: 303).

Институцијата - Претседател на Републиката е воведена со член 79 од Уставот на Република Македонија. Претседателот на Република Македонија е шеф на државата што во нашиот политички систем подразбира формална, но и политичка одговорност на шефот на државата наспроти политичката моќ на претседателот на владата.

Според функциите што ги остварува, Претседателот на Републиката во согласност со Уставот и според реалното политичко влијание и авторитет со кој располага, очигледно е дека не станува збор за носител на титуларни или на церемонијални, туку на значајни политички овластувања (Ванковска, 1996: 304).

Претседателот на Републиката има бројни функции, односно права и должности утврдени во член 84 од Уставот на Република Македонија. Така, Претседателот ги има следните права и должности: го определува мандаторот за состав на Влада на Република Македонија во согласност со изборните резултати; ги поставува амбасадорите и пратениците од Република Македонија во странство; ги прима

акредитивните и отповикувачките писма на странските дипломатски претставници во нашата земја; доделува одликувања и признанија; помилува осудени лица; има право на предлагање избор, именување и разрешување, и тоа: предлага двајца судии на Уставниот суд, двајца членови на Републичкиот судски совет, именува тројца членови на Советот за безбедност, како и други функционери во согласност со Уставот и со законите; понатаму дава предлози за влегување на земјата во сојузи или во други меѓународни асоцијации или институции, како и предлози за излегување од нив, за што одлука донесува Собранието; врши и други работи од делокругот на неговите надлежности.

Конкретната власт на Претседателот на Републиката одредена со Уставот можеме да ја систематизираме во повеќе домени, и тоа:

1. во меѓународните односи;
2. во доменот на одбраната на земјата;
3. во воена и во вонредна состојба.

Во *меѓународните односи* на кој начин и каква позиција ќе заземе Претседателот на Републиката зависи од неговите способности. Освен што ја претставува Републиката (член 79 од Уставот), тој ги води преговори и склучува меѓународни договори (Закон за склучување, ратификација и извршување на меѓународни договори, член 3) и редица други активности кои се врзуваат за меѓународните односи. Во овој контекст, Претседателот на Републиката ја претставува државата во меѓународните односи, во согласност со меѓународното право и неговите надлежности; учествува во креирање на надворешната политика во соработка со Владата, го следи спроведувањето на надворешната политика и за резултатите и за евентуалните несогласувања со другите органи за вршење на надворешните работи дава предлози и учествува во заземање одредени ставови за одредени политички прашања од негова надлежност, вклучувајќи ги и безбедносните и одбранбените аспекти кои произлегуваат од меѓународните прописи; дава согласност за издавање агреман на шеф на странско дипломатско претставништво (Закон за надворешни работи, член 5) итн. Исто така, треба да се потенцира дека Претседателот на Републиката учествува во постапката за именување и отповикување на амбасадор на Република Македонија, врз основа на направени консултации со министерот за надворешни работи кој претходно до Владата доставува предлог за именување амбасадор, но раководејќи се според неговите надлежности, тој испраќа и специјален пратеник во согласност со претходно направена консултација со министерот.

Претседателот на Републиката во областа на одбраната има широки овластувања утврдени со Уставот и со Законот за одбрана. Како врховен командант на вооружените сили има прерогативи на гарант на националната независност, интегритет и суверенитет на земјата. Претседателот на Република Македонија во остварувањето на одбраната особено ги врши следните работи: ја донесува стратегијата за одбрана на Републиката; го донесува планот за одбрана на Републиката; ги пропишува мерките на приправност и наредува нивно спроведување; ја пропишува организацијата и формацијата на Армијата на Република Македонија; ги донесува документите за употреба на Армијата и наредува нејзина употреба; дава согласност на документите за развој на Армијата; ги определува мерките за зголемување на борбената готовност на Армијата и наредува нивно спроведување; ја наредува мобилизацијата на Армијата; го пропишува командувањето во Армијата; донесува прописи што се однесуваат на борбената готовност, вооружената борба и мобилизацијата на Армијата; поставува старешини на формациски места генерали и унапредува и разрешува генерали и поставува и отповикува воени претставници на Републиката во странство (Закон за одбрана, член 18).

Претседателот на Републиката е еден од овластените предлагачи за прогласување воена и вонредна состојба. Тоа претставува битен елемент, а суштински е фактот што тој во ситуација кога Собранието не може да се состане и да одлучи во каква ситуација се наоѓа државата тој може да донесе таква одлука. Во такви околности, Претседателот на Републиката може да именува и да разрешува влада и да именува и да разрешува функционери чиј избор е во надлежност на Собранието (Устав на РМ, член 127).

КООРДИНИРАЧКА УЛОГА НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Според одредбите на Уставот на Република Македонија и во Законот за одбрана прашањата врзани со командувањето на Армијата на Република Македонија му се доверени на претседателот на Републиката кој воедно е и врховен командант на вооружените сили. Претседателот на Републиката командувањето со армијата го остварува преку началникот на Генералштабот на Армијата на Република Македонија, додека Министерството за одбрана се јавува во улога на обезбедување на потребните услови за извршување на борбените дејства. Командувањето во Армијата се заснова врз принципот на едностарешинство, субординација и единство во командувањето при употреба на силите и средствата (член 28 од Законот за одбрана). Тоа значи дека командантите во процесот на командувањето имаат концентрација на овластувања за извршување на целите на воената организација. Командантите на единиците се најодговорни за борбената готовност на единиците со кои командуваат. Оттука,

произлегува и неприкосновеноста за извршување на донесените одлуки од страна на командантите.

Во основа, право на командување имаат само лица кои се овластени со закон или со други важечки прописи. Така, во член 79 од Уставот се вели дека „претседателот на Републиката го остварува командувањето со вооружените сили на Македонија во улога на врховен командант на армијата во согласност со Уставот и законите“. Одредени работи од раководењето им припаѓаат на министерот за одбрана и на началникот на Генералштабот, додека одреден број старешини и организациски единици на Армијата на Република Македонија извршуваат одредени работи на раководењето само ако се во составот на Министерството за одбрана. Значи, во процесот на раководење учествува и министерот за одбрана. Иако неговото однесување може да се дефинира како крајно политичко, од политичко-административна гледна точка на кабинетската дихотомија во одредени околности и кога има изразити недоречености во правната регулатива тоа може да предизвика одредени дилеми. На пример, недореченостите на Законот за одбрана посебно во член 28 во кој е потенцирано дека „командувањето со Армијата, претседателот на Републиката го спроведува преку министерот за одбрана, а со единиците на Армијата непосредно командува началникот на Генералштабот на Армијата и командантите на воените единици и установи, во согласност со прописите за командување донесени од претседателот на Републиката“ остава простор за различно толкување за улогата на министерот за одбрана во ланецот на командување, односно прашањето дали тој е дел на синџирот на командување или не.

Покрај командувањето со вооружените сили Претседателот има улога и на координатор на безбедносната заедница во Република Македонија. Нема дилема дека сите прашања кои се од исклучителна важност за безбедноста и одбраната на државата се одговорност и на Претседателот на државата. Значи, освен Владата исто така многу е јасна и важна улогата на Претседателот за сите прашања поврзани со националната безбедност. Во овој контекст особено е важно овие клучни државни авторитети да дејствуваат заеднички и координирано, односно да работат во правец на заемна соработка и координација. Решавањето на сложените безбедносни проблеми е невозможна без координирани усилби на Претседателот на државата, премиерот и Претседателот на Собранието, но исто така, реформите на безбедносниот сектор се тешко изводливи без соодветна поддршка од горенаведените институции која се изразува како заеднички и координиран напор за реконструирање на безбедносниот сектор во насока на обезбедување на потребната ефикасност и функционалност.

1) ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Политиката е уметност за сетирање приоритети, уметност за правење разлика помеѓу концептуални и идеолошки важни и практични одлуки. Во оваа смисла политиката е „одлучувачки и промислен аспект на владите во акција“ т.е. можност на владата да спроведува одредена политика (Lowi and Ginsberg, 1990: 652).

Ефикасноста на владата се мери во однос на целата нација, односно во однос на ефикасноста на политиката на вработување, економски развој, заштита на животната средина, решавање на социјалните проблеми итн (Dawn, 1991: 94). Значи, смислата на владата е да обезбеди стабилност на општествената заедница со релативно трајни и квалитетни услови во кои ќе може да се планира, да се создава и да се живее.

По изборната победа избраните победници ја преземаат одговорноста за организирање и водење на власта.²³ Во владата треба да се соберат луѓе со докажани способности, со потребното знаење, амбициозни, ангажирани, оперативни, реални и со изразено чувство за одговорност во водењето на јавни работи (Гаговска, 1992: 46).

Уставот на Република Македонија и посветува значајно внимание на Владата. Тоа е сосема разбирливо, затоа што власта не може да се замисли без извршување, а извршувањето е витален услов на власта. Освен тоа, извршната власт е од основен интерес и значење како за карактерот и суштината на уставното уредување, така и за неговата ефикасност, а особено за ефикасноста на власта. Извршната власт е основен лост на механизмот на власта и основен облик во кој се открива карактерот на власта на секоја држава. Поради тоа, извршната власт секогаш била и останува едно од централните прашања што ги решаваат уставите, независно од тоа колку одредби и посветуваат (Митков и Климовски С, 1995).

Владата на Република Македонија е основен носител на извршната власт заедно со Претседателот на Републиката. Во согласност со тоа, извршната власт во Република Македонија е бифедална, односно двоглава извршна власт карактеристична за парламентарниот систем на државната власт. Владата е носител на ефективната извршна власт, а не Претседателот на Републиката (Шкарик, 1995). Исто така, Владата на Република Македонија има институционална одговорност да работи за интересите на државата и да го исполни ветувањето пред народот.

²³ Политичката партија или коалицијата која го има управувачкото мнозинство формира тим на министри-влада или администрација или извршно тело кое се наоѓа под министерот кој најчесто е лидерот на најголемата или доминантна партија во собрание. Оваа личност понатаму станува премиер.

Владата на Република Македонија ја предводи премиер, односно Владата е одговорна за извршните задачи и нејзината работа е персонифицирана од премиерот. Неговата моќ произлегува од капацитетите за водство, големината на политичката партија којашто ја предводи и секако од коалицирањето со партиите во Собранието. Неговата положба и начинот на кој ќе ја извршува премиерската функција зависи пред сè од неговите способности, од организациските вештини и од вештините кои треба да ги поседува во делот на управување со Кабинетот и посебно со министрите.

Едно од најзначајните прашања кое е во надлежност на Владата, секако е утврдувањето на политиката на извршувањето на законите и на другите прописи што ги донесува Собранието. Исто така, Владата е носител на разни предлози и иницијативи за решавање на сите прашања со кои се соочува Републиката, предлага закони, буџет на Републиката, просторен план на Републиката, одлуки за резервите на Републиката и дава мислења по сите предлози кои доаѓаат однадвор (Бакрески, 2012),

Ганерално, Владата ги врши следните функции, инаку определени во член 91 од Уставот на Република Македонија:

а) *Политичка функција*. Таа се изразува низ активностите на Владата во формулирањето на политиката на државата во разни области на општествениот живот. Не се ретки случаите од парламентарната практика кога пратениците, односно парламентарното мнозинство е ставено во ситуација само формално да ги изгласува најважните политички одлуки, чии вистински инспиратори и креатори се членовите на Владата (Ванковска и Цветковски, 1996).

б) *Владата во функција на овластен учесник во законодавниот процес*. Владата својата функција на извршување на законите и на другите прописи што ги донесува Собранието ја остварува преку донесување на подзаконските општи акти-уредби и други прописи за извршување на законите, но и со нивна операционализација и реализација во општеството, преку органите на државната управа чија работа ја насочува и ја контролира (Ванковска и Цветковски, 1996).

в) *Нормативна функција*. Нормативна функција на Владата, од формално-правен аспект, може да се третира како дел на претходно наведената функција на извршување на актите на Собранието, меѓутоа бидејќи реално ги надминува овие уставни рамки, ја извојуваме како посебна функција (Ванковска и Цветковски, 1996).

г) *Надворешно-политичка функција*. Оваа функција се манифестира преку насочување на надворешната политика на државата која може да биде и формална и церемонијална, а во остварување на оваа функција се вклучени сите претставници на Владата. Ова функција е во согласност со сложените политички преференции и во основа има задача да помага во спроведување на владината политика во

имплементација на надворешно-политичките приоритети (Бакрески, 2012).

д) *Изборната функција* е особено важна за етаблирање на структурата која треба да ги предводи самите институции. Најчесто оваа функција се гледа во можноста Владата да ја придобие поддршката од Собранието, затоа што предлозите за именување носители на разни функции кои доаѓаат од страна на Владата треба да ги потврди Собранието. Со ова се јавува постојана потреба за воспоставување добра демократска практика која ќе овозможи Владата и секој министер одделно да го избегнуваат механизмот на смена (Бакрески, 2012).

ѓ) *Контролна функција*. Оваа функција и овозможува на Владата да може да ја детерминира моќта на министрите, односно со контрола на владиниот апарат се обезбедува министрите и другите јавни функционери да и служат на Владата, а не самите на себе. Така, според член 91 алинеја 6 од Уставот, Владата покрај тоа што утврдува начела за внатрешната организација и за работата на министерствата и другите органи на управата, ја насочува и врши надзор над нивната работа, а според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни пред Владата (Бакрески, 2012).

За структурата на Владата значајни се три проблеми: проблемот на стабилност и трајност на власта; проблемот на основните составни елементи на власта; и проблемот кој се однесува на интеракциите меѓу елементите кои ја практикураат власта (Џупиќ, 1997). Релевантен доказ за постоење вистинска демократија во едно општество е да постои одговорна и транспарентна влада. Тоа значи дека сето тоа што ќе го работи ќе биде ставено под лупата на јавноста и дека сите чекори што ќе ги прави во интерес на државата ќе бидат отворени и транспарентни за да знаат граѓаните дека Владата чесно и одговорно пристапува во решавање на проблемите.

Во сферата на управување со безбедноста, Владата е одговорна за предлагање одредени важни одлуки и закони од областа на безбедноста, за формулирање на безбедносната политика, за контрола на политиката и на администрацијата преку контролирање на клучните безбедносни структури задолжени за остварување на безбедноста, за координација на работата на безбедносниот сектор преку соодветни владини органи, за одржување на континуитет на безбедносната политика. Исто така, Владата ја предлага одлуката за висината на средствата за потребите на безбедносниот сектор; го предлага републичкиот буџет за воена состојба; дава мислење на стратегиските документи од областа на безбедноста итн (Бакрески и Милошевиќ, 2010).

Владата на Република Македонија има многубројни и одговорни задачи и овластувања за воената и за вонредната состојба. Така, Владата се јавува како еден од

предлагачите за воведување воена состојба, потоа за утврдување постоење вонредна состојба на сета територија на Републиката или на некој нејзин дел. Во такви состојби Владата е овластена да донесува уредби кои имаат законска сила, право кое го има сè до траењето на воената или на вонредната состојба, за што одлучува Собранието (Бакрески и Милошевиќ, 2010).

КООРДИНИРАЧКИ УЛОГИ НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Извршната власт обично е пирамидална и организирана според јасна лидерска структура и таа се состои од голем број органи, организации, служби итн., кои се ангажираат во извршување на разновидни функции и задачи. Врз основа на ваквата разгранета структура можат да се идентификуваат разлики во однос на специфичната тежина и задачите кои ги извршуваат одделните органи, како и статусот и одговорноста која им припаѓа врз основа на нивното политичко насочување. Така, разликуваме од една страна, учесници кои се ангажираат во реализирањето на владините политики - министрите, и од друга страна јавниот сектор или администрацијата кои имаат обврска да даваат совети и да ја спроведуваат политиката во согласност со политичките барања за неутралност и лојалност кон министрите. Владините одлуки се креираат од политичките авторитети во рамките на извршната власт врз основа на политичките приоритети, а се имплементираат од соодветните министерства, дирекции, агенции, служби итн., чија одговорност и исполнување зависи од нивното целосно спроведување. Значи, Владата се состои од министри кои ги претставуваат различните министерства формирани како резултат на политичката и административната потреба и во основа самите министерства дејствуваат во рамките на институционалната рамка којашто ја определува Владата. Со тоа, претседателот на Владата и министрите се одговорни за развојот и за примената на политиката во одредени области, односно тоа говори за нагласениот придонес којшто го имаат самите министерства во формулирање на самата политика.

Денес, евидентна е пренагласеноста на одредени министерства и министри во однос на други, односно се смета дека едни се повеќе, а други се помалку значајни во рамките на државата. На пример, постои мислење за министрите за финансии, за надворешни работи, за внатрешни работи и за одбрана дека имаат поистакната улога во однос на другите министри и дека имаат можност да ја придобијат поддршката од премиерот, а со тоа и да играат значајна улога во владиниот кабинет. Се разбира дека ова не треба да биде предмет на анализа затоа што сите министерства и сите министри се една организациска неопходност и структура која има потреба за

усогласено дејствување и единство, за да може да се превземаат иницијативи за решавање на стратегиските приоритети во државата.

Генерално Владата претставува центар на единството и на политичка посветеност што е особено значајно за обезбедување на потребната поддршка од страна на граѓаните и од неа се очекува да владее со државата во права смисла на зборот. Од неа особено се очекува да се посвети на решавање на проблемите со кои се соочуваат граѓаните во секојдневното живеење, а се резултат на потребите на сложените и на политички префинети општества. Исто така, од неа се очекува да овозможи целосно да се спроведуваат законите, односно да се оствари законодавната моќ, а надгледувањето на спроведувањето значи постоење на најголема бирократска и административна одговорност. Доказ дека имаме одговорна влада е постоење отворена и транспарентна власт. Тоа значи дека сите прашања кои ги засегаат граѓаните ќе бидат решавани без голема тајност во Парламентот, а со тоа и граѓаните со тоа што ќе бидат информирани ќе имаат значајна улога во формулирање на политиката и во одредување на општите политички насоки.

Владата како централно тело на извршната власт извршува различни задачи во различни области што подразбира дека таа извршува повеќе функции истовремено како: политичката, управувачката, социјалната, образовната итн. Аналогно на тоа, Владата е одговорна и за остварување на безбедносната и на одбранбената функција која подразбира водење и креирање на безбедносната и на одбранбената политика во земјата, како и справување со конкретни безбедносни проблеми. Нејзина најголема предност е тоа што таа во случаи кога е загрозен мирот и стабилноста на земјата таа има можност преку соодветните безбедносни институции брзо и ефикасно да реагира. Тука не треба да се заборава дека Владата треба да дејствува во согласност со одлуките на Парламентот и со декретите на Претседателот што во основа ќе значи дека постои делотворна извршна власт која нема да биде склона кон злоупотреба. Ова е особено важно прашање затоа што во голем број случаи под изговорот дека се штити законитоста и уставноста, се користи силата и моќта за слабење или елиминирање на политичките противници и неистомисленници.

Во сферата на безбедноста и одбраната, Владата својата политика ја спроведува преку соодветните ресори за внатрешни работи и за одбрана. На чело на министерствата за внатрешни работи и за одбрана стојат министри. Овие министри се одговорни за спроведување на безбедносната и одбранбената политика и за внатрешната димензија на самата организација, како и за распределбата на моќта во нејзини рамки. Министрите за внатрешни работи и за одбрана имаат институционална одговорност и соодветен политички статус со кој се легитимираат во

јавноста. Особено е важно секој министер кога ќе стапи на должност треба да ја обезбеди широката политичка поддршка и легитимитет, но има и ситуации кога овие министри кои ги предводат безбедносните институции сакаат да ја пренагласат својата улога и сакаат да се издвојуваат од другите колеги министри. Во такви околности тие својата политичка моќ ја злоупотребуваат и постојано се натпреваруваат за да ја зголемат својата лична популарност како во партијата така и меѓу пошироката јавност. Иако нивното однесување може да се дефинира како крајно политичко, од политичко-административна гледна точка на кабинетска дихотомија тие предизвикуваат политичка парализа на кабинетот во соодветниот сектор и доминација на цивилните службеници во рамките на политичкиот процес.

Во јавноста постои отворена политичка расправа во однос на прашањето дали министрите за внатрешни работи и за одбрана треба да бидат со политичко минато, односно да произлегуваат од одредена политичка партија или да бидат луѓе кои се профилирале и кои се докажале во соодветната област (професионален министер). Во однос на првиот случај, министрите ако припаѓаат на одредена политичка опција, на пример, во делот на вработувањата тие немаат одврзани раце особено во делот на изборот и вработувањето кадри. Тие мора за тоа да добијат партиска согласност и да обезбедат во крајна линија идеолошките крила да се етаблираат во рамките на самата структура на соодветната институција со што нема да се почитува автономијата на самото министерство и на министерот во одлучувањето. Ова често доведува до артикулација, а некогаш и до агрегација на интересите. Од друга страна, професионалниот министер остава простор за отворена и поширока расправа за сите отворени прашања во рамките на министерството и тој не ги присилува вработените во јавноста да ја поддржуваат неговата политика. Овој министер е строго заинтересиран да ги брани интересите на самата институција и на вработените и е целосно фокусиран во одбрана на суштинските интереси во областа на дејствувањето и одлучувањето. Сепак, во практика има мал број случаи министерот да не биде дел на некоја партиска структура, односно тој да не е член на ниту една политичка партија. Оттука, кога говориме за професионалните политичари нив ги идентификуваме со нивната политичко-репрезентативна улога, а професионалните министри ги идентификуваме со политичко-реализаторската и креаторска улога и важно е да се потенцира дека едните ја презентираат политиката, додека другите ја создаваат и ја реализираат.

ЗАКЛУЧОК

Координацијата е стара болка на безбедносниот сектор на нашата држава и досега во отсуство на конкретни решенија таа се третираше со различни политички, прагматични дури и ад хоц интервенции, односно таа беше затскриена зад заложбите за поставување на фундаментите на безбедносниот систем во Република Македонија.

Координацијата се уште е голем предизвик за нашата држава и се смета дека одговорот на ова прашање е еден од најтешките, затоа што се поврзува со ефикасното функционирање на безбедносниот систем, но ова не значи дека постоењето на координацијата ќе значи и создавање систем кој само по себе ќе ја обезбеди потребната функционалност. Токму во оваа насока координацијата треба да го обезбеди функционалното поврзување на сите безбедносни актери и таа треба да овозможи предвидените задачи да можат да се остваруваат без проблеми.

Клучна улога во обезбедувањето на потребната координација на безбедносниот сектор во нашата држава има извршната власт. Ова само по себе иницира потреба за соработка меѓу институциите кои ги обединува во нивната работа владата на Република Македонија и таа е задолжена да ги поврзе одделните компоненти на безбедносните институции за да ја обезбеди самата интеграција. Оттука, анализирањето на координацијата на безбедносниот сектор е доста сложена и комплицирана задача затоа што таа условува одредена меѓузависност на клучните безбедносни субјекти кои се задолжени да ја остваруваат безбедноста во државата, а тоа пак се одликува со голема сложеност и специфичност. Поради тоа, проучувањето на координирачките улоги на извршната власт во сферата на безбедноста бара анализата првенствено да се заснова на нивната заедничка условеност и интеракција што секако бара и целосно разбирање и разграничување на надлежностите за да се избегне каква било импровизација и парцијализам.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бакрески, О. (2005), *Координација на безбедносната заедница на Република Македонија*, Скопје: Филозофски факултет
2. Бакрески, О. (2006) *Координација на безбедносниот сектор: искуства и практики*, Скопје: Филозофски факултет
3. Бакрески, О. и Милошевиќ, М. (2010) *Современи безбедносни системи*, Скопје: Аутопринт Т.А.
4. Бакрески, О. (2011) *Основи на безбедносниот менаџмент*, Скопје: Филозофски факултет

5. Бакрески, О. (2012) *Контрола на безбедносниот сектор*, Скопје: Филозофски факултет и Аутопринт
6. Бакрески, О. Триван, Д. и Митевски, С. (2012) *Корпоративски безбедносен систем*, Скопје: Комора на РМ за обезбедување на лица и имот
7. Ванковска, Б.и Цветковски, Ц. (1996) *Правото и одбраната*, Скопје: Графохартија
8. Gustzkow, H. (1965) *Communication in Organization, Handbook of Organization*, ed. March J., Chicago: Rand Mc Nally Company
9. Гоцевски, Т. и Митревска, М. (2001) *Кризен менаџмент*, Куманово: Македонска ризница
10. Gyarmati, I. and Vesel, S. (eds.), (2004) *Security Sector Governance in the Western Balkans 2004*, Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft
11. *Defence and Security Sector Governance and Reform in South East Europe: Insights and Perspectives*, Volume II Macedonia, Moldova, Romania, Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, Geneva/ Belgrade, 2003
12. Костова, Ј. (2003) *Незавршен мир*, Софија-Богданци: Бата прес
13. Лазаревски, П. и Атанасов, П. (2002) *Поставеност и остварување на политиката на национална безбедност на Република Македонија*, Скопје: Институт за социолошки и политичко-правни истражувања
14. Нацев, З. (1998) *Доктрина и стратегија*, Скопје: Скопје: Нип Гурѓа
15. Sarkesian, S. C. (1995) *U.S. National Security - Policymakers, Processes, and Politics*, Second edition. Lynne Rienner Publishers
16. Славески, С. (2003) *Националната безбедност на Република Македонија и евроатлантските интеграции*, Скопје: Диги принт
17. Стевановиќ, О. (1999) *Руководење и командовање*, Београд: Полицијска академија
18. Hassner, Pierre., (1993) *Beyond Nationalism and Internationalism: Ethnicity and World Order*, in Michael Brown, ed., *Rethinking Third World Politics*. New York: Longman
19. Holsti, K. J. (1996) *The State War and the State of War*, Cambridge University Press

ЗАКАНАТА ОД НЕДРЖАВНИ АКТЕРИ ВО XXI ВЕК НИЗ ПРИЗМАТА НА ТРОЈСТВОТО НА КЛАУЗЕВИЦ

THE THREAT FROM NON-STATE ACTORS IN XXI CENTURY THROUGH THE LENSES ON THE KLAUZEVIC TRIAD

д-р Ненад Танески, мајор, Воена академија-Скопје

nenoreal@yahoo.com

Апстракт: Денес се уште постојат фундаментални прашања кои треба да бидат одговорени и преиспитани во однос на нашите постоечки сваќања за современите закани и нивната мутирачката природа по 11 Септември. Во изминатите години се случија настани кои не одеа во прилог на глобалното исламистичко движење на Ал Каеда. Бранот на популарни востанија познати како Арапска пролет резултираше со рушење на долгогодишните диктатори во Тунис, Египет, Либија и Јемен. Потоа, во мај 2011 година, со убиството на Бин Ладен, а подоцна и други високи лидери, Ал Каеда го доживеа најдраматичниот пораз губејќи го својот идеолошки лидер. Меѓутоа, после дванаесет години во новиот милениум и очигледниот пораз на сите отворени фронтови од страна на западните сили, овој асиметричен недржавен непријател се уште не е поразен. Кои се неговите долгорочни цели? Дали тоа е глобална организација, мрежа, бунтовничко движење или идеологија? Кој е нивниот центар на гравитација? Дали и понатаму е потребно да се користи терминот „непријател“ и истиот да се бара во државите на Блискиот Исток, а како клучен фактор за вложување на огромни воени и цивилни ресурси во справување со него и понатаму да се провлекува терминот „насилен екстремизам“? Овој труд има за цел да даде одговор на некои од овие прашања со цел да се разбере зошто досегашните постоечки воени доктрини и конвенционални методи не се ефикасни во справувањето со современите недржавни закани и дека очигледна е потребата истите да се редефинираат.

Клучни зборови: недржавни актери, глобален тероризам, исламизам, асиметрични закани, Ал Каеда

Abstract: Today there still are fundamental issues that need to be addressed and revisited, with regards to our existing beliefs about the contemporary threats and their mutating nature, after September 11. In the past years there have been events that did not go in the interest of the global Islamic Al-Qaeda movement. The wave of popular uprisings known as Arab Spring, resulted in toppling long-years dictatorships in Tunisia, Egypt, Libya

and Yemen. Then in May 2011, with the killing of Bin Laden, and later of other high ranking leaders, Al Qaeda faced the most dramatic defeat by losing its ideological leader. However, twelve years after the beginning of the new millennium and the most evident defeat on all open fronts by the western powers, this asymmetric non-state enemy is still not undefeated. What are its long term objectives? Is it a global organisation, network, insurgency movement or ideology? What is their center of gravitation? Is it still necessary to use the term 'enemy' and to detect it in the face of the Middle East states, and as key factor for investment of huge military and civil resources in dealing with it and still using the term 'violent extremism'? This paper is aimed to give response to some of these questions with a view to understand why the military doctrines that existed so far and the conventional methods are not efficient in dealing with contemporary non-state threats and that the need to refine them is obvious.

Key words: non-state actors, global terrorism, Islamism, asymmetric threats, Al Qaeda

ВОВЕД

Според Сун Цу, за да дадеме одговор на вакви фундаментални прашања, мора да почнеме со анализа на самите себе. Мора да разбереме кои сме и што представуваме, за потоа да можеме да се надеваме дека ќе можеме да ја идентификуваме заканата која ни се спротивставува нам и на нашиот систем на вредности. Површински гледано ситуацијата е јасна. Западните сојузници на чело со САД која представува единствена суперсила во светот и покрај нивната моќ и големата воена, економска и технолошка предност, по нападите од страна на Ал Каеда на 11 Септември и објавената Војна против тероризмот, па до денес, ги доживуваат најкрвавите неконвенционални или нерегуларни напади во модерната историја и претрпуваат огромни загуби во човечки животи и материјални средства. Како резултат на тоа, сега тие се вклучени во неколку неконвенционални конфликти на Блискиот Исток, Централна Азија и Африка. Во исто време, тие се фокусирани на неутрализирање на заканата од терористички напади на преостанатите домашни капацитети кои се од витално значење за националната безбедност. Меѓутоа, за да ги разбереме проблемите со кои денес се соочуваат Западните сојузници потребно е да се создаде една голема слика за нивната стратешка култура и размислување, како тие им приоѓаат на заканите и како одговараат на истите.

1. ЗАПАДНИОТ КОНЦЕПТ НА ВОЈУВАЊЕ

Периодот по Втората светска војна и подоцна Студената војна, јасно ставија до знаење во чии раце е огнената моќ, технологјата и нуклеарните капацитети. Во периодот по 1990-тите, се открија нови воени иновации, како што се офанзивните беспилотни летала и невидливата „stealth“ технологија, како и новите доктрини и упатства за против-бунтовничка борба. Ова се факти кои укажуваат на вкоренетата култура кај Западните сојузници дека нивните системи на национална безбедност во основа и понатаму како приоритет – закана број еден, го сметаат неутрализирањето на закани кои доаѓаат од нација-држава.

Во овој период запоставена беше улогата на исламската идеологија и влијанието врз демографијата од страна на недржавни актери кои во минатото не представувале интерес, или едноставно не постоеле во времето на биполарниот воено конвенционален свет. По 11 Септември и соборување на Талибанската влада во 2001 година, Западните сојузници во Авганистан по дефиниција ја извојуваа конвенционалната победата. Ал Каеда беше протерана од своите бази и дисперзирана, за притоа да не добие директна подршка од конкретна влада или држава. Ал Каеда ја изгуби подршката и од тој момент за справување и војување со неа, според светото тројство на Клаузевиц како Западен пристап на војување, меѓусебната поврзаност на Владата, народот и армијата, каде што „Владата води војна со армијата, во име или на сметка на народот“ повеќе не беше во функција. Од тој момент во оваа војна повеќе не постоеја две конвенционални воени спротивставени страни.

Од тој момент беше оспорен традиционалниот Западниот модел на војување, со својот систем на нација-држава и нејзиниот монопол врз насилството. Исто така беше оспорена професионалната државна војска и сите правила на војување (Женевската конвенција) од страна на недржавни актери како „терористи, бунтовници, герилци, бандити и разбојници“ главно мотивирани од страна на идеолошки-базирани фанатици. (Creveld, 1992: 50) Во случајов, Ал Каеда не е нација-држава, која е поддржана од народот и нема армија која ќе ја води војната. Меѓутоа војната против тероризмот веќе беше објавена.

2. АНАЛИЗА НА АЛ КАЕДА СПОРЕД ТРОЈСТВОТО НА КЛАУЗЕВИЦ

Доколку се обидеме да се справуваме со овие нови закани според класичната теорија за војната и „светото тројство“ на Клаузевиц, во ера на глобално дисперзирани не-државни актери и сајбер војни, таа нема многу да ни користи, бидејќи тие не се држава. Во времето кога Клаузевиц ја изрекол безсмртната теорија за војната, како продолжување на политиката, тој тоа го направил во одреден историски и социоекономски контекст. Без разлика колку и да изгледа корисна неговата анализа, треба да

се разбере дека е создадена во време кога за конвенционалните конфликти доминира стратешкото размислување.

Оттука можеме да го поставиме прашањето и притоа да утврдиме дали овој модел може да се применува во услови кога за непријател се појавува недржавен актер. За пример може да ја земеме Ал Каеда која се води по истиот принцип за полезноста и користење на насилството како и традиционалната теорија. Но, според кој принцип на полезност да ги разбереме религиозно мотивираните милитантни талибанци од единицата Квета Шура која представуваат најголема закана по единиците на САД во Авганистан или самоубиствените бомбашки напади врз комерцијални летови преку Атлантикот?

Иако Ал Каеда не се вклопува во нормалниот модел на држава, може да се анализира и истражува како држава на глобално ниво. Според Карл фон Клаузевиц, за да се победи во војната, една нација мора да има единство на целта помеѓу владата, војската и народот. Тој се осврна на овие три елементи како „извонредно тројство“. *Владата* го утврдува видот на војната која треба да се води, политиката и целите на војната. *Војската* го представува моралот на командантите и храброста на армијата за војување. *Народот* ја обезбедува подршката и волјата за насилство, мобилизацијата и посветеноста за позитивни ефекти од војната. (Clausewitz, 1976: 89) Иако Ал Каеда не е нација-држава, во нејзиното стратешко планирање таа целосно ги има интегрирано сите три елементи на ова тројство за водење на ефективна војна против нејзините Западни непријатели.

2.1. ИСЛАМИСТИЧКАТА ИДЕОЛОГИЈА – СИСТЕМ НА УПРАВУВАЊЕ ВРЗ ОСНОВА НА ИСЛАМСКИОТ ЗАКОН

Исламизмот е сложен повеќедимензионален феномен. Во својата современа форма представува „идеологија“, „движење-организација“ и „форма на управување“. Муслиманските политички активисти - исларисти веруваат во комплетниот и холистички карактер на обновениот ислам кој опфаќа *din* (религија), *dunya* (заедница) и *dawla* (државата). Ова е центарот на нивната политичка идеологија. Арапскиот збор *dawla*, за прв пат се користи во VIII век од нашата ера за време на владеењето на Abbasid калифатот, за во XX век да се трансформира во Al-dawla al-islamiyya (исламска држава). За исламистите во XX век, исламот е интегрирана целина која нуди решение за сите проблеми на животот, а реализацијата на исламското општество е засновано на воспоставување на исламска држава врз основа на Шеријатот. (Ayubi, 1991: 64) Постојат тврдења дека оваа идеја за исламска држава, предложена од страна на исламистите е процес на „откривање на традицијата“, во која муслиманските интелектуалци играат

главна улога.(Eickelman, 1996: 30) Според нив, во Куранот, поексплицитно е дадена важноста на етиката, вредностите и моралот отколку во било која политичка доктрина. Во еден дел од куранските стихови каде што се вели „На овој ден за вас ја усовршив верата ваша“ (Стих 05:03), се поддржува аргументот дека пророкот Мухамед, ги инспирира политичко-религиозните лидери да воспостават политичко-верска заедница базирана на основа на верата како главен критериум за членство. Верувањето дека прифаќањето на симболите на верата, мора да биде придружено со активна вклученост во колективниот напор за исполнување на наредбата „да правиме добро и да го спречиме и забраниме злото“, за да се спроведе исламската морална цел на законодавните, политичките и економските прашања на општеството, се сметаат дека се од суштинско значење, со цел да се избегне состојба на jahiliyya (период на игнорирање на исламот и Бог, концепт кој е целосно спротивен од шеријатот), во која муслиманите во моментов живеат.

И покрај тоа што исламистичките доктрини на Саудискиот вехабизам, Муслиманското братство, групата Хизб Ут-Тахрир (Партија на слободата) и групите поврзани со Ал Каеда се разликуваат по многу сегменти, сите тие имаат желба да се вратат во минатата идеалната форма на исламот, со посветеност на управување со исламот врз основа на Шериатскиот закон (Shariah), со верување дека Западните влијанија мора да се исчистат од нивното општество и верување дека само со посветено агресивно делување ќе се постигне прочистување на исламистичкото општество, вклучувајќи ја употребата на терористички тактики и бомбаши-самоубијци за постигнување на своите цели. (Jacquelyn, 2007: 11)

Можеме да дефинираме дека „исламизмот“ е религиозна идеологија со сеопфатно толкување на исламот чија крајна цел е освојување на светот со сите средства. Оваа дефиниција е составен од четири меѓусебно поврзани елементи. Првиот е верската идеологија, вториот е сеопфатен-холистички начин на толкување на исламот, третиот е освојување на светот и на крај четвртиот и последниот елемент е употребата на сите средства во потрагата по крајната цел. (Mozaffari, 2007: 21)

И во случајот со Ал Каеда, елементот на „влада“ е заснован во религијата, исламот. Тој е уреден со учењата од Куранот, традиционалниот Шеријат (исламски закон) и Фатва (верски одлуки). Оваа влада нема ограничување со државни граници, а за лидери се сметаа следбениците на Осма бин Ладен. Бин Ладен повикал на воспоставување на пан-исламски калифат-антички систем на владеење врз основа на исламскиот закон. (McCullough, 2002) Позната изјава на Муслиманското братство од нејзиниот основач Хасан ал Бана, прогласува дека „Исламот е вера и еден ритуал,

нација и националност, религија и држава, дух и дело, свет текст и меч.“ (Mitchell, 1993: 233)

Во февруари 1998 година Бин Ладен ја издаде следната фатва: „*Правото за убивање Американци и нивни сојузници, цивили, војска, е индивидуална должност за секој муслиман кој може да го направи тоа, во било која земја, со цел да се ослободи џамијата Ал - Акса и Светата џамија од нивна окупација, а нивните војски да се протераат надвор од сите земји на исламот, да бидат поразени и да не можат да се закануваат на секој муслиман. Ова е во согласност со зборовите на Севишниот бог*“. Ова фатва и идејата за пан-исламскиот свет се интегрирачки сили и главната цел на трите елементи од тројството на Ал Каеда.

2.2. ИСЛАМИСТИЧКИОТ КОНЦЕПТ НА ЏИХАДОТ – МИЛИТАНТНИОТ ЕЛЕМЕНТ ОД ТРОЈСТВОТО

По терористичките напади од 11 Септември, направени се голем број обиди да се објасни што представува исламистичкото милитантно движење представено преку Ал Каеда. Во периодот веднаш по нападите од 11 Септември, Ал Каеда е представена како хиерархиска организација со јасен ланец на командување и контрола, во вид на мрежа со Бин Ладен во центарот и притаени ќелии по целиот свет, подготвени да напаѓаат по Западните непријатели во секој момент. (Williams,L., 2002)

Слика 1. Организациска структура на Ал Каеда

- *Shura*, Советодавен совет, потесен круг на соработниците на поранешниот лидер Осама бин Ладен
- *Sharia*, Политичкиот комитет - одговорен за издавање фатви.
- *Финансиски комитет* - одговорен за собирање финансиски средства, како и прикривање на имотот
- *Комитет за безбедност* - физичка безбедност, разузнавање и контраразузнавање

- *Воен комитет* – Одговорен за развивање и планирање на операции, одредување на цели, како и управување со камповите за обука
- *Комитет за информирање* – одговорен за пропаганда
- *Комитет за странски инвестиции* – одговорен за набавка на оружје, експлозивни и техничка опрема

Оваа структура на Ал Каеда овозможувала добра координација и обезбедувала материјална подршка за терористичките операции. Кога ќе се одлучело за одредена операција да биде извршена, таа се доделувала на внимателно избрана тајна ќелија, предводена од високо рангирани оперативци кои биле на директна врска со Советодавниот совет. Со формирањето на Ал Каеда, Бин Ладен создаде широко распространета Исламистичка армија, во која се вклучени исламистички терористички групи од Тунис, Египет, Либија, Алжир, Саудиска Арабија и Оман, Јордан, Ирак, Либан, Мароко, Сомалија и Еритреја. Во овие држави војската ја преставуваат терористичко-бунтовнички ќелии кои се вклопени во локалните општества. Секоја ќелија работи самостојно или под централна контрола. Ал Каеда има силно единство на команда во рамките на својот воен елемент. Постојано се појавуваат нови лидери набунтовничките мрежи како замена на убиените, заробени или растераните по офанзивата на САД во Авганистан. Овие нови лидери се шират низ Блискиот Исток и Азија. Тие имаат ограничен комуникации, но сепак вршат оперативна контрола. Ова адаптивност продолжува да демонстрира еластичност, издржливост и непокорност на воениот елемент од тројството на Ал Каеда. (Schmidt, 2002)

Според исламистите, современите муслимански општества се дегенерирани во состојба на *jāhiliyya*, неверување во Бога и прифаќање на западните концептите на национализмот, секуларизмот, социјализмот, комунизмот, демократијата и капитализам, кои се во директна спротивност на пораката на исламот. (Choueiri, 1997: 92) Со цел да се надмине оваа состојба на *jāhiliyya*, според исламистите, потребна е декларација за тотален суверенитет и владеење на Бог. Ова би се остварило преку битката на *jihad*. Многу повеќе од било кој друг израз или збор, *џихадот* има моќно значење и влијание помеѓу муслиманите, особено помеѓу исламистите, за кои овој збор е изворот на нивната милитантност. Во неговото традиционално прифатено значење, *џихад* значи „да се вложи“ напор за да се воспостави исламскиот закон. (Noorani, 2002: 45)

Постојат четири начини за исполнување на *џихад*: преку срцето, преку јазикот, преку раце и со меч. Овие се духовни и физички форми преку кои муслиманите се борат на сите фронтови за создавање праведно и достоино општество, водејќи духовна борба против гревот и Сатаната во текот на нивниот живот и физички преку праведното војување. За муслиманите генерално, овој збор представува позитивен верски концепт,

додека за исламистите тој се користи исклучиво за физичка смисла на праведно свето војување. Оттука, особено за немуслиманите, овој концепт има една вознемирувачка конотација која неведува на верски екстремизам и неселективно насилство. Со цел да се поттикне масовна мобилизација, преку џихадот од страна на исламистите е промовирана и идејата за маченичка смрт, преку која активно се мобилизираат и охрабруваат џихад воините, потенцирајќи ги наградите кои ќе ги добијат во задгробниот живот.

Настаните од 11 Септември представуваат загрижувачки момент во еволуцијата на исламскиот екстремизам и неговите регионални и транснационални мрежи. Овој нов тренд на екстремизам помеѓу милитантните муслимани, укажува на една нефлексибилна и догматска идеологија, на која јадрото и представува една искривена верзија на концептот џихад. Вкоренети во авганистанскиот џихад од 1970-тите години и руско-авганистанската војна, авганистанската граѓанска војна, овој бренд на исламски екстремисти направи продор во Европа преку босанскиот конфликт и конфликтот во Чеченија. Овие конфликти доведоа до формирање на географски распространета мрежа на екстремисти со заедничко искуство, кои преку поддршка од локални поединци успеаа да извршат голем број терористички напади.

Новиот бран на терористички активности кои се одвиваат на глобално ниво веќе без исклучок се поврзува со милитантни исламистички групи. Некои студии одат дури до таму што тврдат дека бидејќи исламот по својата природа е милитантна религијата, прашање е колку муслиманите се подготвени да им се спротивстават на радикалните и милитантни исламисти, наспроти чувство на очај и понижување кое го имаат, а е предизвикано од глобализацијата и зголемувањето на економските, културните, технолошките и воени влијаниа од западниот свет. Тие се „свети војни“ кои нема да умрат за политичкиот крај на државата, туку за духовната и идеолошка вистина преку која ќе бидат инспиратори за мобилизирање на нови милитантни недржавни актери. (Cozzens, 2009: 86-91)

2.3. ГЛОБАЛНА ИСЛАМСКА ЗАЕДНИЦА – *ИММАН*

Денешниот непријател на Западните сојузници не е ограничен со бројот на неговите национални предстваници. Ал Каеда со нејзините придружни организации, исто како и Муслиманското братство, не се ограничени од тоа дали можат да добијат поддршка од граѓаните на еден одреден народ за започнување и водење војна или од нивната подготвеност да се мобилизираат во националната армија. Потенцијалните нерегуларни војни можат да бидат регрутирани од Алжир, Сомалија, Франција, Босна

или Косово бидејќи оваа популација не е територијално ограничена, туку верски дефинирана преку идејата на *umma*, или глобалната исламска заедница.

Зборот *umma* потекнува од арапските зборови: *amma* што значи „да се оди, да се да види, *imata* „да се оди по патот на чело со еден предводник (особено во молитва)“, *umta* „да се биде или да се стане мајка, да се национализира“. Исто така корените му се и од зборот *Umm* што значи „мајка, извор, потекло, основа, темел, оригинал, оригинална верзија (на книга), главно обележје, суштината на ...“ Така *umma* значи „народ, нација, луѓе, генерација, заедница“. (Wehr, 1976: 25)

Елементот на народ – нација на Ал Каеда, е многу моќен и има демографска база низ целиот свет. Во светот има околу 1,4 милијарди муслиманско население, подложно на регрутација. Заедничкиот фактор кој ги обединува припадниците на Ал Каеда и останатите исламистички движења низ светот е идејата за Исламското глобално општество и омразата кон Западната цивилизација. Кога Ал Каеда на 11 Септември ги нападна најпознатите американски знаменитости, поголемиот дел од муслиманскиот свет беше шокиран од теророт предизвикан од муслиманска терористичка група во името на исламот. Меѓутоа, со американската инвазија врз Авганистан и подоцна Ирак, муслиманите во целиот свет од Европа до Азија, Блискиот Исток до Јужна Америка и Африка, изразија сериозна загриженост за американската надворешна политика. Тоа беше прифатено како сериозна закана за Исламот. Ова беше дополнителна мотивација за Ал Каеда, нејзините групи и ќелии. Администрацијата на претседателот Обама презема чекори за промена на реторичкиот пристап кон заканата од тероризмот, со формална замена на терминот *исламски тероризам* со *насилен екстремизам*. (Stakelbeck, 2011: 197)

И покрај неуспесите и обезглавувањата кои Ал Каеда ги претрпе во периодот од 11 Септември до денес, таа мутираше во лабаво структурирана и децентрализирана организација која користи интернет и други комуникациски технологии за да го зајакната своето влијание и да ја насочат мрежата на исламистички терористички организации посветени на глобалниот Салафи џихад. Денес процесот на реисламизација и регрутација од страна на Ал Каеда се одвива постепено и поединечно, преку придобивањето на муслиманските умови низ светот и создавање нови домашни терористи. Но, привлекувањето на нови регрути во иднина ќе зависи од нивната континуирана способност да се создадат и поттикнат позитивни перцепции кон насилството како единствена успешна стратегија за остварување на главната цел идејата на *umma*, или глобалната исламска заедница, неутрализирање на „негативните“ Западни влијанија и контролирање на внатрешните ривалства и тензии помеѓу џихадистите широм светот. (Gendron, 2006: 18)

3. Центарот на гравитација на Ал Каеда

Во ПЕРИОДОТ на нападите од 11 Септември, Ал Каеда беше организација на која *стратешкиот* центар на гравитација и представуваше идеолошката глобална реисламизација, за да на *оперативно ниво* центарот на моќта гравитираше околу јадрото на Ал Каеда, лидерот Бин Ладен и неговиот египетски заменик, Ајман ал-Завахири, со кого остваруваа целосна контрола врз активностите на групата. (Bergen, 2011: 3) Во тој период според проценките на безбедносните служби, се проценува дека јадрото на Ал Каеда броело од 500 до 1000 лица, од кои повеќето со борбено искуство од Авганистан. Акциите на САД во првите два месеци од операцијата Трајна слобода, неутрализираа околу 80% од борците на Ал Каеда, принудувајќи ги преживеаните членови и Бин Ладен да пребегаат во Пакистан. Овие упорни противтерористички операции ги ограничија оперативните можности на Ал Каеда да обучува и да спроведува напади. Ал Каеда се повеќе се потпираше на нивните придружни терористички членки (AQAM) од Пакистан-ФАТА (FATA) вклучувајќи ги Пакистанските Талибанци и мрежата Хагани, Ал Каеда од Арапскиот полуостров (AQAP) во Јемен, Ал Каеда во Исламскиот Магреб (AQIM) во Алжир и Северна Африка и Ал Каеда во Ирак (AQI) кои денес представуваат критичен фактор и центар на гравитација на оперативно ниво. Поради нивните намалени можности за извршување на терористички акции, јадрото на Ал Каеда со сите свои капацитети својот центар на гравитација го пренасочи во преземање на улогата на глобален идеолошки лидер на Сунитскиот исламистички бунт, фокусирајќи се на инспирирање на глобалната исламска заедница, да го продолжи џихадот против САД и нивните сојузници и притоа да ја одржи идеолошката чистота на движењето. (Nelson, 2011)

Центарот на гравитација на Ал Каеда, треба да и овозможи преку нејзините придружни членки да спроведе терористички операции и притоа да ги постигне своите стратешки цели:

1. Отстранување на силите на Западните сојузници од Арапскиот полуостров (кои ги окупираат најсветите места на исламот) и останатите исламски земји;
2. Да се принудат Западните сојузници да ја прекинат подршката и влијанието во угнетените муслимански држави;
3. Воспоставување на Глобален Калифат. (Witty, 2008: 99)

Способноста на Ал Каеда за радикализирање на муслиманите и приклучување на движењето зависеше од начинот на пренесување на идеологијата како на Блискиот Исток така и низ целиот свет. Исто така, воените дејства преземени од САД во Ирак и Авганистан, имаат големо влијание за помасовно приклучување кон идеологијата на Ал Каеда. Идеолошките симпатизери обезбедуваат финансиска и друга материјална

подршка, помагаат во ширењето на пораката на Ал Каеда и собирање на разузнавачки информации за спроведување на терористички напади.

Комуникациската инфраструктура е критичен услов кој го олеснува ширењето на идеолошката порака, како и координирање на операциите. Ограноците и ќелиите на Ал Каеда преку софистицираните медиуми ширум светот, на матичниот јазик во државите во кој живеат муслимани, ги охрабруваат да спроведат џихад. Масивната логистичка инфраструктура е критичен услов за одржување на терористичките операции. Нивната способност да мобилизираат луѓе, оружје и средства овозможува Ал Каеда и придружните членки да дејствуваат на глобалната сцена. Оваа критична задача ја извршуваат „менаџери на средно ниво“ кои се инфилтрирани во Западните општества. Тие ги идентификуваат новите џихадисти и преку своите врски им овозможуваат безбедно патување до терористичките кампови за обука, каде што тие се обучуваат за ракување со оружје и изработка на софистицирани експлозивни направи.

Во Европа, во изминатите години се одвиваа настани кои предизвикаа дополнителна вознемиреност и страв од сосема друга, дотогаш неидентификувана закана – домашен тероризам. Повеќе од 200 лица беа убиени, а над 1500 повредени како резултат на терористичките напади извршени во Мадрид на 11.03.2004 година, неколку дена пред одржување на избори во земјата. На 02.11.2004 година, беше убиен кинематографот Тео Ван Гог, еден од најпознатите лица кои јавно и постојано го критикуваа исламот. Лондон е следниот пример за терористички напад извршен од радикални исламисти. Многу аналитичари и претходно веруваа дека Лондон, одамна е почва за исламски екстремизам, но потврдата стаса на 7-ми јули 2005 година. (Phillips, 2007: 1) Нападите како и во Мадрид, беа извршени врз транспортниот систем на Лондон. Преку серија на самоубивствени терористички напади загинаа 52 лица, а беа повредени 700. Според видот на експлозивната уреди кои се користеле во нападот и линковите при планирањето, истрагата докажала дека нападот е директно поврзан со Ал Каеда. Во ноември 2006 година, тогашниот директор на МИ 5, Елиза Манингам-Булер, изјави дека е откриена мрежа со околу 1.600 активни лица кои од пасивни симпатизери преминале во активни терористи, подготвени да бидат вклучени во планирање и реализирање на терористички напади во Велика Британија или други локации во странство. Веќе во ноеври наредната година, новиот директор на МИ 5, Џонатан Еванс изјави дека овој број се зголемил за 400 од претходната година, така што во Британија има најмалку 2.000 лица кои представуваат „директна закана за националната безбедност“. Тој изјави дека дека лица помлади од 15 години се регрутираат за извршување на терористички активности планирани од Ал Каеда.

На 04.11.2007 година во Германија, спречен е терористички напад врз

американска база со автомобил – бомба. Уапсени се четири лица, а заплени се 700 кг хидроген пероксид и 26 детонатори. Двајца од уапсените се Германци конвертити од христијанството кон исламот, а другите се Германци со турско потекло, обучувани во терористички камп на авганистанско-пакистанската граница. Овој случај ги шокираше Германците. За нив е нејасно како двајца „обични“ Германци можеле да бидат регрутирани во света војна-џихад. Според германските безбедносни служби, најмалку 220 Германци имаат завршено терористичка обука во тренинг камповите во Авганистан и Пакистан, од кои половина се вратиле во Германија. Најсвеж пример за постоење на домашен тероризам инспириран од исламизмот во Франција е оној од 24.03.2012 година во Тулуз. По 32 часовна опсада уапсен е 23 годишен французин со алжирско потекло, Мохамед Мерах, осомничен за убиство на седум лица, од кои тројца француски војници и три деца. Луѓето го опишувале како мирен човек, кој воопшто не наликувал на „екстреман џихад салафист“ подготвен да убие за религиозна и политичка кауза. Тој припаѓал на салафи групата и во 2010 и 2011 година отпатувал за Авганистан и Пакистан. Според разузнавачките служби тој бил еден од стотината французи кои отпатувале во Авганистан и Пакистан во последните две децении, привлечени од милитантните исламистички групи. Многумина биле привлечени од исламистите поради израелско-палестинскиот конфликт, кој предизвикал голем број на напади низ Франција во почетокот на 2000 година, вклучувајќи ги и подметнатите пожари на синагогите.

Овие примери ја покажуваат растечката социјална поларизација на исламистички групи во Европа и зголемувањето на подготвеноста да се вклучат во насилан џихад. Поларизацијата е делумно резултат на реисламизација на муслиманските малцинства во Западна Европа. Покрај тоа, радикалниот ислам проповеда екстреман изолационизам и често пропагира нетрпеливост кон сите останати во западните општества.

Како и да е јасно е дека од почетокот на овој век, домашниот тероризам поврзан со милитантниот исламизам, а инспириран од центарот на гравитација на Ал Каеда, а тоа е исламистичката милитантна џихад идеологија која е во постојан пораст. Ал Каеда и нејзините сојузници ги зголемуваат своите активности да инспирираат и регрутираат нови домашни терористи, ширум државите низ целиот свет. Инспирацијата и регрутацијата на нови домашни терористи најмногу и најлесно се спроведува преку интернетот, каде што бројот на џихад веб – сајтови има драматичен пораст, а често за комуникација се користат и социјалните мрежи.

4. ЗАКЛУЧОК

Со зголемување на противтерористичките операции од страна на САД, по 11 Септември водечката улога на Осам бин Ладен постепено беше намалена и притоа е дадена поголема автономија на придружните членки кои од ден на ден стануваат се побројни и посамостојни во своите оперативни способности. Смртта на Осам бин Ладен зададе психолошки удар за Ал Каеда и придружните движења, но на оперативно ниво се докажа дека нема влијание врз идеолошката рамка. По смртта на Осам бин Ладен, во негово трајно наследство останаа неговите развиени дифузни и еластични мрежи на идеолошки истомисленици, кои се поотпорни на заканите од кои настрада нивниот поранешен лидер. На сето тоа, ако порано придружните движења на Ал Каеда го консултираа Бин Ладен поради лична поврзаност со него, сега тие можат да ги заобиколат преживеаните лидери на Ал Каеда и самостојно да изведуваат напади кои се вклопуваат во рамките на глобалната агенда. На крај смртта на Осам бин Ладен, го издигна на статус на маченик за каузата на Ал Каеда, а придружните движења ја искористуваат приказната за неговата смрт во рацете на „неверниците“, како пример за создавање на идни исламски џихадисти.

Ефектот на Арапската пролет врз центарот на гравитација на Ал Каеда, според последните анализи представува директен напад врз идеологијата на Ал Каеда. Востанијата кои се појавија во Тунис, Египет и други места на Блискиот Исток во голема мера се секуларни, ненасилни движења преку кои се побива тврдењето дека промени можат да настапат само со насилен џихад против САД и нивните сојузници. Препознавајќи го потенцијалното штетно влијание на Арапската пролет врз исламистичката идеологијата, Ал Каеда и придружните движења, се обидоа да ја прикажат Арапската пролет како концепт на џихадот и отфрлање на инволвираноста на САД од регионот, додека на новите бунтовнички влади силно им сугерираа да го усвојат шеријатскиот закон и да се избегнат понатамошните соработки со западните земји.

И покрај предвидувањата за растурање на Ал Каеда по смртта на Бин Ладен и Арапската пролет, најверојатно Ал Каеда и во иднина ќе остане најголема закана по глобалната безбедност. Ал Каеда еволуираше во џихад организација распространета на географски дифузна мрежа, поврзана со една заедничка милитантна идеологија. Таа и овозможува низ сите овие години да ги издржи сите противтерористички напади изведени врз неа од страна на Западните сојузници и притоа да ја одржи нејзината способност да извршуваат терористички напади. Ал Каеда и нејзините придружни движења денес представуваат оперативен центар на гравитација за ширење на идеологијата помеѓу муслиманите надвор од исламските држави и спроведување на

џихад против неправдата направена врз муслиманите од страна на САД и нејзините сојузници.

Меѓутоа за успешно спроведување на овие активности на Ал Каеда потребна е и континуирана поддршка од муслиманскиот свет, одржување на постојана непрекината комуникација и логистичка поддршка и обезбедување на засолништа на нивните членови. Терористичките ограноци на Ал Каеда во Јемен, Пакистан, Сомалија и на други места и понатаму се активни и смртоносни, додека исламистичката идеологија на Запад продолжува успешно да инспирира домашни џихад терористи кои спроведуваат самоубиствени напади во сопствените држави.

Според сето ова можеме со сигурност да заклучиме дека денес, нерегуларните недржавни актери во своето мутирано тројство имаат неограничена можност за заменливост на улогите и функциите. Тоа ги прави уште понепредвидливи, поопасни и притоа создаваат една нова генерација глобални хибридни закани.

Слика 2. Тројство на војната во време на нерегуларно војување

Лидерите можат да станат борци, следбениците лидери, по што можеме да заклучиме дека компонентите на Клаузевиц стануваат крајно флуидни и менливи. Ова има длабоки импликации во однос на ресурсите кои нерегуларниот-недржавен непријател може да ги мобилизира и со нив да војува. Според Вестфалскиот концепт непријателот се потпира само на луѓето од неговата нација-држава. За недржавниот непријател денес, ограничувањата на границите и државјанството непостојат. Нема услови за тоа кој може да се регрутира и да се бори против непријателот. Единствен услов е да биде дел од верската идеологија за глобален џихад. Денес новите асиметрични недржавни непријатели започнуваат и водат војна со идеи, војна која во голема мера многу повеќе зависи од нив отколку што зависи од оружјето.

Вистинскиот извор на моќта на центарот на гравитација на Ал Каеда и придружните движења е идеологијата која им обезбедува слобода на дејствување. Напаѓање на идеологијата е тешко, многу потешко од таргетирање на локацијата на лидерите и нивните заменици. Потребно е време и речиси секогаш е потребна примена на елементи различни од традиционалните конвенционални воени методи за успешна

борба против оваа закана. Суштински елемент на елиминирање на исламистичката идеологија на Ал Каеда е изолирање од поддршката што ја добива од значителен дел од муслиманската заедница. Исто така, акциите против тероризмот мора да бидат сеопфатни на сите нивоа, со примена на доволен притисок не само за пораз на идеологија, туку и елиминирање на лидерите, отсекување на нивните државни спонзорства, пресекување на финансиската поддршка, растурање на тајните мрежи и неутрализирање на терористичките ќелии.

ЛИТЕРАТУРА

1. Ayubi, N. M, (1991) *Political Islam: Religion and Politics in the Arab World*, Routledge, London
2. Creveld, Van.(1992) *The Transformation of War*, New York: Free Press
3. Clausewitz, CV. (1976) *On War*, Princeton, NJ:Princeton University Press
4. Eickelman, F., (1996) *Muslim Politics*, Princeton University Press, Princeton
5. Jacquelyn, D., (2007) *Radical Islamist Ideologies and the Long War*, The Institute for Foreign Policy Analysis , Washington, DC
6. McCullough, C., (2002) *In the Spotlight: Al Qaeda (The Base)*, Center for Defense Information, Washington, DC
7. Mozaffari, M., (2007) *What is Islamism? History and Definition of a Concept, Totalitarian Movements and Political Religions*, Vol. 8, No. 1
8. Mitchell, R., (1993) *The Society of the Muslim Brothers*, Oxford University Press, New York
9. Al Qaeda's Fatwa, NewsHour, Feb. 23, 1998, достапно на http://www.pbs.org/newshour/terrorism/international/fatwa_1998.html датум на пристапување 04.05.2012 година
10. Williams,L., (2002) *Al Qaeda: Brotherhood of Terror*, New York: Alpha
11. Tse-tung, M., (1962) *Mao's Primer on Guerrilla War*, Marine Corps Gazette 46, No. 1
12. Schmidt, S., (2002) *Al Qaeda's New Leaders: Six Militants Emerge From Ranks to Fill Void*, Washingtonpost
13. Choueiri, M.,(1997) *Islamic Fundamentalism*. Revised edition, Pinter, London
14. Noorani, A.G, (2002) *Islam and Jihad: Prejudice versus Reality*, Zed Books, London

15. Cozzens, J., (2009) *Victory from the Prism of Jihadi Culture*, Joint Force Quarterly, nr 52, 1st Quarter
16. Wehr, H., (1976) *A Dictionary of Modern Written Arabic*, Spoken Language Services, New York
17. Stakelbeck, E., (2011) *The Terrorist Next Door: How the Government is Deceiving You About the Islamist Threat*, Regnery Publishing, Washington
18. Gendron, A., (2006) *Militant Jihadism: Radicalization, Conversion, Recruitment*, Canadian Centre for Intelligence and Security Studies, Volume 4
19. Bergen, P., (2011) *Ten Years On – The Evolution of the Terrorist Threat Since 9/11*, Washington, DC, New America Foundation
20. Nelson R., (2011) *A Threat Transformed: Al Qaeda and Associated Movements in 2011*, Washington, D.C.: Center for Strategic and International Studies
21. Witty, D., (2008) *Attacking al Qaeda's Operational Centers of Gravity*, Joint Forces Quarterly, Issue 48, Washington, DC: National Defense University Press
22. Phillips, M., (2007) *Londonistan*, Encounter Books, New York

УЛОГА НА ОРГАНИЗАЦИСКАТА СТРУКТУРА ЗА ЕФИКАСНО УПРАВУВАЊЕ СО БЕЗБЕДНОСНИОТ СЕКТОР

ORGANIZATIONAL STRUCTURE ROLE IN EFFICIENT SECURITY SECTOR MANAGEMENT

Biljana Stevanovska, M.A Environment and Security

e-mail: biljas@t-home.mk

Апстракт: Идеал на секој раководител е да има ефикасна организација, составена од луѓе кои постигнуваат цели во дефинирано време, со дадени ресурси и максимум вложување. Таа вклучува повеќе нивоа на пренос на информации и авторитет помеѓу две или повеќе меѓусебно зависни единици, поставени во структура на организацијата. Секој начин на обединување на работниот кадар во организацијата има предности и недостатоци, во дадено опкружување и за дадена дејност. Споредувајќи различни структури во приватиот и јавниот сектор, се утврдува дека не постои идеален модел на структура на организацијата, туку само модел што во дадено време и услови овозможува ефикасно и ефектно работење на една организација. Кој вид на структура ќе ја одбере дадената организација, или сектор, зависи од визијата за постигнување во општеството, мисија на раководството, од целта на обезбедување и секако расположивите ресурси.

Клучни зборови: управување, организациска структура, информација, овластување, одговорност.

Abstract: Ideal of every manager is to have an efficient organization, made up of people who achieve goals in defined time, given resources and maximum investment. Coordination includes multiple levels of transfer of information and authority between two or more interdependent units placed in the organizational structure. Any way of human resources uniting in the organization has advantages and disadvantages in a given environment for a given activity. Comparing different structures of private and public sector, it is determined that there is no ideal model of the organizational structure, but only a model at a given time and conditions allows efficient and effective operation of an organization. What kind of a structure selects a given organization or sector, depends on achieving the vision of society, manager's mission, the purpose of protection and certainly the resources available.

Keywords: management, organizational structure, information, authority, responsibility.

ВОВЕД

Во вековниот вртлог на натпревари во успешноста на работата на јавниот и приватниот сектор, многу организации при сопствена презентација прво го покажуваат својот органограм, односно познатата слика на поставеноста на раководните и извршните функции и нивната хиерархиска и комуникациска поставеност во улога да ја овозможи неопходната функционалност на организацијата. Таа навидум едноставна слика, за добрите познавачи е доволна да одреди дали една организација е ефикасна во извршување на својата мисија. Организационска структура се сектори, персонал, комуникациски насоки за обавување на задачите, подредени во правила за поделба на задачите, одговорностите и овластувањата. Застапена е во држава, претпријатие, министерство, воена единица, полициска станица, градинка, болница, или здружение на граѓани. Структурите, од едноставни до сложени, сами по себе условуваат тромава, бирократска, нееластична институција, или ефикасна, отворена фирма. Меѓутоа не се секогаш самите правила тие што создаваат проблем во работата, туку начинот на кој луѓето ги користат и ги применуваат правилата. Постојат структури со потенцијали за лесна комуникација, но има и со тесни грла при одлучувањето, што ја попречуваат ефикасноста на дејство во дадена ситуација. Тоа зошто една институција функционира подобро од друга, било во јавниот или во приватниот сектор, најчесто е резултат на разликите во поставената организационска структура, покрај стручноста на персоналот, мотивацијата, доброто управување и сл. Во служба на давање одговор како да ја одредиме надобратата структура за потребите на безбедносниот сектор, овој труд ги објаснува елементите на организационската структура, со разликување на формите на организираност и нивното значење, како и со посочување на предностите и недостатоците наметнати врз ефикасноста на секторот. Преку слики на расположивите модели на министерства и агенции, трудот овозможува на секој читател да добие увид, како безбедносниот сектор во своето менаџирање ги користи истите универзални принципи на структурирање, како и секој друг сектор.

ОДНОСИТЕ ВО ОРГАНИЗАЦИОНСКАТА СТРУКТУРА

Луѓето во една институција ја координираат својата работа затоа што зависат едни од други, поради своето знаење насочено кон постигнување на заедничката мисија. Таа координација вклучува повеќе нивоа на зависност: на повеќе лица од еден раководител, или две лица меѓусебно зависат, или едно лице зависи од две лица за координација. Така поставените релации условуваат низа механизми на координација како што се усогласеност, супервизија и стандардизација на процесот. Кога во колективот постојат повеќе лица со слични или различни образовни нивоа, задолженија,

или одговорности, потребно е нивно групирање (оддел) согласно акцентот кон постигнување резултат, поделба на целни групи работници, применети вештини, сменска работа, или според географската разместеност на персоналот. (МЦМС 2006) Така настануват сектори, одделенија, единици во секоја поголема или помала организација. Прилагодена за секоја институција, структурата ја уредува координацијата на начин за истите систематски да придонесат кон постигнување на организациските / институциските цели. Секој начин на обединување на персоналот има свои недостатоци и предности за различни организации. Во една организација може да има повеќе видови групирања, а нивната комуникација се прелева од оддел во оддел. За постигнување на идеално групирање нема единствено упатство, но главна водилка е да се овозможи структура со најмалу недостатоци и проблеми во координацијата. Во тој поглед во структурата на организацијата мора да се разликува одговорноста кон задачата, овластувањето за контрола, координацијата, извршување и мандат на дадено овластување за одговорноста. Знаењето каде тече информацијата е витално за вистинска контрола на расположивите ресурси (Гоцевски, Бакрески, Драгишиќ 2006) и се гледа преку следење на:

- Позицијата на менаџерите во рамките на организационата структура
- Релациите помеѓу единиците и позициите
- Линиите на авторитетот
- Синџирот на командата
- Линиите на повратната информација
- Релациите на работните места во организационите единици

Со еден збор, структурата јасно ја насочува моќта во организацијата низ сите нивоа на координација. Секое поместување резултира со премалку, премногу, спротивставување на моќта, или отсуство на одговорноста. (МЦМС 2006) Таквите дисбаланси лесно се гледаат во структурата. Класични принципи врз кои се гради структурата се:

- единство на командувањето, за еден вработен да има еден претпоставен и да се спречат спротивставени наредби.
- избалансиран однос на организациските делови со дефиниран опфат на контрола од горе надолу.
- стабилност на активностите на членовите за долгорочно постигнување на целите со одговорност за рутински работи во базата, наместо давање програмски решенија.

- флексибилност во прилагодување на структурата кон надворешните и внатрешните промени.
- децентрализација на донесување одлуки доделено на пониски нивоа, зависно од степенот на стручност на единиците и достапноста на информации.

Успешна организација се креира низ текот на работењето на нејзините членови, кои учејќи на своите успеси и падови треба да ја адаптираат или надоградуваат, истата, според потребите за постигнување на визијата. Но, тоа не значи дека треба да се менува мисијата, туку само останатите елементи на нејзиното опстојување, како што се стратегија, членство, формација, култура, стил на управување и ресурси. Од тука произлегува разновидноста на организациските структури и поставености во целиот стопански и нестопански сектор. Пример се различните модели на армиските и полициските сили од различни земји, кои иако имаат иста визија (намера), бележат разлики во структурниот модел, зависно од генералната политика на земјата (мисија на овие организации) на која што и служат и нејзината традиција. Некои се ориентирани кон меѓународниот мир, а некои кон националната безбедност. Уште поголеми разлики се бележат во организациските модели на безбедносните организации на приватниот сектор, кои воглавном зависат и од потребата на општеството (визија), економските прилики (животен циклус), од личната идеја на основачите (мисија) и објектот на заштита (цел). Постојат различни методи за обликување на структурата со цел поефикасно користење на капацитетите и ефектно постигнување на резултатите, во даденото променливо опкружување во кое се наоѓа дадената организација.

СТРУКТУРАТА НА РАЗЛИЧНИТЕ ОРГАНЗАЦИИ Е ИСТА СО ВАРИЈАЦИИ ВО ГОЛЕМИНАТА

Идеал на секој раководител е да има ефикасна организација, составена од луѓе кои постигнуваат цели во дефинирано време, со дадени ресурси и максимум вложување. Структурата може да ја разбереме со анализа на позициите, улогите, меѓучовечките односи, поделба на работа, нејзиното влијание врз целиот систем или потсистем, формалности, информациски ток, спроведување и координација, линија на верификација и донесување одлуки и ситемот на рангирањето на персоналот. Во структурата на тимот се анализираат како вертикалните така и хоризонталните позиции. Мошне важна улога има и анализата и сознанието на целта (визија) поради која е формирана организацијата.

Разликуваме 5 структурни делови на организацијата, поврзани меѓусебе во рамнотежа. (МЦМС 2006) Доколку еден дел се зголеми, останатите се намалуваат, така да крајниот обем останува ист. Организацијата има оперативна срж од персонал извршител на должност, стратешки врв за мисијата, меѓу нив раководна средна линија за канализирање на информациите и странично техничка структура вклучена во стандардизација и развој (контролор, набљудувач) и структура за поддршка директно вклучена во процесот (секретаријат). Оваа структура е наречена Мицбергова структура и е соодветна за да одредиме кој сектор мора да се зголеми или намали, во случај да имаме помалку ефикасна организација.

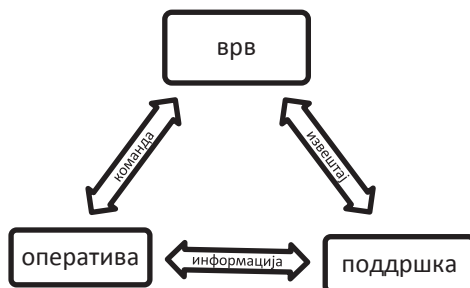

Цртеж 1

Организациите со поголема оперативна срж се професионални тимови (специјални единици, консултантски тим), без средна раководна линија, а минимална техничка и стручна поддршка и стратешки врв само за координација. Организациите со доминантен стратешки врв и голема оперативна срж, без средна структура, имаат еднакво средно развиена оперативна и техничка структура, се застапени во приватниот сектор. Владините тела се карактеризираат со доминантна средна раководна структура и поддршка, голема оперативна срж, мал стратешки врв и неразвиена техничка поддршка.

Покрај сликата на неопходните елементи, неопходна е анализа на нивните релации. Единствени симболи кои се користат за таа цел се квадрат, вертикална линија и хоризонтална линија. Квадратот претставува организациона единица, или работно место, вертикалната линија ги претставува правците на простирање на командувањето и информацијата, додека хоризонталната линија претставува координација во организацијата. Низ линиите се гледаат нивоата со поголема и помала одговорност за извршената задача и постигнатиот резултат. Низ синџирот на командување, се разјаснува патот по кој што се пренесува наредбата за извршување на задачите. Овие линии одат од врвот (раководител или раководно тело) до дното (извршни позиции). Истите линии го покажуваат и патот на информацијата, која пак оди од основата до врвот. Тие се линии на повратната информација, со одговорност за сумирање и анализирање на резултатите од работата, кои пак помагаат за понатамошното креирање на нови стратешки одлуки.

Цртеж 2

Во врвот на пирамидалниот систем се наоѓаат стратешки и извршни функции, во средината е раководен и помошен кадар, а во основата се луѓето во производниот процес.

Порано сите овие линии се претставувале поединечно со стрелки за поврзување на квадратите во парови, но денеска тие се поедноставени во долги линии со приказ на задничката меѓусебна двонасочна поврзаност. Во текот на развојот на организацијата, може да се зголеми бројот на организационите единици, да дојде до нивно прегрупирање, да се формираат сектори, како и да се поделат, истите, на помали единици. Колку повеќе нивоа во длабина има, толку структурата е поригидна во преносот на информации, а автономноста е минимална во оперативното ниво, додека обратно доколку се оди во ширина, структурата овозможува еднаквост во одлучувањето. Длабочината на организационата структура е одредена од бројот на нивоата на организацијата. Работните места со исти одговорност и задачи се прикажуваат на исто ниво. На еден раководител не може да се подредат повеќе од 20 работни места, а обично се ставаат 10-20 на најниското ниво, 3-6 на средното ниво и 1-2 на највисокото ниво. Тоа е поради квалитетната комуникација на раководителот со вработените. Застапен е принципот на едностарешинство и субординација во сите структури. Карактеристично во вооружените сили е што старешините имаат двојна улога, покрај давањето команда имаат и улога на давање повратна информација во донесувањето на одлуки, па така авторитетот и одговорноста им се споени во една иста позиција. Овие структури се од голема важност за раководителите во безбедноста, токму заради разбирањето на вистинската моќ на поединците во организациите со кои се соработува, се конкуренција, или се објект на заштита. Во основа, во структурата ја пронаоѓаме позицијата која што ги дава наредбите (командува), нивото кое има одговорност за резултатот, како и позицијата која што поседува најмногу информации.

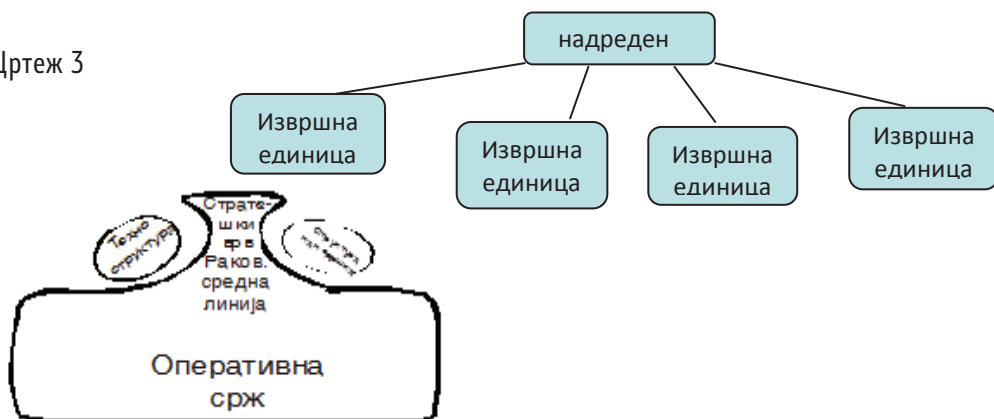
ВИДОВИ СТРУКТУРИ И НИВНА ПРИМЕНА ВО ПРАКСАТА

Организационите структури можат да бидат различни за различен вид на организации, но во суштина зависно од длабочината на структурата, истите модели се застапени во приватни претпријатија, јавни установи, безбедносни структури, министерства, како и во невладини организации. Поважни модели се линиско-штабна, дивизиска, функционална и матрична структура.

Линиски модел

Линискиот модел на организирање потекнува од структурите на војската, а е широко прифатен во индустријата. Основата на моделот е во линиското, односно директното, пренесување на командата од врвот надолу, односно обврската ја дава надредениот, а ја извршува подредениот. Правото на давање иницијативи и одлуки ја има само раководителот. Овој однос е едноставен, еднонасочен, со цврста хиерархија и дисциплина. Во моделот може да постојат организациски единици чија што команда ја има само еден надереден. Сепак организациските единици работат самостојно, со висок авторитет и одговорност на професионалци со точни задачи.

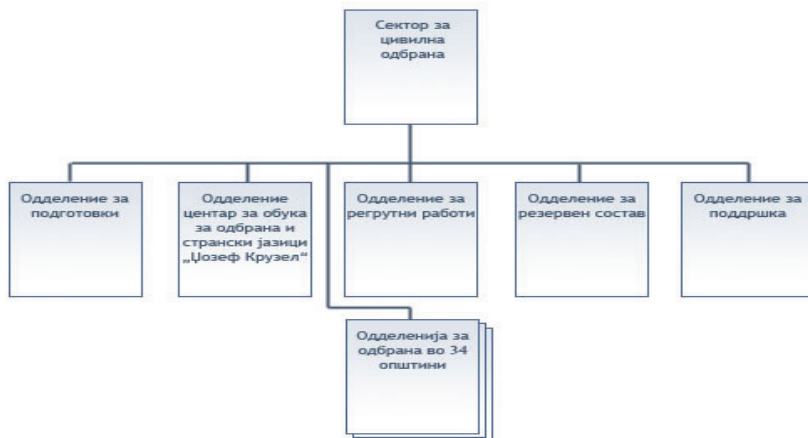
Цртеж 3

Нивната комуникација може и немора да се одвива хоризонтално. Ова е најбрз, нај ефектен модел на работа, со брза адаптација, ориентирана за постигнување резултати. Менаџерот лесно држи контрола, а може да има и техничка поддршка за истражување и проценка. Вакви модели имаат единиците во безбедносните организации.

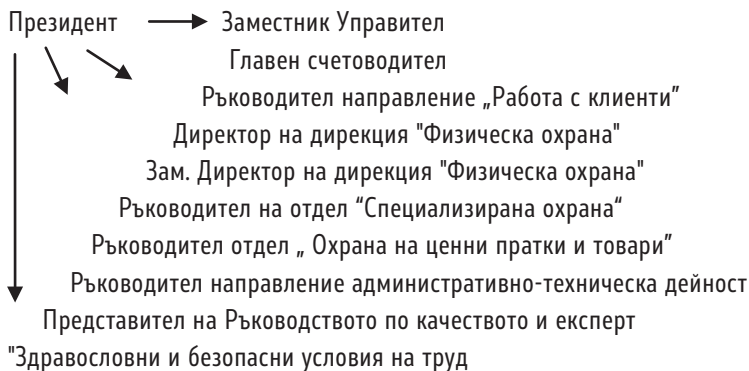
Цртеж 4

Сектор за цивилна одбрана во АРМ (извор веб 2009)

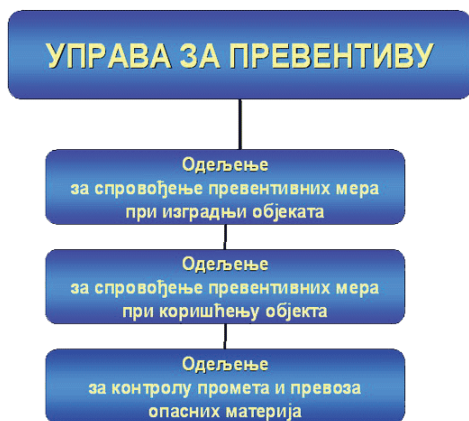
Цртеж 5

Линиски модел на Сигнално-безбедносна групација СОТ од Бугарија (СОТ16, веб страница 2013)

Цртеж 6

Управа за превентива при Министерство за внатрешни работи на Србија

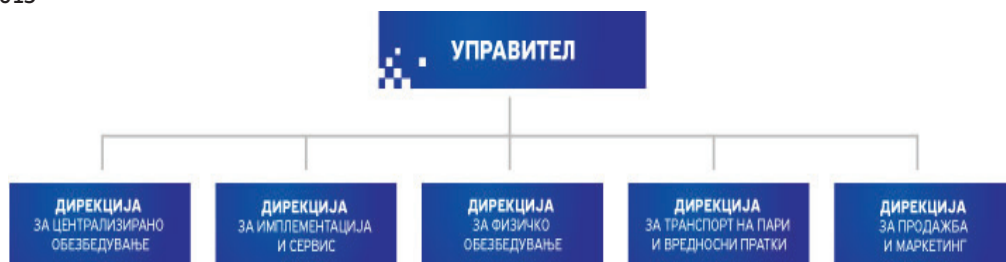

Главен проблем на овој модел е што раководителот мора да има сестрано познавање за сите области кои што ги извршуваат подредените во структурата. Комуникацијата е еднонасочна, а

структурата се шири многу во хоризонтала, поради тоа што сите ангажирани мора да се во директна врска со раководителот. Единствен проблем е долгото време на пренос на информација од единица во единица, што оди индиректно преку раководителот кон сите единици.

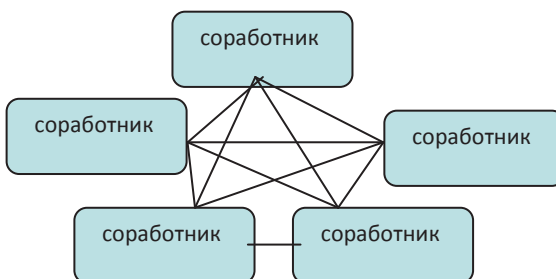
Цртеж 7

Линиски модел на приватен безбедносен сектор, Никоб осигурување, веб страницата во 2013

Штабен модел

Поимот штаб потекнува од вооружените сили, означувајќи дел од командата, како посебно тело на функционално поврзани

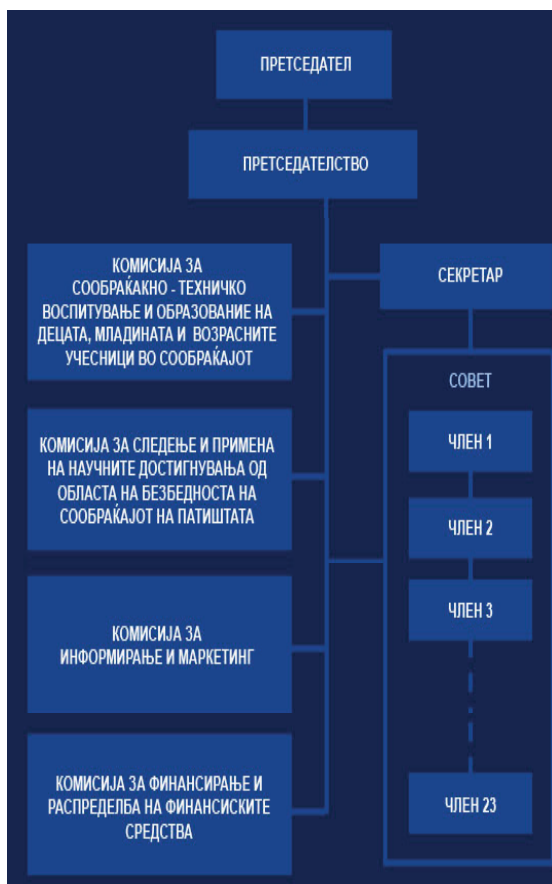

и обединети воени лица, кои му помагаат на командантот во раководењето и командувањето со подредените единици и одделенија. Штабот опфаќа организациски, административни, известувачки и стручни дејности. Со текот на годините, штабот во воените единици прераснува во посебна организациска целина, како составен дел во институциската команда. (Гашевиќ 1972) Во цивилните организации, штабниот модел се среќава како мрежна, или работно-ориентирана организација, која што во основа претставува организација на односи, но не и на моќ, па понекогаш се нарекува автократија. Осмислен е за брза и ефикасна интервенција со адаптација на технологијата и системите во комплексна и динамична средина, со високо стручен персонал. Информираност, стручност, флексибилност и инвентивност се вештини што најмногу доаѓаат до израз при слободна размена на идеи, во стимулирачка средина. (Министерство за здравство 2008) Во штабните (мрежните) организации водството може да биде формално и неформално, доделено на одредена функција, со привремен, или траен карактер.

Цртеж 8

Активностите на мрежната организација се дел од редовните функции на стручните работници. Во нив, неформалното поврзување е секојдневна активност. Постојат два типа на штабови:

- Специјализирани штабови од стручни лица од една специјалност. Предлогот се групира помеѓу повеќе поединци и доставува до раководителот, а од него се пренесува кон сите членови на штабот.
- Комплексни штабови од стручни лица од повеќе специјалности. Своите предлози поединечно ги доставуваат до раководителот. Комуникацијата оди индивидуално од секој поединец

кон раководителот и помеѓу поединците.

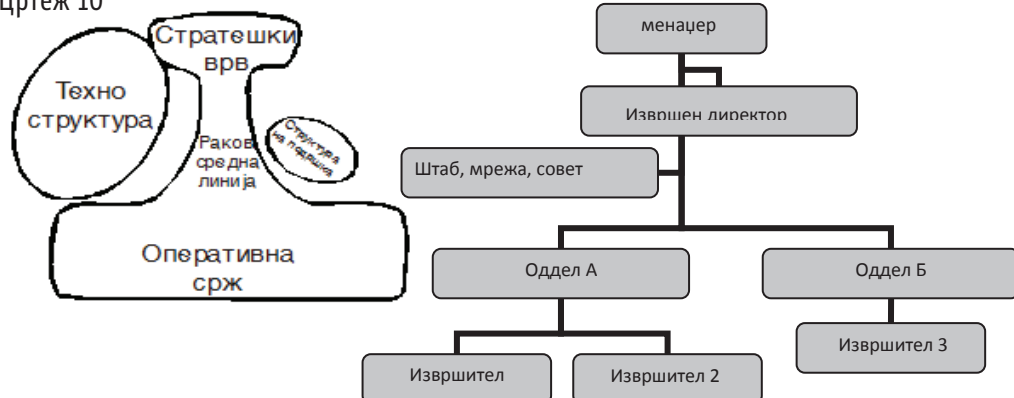
Штабот или мрежата е демократско функционално групирање на професионални работници и организации потребни за остварување на одредена цел, што понекогаш подразбира лица од многу различни профили. Целта им е извршување одредена краткорочна специфична задача. Може да биде во форма на комисија за извршување на мониторинг, сили за интервенција во природна непогода, работна група за среднорочни проекти, или лекарски колегиум за искоренување на сипаниците на локално ниво. (Министерство за здравство 2008) Може да се јави потреба од заедничка работна група меѓу министерствата за здравство, за транспорт и за внатрешни работи, како и надлежните органи за донесување стандарди за возила, со цел да се намали смртноста во сообраќајните незгоди.

Значајни предности на оваа структура се креативност, предизвикот, заедничката информираност, висока ефикасност и поделба на одговорноста. Членовите поднесуваат извештаи во рамките на нивната мрежа, без линија на авторитет. Недостаток на оваа структура е што овозможува групирање на личности, неоптимална употреба на капацитетите, висок притисок од самоодговорност, како и неможност да се примени секаде во секои организации и во поголеми колективи.

Линиско-штабен модел

Очигледно според името, овој модел претставува комбинација на карактеристиките на линискиот и на штабниот модел. Од линискиот модел се задржува линиската команда од претпоставен кон подреден, а од штабниот модел се прифаќа постоење на тим од стручни лица со еднаквост во одлучувањето и без синџир на командување. При тоа штабната структура има советодавна улога на претпоставениот. Повеќето организации имаат и линиска и штабна структура.

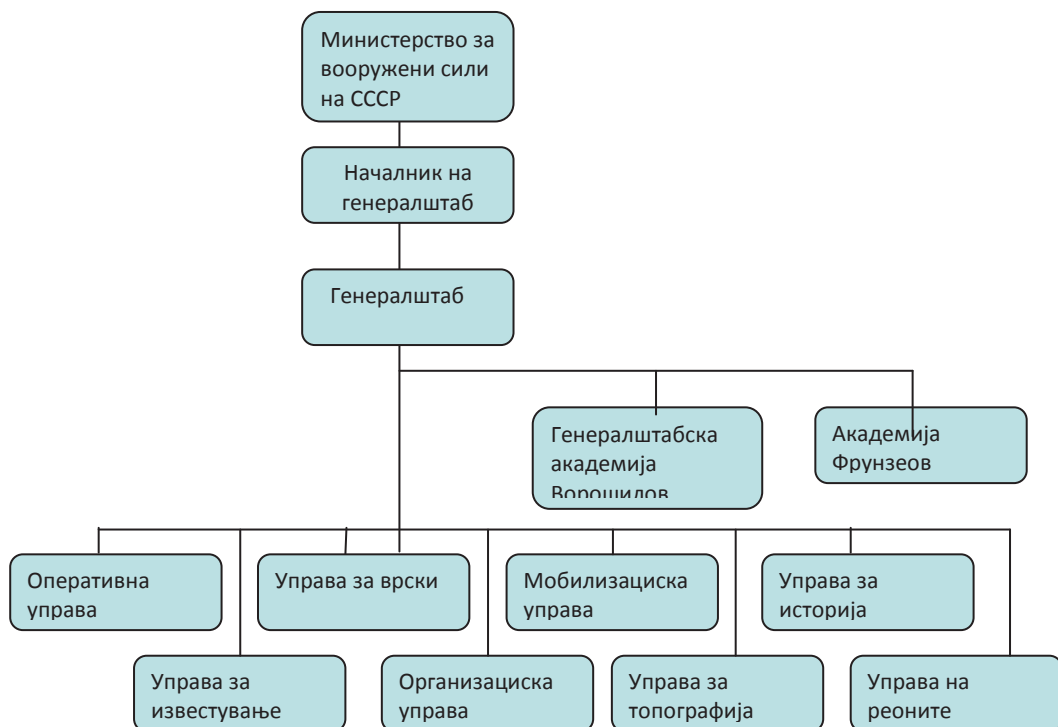
Цртеж 10

Честопати, за ригидната линиска или хибридна структура е тешко да се вклопат паралелните тела, поради што неопходен е штабниот пристап за воспоставување работни односи со надворешни тела со кои има заедничка цел. Овој концепт добива сè поголема примена во организациите, во улога на вертикално интегриран раководен систем, којшто вклучува високо специјализирани тимови и единици, чија меѓусебна зависност е во грижата за резултатите. Организациската теорија и практика го инкорпорира штабниот модел во линискиот модел како дел од стратегијата за управување со целосниот квалитет (TQM), или категоријата на постојано подобрување на квалитетот. (МЗ 2008) Организацијата е составена од повеќе слоеви на раководење со вклучени советнички позиции без хиерархиска одговорност. Тука одлуките не се донесуваат заедно со сите членови, туку од раководството.

Цртеж 11

Генералштаб на Црвена армија на Русија пред Втората светска војна (Хитл 1972)

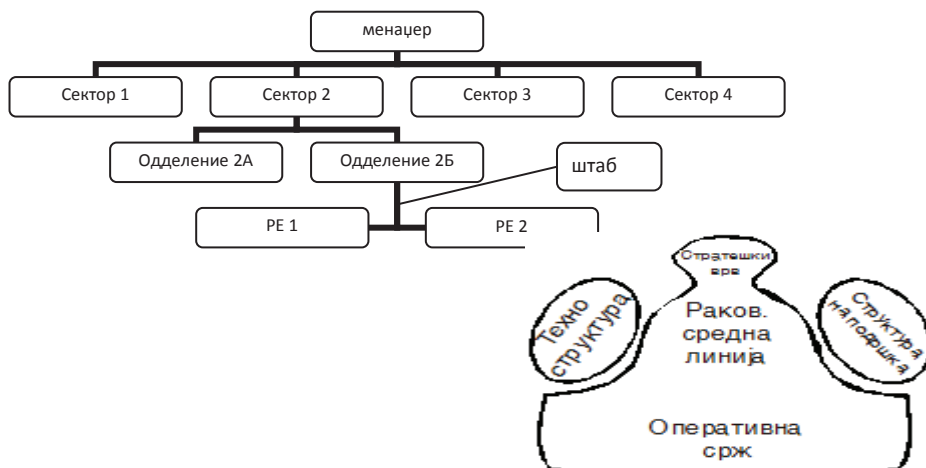

Стручните лица во штабот може да бидат дел од интердисциплинарни или меѓуагенциски работни групи за координација на активностите и ревизија на

сложената линиска структура често нуди ладна и формална атмосфера за консултантите и не ги прифаќа за авторитет.

Функционален модел

Цртеж 13

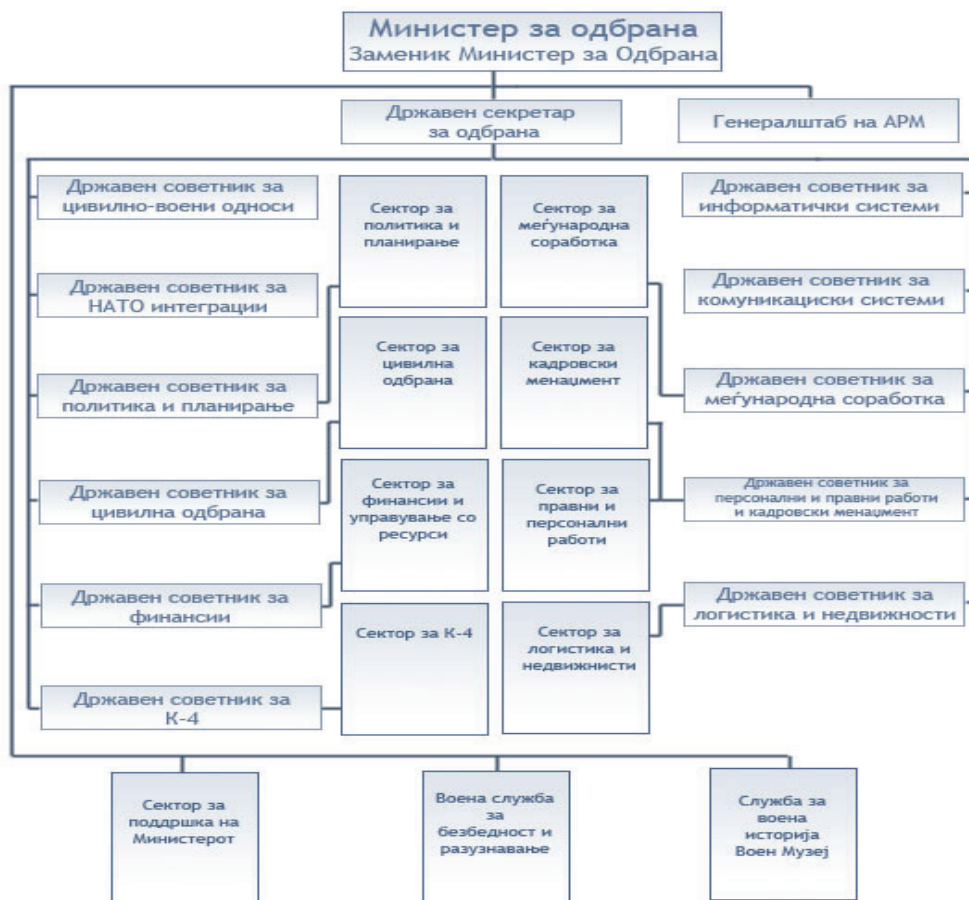
Овој модел се потпира на принципот на стриктна поделба на работите и специјалностите. Основна е обврската за барање за извршување дејност и постапување по достава на одлуката. Во функционалниот модел единиците се групираат по одделенија и сектори соодветно на специјалноста, регионот, или продуктот. (МЦМС 2006) Моќта, одговорноста и командата се во стратешкиот врв, дел од одлуките се поставени на средното раководно ниво, а извршителите ги имаат улогите за работа. (Стевановска 2004) Организационите единици се растеретени од разрешување на прашања од општа проблематика која што е во надлежност на специјалисти од одредена област. Проширувањето на важните информации до средното раководно ниво, или работниците во производниот процес, најчесто се обесхрабрува поради опасноста од децентрализирано, наместо централизирано раководење. Суштината на овој модел е:

1. Фиксна поделба на работната сила, со јасно дефинирана надлежност и задачи кои се предмет на промена од страна на врвот;
2. Хиерархија на пониските оддели под надзор на повисоките од нив;
3. Документирани и стабилни правила / процедури за донесување на сите одлуки и се одредуваат сите активности;
4. Имотот и правата припаѓаат на одделот, а не на оној кој во моментот раководи со истите;

5. Обврски и одговорности се воспоставени по стручна линија, а личниот доход и бенефициите се одредуваат според позицијата;
6. Вработувањето се смета за постојан статус, по одреден пробен период.

Цртеж 14

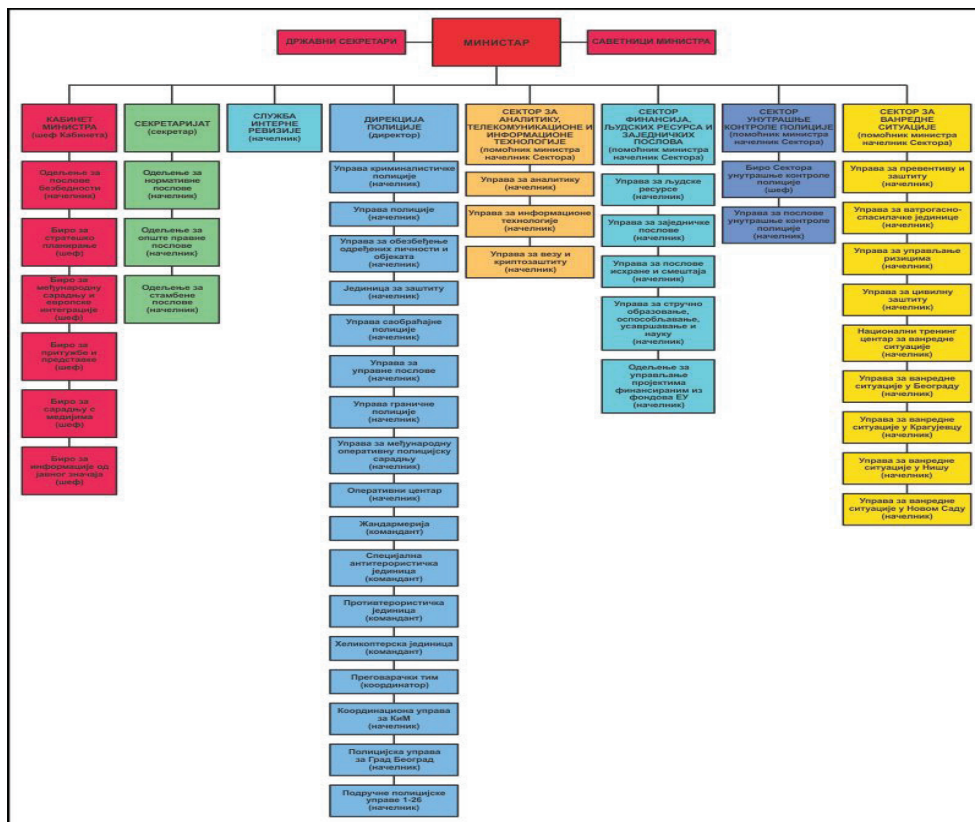
Министерство за одбрана, преземен од веб страницата во 2009

Персоналот од одделенијата може функционално да работи за другите сектори, согласно потребата за стручност. Тие имаат еден матичен сектор, а преминувањето помага во постигнувањето на задачата и резултатите и зголемувањето на капацитетите за подобрување на работата. На пример, припадниците на Полкот за специјални намени одговараат (и се вклучуваат во состав) на потребите на сите единици во армијата, но секторски припаѓаат само на неговата команда. Овие типови на организации поттикнуваат лојалност кон малата група, иницијативност на раководството и потпирање на сопствените квалитети.

Цртеж 15

Министерство за внатрешни работи на Србија, од веб во 2013

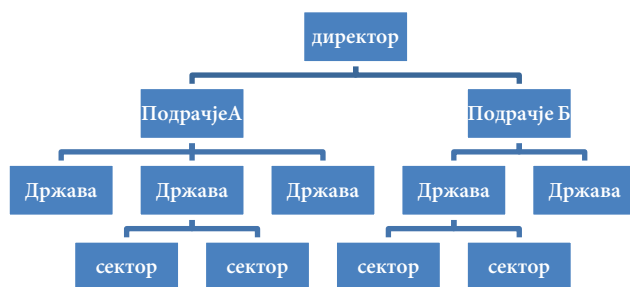
Функционалниот модел на организација е широко применуван модел во големите индустрии, услужните и владините организации и веројатно е најпогоден за безбедносната заедница, односно кадешто дисциплината, послушноста и лојалноста кон организацијата се неопходни, а индивидуалноста е минимизирана.

Предноста на функционалниот модел е концентрација на работите на сродните активности што е основа за ефикасната контрола. Недостаток на овој модел е почеток на натпревар помеѓу одделенијата, како и големата концентрација на раководства на средно ниво. Постои инертност за промени, неразбирање на поединецот (МЦМС 2006), запоставување на еден сектор поради спората линија на повратна информација,

зголемување на рутинска работа, губење на одговорноста на единиците, (Гоцевски 2006) и спорост на проток на наредбата. Водството го презема највисоката власт, за која се смета дека има поголемо знаење од пониските рангови во структурата. Оваа организациска структура е ефикасна кога внатрешната и надворешната средина, технологијата и функциите се релативно добро дефинирани, рутински и стабилни (Министерство за здравство 2008).

Дивизионен модел

Дивизија претставува виша тактичка здружена единица со постојан состав, оспособена за самостојно дејствување. Поимот дивизија настанал во француската војска во 1788 година (Гашевиќ 1972). Дивизиониот модел на организација се состои од цела низа на автономни организациони единици кои функционираат со одреден степен на самостојност, или потполно самостојно како организации во мало, во рамките на една организација. Одговорно за постигнување резултати, оперативното средно ниво на раководна линија е одлучувачко тело за дивизијата, но извршно за целата организација. Секоја дивизија поставува сопствена спецификација на активностите согласно на областа што ја услужува, одговорна за сопственото работење, иако целата организација работи со една мисија.

Цртеж 16

Стратешкото одлучувачко тело (генерален директор, одбор) и контролирачкото тело ја создаваат главната мисија и ги воспоставуваат структурните модели за секоја дивизија, а делегираат одговорност кон средното раководство кое е овластено за додатните варијации во моделот. Кај овој модел, дивизиите сами ги распределуваат сопствените средства, доделен по клуч од буџетот на организацијата. Структурите за техничка и секретаријатска поддршка, особено контролите се видно развиени во ваквите модели. (МЦМС 2006) Дивизиона единица е

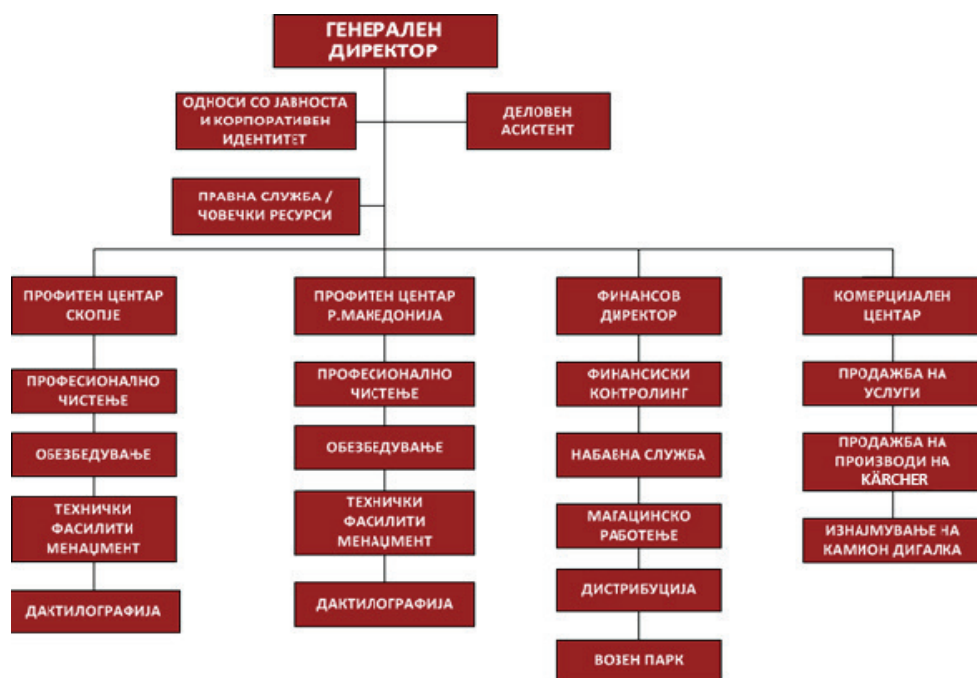

Цртеж 17

неопходен елемент во стратегиските проценки. Ваков модел се применува во големи организации каде што е тешко да се координираат сите нејзини делови, зашто се занимава со различни дејности, или е распространета во повеќе географски оддалечени места (Гоцевски 2006).

Цртеж 18

Приватна безбедносна организација Секуриком од Македонија, од 2013

Во вооружените сили дивизиите се едни од основните елементи на нивната моќ и потенцијална сила, составена од полкови, бригади, или единици за поддршка, заштита и обезбедување (по модел на штаб и линиска организација). Но, не само во војската, дивизијата се јавува и во цивилни организациски модели со дистанцирани гранки. Овој модел се применува во мониторинг мисиите, странски мисии, вооружени и полициски структури, болнички клинички центри, мултинационални компании, прекуокеански организации, Џенерал Моторс во САД, како и во американскиот корпоративен здравствен систем со внатрешна поделба на региони. (Министерство 2008)

Предноста на моделот е постоење на самостојноста и учество на единиците во одлучувањето, задоволство на членовите од ефикасноста, блиски меѓучовечки односи и се стимулира интелектуалната и емотивната интеграција на персоналот. (МЦМС) Голема е ефикасноста и независноста на средното и ниско ниво на раководители, а ослободувањето на врвниот раководен тим од секојдневно донесување одлуки за редовни работи и негово концентрирање на стратешките прашања, е големо.

Недостаток е што може да дојде до изолирање на една организациона единица, поради неможност за брза комуникација и оперативност, на релацијата врв-кон-сите единици. За промена на активностите планирањето е однапред за 10 години, што ја прави дивизијата ригидна кон регионот на делување. (Стевановска 2004) Секоја дивизија има своја администрација и поддршка, што финансиски ја оптеретува организацијата.

Хибриден модел

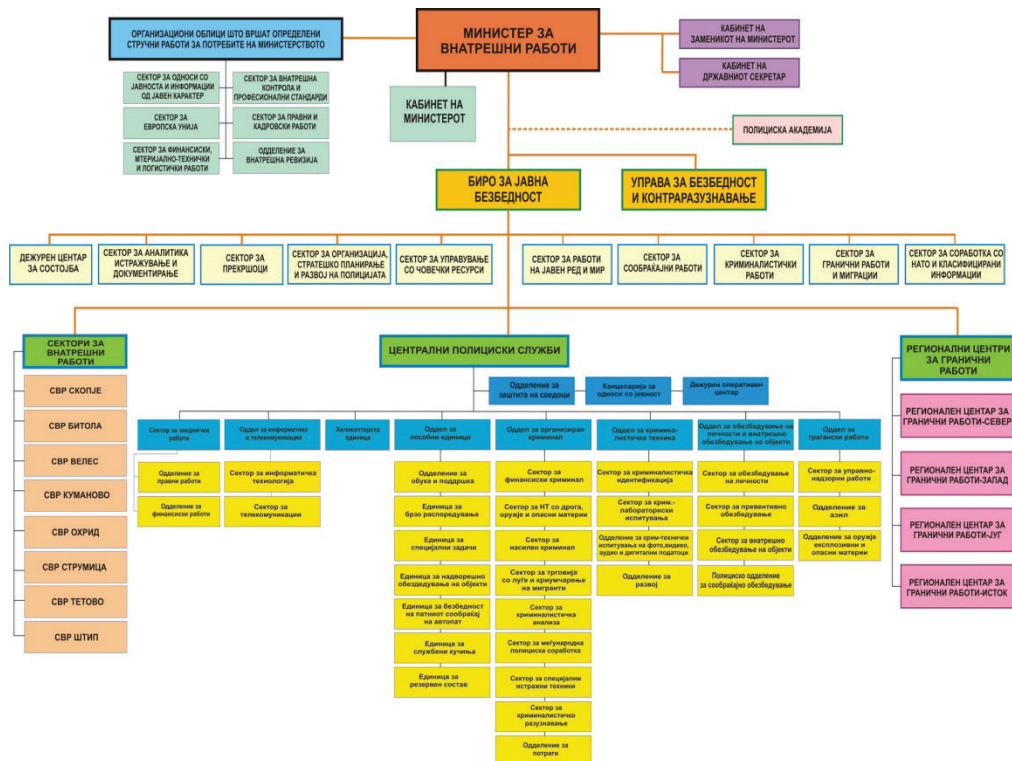
Хибридниот модел е производ на потрагата по оптимален организациски модел за да се избегнат недостатоците, а искористат предностите. Структурата има функционален модел, со вметнат линиски модел под секоја единица во структурата, кадешто командантот е главна алка во преносот на информации и наредби. Во хибридниот модел може да дојде до претерано ситнење на организацијата и губење на критична маса на вработени, неопходни за рентабилно работење. Доминира хиерархијата со многу нивоа на комуникација. За да се спречи неефикасноста доаѓа до концентрација на функции од стратешко значење на ниво на централата, додека низа локално важни стратегии се децентрализирани преку дивизиите.

Недостатокот на овој модел е што може централниот орган да не подлежи на одговорност за резултатот од работењето, давајќи само одредени услуги, одлуки или совети. Организираноста на министерството за внатрешни работи и полицијата користи повеќе модели во хибридниот модел (штабен, функционален и дивизионен модел) кој е главно поврзан со работењето и пренесувањето на команда и надлежности. При тоа

организационите единици што вршат поедини стручни работи се во штабен модел, поставеноста на министерот и Бирото за јавна безбедност се линиски модел, а Секторот за внатрешни работи, централните полициски и граничните станици се дивизионен модел.

Цртеж 20

Министерството за внатрешни работи, преземен од веб страницата во 2009

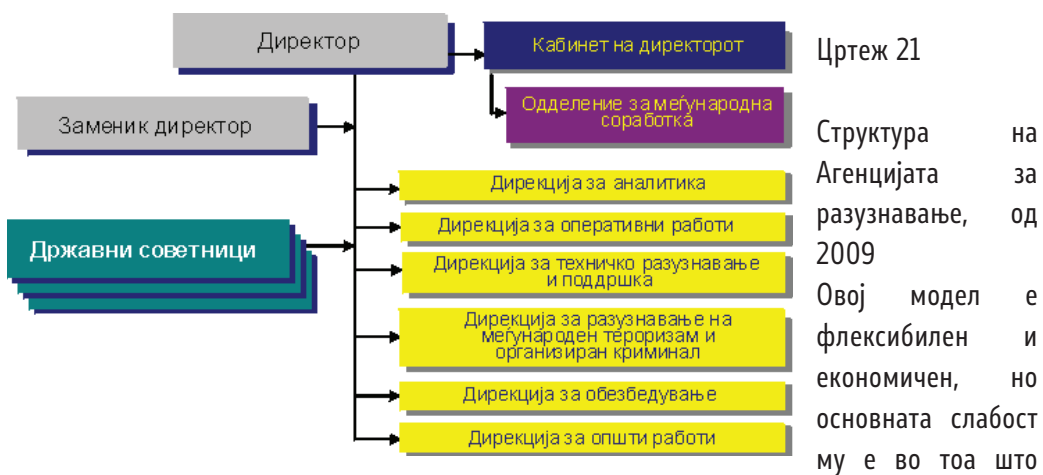

ОРГАНОГРАМ НА МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

Матричен модел

Еднакво сложен по структура на хибридниот модел, матричниот модел се карактеризира со двоен систем на контрола, кој што се применува истовремено кон исто организациско ниво, или врз иста организациска единица. Едната страна на контролата се протега хоризонтално, а другата странично, низ линиите на авторитет. Поединецот (организационата единица) има обврска да известува за својата работа преку пирамидалната хиерархија и линијата на повратна информација, но е дел и од мултидисциплинарниот тим кој што работи во секторот, или на специфична програма или проект. Пример за ваков модел имаат градежните фирми, во кои што градежната

единица има одговорност кон надредениот управител од една страна, како и кон ревизорот од инвеститорот од друга страна. (Гоцевски 2006) Во безбедносниот сектор, овој систем наликува на цивилната контрола на вооружените сили, затоа што генералштабот дава извештај на генералот и на министерот, имајќи ја одговорноста кон своите единици, но тука штабовите и дивизиите не одговараат на цивилниот претставник на власта. Агенција за разузнавање подлежи на контролата од парламентот, владата и претседателот, во исто време имајќи обрска за давање на повратна информација кон нив и кон директорот, кој ја пренесува наредбата надолу. Овој модел е најпогоден за јавните здравствени институции. На пример, нутриционистот во еден гериијатриски оддел одговара пред шефот на единицата за правилна исхрана на пациенти, но е дел од тимот кој работи на гериијатрискиот оддел. (МОЗ 2006)

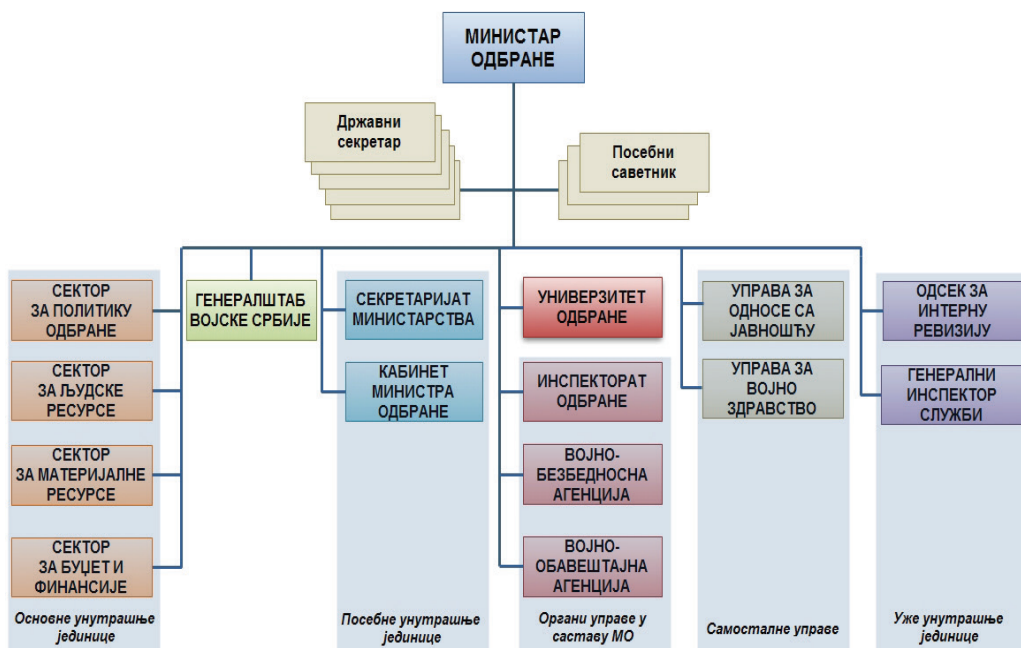
премногу луѓе се занимаваат со контролата. Оперативците ги следат само наредбите, не се слушаат еден со друг, недоразбирањата се појавуваат често поради разлики во мислење, но ретко заради различните погледи на целта. Не постои флексибилност во развојот, луѓето избегнуваат доброволно да се вклучат во работата и да покажат што

најдобро знаат и чекаат наредба. Повеќе важност се дава на административни работи и хиерархија, отколку на извршување на активностите, а некои мали тимови поставуваат свои норми, кои се различни од тие на организацијата.

ЗАКЛУЧОК

Секој начин на обединување на работниот кадар во организацијата има предности и недостатоци, во дадено опкружување и за дадена дејност. Постојаното тежнење кон успешно управување на една организација условува и постојано менување на нејзината структурата, како би се достигнал максимумот во работата и справување со динамиката на зголемен и намален кадар. Постојат повеќе модели на организациска структура наоѓа примена во различните видови институции и организации во јавниот и приватниот сектор. Структурите, иако карактеристични за одреден вид на дејност, можат да варираат на индивидуално ниво, односно една

Организациона структура Министарства одбране

организација може да комбинира повеќе видови структурни модели. Таквите структури некогаш се ориентирани кон резултатот, со строга контрола, без внимание на индивидуалните потреби, а друг пат дозволуваат поголема креативност на инволвираниот кадар, со единствен стратешки раководен врв. Како и да е, сите тежнеат кон поставување на персоналот на начин што ги намалува интерперсоналните проблеми при делување во секторот. Организации од сличен карактер на мисијата имаат сличен модел на организираност, со варијации согласно големината и комплексноста на

проблемите што се решаваат. Во сите структури е битна јасната одговорност доверена со овластување од врвот кон базата, како и на протокот на информации од базата кон врвот. Некој модел ја ограничува слободата на одлучување, друг е ригиден и креира низа безефектни единици, или има повеќесекторска контрола и е застапен еднакво во јавниот и приватниот сектор.

Безбедносниот сектор, впрочем како сите останати е составен од низа функционални единици чијашто команда се извршува токму следејќи ги организациските структури. Во безбедносниот сектор структурата е сложена од повеќе модели: дивизниот модел е застапен во воените сили, хибридниот повеќе одговара на полициските сили, владините тела имаат матричен модел, итн. Забележуваме сличност во организациските структури и кај приватните и државните организации, засновани врз хиерархија на субординација во длабоки функционални модели, но во сите има модели на линиска и штабна структура на високопрофесионалните единици.

Во големите организации е важна формалната и неформалната моќ, внатрешната безбедност и превенцијата од конфликт на интереси во секторите. Тие се ранливи од надворешните загрозувања од шпионажа, откривање на информации и слично. Секој раководен тим треба да ги знае релациите и поставеноста на единиците во структурите, кои што се објект на заштита, од страна на приватниот и јавниот безбедносен сектор, како би се имало предвид можноста од закана кон процесот, комуникацијата и моќта. Проучување на различните видови структури во секторот овозможува да се разбере начинот на функционирањето на безбедноста, без разлика дали е приватна или јавна. Познавањето на организационите структури за безбедносните раководители е од голема важност, од два аспекти:

- А) управување и унапредување на сопствениот безбедносен сектор
- Б) познавање на ранливите точки на клиентот кој е предмет на заштита

Низ разгледувањето на организацискиот модел на секоја од институциите во безбедноста, би можело да се увидат можните потенцијали за унапредување на нивното работење, олеснување на комуникацијата, како и да се најдат можните тесни грла, кои што ја попречуваат ефикасноста на дејство во дадена ситуација. На тој начин, секоја командна структура може да го реорганизира структурното поставување во целост, или во деловни единици во организацијата, а со тоа бргу да ја зголеми ефикасноста на работењето. Од друга страна, секое намалено функционирање на институциите, во повеќето случаи е резултат на лошата организираност, лошо управување, кое може да се реши со реорганизација со суштински промени на структурата. Во таа насока раководните нивоа во безбедноста, можеби треба редовно да ги анализираат моделите

на организациската структура во своите единици, како би се надополнувале, подобрувале, или менувале кон ефикасноста и ефектноста на истите.

Во насока на разбирањето на ранливоста на објектот на заштита, безбедносните организации би можеле да ги анализираат и структурите на своите клиенти. Крuciјалните места на организацијата, динамиката на информациите и на моќта, како и нивото со кое безбедносниот раководител има директна соработка се додатен комплет на податоци, кои што се земаат предвид при планирањето на заштитата на даден објект. Дури и анализата на составот на комитетите и редовните состаноци често пати даваат добар впечаток за тоа како се поделени овластувањата. Пример недостатокот во хиерархијата во организацијата се гледа доколку некои лица се појавуваат на речиси сите состаноци, или се со нејасно функционално овластување. Ваквото анализирање на организациската структура ја зголемува ефикасноста на работата, намалува губење време и средства, а го зголемува ефектот од безбедносната работа.

Структурно гледано, еднакво е нивото на организираност и еднакво се функционални и државните и приватните безбедносни организации, кои поради помалиот фокус на приватни безбедносни цели се помали. Одтука сметаме дека структурата се креира соодветно на потребата од завршување на задачата (ориентираност кон резултат), без посветеност на индивидуалецот. Структурите се исти и кај меѓународните и кај државните организации, што ни дава за право да заклучиме дека структурата е продолжена рака на основачот за водење на единиците, кои сами по себе не можат да делуваат. Доколку секој сам може да постигне сè, тогаш организациите не би постоеле. Врз основа на потребата од професионално управување на секоја организација, вклучително и на организациите кои што работат на глобалната и индивидуалната безбедност, за ефикасно и ефектно водење на безбедносниот сектор, каква и да е организациската структура, единствено се потребни обучени и визионерски менаџери. Бездруго заклучуваме дека, не постои идеален модел на структура на организацијата, туку само модел што во дедено време и услови овозможува ефикасно и ефектно работење на една организација. Кој вид на структура ќе ја одбере дадената организација, или сектор, зависи од визијата за постигнување во општеството, мисија на раководството, од целта на обезбедување и секако расположивите ресурси. Тоа е одлука на врвното раководно ниво, согласно и организациската култура, составот на работната сила, интер/интра-персоналните релации и специјализацијата.

Литература

- 1) Гоцевски Трајан, Оливер Бакрески, Зоран Драгишиќ. 2006. Авторизирани предавања менаџмент во безбедноста, Скопје. УКИМ, стр.87 (и делови од другите поглавја од истата публикација).
- 2) Гашевиќ Никола, уред ет.ал. 1972. Војна енциклопедија. Второ издание. Београд. Редакције војне енциклопедије.
- 3) Влада на РМ, 2008. Планирање и раководење со здравствените системи. Скопје. Министерство за здравство, 20стр, страница од 20.1.2009 www.moh-hsmp.gov.mk.
- 4) Авторски тим. 2006. Прирачник за анализа на структури. Скопје. Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС).
- 5) Стевановска Биљана, Јанкова Весна. 2004. Прирачник за млади лидери во организации. Скопје. Организација ОПТ-обука за одржлив развој.
- 6) Структура на РСБС. Веб страница. Републички совет за безбедност во сообраќајот. Скопје. 2007. слика. 3.12.2008. <www.rsbp.org.mk>
- 7) Структура на МО. Веб страница. Министерство за одбрана. Скопје. 2008. слика. 20.1.2009. <www.morm.gov.mk>
- 8) Насловна страница на МВР. Веб страница. Република Македонија Министерство за внатрешни работи. Скопје. 2007. слика. 20.1.2009 www.mvr.gov.mk/DesktopDefault.aspx?tabindex=0&tabid=98
- 9) Структура. Министерства во состав. Веб страница. Влада на РМ. 2007. слика 15.12.2008. <www.vlada.mk>
- 10) Структура. Веб страница. Агенција за разузнавање. Скопје. 2008. слика 15.12.2008 <www.ia.gov.mk>
- 11) Структура. Веб страница. Никоб осигурување, Скопје. 2013. слика 27.5.2013 http://nikob.com.mk/page_inner.asp?plD=1
- 12) За нас-Секуриком. Веб страница. Секуриком Скопје. 2013. слика 27.5.2013 http://securicom.com.mk/za_nas/organizaciona_struktura.htm
- 13) Структура на СОТ 161 Сигнално безбедносна техника. Веб страница. Сигнално-охранителна техника-СОТ16, Софија, Бугарија. Скопје. 2013. слика. 27.5.2013. www.sot.bg/bg/contacts/
- 14) Структура на Сектор за ванредни ситуации од Срија. Веб страница. Сектор за ванредне ситуации, МУП Србија. Скопје. 2013. слика 27.5.2013. www.mup.gov.rs

- 15) Организациска шема на Министерство за внатрешни работи на Србија. Веб страница. МУП Србије. Скопје. 2013. слика 27.5.2013
www.mup.gov.rs/cms_cir/ministarstvo.nsf/organizacija.h
- 16) Структура на Министерство за одбрана на Србија. Веб страница. Република Србија Министарство одбране. Скопје. 2013. Слика. 27.5.2013
www.mod.gov.rs/sadrzaj.php?id_sadrzaja=4346

**ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЕУ СТАНДАРДИ ВО ГРАНИЧНОТО
УПРАВУВАЊЕ КАКО УСЛОВ ЗА БЕЗБЕДНИ ГРАНИЦИ *VIS-À-VIS*
ЕВРОИНТЕГРАЦИЈАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
IMPLEMENTATION OF THE EU STANDARDS IN BORDER
MANAGEMENT AS A CONDITION FOR SECURE BORDERS *VIS-À-VIS*
EU INTEGRATION PROCESS OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA**

Доц. д-р Златко НИКОЛОСКИ

Министерство за внатрешни работи, e-mail: zlatko.nikoloski@yahoo.com

М-р Снежана ТРАЈАНОВСКА

Министерство за внатрешни работи, e-mail: bistrajnovski@yahoo.com

АПСТРАКТ: Една од приоритетните цели на Република Македонија, како и на земјите од западен Балкан е да станат дел од европското семејство, преку интеграција и членство во ЕУ. Патот по кој нашата држава се движи во процесот на евроинтеграциите, бележи определени осцилации, ако се земаат предвид официјалните оценки и наоди на Европската Комисија, особено низ призма на добивање на кандидатски статус и препораките за отпочнување пристапни преговори кои што и по неколку години не се ефектуирани со добивање датум за нивен почеток. Бидејќи оваа тема во континуитет е присутна во стручната и пошироката јавност, се чини дека актуелноста на прашањата поврзани со тој процес не се намалува. Бројните анализи покажуваат дека фокусот на вниманието најмногу се задржува на “горливите” прашања и теми, кои што истовремено, најмногу го засегаат најширокиот слој на населението: човековите права, правосудството, внатрешните работи, заштитата на животната средина но и управувањето со границата. Во времето кога движењето на луѓето од една во друга држава, е императив за лична, професионална и деловна надградба и современо функционирање во сите животни полиња, кога современите транспортни средства овозможуваат брзи и достапни патувања на луѓето и во туристички цели, неминовно и големо внимание се посветува на уредување на оваа сфера.

Оттука, со овај труд ќе се обидеме да ја посочиме важноста на унифицираната легислативна рамка на национално ниво како предуслов за стандардизирано интегрирано управување со границата согласно ЕУ стандардите, со посебен фокус на функцијата и надлежностите на ФРОНТЕКС, како најважно европско тело за промовирање, координација и развој на европскиот систем за управување со границата.

Клучни зборови: Гранично управување, гранична контрола, политика, ЕУ *acquis*, стандарди, систем, договор.

ABSTRACT: One of the priorities of the Republic of Macedonia as well as the Western Balkan countries is to join the European family, through integration and EU membership. The way in which our country is moving in the process of European integration, has some oscillations, if considered official assessments and findings of the European Commission, in particular through the prism of obtaining candidate status and recommendations for starting accession negotiations which even after a few years have not effected in getting a start date. Since this topic has been continuously present in the professional and general public, it seems that relevance of the issues related to that process has not been reduced. Numerous analyzes show that the attention is mostly focused on the "burning" issues and topics, which simultaneously affect most of the people: human rights, justice, home affairs, environment protection as well as border management. At the time when the movement of people from one country to another, is imperative for personal, professional and business advancement and modern functioning in all living areas, where modern vehicles provide fast and affordable travel of people for tourism purposes, great attention is inevitably paid to regulation of this field.

Hence, this paper will try to stress the importance of a unified legislative framework at national level as a prerequisite for standardized integrated border management in line with the EU standards, with particular focus on the function and responsibilities of FRONTEX, as the most important European body for the promotion, coordination and development of a European border management system.

Key words: border management, border control, policy, EU *acquis*, standards, system, agreement.

ВОВЕД

Граничното работење односно управувањето со границите е опфатено во областа Надворешни граници и граници на Шенген зоната во рамките на поглавјето 24 (Правда, слобода и безбедност) на законодавството на ЕУ.

Поглавјето 24 претставува клучна област која што ги инкорпорира правните прописи на ЕУ (*acquis communautaire* или само *acquis*²⁴), кои што мора да бидат

²⁴ *Acquis* – француски термин кој означува стекната основа или придобивка. Во терминологијата на Унијата се користи да ги означи вкупните договорности во политичките и правните подрачја кои се "комунизирани" односно спаѓаат во надлежност на Заедницата/Унијата, а не и на нејзините држави-членки." - Бојчев, Д. Европска унија, МИ-АН, Скопје, 2007, стр.13

прифатени од страна на секоја земја-кандидат за членство. Всушност, *acquis* претставува клучна димензија во поглед на условите за стекнување на статус на кандидат за членство во ЕУ, како и за полноправното приклучување во ЕУ, односно тој “претставува централен поим и главен услов во којшто се сублимирани и копенхашките услови.” [Вукадиновиќ, 2006,] Поглавјето 24 е дел од вкупно 35 поглавја, кои што ги опфаќаат обврските што земјите кандидати за членство мора да ги исполнат, како механизам за оценување на “способноста на државата да ги преземе обврските од членство”²⁵. Покрај сферата на граничното управување, поглавјето 24 ги опфаќа и областите: миграции, азил, визна политика, судска соработка во кривични и граѓански предмети, полициска соработка и борба против организираниот криминал, борба против тероризам, борба против дрога, царинска соработка и фалсификување на евро.

Уште повеќе, стандардите пропишани со овие ЕУ прописи, мора да бидат приспособени и имплементирани во севкупниот административен, институционален и управувачки капацитет на секоја држава-кандидат за членство. Во насока на стандардизирање на постапките поврзани со граничното работење и управување со границите во сите земји-членки на ЕУ, постои сет на легислативни прописи кои што се имплементираат во нивните национални законодавства и во секојдневното работење.

Секако, нивото и обемот на нивната имплементација директно е условена од природата на предметните акти (примарно или секундарно законодавство, судските пресуди), значењето и намената за која што се донесени односно целта што треба да се постигне, но “запознавањето и прифаќањето на другите значајни компоненти на *acquis*, пред се ненормативниот дел и инпутот на Судот на правдата, се можеби потешкиот дел на задачата пред новите потенцијални членки на ЕУ.” [Тасковска, 2004]

Нивната заедничка карактеристика е пред се, воспоставување на унифицирани и јасни правила за вршење на граничните проверки што ќе се однесуваат на секое лице кое што ги преминува границите, но и повеќе од тоа, воспоставување соодветни системи за управување со границите кои што ќе инкорпорираат стандарди и најдобри практики од аспект на регрутирање на службениците, обуки и опрема на персоналот, стандардизација на објектите во кои што се извршуваат овие активности, воспоставување меѓусебна соработка на национално и меѓудржавно ниво и слично.

²⁵ European Council, Conclusion of the Presidency, Copenhagen, 21-22 June 1993, Brussels: General Secretariat of the Council

БАРАЊА НА ЕУ ACQUIS ЗА ОБЛАСТА НАДВОРЕШНИ ГРАНИЦИ И ГРАНИЦИ НА ШЕНГЕН ЗОНАТА

Креирањето на областа Правда, слобода и безбедност е втемелено во Договорот од Тампере(1999), како и во Хашката(2004) и Стокхолмската(2010) програма, што истовремено произлегува од одредбите на Договорот за функционирање на ЕУ, каде што во посебен дел под Наслов V се уредува ова поле²⁶. Токму слободното движење на луѓе, кое што прилегува како едно од основните права на граѓаните на ЕУ, гарантирано со основачките договори, претставува основа за воспоставување на простор без "внатрешни граници" и создавање јасна легислативна рамка како предуслов за неговото функционирање, како и за управување со надворешните граници на Унијата, уредување на правилата за влез/излез и престој на странци (државјани на трети држави, нечленки на ЕУ) и водење заедничка политика за гранични проверки (вклучувајќи ги и визите), азил и миграции.

Барањата на ЕУ *acquis* во областа Надворешни граници и граници на Шенген зоната претставуваат механизам со кој се адресираат потребните критериуми и стандарди за земјите-членки на ЕУ (но и за кандидатите за членство), со цел унапредување на безбедноста на границите преку ефикасно спроведување на граничните контроли и истовремено олеснување на движењето на сите што имаат легитимен интерес за влез и престој на територијата на ЕУ.

Имајќи предвид дека укинувањето на внатрешните гранични контроли во шенгенскиот простор не смее да се одрази врз безбедноста на границите, за таа цел донесени се низа прописи кои што поблиску ги утврдуваат правилата за начинот и постапките за вршење на граничната контрола за различни категории лица, имплементирање на заедничките стандарди за опремување на граничните премини, управување со персоналот и меѓусебна соработка, особено на надворешните граници на ЕУ каде што притисокот на миграциските текови е најголем. Тоа е воедно и основа за имплементирање на заедничката политика на ЕУ за отсуство на контрола на внатрешните и на надворешните граници. Политиката на ЕУ во оваа област има за цел интегрирано управување со надворешните граници што ќе обезбеди унифицирано и високо ниво на контрола и надзор на движењето на лицата, што е неопходно за слободно движење на лица во рамките на ЕУ, што воедно претставува една од основните компоненти на областа Правда, слобода и безбедност.

²⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:en:PDF>

Стокхолмската програма (2010-2014)²⁷ претставува петгодишен план на ЕУ со стратешки насоки за соработка на полето Правда, слобода и безбедност и за заштита на граѓанските права, донесена согласно обврската утврдена во Договорот за функционирање на ЕУ. Правдата, безбедноста, солидарноста, како и европската одговорност претставуваат приоритети на ЕК од аспект на правата на граѓаните на ЕУ. Соработката и заедничката безбедносна стратегија се неопходни за ефикасно справување со современите предизвици како што се: тероризам, организираниот криминал и илегалната миграција.

Во таа насока, интегрираното гранично управување е утврдено како механизам за олеснување на пристапот во ЕУ за сите кои што имаат легитимен интерес за тоа и воедно овозможува гаранција за безбедност на граѓаните на ЕУ.

Акцискиот план за спроведување на Стокхолмската програма во оваа област предвидува низа мерки, и тоа: изменување на Регулативата за Фронтекс (Европска агенција за управување на оперативната соработка на надворешните граници на земјите членки на ЕУ²⁸) и воспоставување регионални/специјализирани канцеларии, изменување на Шенгенскиот граничен кодекс,²⁹ воспоставување Систем за влез-излез (Entry/Exit System - EES) и Програма за регистрирање на патници (Registered Traveller Programme - RTP), развивање на Еуросур (European external border surveillance system - EUROSUR), усвојување на насоки за царинска контрола од аспект на безбедност на производите, развој и оперативност на СИС 2 (Schengen Information System – second generation - SIS II). Акцискиот план предвидува обврска на ЕК за изготвување на извештаи за унапредување на соработката, координацијата, интеграцијата и рационализацијата на различните видови на проверки на надворешните граници, како и планови за долгорочен развој на Фронтекс, вклучително и можност за креирање на Европскиот систем на гранични службеници, развивање на концепт на анализа на ризик преку користење на системот на Заедницата за управување со ризик (Community Risk Management System - CRMS) и зајакнување на соработка на пристаништата, аеродромите и копнените граници за сите прашања од значење за управување со надворешните граници.

²⁷ European Council: The Stockholm Programme – An open and secure Europe serving and protecting citizens (2010/C/ 115/01)

²⁸ The European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union (Frontex); <http://www.frontex.europa.eu/>

²⁹ Регулативата (ЕЗ) бр. 562/2006 на Европскиот Парламент и Советот на Европа за правилата кои го уредуваат начинот на движењето на лица преку границите (Шенгенски граничен кодекс), од 15.03.2006 година (Службен весник на Европската унија, OJL 105 од 13.04.2006)

Имајќи го предвид горенаведеното, слободно може да се каже дека областа Надворешни граници и граници на Шенген зоната опфаќа широк спектар на прописи, чии што осврт побарува поопширна анализа, а во овој труд фокусот ќе биде ставен на документот Шенгенскиот граничен кодекс, како основен документ за граничното работење на земјите членки на ЕУ и на функцијата и надлежностите на Фронтекс, како најважно европско тело за промовирање, координација и развој на европскиот систем за управување со границите.

ШЕНГЕНСКИ ГРАНИЧЕН КОДЕКС

Шенгенскиот граничен кодекс претставува основен и сеопфатен акт од сферата на граничното работење. Генерално, прописот предвидува отсуство на гранична контрола на внатрешните граници на ЕУ, овозможувајќи слободно движење на државјаните на ЕУ и на членовите на нивните семејства и ги утврдува правилата за гранична контрола на други лица кои ги преминуваат надворешните граници на ЕУ. Шенгенскиот граничен кодекс (во натамошен текст – ШГК) содржи единствен сет на заедничките правила за вршење на граничните проверки на лица, со посебен акцент на условите за влез и престој во Шенген зоната, одбивање на влез, ублажување на режимот на граничните проверки, минималните и деталните гранични проверки на лица, вршење на граничен надзор, распоредување на обучен персонал, посебни правила за проверки на определени категории лица, преминување на внатрешните граници, условите и начинот на повторно привремено воведување на граничните контроли на внатрешните граници и соработка меѓу земјите-членки.

Составен дел на законодавството на ЕУ, кога е во прашање уредување на граничното работење е Шенгенскиот прирачник, донесен како Препорака на Комисијата од 6 ноември 2006 година за воспоставување на заедничкиот “Практичен прирачник за граничните служби (Шенгенски прирачник) за употреба од страна на надлежните органи на земјите членки, кога извршуваат гранична контрола врз лица (C(2006)5186 final). Шенгенскиот прирачник има за цел имплементирање на одредбите на Шенгенскиот граничен кодекс, на еднообразен начин од страна на сите национални служби за гранична контрола на ниво на ЕУ. Тој претставува специфична и корисна алатка за секојдневното работење на граничните службеници и се препорачува неговото користење за обука на персоналот кој работи на контрола на границата. Шенгенскиот прирачник ги содржи насоките, најдобрата пракса и препораките за вршење на граничната контрола и воедно подетално ги разработува одредбите од Шенгенскиот граничен кодекс со корисни информации, совети и примери од пракса што можат да им помогнат на граничните службеници за правилно спроведување на граничните проверки

а во насока на донесување исправни одлуки.

Основен документ со кој се уредува областа на граничното работење во Република Македонија е Законот за гранична контрола (Сл.весник на РМ 171/2010). Тој ги уредува граничната контрола (гранични проверки и граничен надзор), надлежностите на полицијата во внатрешноста, соработката меѓу државните органи кои имаат надлежност во граничното управување и меѓународната полициска соработка. Законот содржи и одредба за преминување на внатрешните граници, што ќе се применува по влегувањето во шенгенската зона. Законот начелно е во голема мерка усогласен со Шенгенскиот граничен кодекс, со исклучок на делот на условите за влез и одбивање на влез кој што е опфатен во Законот за странците (Сл.весник на РМ 35/2006, 66/2007, 117/2008, 92/2009, 156/2010 и 158/2011).

Подетално разработување на одредбите од Законот за гранична контрола, а кои што се поврзани со шенгенското *acquis*, извршено е со подзаконските акти, и тоа: Правилник за начинот на преминување на внатрешната граница (Сл. весник на РМ 162/2011), Правилник за формата и содржината на штембилот за влез и излез од Република Македонија и начинот и постапката на неговото втиснување и употреба (Сл. весник на РМ 46/2012 - усогласување со Анекс 4 од ШГК), Правилник за начин на извршување на гранични проверки и граничен надзор (Сл.весник на РМ 75/2012 - усогласување со анексите 2, 6 и 7 од ШГК) и Правилник за обликот, содржината и начинот за поставување на гранични табли, ознаки и друга сигнализација (Сл.весник на РМ 85/2012 - усогласување со Анекс 3 од ШГК).

Законот за гранична контрола заедно со наведените подзаконски прописи, во најголемиот дел е хармонизиран со ШГК, но, за целосна усогласеност потребно е дополнително внесување на определени дефиниции содржани во ШГК, уредување на начинот на вршење на граничните проверки на државјани на трети земји кои го уживаат правото на слободно движење во Заедницата и правата на членовите на нивните семејства, утврдување на претпоставките за исполнувањето на условите за времетраењето на престојот доколку на патната исправа на државјанин на трета земја нема влезен печат, натамошно доуредување на процедурата за повторно воведување на граничната контрола на внатрешните граници и овозможување на склучување на билатерални договори за блокирање на сообраќај при вршење на гранични проверки во патниот сообраќај.³⁰

³⁰ Предвидено и со Националната програма за усвојување на правото на ЕУ – ревизија 2013, стр.347;

<http://www.sep.gov.mk/data/file/NPAA/NPAA2013NarrativenDel.pdf>

Друг релевантен документ во оваа област е Законот за странците (со кој што се уредени условите за влез, одбивање на влез на странци и обврските на превозниците), како и подзаконскиот пропис - Правилник за странците (Сл.весник на РМ 27/08, 6/09, 134/09, 80/10 и 111/10), што подетлавно ги разработува овие прашања. Со цел усогласување со Шенгенскиот прирачник, во 2009 година донесен е документ Стандардни оперативни процедури за надзор на државната граница.³¹ Анализата на наведените прописи покажува дека условите за влез и одбивање на влез не се усогласени со стандардите и постапката определена со ШГК што укажува на потребата од измена и дополнување на Законот за странците како и измени на Правилникот за странците особено во делот на пропишување на образец-решение за одбивање на влез согласно Анекс 5 од ШГК.

Имајќи предвид дека (само) легислативни измени не се доволни за ефикасно спроведување на пропишаните стандарди и со цел ефективно среднорочно планирање на развојот на граничната полиција во поглед на усогласување со легислативата и стандардите на ЕУ од аспект на хармонизирање на националното законодавство, управување со персоналот, спроведување на обуките, модернизирање на опремата и натамошен развој на меѓународната и интерресорска соработка, се чини оправдана потребата од донесување на сеопфатен документ Стратегија за развој на граничната полиција со Акциски план за имплементација на утврдените мерки и активности во Стратегијата.³² Секако, овие документи би требало да содржат прецизни (но, реални и одржливи) рокови, точно утврдени субјекти надлежни и одговорни за реализација на планираните мерки и проценка на потребните финансиски сретства за имплементација на Акцискиот план.

УЛОГАТА НА ФРОНТЕКС ВО СИСТЕМОТ НА ГРАНИЧНАТА БЕЗБЕДНОСТ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Имајќи го во предвид фактот што ефикасната контрола на заедничките надворешни граници на ЕУ е од круцијално значење за сите земји членки, со посебен пропис на Советот на ЕУ, основана е Европската агенција за управување на оперативаната соработка на надворешни граници на земјите членки на Европска унија

³¹ Национална програма за усвојување на правото на ЕУ – ревизија 2009, стр.270;

Извор: <http://www.sep.gov.mk/Default.aspx?ContentID=158&ControllID=Npaalzvestai.ascx>

³² Национална програма за усвојување на правото на ЕУ – ревизија 2013, стр.347;

(ФРОНТЕКС)³³. Наведениот пропис подоцна е дополнет со Регулативата на Европскиот парламент и Советот број 863/2007 од 11.07.2007 за воспоставување на механизам за креирање на граничните тимови за брза интервенција (Rapid Border Intervention Teams - RABITs) и за уредување на обврските и овластувањата на ангажираните службеници од други држави, како и со последната измена донесена во 2011 година³⁴, со која што се дополнително разработени надлежностите и целите на Агенцијата (пред се во поглед на почитувањето на човековите права, менаџирање на техничката опрема, развивање на анализа на ризик и др.) Седиштето на Фронтекс е во Варшава, Полска, согласно Одлуката на Советот број 2005/358/ЕС од 26.04.2005. Движењето на буџетските сретсва кои што секоја година се утврдуваат со цел ефикасно извршување на функциите на Фронтекс, дополнително го отсликуваат значењето и развојот на ова тело. Имено, во годината на основањето буџетот изнесувал околу 5 милиони евра, а пропорционално со зголемување на активностите и надлежностите на Фронтекс, сретствата постојано се зголемувале во сите наредни години, во 2008 – околу 70 милиони евра, и од 2009 година до сега, обемот на финансиските сретсва е нешто помал од 90 милиони евра.³⁵ Најголемиот дел е наменет на оперативните активности на Агенцијата.

Целта на воспоставување на специјализирана агенција на ЕУ и на донесувањето на прописите со кои што формално-правно ќе се уреди работата на ова тело, во прв ред беше подобрување на координација на оперативната соработка меѓу земјите-членки во делот на управување со надворешните граници и воедно олеснување на примената на постоечките и идните мерки на ЕУ на ова поле. Притоа, одговорноста за контрола и надзор на надворешните граници останува на земјите-членки, а Фронтекс има надлежност во промовирање, координирање и развивање на системот на европското интегрирано гранично управување низ неколку сфери на делување уредени со наведените регулативи: организирање заеднички операции на море, копно и во воздух со употреба на ресурсите на земјите-членки, развивање на заедничките стандарди за обука за основно, средно и високо ниво за граничните службеници, изготвување на анализа на ризик и доставување до земјите-членки, истражување со цел приближување на технолошкиот напредок и потребите на субјектите за гранична контрола, креирање

³³ Регулатива број 2007/2004 за воспоставување на Европската агенција за управување на оперативната соработка на надворешните граници на земјите-членки на ЕУ, од 26.10.2004 година, објавена во Службен весник на ЕУ, OJ L 349/25.11.2004.

³⁴ Регулатива(ЕУ) број 1168/2011 на Европскиот парламент и на Советот од 25 октомври 2011 за изменување на Регулативата на Советот (ЕС) број 2007/2004 за воспоставување на Европската агенција за управување на оперативната соработка на надворешните граници на земјите-членки на ЕУ, OJ L 304/22.11.2011

³⁵ Извор: http://www.notre-europe.eu/media/4_Frontex_key_figures.pdf (пристапено во април 2013)

на заеднички ресурси во вид на Европски тим на граничните службеници и менаџирање на опремата што би се користела во евентуалните кризни ситуации на надворешните граници, асистирање на земјите-членки во заедничките операции за враќање на странци кои што илегално престојуваат во ЕУ, развивање на информатички систем за размена на информации помеѓу граничните служби вклучувајќи ја и Мрежата за информации и координација и Европскиот систем за граничен надзор, развивање соработка со ЕУ партнерите вклучени во развојот на областа Правда, слобода и безбедност и со граничните служби на трети држави.

Во своето делување, Фронтекс остварува блиска соработка со другите субјекти на ЕУ, што имаат надлежност во сферата на Правда, слобода и безбедност, како што се: EUROPOL, EUROJUST, Fundamental Rights Agency (FRA), OLAF (European Anti-Fraud Office), CEPOL (European Police Academy) и други. Фронтекс посветува посебно внимание на воспоставување и развивање соработка со “трети држави” (држави кои не се членки на ЕУ и на шенгенската зона), особено доколку тие држави се идентификувани како извори или транзитни рути на илегална миграција. Согласно функционалната поставеност и делокругот на работењето на Фронтекс, втемелена во Регулатива за неговото основање, во член 14 предвидена е можност, преку склучување на договори за соработка со трети држави, да се овозможи олеснување на оперативната соработка со трети држави и соработка со надлежните служби на тие држави, во рамките на политиката на Европска унија за надворешни односи. Во овој контекст, соработката со трети држави е важен елемент на пан-европскиот модел за интегрирана гранична безбедност вклучувајќи ги и заедничките активности. Притоа, воспоставување на соработката со земји-кандидати за членство во Европска унија е од највисок приоритет за Фронтекс.

Во тој контекст и имајќи ја предвид отпочнатата постапка за усогласување на националното законодавство со правото на ЕУ, како и потребата од усогласување на работењето на граничната полиција согласно меѓународните стандарди како и земајќи ги предвид сите сегменти на работењето на Фронтекс во дефинираната соработка со трети држави, произлезе потребата од воспоставување соработка меѓу надлежните институции во Република Македонија (Министерство за внатрешни работи односно Гранична полиција како одговорна служба за вршење гранични проверки и граничен надзор) и Фронтекс.

Во 2009 година склучен е Работниот договор за воспоставување на оперативната соработка меѓу Министерството за внатрешни работи и Фронтекс³⁶, што

³⁶ Национална програма за усвојување на правото на ЕУ – ревизија 2010, стр.287;

претставува добра основа за спроведување интензивна соработка во повеќе области и тоа: учество во различни видови обуки, размена на информации и податоци преку Националниот координативен центар за гранично управување и учество на претставниците на граничната полиција во заедничките операции на Фронтекс.³⁷ Континуитет во добрата соработка со Фронтекс е нотирана и во Извештајот на ЕК за 2012 година.

Воспоставувањето на соработката со Фронтекс, несомнено претставува чекор напред во поглед на зајакнувањето на капацитетите на Република Македонија во областа на граничното работење, пред се во доменот на основната обука која на ниво на Европска унија ја креира Фронтекс, како и од аспект на борбата против илегалната миграција и прекуграничниот криминал. Потенцијалите и оперативните капацитети на Фронтекс и во иднина би требало максимално да се користат, како од гледна точка на зајакнување на националните капацитети за граничното управување, така и во насока на полесно имплементирање на ЕУ стандардите и идно приклучување кон ЕУ и Шенген.

ПРИКЛУЧУВАЊЕ КОН ШЕНГЕНСКИОТ ПРОСТОР КАКО ФИНАЛНА ФАЗА ВО ЕВРОИНТЕГРАЦИСКИОТ ПРОЦЕС

Досегашните евроинтегративни процеси покажале дека процесот на усогласување на националните законодавства на земјите кандидати за членство со законодавството на ЕУ претрпувал промени од различен вид, во најголем дел поради динамиката на донесување нова и изменување на постојната легислатива, но и од аспект на нивото и степенот на нивната имплементација во засегнатите држави-кандидати за членство. Еден од показателите е и досегашното одложено приклучување кон шенгенската зона, откако земјите ќе станат членки на ЕУ. Спецификите и комплексноста на вклучување на една држава во шенгенскиот простор, дефиниран како "област без внатрешни граници, во која што граѓаните, многу од нив недржавјани на ЕУ, деловни луѓе и туристи можат слободно да циркулираат без да бидат подложени на гранични проверки"³⁸ пројавува долготрајни, темелни и релативно скапи инвестиции од многу аспекти.

Воспоставувањето на шенгенската зона, која што постепено се развиваше од потпишувањето на Шенгенскиот договор во 1985 година и склучување на Шенгенската конвенција во 1990 година, и која што денес ги вклучува речиси сите земји членки на ЕУ и неколку други држави, не случајно се смета за најголемото достигнување во развојот

Извор: <http://www.sep.gov.mk/Default.aspx?ContentID=158&ControlID=Npaalzvestai.ascx>

³⁷ Национална програма за усвојување на правото на ЕУ – ревизија 2012, стр.365;

³⁸ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/index_en.htm

на ЕУ. Покрај бројните предуслови од административен, легислативен и технички карактер, земјите мора да демонстрираат подготвеност и да покажат капацитет да:

- Преземат одговорност за контрола на надворешните граници во име на други Шенген држави и за издавање еднообразни Шенген визи,
- Ефикасно соработуваат со органите за спроведување на закон во други Шенген држави, со цел одржување високо ниво на безбедност, кога граничната контрола меѓу Шенген државите ќе биде укината,
- Применуваат заеднички сет на шенгенските правила (тнр. Шенгенското *acquis*), како што се контрола на копнените, морските и на воздушните граници (аеродроми), издавање визи, полициска соработка и заштита на лични податоци,
- Се поврзат и да го користат Шенгенскиот информациски систем - SIS.³⁹

Проценката на степенот на исполнување на потребните критериуми, се спроведува преку посебен механизам, тнр. Шенгенска евалуација, што се реализира од страна на посебно назначени експерти и работни групи утврдени од ЕК. Но, тоа е посебна процедура која што бара посебна анализа а имајќи предвид дека основано може да се очекува дека Република Македонија ќе биде подложена на овие процеси паралелно со преговори за пристапување, уште сега треба да се започне со постапките за самоевалуација и приспособување на националните капацитети.

Тежината на стриктните правила, критериумите и стандардите кои што мора да се исполнат, го потврдува и примерот со Бугарија и Романија, кои што и по шестгодишното членство во ЕУ сеуште не ги исполнуваат потребните услови за приклучување кон Шенгенската зона.⁴⁰

За очекување е дека, по искуството со Романија и Бугарија, ЕК ќе биде многу попретпазлива во однос на исполнување на овие критериуми за следниот циклус на држави за приклучување кон ЕУ. Се претпоставува дека следни држави кандидати за членство ќе треба со завршување на преговорите да ги исполнат и условите за Шенгенската зона, со што приклучување кон Шенгенската област значително би се поедноставило, без опасност од неопределено пролонгирање на тој период, "олабавување" во имплементација на стандардите за граничното работење и во крајна линија, (по)низок степен на учество во одржување на потребното ниво на безбедноста на границите на ЕУ. Имајќи го предвид фактот што шенгенското *acquis* претставува најдетално разработена политика на ЕУ во областа Правда, слобода и безбедност, за новите држави членки најголемиот дел на Шенгенското *acquis* се спроведува врз основа

³⁹ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/index_en.htm

⁴⁰ http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/jha/135901.pdf

на посебна Одлука на Советот која што се донесува по пристапувањето.

Надлежните институции во Република Македонија се наполно свесни за одговорната задача што стои пред нас во контекст на усогласување со шенгенското законодавство. Националната програма за усвојување на правото на ЕУ – ревизија 2010, бележи податок дека е донесен “Шенгенскиот акциски план на Р Македонија со фискални импликации, кој претставува базичен документ врз основа на кој во нареден неколкугодишен период ќе бидат преземени соодветни мерки и активности како од законодавен, така и од институционален карактер, со што ќе се изврши имплементација на релевантното шенгенско законодавство.”⁴¹

НОВИОТ ПРИСТАП НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА ЗА ПОГЛАВЈЕТО 24 И ОДГОВОР НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Поучена од искуството од преговорите за членство во претходните циклуси, а особено со Република Хрватска, ЕК зазема став дека во иднина поглавјето 24 (заедно со поглавјето 23 Правосудство и фундаментални права) ќе бидат области со кои ќе се отпочнуваат и ќе се затвораат преговорите. “Заради тоа, Комисијата ќе предложи нов пристап во однос на прашањата поврзани со правосудството и фундаменталните права и правда и внатрешни работи. Тие треба да бидат опфатени во раниот пристапен период а поглавјата соодветно ќе се отвараат врз база на акциски планови, бидејќи истите бараат воспоставена издржана евиденција. Комисијата редовно ќе известува, за сите фази на процесот, за постигнатиот напредок во овие области заедно со одредниците дефинирани во овие акциски планови, и по потреба со мерки за корекција.”⁴² Тој твр. “новиот пристап на ЕК во водење преговори за членство” и донесе извесно престојување и на нашата државата и фокусирање на расположивите капацитети кон приоритетно исполнување на потребните стандарди и критериуми, токму во овие поглавја. Но, мора да се спомене дека особено поглавјето 24 отсекогаш важеше за најкомплексно од аспект на хармонизација на законодавството и за имплементација на критериумите во практичното работење на земјите-кандидати за членство.

Имајќи предвид дека политиките на ЕУ имаат првенствена цел да ја одржат целината на Унијата и натаму да се развиваат во доменот на правдата, слободата и безбедноста вклучително во сите области што се опфатени во ова поглавје, земјите

⁴¹ <http://www.sep.gov.mk/Default.aspx?ContentID=158&ControlID=Npaalzvestai.ascx>

⁴² Извештај на Комисијата до Европскиот парламент и до Советот – Стратегија за проширување и главните предизвици 2011-2012, стр.5; достапно на:

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/strategy_paper_2011_en.pdf

кандидати за членство (како и постојните земји членки на ЕУ) мора да поседуваат соодветен капацитет за имплементација на растечкиот корпус на релевантните правила. Ангажманот на секоја држава кандидат за членство па и Република Македонија, покренува максимално користење на сите расположиви капацитети, со цел достигнување на поставените цели и вградување на потребните стандарди.

Досегашното проширување на ЕУ покажува дека Унијата е се посложена а ЕУ *acquis* е пообемно од било кога. Заострување на мерилата за имплементација на утврдените критериуми за членство укажува дека преговорите и подготовките на државите во таа насока, ќе бидат значително посложени, што не остава дилема во поглед на напорите кои ќе треба да се вложат од страна на земјите-кандидати за членство, во претстојниот период. Но, тоа треба да биде и поттик повеќе за нас да ги спремеме сите сили во завршување на реформските процеси и исполнување на сите потребни критериуми.

Во период до зачленување на Република Македонија во ЕУ, државата има обврска да изврши хармонизација на националното законодавство со правото на ЕУ, односно со севкупното *acquis*, што истовремено на редовна основа се оценува во рамките на годишните извештаи на Европската Комисија, за напредокот на земјата во процесот на евроинтеграцијата. Европската Комисија преку постојан мониторинг и придонесот што го подготвуваат и доставуваат надлежните институции во државата, го оценува степенот на усогласеност на националната легислатива, но и ефективност во имплементација на пропишаните стандарди и критериуми. Покрај оценките, ЕК се произнесува и со забелешки и препораки за надминување на констатираните недостатоци, а со цел успешно исполнување на обврските што произлегуваат од членство.

Во табеларниот преглед, компаративно се прикажани генералните оценки за областа Надворешни граници и граници на Шенген зоната и констатираните недостатоци од извештаите за постигнатиот прогрес за 2011 и 2012 година, како и референтните точки содржани во документот Пристапно партнерство од 2008 година⁴³.

⁴³ Одлука на Советот од 18 февруари 2008 за начелата, приоритетите и условите содржани во Партнерството за пристапување со Република Македонија и за укинување на Одлуката 2006/57/ЕЗ; достапно на:

<http://www.sep.gov.mk/data/file/Pristapuvanje/ODLUKA%20Na%20Sovetot%20 final%281%29.pdf>

Поглавје 24 Правда, слобода и безбедност 3.24.4 Надворешни граници и граници на Шенген зоната		
Пристапно партнерство од 2008 година (извадок од поглавјето 24)	Извештај на ЕК за напредокот за 2011 <u>Постигнат е добар напредок во оваа област. Генерално, подготовките во областа на надворешните граници и Шенген, се напреднати.</u>	Извештај на ЕК за напредокот за 2012 <u>Забележан е добар напредок и подготовките на државата на ова поле се напреднати.</u>
<ul style="list-style-type: none"> - Спроведување на Акцискиот план за интегрирано гранично управување, - Подготвување на главните бази на податоци за гранично управување и нивното поврзани, - Надградување на опремата за анализа на документи и надзор на границата, - Спроведување на Спогодбата за реадмисија помеѓу ЕК/Република Македонија и склучување спогодби за реадмисија со земјите на потекло на мигранти што транзитираат. - Усогласување на прописите за азил и странци со соодветното <i>acquis</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - Сеуште недостасува соодветна техничка опременост и финансиски средства за граничната полиција, - Полициските станици за надзор на државната граница сеуште немаат пристап до централната база на податоци во Министерството. 	<ul style="list-style-type: none"> - Потребни се натамошни напори за доекипирање на Мобилната единица; - Потребни се значителни дополнителни напори за зајакнување на институционалните и функционалните капацитети на НКЦ_ГУ (и Националното советодаво тело), особено во делот за стратешкото планирање и управување со човечките ресурси.

Табела 1: Главните барања од Пристапното партнерство и забелешките на ЕК во извештаите за напредокот за 2011 и 2012, за областа Надворешни граници и Шенген

Националната програма за усвојување на правото на Европската унија (НПАА)⁴⁴ е сеопфатен долгорочен документ што се изготвува во насока на подготовки за

⁴⁴ Кратенка од англискиот назив на документот што го изготвуваат сите држави кандидати за членство: National Programme for the Adoption of the Acquis - NПАА

отворање на пристапните преговори, ја дефинира динамиката на усвојувањето на правото на ЕУ, ги утврдува соодветните политики, развојни, стратешки и реформски цели, структурите потребни за реализирање на поставените задачи, човечките и финансиските ресурси и роковите што треба да се реализираат со цел Република Македонија да ги исполни условите за членство во Унијата. НПАА во Република Македонија се изготвува од 2006 година при што секоја година се врши ревизија на документот и се планираат нови цели. Забелешките и препораките што ЕК ги нотира во своите редовни годишни извештаи, следствено се адресираат во секоја НПАА, одразувајќи ја свесноста за потребата од преземање конкретни чекори со цел нивното надминување. Поради својата комплексност и сеопфатност, НПАА не служи само за потребите на "отчет" пред Европската комисија, туку претставува корисна алатка и извор на информации за потребите на општеството во целина а особено за поедини гранки, како на пример стопанството.

Генерално, Националната програма за усвојување на правото на Европската унија ги содржи следните сегменти:

- утврдува детален план и распоред за усогласување на националното законодавство со правото на ЕУ (*acquis communautaire*) и ги определува надлежните институции и органи за негова подготовка и спроведување;
- става посебен акцент на административните структури за спроведување на законодавството како и за обезбедување на соодветен обучен кадар;
- опфаќа средства од буџетот и од фондовите за странска поддршка потребни за спроведување на предвидените задачи, како основа за натамошното стратешко планирање и за планирањето на Буџетот на Република Македонија и
- јасно ги утврдува временските рокови за усвојување на правото на ЕУ.⁴⁵

Последната верзија на овој значаен документ е НПАА-ревизија 2013 година⁴⁶, и како и сите претходни документи од овој вид, ги опфаќа, покрај прегледот на моменталната состојба во релевантните области, мерките и активностите што ќе се преземат во рамките на Политичките и Економските критериуми, Способноста да се преземат обврските од членство во ЕУ (со 32 посебни поглавја), Јакнење на административните капацитети, Подготовка на македонската верзија на *acquis* и Информирање и комуникација со јавноста.

⁴⁵ <http://www.sep.gov.mk/content/?id=13>

⁴⁶ <http://www.sep.gov.mk/data/file/NPAA/NPAA2013NarativenDel.pdf>

Во поглед на граничното работење, нотирано е донесување на подзаконските прописи со цел натамошно усогласување со Шенгенскиот граничен кодекс, преземање на надлежноста за следење на имплементација на Стратегијата и Акцискиот план за интегрирано гранично управување, донесување Стратешка анализа на ризик согласно стандардите на Фронтекс, формирање на Мобилната единица за борба против илегалната миграција во внатрешноста на државата, континуирано техничко опремување на граничната полиција и обуки на персоналот, реконструкција на објектите, информатичко поврзување на полициските станици со базата на податоци во Министерството за внатрешни работи и активностите поврзани со меѓународна соработка – изведување мешани патроли со службениците со соседните држави, учество во заеднички операции на регионално ниво. Се планира донесување нов Практичен прирачник - Стандардни оперативни процедури за гранична контрола со цел усогласување со препораките и најдобрата пракса за граничното работење утврдена со Шенгенскиот прирачник.

Посебен сет активности се планираат од страна на Националниот координативен центар за гранично управување, како одговор на забелешките на ЕК во Извештајот за 2012 година. Се планира и спроведување на Проект во рамките на ИПА 2010 – Натамошно јакнење на капацитети на полициската служба во областа на граничното управување, работа на полицијата во заедницата и борбата против организираниот криминал, кој што треба да отпочне во втората половина на 2013 година. Посебниот дел на Проектот што се однесува на унапредување на работата на граничната полиција и граничното управување, е наменет за “зајакнување на оперативните капацитети на граничната полиција за борба против трговија со луѓе, усвојување на антикорупциска програма, вршење проценка за потребниот број на полициски станици, оптимален број на полициските службеници и опрема, развивање на нов концепт и методологија за управување со ризици и усвојување на Наставната програма за обука на граничната полиција.”⁴⁷

ЗАКЛУЧОК

Моменталната состојба во која што се наоѓа процесот на евроинтеграција на Република Македонија, е предмет на анализа на Европската Комисија, а од официјалните изјави и коментари на високи европски преставници честопати се упатуваат пораки кон Р.Македонија, за фокусирање кон целосна имплементација на

⁴⁷ НПАА-ревизија 2013, стр.347; достапно на:

<http://www.sep.gov.mk/data/file/NPAA/NPAA2013NarativenDel.pdf>

европските стандарди како услов за безбедни граници и справување со предизвиците на денешнината и на иднината.⁴⁸

Македонското законодавство во сферата на граничното управување сеуште не е во доволна мера усогласено со стандардите и политиките на Европската Унија. Спроведување реформи и трансформација на општеството во овој процес, се долготраен и комплексен процес.

Имајќи предвид дека државата е кандидат за членство во ЕУ веќе осма година, речиси е сигурно дека со иста енергија треба да се делува и на постапките за техничкото имплементирање на пропишаните стандарди, но и на задржување на мотивираноста и оптимизмот кај сите релевантни субјекти кои што имаат носечка улога во овој процес. Резултатите кои што се постигнуваат во овој процес, а кои што пред се се рефлектираат и валоризираат во добробит за граѓаните и го унапредуваат нивниот секојдневен живот, еднакво се важни и за странците кои што по разни основи воспоставуваат линкови и соработка со нашата држава. Заради тоа, ефектите што ги има од вградувањето на критериумите кои што на ист или многу сличен начин се применуваат и во државите членки на ЕУ, се повеќестрани и за нас, но и за засегнатите странски субјекти.

Несомнено дека државата мора да изнајде ефикасни начини и методологија за целосно вградување на утврдените европски стандарди во својата легислативна рамка, но уште е позначајно, тоа што ќе мора во пракса да покаже дека истите целосно ги имплементира. Квалитетот на спроведувањето на хармонизираните прописи директно е условен од градењето и одржувањето на неопходната административна инфраструктура, техничко-технолошка опременост, јасно зацртани планови и визии за целите што треба да се постигнат.

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Бојчев, Д. (2007) Европска унија, Скопје: МИ-АН,
2. Вукадиновиќ, Р. (2006) Право Европске уније, Крагујевац, стр.564
3. Тасковска, Д. (2004) Сонцето (о)станува ѕвезда – Македонија и Европска унија, Скопје, Правен факултет, стр.196
4. Национална програма за усвојување на правото на ЕУ – ревизија 2009, ревизија 2010, ревизија 2011, ревизија 2012 и ревизија 2013

⁴⁸ Од обраќањето на Хозе Мануел Баросо, Претседател на ЕК, по повод 10 години од Спогодбата за стабилизација и асоцијација и Охридскиот рамковен договор, Охрид, 9 април 2011; Достапно на: http://eeas.europa.eu/delegations/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/documents/press_corner/barroso-speech-ohrid-09042011_en.pdf

ЕУ ПРОПИСИ И ДОКУМЕНТИ

1. European Council: The Stockholm Programme – An open and secure Europe serving and protecting citizens (2010/C/ 115/01)
2. Регулатива (ЕЗ) бр. 562/2006 на Европскиот Парламент и Советот на Европа за правилата кои го уредуваат начинот на движењето на лица преку границите (Шенгенски граничен кодекс), од 15.03.2006 година, објавена во Службен весник на Европската унија, OJ L 105 од 13.04.2006
3. Регулатива број 2007/2004 за воспоставување на Европската агенција за управување на оперативната соработка на надворешните граници на земјите-членки на ЕУ, од 26.10.2004 година, објавена во Службен весник на ЕУ, OJ L 349/25.11.2004.
4. Регулатива(ЕУ) број 1168/2011 на Европскиот парламент и на Советот од 25 октомври 2011 за изменување на Регулативата на Советот (ЕС) број 2007/2004 за воспоставување на Европската агенција за управување на оперативната соработка на надворешните граници на земјите-членки на ЕУ, OJ L 304/22.11.2011
5. Извештај на ЕК за напредокот на Република Македонија за 2012 година (достапен на: <http://www.sep.gov.mk/content/?id=96>)
6. Извештај на Комисијата до Европскиот парламент и до Советот – Стратегија за проширување и главните предизвици 2011-2012
7. Одлука на Советот од 18 февруари 2008 за начелата, приоритетите и условите содржани во Партнерството за пристапување со Република Македонија и за укинување на Одлуката 2006/57/ЕЗ

ИНТЕРНЕТ ИЗВОРИ

1. <http://www.sep.gov.mk/>
2. http://eeas.europa.eu/delegations/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/
3. <http://www.consilium.europa.eu>
4. <http://www.notre-europe.eu>
5. <http://www.frontex.europa.eu/>
6. <http://eur-lex.europa.eu>

АКТИВНОСТИ НА ГРАНИЧНАТА ПОЛИЦИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ACTIVITIES OF THE BORDER POLICE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Проф. д-р Гоце Џуклески
goce_dzukleski@moi.gov.mk

*Национален координатор на Националниот координативен центар за гранично
управување во Владата на Република Македонија*

Апстракт: Во трудот, авторот ги истакнува активностите на граничната полиција на Република Македонија, поврзани (пред се) со откривањето на криминалните активности на македонската граница во текот на 2012 година. Имено, авторот ги анализира податоците поврзани со нелегалните преминувања на државната граница, нелегалниот престој во РМ на странски државјани, одбиениот влез во РМ на лица странски државјани, странските државјани кои побарале азил во РМ, бројот на лица корисници на фалсификувани патни документи и сл.

Клучни зборови: Република Македонија, државна граница, криминални активности, гранична полиција, нови криминалистички стратегии.

Abstract: In this paper, the author is pointing out the activities of the border police in the Republic of Macedonia, mostly to reveal the crime activities at the Macedonian borders in the period of 2012. Namely, the author analyzes data related to illegal crossing of the state border, illegal stay of foreign citizens in the Republic of Macedonia, reject entering of foreign citizens into the Republic of Macedonia, foreigners who request asylum in the Republic of Macedonia, number of persons that are using false documents etc.

Keywords: Republic of Macedonia, state border, criminal activities, border police, new criminology strategies.

СОСТОЈБА НА ГРАНИЦИТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (ОПШТ ПРИКАЗ)

Во овој дел од трудот поголемо внимание посветено е на илегалните преминувања на државната граница на Република Македонија.

Во функција на реално согледување на состојбите, користени се податоци од страна на надлежните органи чија надлежност е обезбедувањето и контролата на режимот на државната граница.

Индикатори	Вкупно во текот на цела 2012 г.	
Регистрирани нелегални преминувања	во зелен појас	608
	на граничен премин	67
Помагачи на нелегални преминувања		39
Нелегален престој во РМ на странски државјани		532
Одбиен влез во РМ на лица странски државјани		2849
Странски државјани кои побарале азил во РМ		516
Број на лица, корисници на фалсификувани патни документи при влез во Република Македонија		66

Табела бр.1 Општ приказ за граничното работење во текот на цела 2012 година

Податоците со кои располага Националниот координативен центар за гранично управување, табеларно се прикажани и истите претставуваат основа за вршење на анализа на тековната состојба на границите на Република Македонија во функција на преземање адекватни мерки за спречување на криминални активности кои се во спротивност со законските одредби во Република Македонија.

РЕГИСТРИРАНИ НЕЛЕГАЛНИ ПРЕМИНУВАЊА НА ДРЖАВНАТА ГРАНИЦА

Во текот на 2012 година, или поконкретно, во периодот од јануари до декември месец, од страна на припадниците на граничната полиција регистрирани се вкупно 675 лица кои се обиделе нелегално да ја преминат државната граница, од кои 608 (околу 90%) лица биле откриени надвор од граничниот премин во зелениот појас, додека останатите 67 (околу 10 %) се откриени на самите гранични премини.

Каде се откриени лицата кои се обиделе нелегално да ја преминат д/г	Вкупно 2012	%
Зелен појас	608	90
На граничен премин	67	10
ВКУПНО	675	

Табела бр.2 Табеларен приказ на нелегални преминувања

Сите лица кои се обиделе нелегално да ја преминат државната граница на РМ на некој граничен премин се откриени на граничните премини за патен сообраќај, со исклучок на едно лице кое е откриено на еден од граничните премини за воздушен сообраќај.

За преминување на државната граница надвор од граничните премини во зелениот појас нелегалните минувачи ги користеле веќе добро познатите и претходно користени рути за илегално преминување. Најголем број од лицата (284) биле албански државјани, 92 државјани на Пакистан, 70 државјани на Авганистан, 65 државјани на Македонија, 34 на Сомалија, 13 на Косово, 9 на Србија, 8 на Мароко, по 4 на Еритреа и Бангладеш, 3 на Алгерија, 2 на Судан итн. Најголем број на лица и тоа 286 кои се обиделе да остварат нелегално преминување на д/г на РМ се откриени на југ на границата со Р.Грција, на запад на границата со Р.Албанија се откриени 215, 103 на границата со Србија и 4 лица се откриени на границата со Бугарија.

Националност	Држава преку која доаѓаат лицата илегални минувачи					
	ВКУПНО	Албанија	Бугарија	Грција	Србија	
Албанија	284	198		27	59	
Авганистан	70			70		
Пакистан	92			92		
Сомалија	34			34		
Македонија	65	17	1	30	17	
Косово	20			7	13	
Србија	13		1	1	11	
Алгерија	5			5		
Судан	3			3		
Бугарија	2		2			
Франција	1			1		
Мароко	8			8		
Еритреа	4			4		
Бангладеш	4			4		
Палестина	1			1		
Тунис	1			1		
Гвинеја	1			1		
Вкупно	608	215	4	286	103	

Табела бр.3 Приказ по националност на лица кои имале обид за нелегално преминување на државната граница за период 01.01.2012 год до 31.12.2012 год. во зелен појас

Националната структура на лицата кои се обиделе да ја преминат нелегално државната граница на самиот граничен премин е следната: 26 лица се државјани на

Албанија, 18 на РМ, 5 на Пакистан, по 3 на Алгерија, Сирија, Косово и Авганистан, 2 на Мароко, и по едно лице државјани на Коморос, Тунис, Турција и Ирак.

Националност	ВКУПНО	Држава преку која доаѓаат лицата илегални минувачи						воздух	море
		Вкупно на патен гран.	Албанија	Бугарија	Грција	Србија			
Албанија	26	26	19		1	6			
Пакистан	5	5			4	1			
Алгерија	3	3			3				
Мароко	2	2			2				
Тунис	1	1			1				
Сирија	3	3			1	2			
Македонија	18	18				18			
Коморос	1	1				1			
Косово	3	3			2	1			
Авганистан	3	3				3			
Турција	1						1		
Ирак	1	1			1				
Вкупно	67	66	19		15	32	1		

Табела бр.4 Приказ по националност на лица кои имале обид за нелегално преминување на државната граница на граничен премин како и соседна земја преку која доаѓаат лицата за период 01.01.2012 год до 31.12.2012 год.

Националната структура на вкупниот број лица кои се обиделе илегално да ја преминат државната граница како и земјата од каде доаѓаат лицата е дадена подолу во табелата:

Националност	Држава преку која доаѓаат лицата илегални минувачи						по воздушен пат	%
	ВКУПНО	Албанија	Бугарија	Грција	Србија			
Албанија	310	217		28	65		46	
Авганистан	73			70	3		10,8	
Пакистан	97			96	1		14	
Сомалија	34			34			5	
Македонија	83	17	1	30	35		12	
Косово	23			9	14		3,4	
Србија	13		1	1	11		1,9	
Алгерија	8			8			1,2	
Судан	3			3			0,4	
Бугарија	2		2				0,3	
Франција	1			1			0,15	
Мароко	10			10			1,5	
Еритреа	4			4			0,6	
Бангладеш	4			4			0,6	
Палестина	1			1			0,15	
Тунис	2			2			0,3	
Гвинеја	1			1			0,15	
Сирија	3			1			0,4	
Коморос	1				1		0,15	
Турција	1					1	0,15	
Ирак	1			1			0,15	
Вкупно	675	234	4	304	132	1		

Табела бр.5 Вкупен приказ на лица по националности кои имале обид за нелегално преминување на државната граница на РМ за период 01.01.2012 год до 31.12.2012.

Од прегледот јасно се гледа дека од вкупно 675 лица регистрирани во обид за нелегално преминување на државната граница, 217 (или 46%) се лица од албанска националност кои најповеќе влегуваат илегално во РМ преку илегалните правци долж границата со Р. Албанија и истите се со намера да заминат за Р.Грција и Србија од економски причини. Повеќето од нив се откриени од страна на пограничните служби на Р.Македонија, Р.Србија и Р.Грција, по што за истите се врши проверка во оперативните евиденции и доколку лицата не минуваат во евиденциите, по полициски пат се враќаат назад во Албанија при што им се изрекува мерка „забранет влез во РМ“.

Од другите лица, кои се откриени во обид за илегално преминување на државната граница следуваат државјани на Пакистан-97 (или 14%), државјани на РМ -83 лица (или 12%), на Авганистан 73 (или 10,8%), на Сомалија - 34 (или 5%), на Косово -23 (или 3,4 %), на Србија 13 (или 1,9%), Мароко 10 (или 1,5%) и други лица од останатите националности. Лицата државјани на Авганистан, Пакистан, Сомалија барајќи подобри услови за живот и работа, Р.Македонија ја користат како транзит земја од каде преку Р.Грција имаат намера да заминат во останатите земји од ЕУ.

Најголем број од македонските државјани се откриени во обид за преминување на границата со Грција и на границата со Србија и тоа поради економски причини за барање работа, односно за подобра заработувачка, како и за вршење нелегална трговија.

Државјаните на Косово се откриени на границата со соседна Србија и Грција кои се обидуваат да влезат таму поради економски причини.

За останатите националности причините за илегалните преминувања се различни и тоа од социјално-економски, криумчарење, шверц итн.

ЛИЦА - ПОМАГАЧИ ВО НЕЛЕГАЛНОТО ПРЕМИНУВАЊЕ НА ДРЖАВНАТА ГРАНИЦА

Во овој дел на анализата обработени се податоци кои се однесуваат на бројот на лицата и нивната структура кои се јавуваат како помагачи во обидите за нелегално преминување на државната граница.

Во текот на целата 2012 година (јануари-декември), како помагачи во нелегалното преминување на д/г се јавуваат 39 лица, од кои 38 лица се државјани на Р.Македонија, а едно лице државјанин на Пакистан.

ПЕРИОД	Националност	Албанија	Грција	Србија	Македонија	ВКУПНО
2012 година	Македонија		30	8		38
	Пакистан		1			1

Табела бр.6 Табеларен приказ на лица -помагачи во нелегалните преминувања на државната граница

НЕЛЕГАЛЕН ПРЕСТОЈ НА СТРАНКИ ДРЖАВЈАНИ НА ТЕРИТОРИЈАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.

Во периодот од јануари до декември 2012 година регистрирани се вкупно 530 лица странски државјани кои во Република Македонија престојувале нелегално, од кои 476 (или околу **90%**) се откриени при контрола од страна на полициските служби внатре на територијата на Република Македонија, додека останатите 54 лица се регистрирани на граничните премини при контрола на излез од Р. Македонија.

Националност	Вкупно	Забележани во земјата	Забележани при контрола на излез
Албанија	309	303	6
Австралија	5	4	1
Србија	60	58	2
Шведска	2	2	
Ункнуо	1	1	
Бугарија	45	30	15
Германија	3	2	1
Косово	31	22	9
Холандија	4	2	2
Романија	5	5	
Русија	1		1
Турција	15	9	6

Англија	2	2	
Јужноафриканска Република	1		1
САД	3	2	1
Хрватска	3	2	1
Украина	2	1	1
Австрија	7	4	3
Шпанија	2	2	
Швајцарија	1	1	
Белорусија	2		2
Грција	5	3	2
Италија	3	3	
Франција	3	3	
Црна Гора	2	2	
Белгија	2	2	
Унгарија	2	2	
Естонија	1	1	
Индија	1	1	
Словенија	3	3	
Кина	2	2	
БиХ	1	1	
Словакија	1	1	
Вкупно	530	476	54

Табела бр. 7 Табеларен приказ на нелегален престој на странски државјани на територија на РМ во текот на цела 2012 г.

Од приказот јасно се гледа дека најголемиот број на регистрирани странски државјани кои нелегално престојувале на територијата на РМ во анализираниот период биле државјани на Албанија, потоа следуваат државјани на Србија, Бугарија, Косово, Турција, итн.

ОДБИЕН ВЛЕЗ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА НА ЛИЦА СТРАНКИ ДРЖАВЈАНИ

Во текот на периодот од јануари до декември 2012 година на граничните премини за патен и воздушен сообраќај, од страна на припадниците на граничната полиција, кај 2849 лица странски државјани регистрирано е одбивање за влез на територија на РМ, по разни основи. Како најчести причини за одбивање на влезот во РМ се: сомнение за фалсификување патен документ, непосредување на виза издадена од

дипломатско-конзуларните претставништва на Р.Македонија, изминат рок на важност на патната исправа, непосредување на средства за издржување за време на престојот и враќање во државата од која доаѓа, неодредена цел на патувањето, поради искористено право на престој во РМ од 90 дена во текот на шестмесечен период, поради веќе изречена мерка „Забрана за влез во РМ“ итн. При ваквите случаи на лицата им се издава Решение за одбивање влез на странец во РМ и истите се враќаат во државата од која доаѓаат. Од вкупната бројка одбиени влезови во РМ, 2260 биле регистрирани на граничните премини за патен сообраќај, а останатите 589 на ГП за воздушен сообраќај.

Најголем број од лицата на кои им е одбиен влез во РМ биле државјани на Албанија и тоа 626, од кои 621 лица се одбиени при обид за влез преку граничните премини за копнен сообраќај, а 5 лица се одбиени преку граничен премин за воздушен сообраќај. Потоа, следуваат државјаните на Турција 422, од кои 390 се откриени при обид за влез преку ГП за воздушен сообраќај, а 32 лица при обид за влез преку граничните премини за копнен сообраќај.

Натаму, следуваат државјаните на Косово - 337 лица, државјаните на Бугарија - 286 лица и тоа сите се одбиени при влез по копнен пат, државјаните на Србија кои биле одбиени се 276 лица и тоа сите се одбиени по копнен пат, а 145 лица биле државјани на Грција и сите се одбиени при обид за влез во РМ преку ГП за копнен сообраќај.

Од другите националности 32 лица биле државјани на Кина, 20 лица биле државјани на Русија, 12 државјани на Украина, 10 на Франција, 5 на Египет, по 4 лица државјани на Иран, Индија, Кенија итн.

СТРАНСКИ ДРЖАВЈАНИ БАРАТЕЛИ НА АЗИЛ

Во периодот од јануари до декември 2012 година регистрирани се вкупно 516 лица кои побарале азил во РМ. Најголем број од лицата баратели на азил се од Авганистан и тоа 174, од Пакистан 149, од Сомалија 80, од Мароко 27, од Палестина 5 итн.

РЕГИСТРИРАНИ ЛИЦА КОРИСНИЦИ НА ФАЛСИФИКУВАНИ ПАТНИ ИСПРАВИ

Во текот на целата 2012 од страна на надлежните служби биле регистрирани вкупно 66 лица кои поседувале фалсификувани патни документи со кои се обиделе да влезат на територијата на Република Македонија, при што 44 од лицата корисници на фалсификувани документи се откриени на граничните премини за патен сообраќај, а 22 лица на граничните премини за воздушен сообраќај.

Најголемиот број од лицата кои поседувале фалсификувани документи биле

државјани на Косово (и тоа 24), на Грција 9 лица, на Албанија 8 лица, на РМ 6 лица, на Турција 4 лица, на Кина 3 лица, на Англија 2 лица, на Таџикистан 2, на Ункноун 2 и по едно лице државјанин на Мароко, Холандија, Франција, Пакистан, Сенегал и Сирија.

Од откриените фалсификувани патни исправи најголем број биле фалсификувани албански патни исправи (и тоа 14), грчки 10, француски 6, по 4 патни исправи биле германски и турски, по три биле швајцарски, романски, македонски, англиски и бугарски, по 2 биле унгарски, на Косово и на Малезија, и но 1 патна исправа им припаѓале на Шпанија, Чешка, Литванија, Кина, Хонг Конг, Шведска и Словенија.

ЗАКЛУЧОК

Во трудот, во основни црти, е прикажана и анализирана состојбата на криминалните активности што е регистрирана на државната граница на Република Македонија. Притоа, користени се и официјални статистички податоци со кои располага Националниот координативен центар за гранично управување на Република Македонија и Граничната полиција на МВР на РМ.

Ваквата анализа претставува уште еден аргумент којшто оди во прилог на потребата од проучување, анализирање и систематско следење на прикриениот криминалитет поврзан со нелегалното преминување на државната граница на Република Македонија, но и пошироко во Регионот.

Во оваа насока, добро би било да се зголеми претпазливоста во однос на случувањата на државната граница и зголемување на способностите, односно уште повеќе вклучување во организирани обуки наменети за спречување на нелегални преминувања. Исто така, поблиска соработка со месното население, но и подобрување на комуникацијата и координацијата меѓу сите државни органи и институции кои што имаат свои надлежности во граничното работење и управување. Но, ваквите анализи би требало да дадат и свој придонес во градењето нови безбедносно-криминалистички стратегии, поврзани со преземање адекватни мерки за спречување и превенирање на ваквите криминални активности. Дотолку повеќе што класичниот концепт на криминалистиката е ориентиран кон поединечно (веќе извршено) кривично дело и го истражува како изолиран феномен (методи за обезбедување траги, организирање потраги за сторителот, неговото криминалистичко процесуирање и сл.), а не ги изучува криминалистичките методи за спротивставување на криминалитетот како појава, во целина. Имено, од криминалистиката се очекува не само да ги усовршува методите на откривање на поединечните и веќе реализираните кривични дела, туку да го отстранува криминалитетот како појава.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. Оперативно-аналитички евиденции од архивите на Министерството за внатрешни работи на РМ и на Националниот координативен центар за гранично управување на РМ (2012), Скопје.
2. Методологија за прибирање, обработка и анализа на податоци заради оценување на релевантниот ризик при граничното управување, (2010) НКЦГУ, Скопје.
3. Камбовски, В., (2005) Организиран криминал Скопје,.
4. Миленковски, М., (2005) Државните граници на Република Македонија и асоцирањето во Европската Унија, Скопје,.
5. Џуклески, Г., (2011) Некои состојби на државната граница на Република Македонија, Зборник на Правниот факултет Јустинијан Први (во чест на проф. д-р Ѓорѓи Марјановиќ), Скопје,.
6. Џуклески, Г., (2010) Република Македонија во системот на глобалната безбедност, Зборник на Факултетот за безбедност, Скопје, од Научно- стручната конференција насловена како Безбедност, еколошка безбедност и предизвиците на РМ, Охрид,.
7. Џуклески, Г., (2008/2009) Шверцување културни добра од Република Македонија, Годишник на Факултетот за безбедност, Скопје,.
8. Џуклески, Г., (2002). Најчести форми на криумчарење стоки во балканските земји, Годишник на Факултетот за безбедност, Скопје,

ДИПЛОМАТИЈА НА НАЈВИСОКО НИВО (САМИТ) DIPLOMACY AT HIGHEST LEVEL (SUMMIT)

Milorad Petreski, MA candidate at Faculty of Law "Iustinianus Primus"
– Institute of international law and international relations
petreski_milorad@yahoo.co.uk

АПСТРАКТ: Почитувани, трудот кој се наоѓа пред вас претставува обид да се дефинира и карактеризира дипломатијата на највисоко ниво (Самит) како алатка за унапредување на надворешно-политичките односи и начин за комуницирање во мултилатералната дипломатија. Преку научно истражувачката анализа е даден општ преглед на самитите во поглед на нивниот историски развој, нивно разграничување од другите билатерални и мултилатерални средби, различните видови самити, целите кои се постигнуваат со нивното одржување, важноста и спроведувањето на одлуките кои се донесуваат, зошто се значајни како такви со посебен осврт на некои од поважните самитски средби на НАТО Алијансата и одлуките кои беа донесени на истите. На самиот крај на трудот се поместени моите заклучни согледувања во насока на тоа зошто сеуште опстојува НАТО.

Клучни зборови: дипломатија, самит, агенда, одлуки, НАТО.

ABSTRACT: Dear all, the paper in front you presents an attempt to define and characterise diplomacy at highest level (Summit) as a tool for promotion of foreign policy relations and way of communicating in multilateral diplomacy. Through scientific reasearch analise is given general look of summits, their historical development, making distinction from other types of bilateral and multilateral meetings, the different types of summits, the purposes that are achieved with their holding, the importance and implementation of decisions that are made, why summits are significant, with a special review of the most important summit meetings of the NATO Aliance and the decisions that were made. Concluding observations are given at the end of the paper in direction of why NATO still exists.

Key words: diplomacy, summit, agenda, decisions, NATO.

Вовед

Постојат различни начини и форми на остварување на комуникации на меѓународно поле, кои што по својата зачестеност се најчесто мултилатерални, т.е. се

одвиват меѓу повеќе меѓународни субјекти⁴⁹. Еден од начините на остварување на мултилатералната дипломатија е преку организирање средби на највисоките претставници на меѓународните субјекти. Овие средби во политиката се наречени **самити**. Терминот самит во географијата се користи за ословување на највисок врв на планина, што ќе укаже дека во дипломатијата е термин кој означува средби на највисоките претставници на една држава, т.е. шефови на држави и претседатели на влади, како и челници на меѓународни организации и меѓународни институции. Тие се места за водење на преговори, т.е. простор на кој може да се разменат мислења и гледишта апропо конкретни проблеми со перспектива за решавање на истите.

Постојат најразлични видови самити и поради тоа тешко е да се направи воопштување за ликот на самитот. Голема е разликата помеѓу тет-а-тет самитите за време на Втората светска војна, кои се одвивале помеѓу лидерите на Алијансата и денешните глобални самити. Јалта од 1945 година и глобалниот самит во Јоханезбург од 2002 година влегуваат во категоријата на самити, но имаат многу малку заеднички нешта. Во периодот на Студената војна самитите се всушност форуми за размена на идеи од областа на политиката и начини за изнаоѓање мерки за надминување на политичките проблеми. Во периодот на седумдесеттите години на минатиот век овие средби добија економски карактер, особено со порастот на невработеноста и зголемувањето на цените на горивото.

Со забрзувањето на процесот на глобализацијата и зголемувањето на меѓузависноста, се појавија клучни глобални проблеми од областа на емиграцијата, екологијата, како последица на брзата индустријализација, организираниот криминал и сл. Сите овие проблеми се наметнуваат како меѓународни, затоа што ја надминуваат физичката граница на државата како меѓународен субјект и на тој начин влегоа во агендите на голем број самити.

Агендата на самитите е многу важен елемент и предуслов за успешноста на истите (Вилман, 2000). Потребно е утврдување на реални цели и решливи проблеми. Агендата всушност ги обликува одлуките кои се донесуваат. Интересна е агендата на Г8 самитите, т.е. нејзиниот развој со текот на годините. Еволуцијата на агендата на Г8 самитите е всушност фасцинантна (Вилман, 2000). Првично на овие самити се разговара за меѓународната монетарна политика и проблемите поврзани со таа област. Со текот на времето, овие самити добија се поголема политичка нишка. Во 1981 и 1982, доминираа одлуките на Исток-Запад релациите. Главниот проблем кој се разгледуваше

⁴⁹ Дури и оние од билатерален карактер имаат мултилатерален ефект, особено ако е остварена билатерална средба помеѓу челници на економски и политички моќни земји (пр. САД и ЕУ)

на самитот во Токио, беше тероризмот. Во раните деведесетти Светскиот економски самит се концентрираше на трансформацијата на Русија и земјите од Источниот блок. Самитот во Келн се осврна на кризата на Косово во 1999, но исто така и на скратување на долгот на земјите должнички. Ова покажува дека поставувањето на агендата е висок политички процес.

Различни се **целите** кои треба да се постигнат на овие највисоки форуми. Постојат самити чија основна тенденција е завршување на конфликти. Други имаат за цел воспоставување на нов поредок или развивање на веќе постоечкиот; некои служат како инструменти кои даваат ориентација за востановување на нови вредности и цели; некои имаат за цел координација на нациите. Еден од најзначајните самити на европско тло кој е всушност и најмасовниот мултилатерален самит во седумдесеттите години на минатиот век е самитот на КЕБС/ОБСЕ, чија основна цел беше продлабочување на соработката и утврдување на безбедноста на Европа, а во последната декада на минатиот век воспоставување на нов европски поредок.

Неколку билатерални самити направија голема промена на светско ниво, како што е самитот на кој учествуваше Никсон(САД) и Мао Це Тунг (Кина), како и самитот во Кемп Дејвид, каде се сретнаа претседателите на Израел и Египет, со посредство на САД. Голем број на самити имаат карактер на ориентациони средби, на кои не се носат конкретни одлуки. Последниве многу често во јавноста се познати како скапи медиумски спектакли.

Одлуките кои се донесуваат на самитите се теоретски начин на решавање на проблемите. Кои одлуки ќе се донесат на овие самити и како тие ќе се имплементираат во реалноста се основен критериум за оценување на успешноста на една ваква средба. Теоретски ова тврдење е издржано, но оценувањето на успешноста е многу комплексен и долготраен процес. Првенствено поради фактот што ефектите од одлуките се гледаат многу подоцна. Иднината е таа која ќе го даде завршниот суд. Според Рејнолдс само еден "персонален самит" даде реални резултати. Тоа е средбата помеѓу Михаил Горбачов и Роналд Реган од 1985 во Женева. (Се разбира ова е став на западен теоретичар, кој во распаѓањето на СССР гледа како на еден од најголемите успеси на западната демократија). Според него ова се должи на добрата организација на самитот (Меколистер, 1993).

Самитот претставува начин за остварување на комуникацијата во мултилатералната дипломатија преку организирање средби на највисоките претставници на една држава (шефови на држави и претседатели на влади), како и челници на меѓународни организации, а со цел водење преговори, размена на мислења, ставови и гледишта во контекст на конкретните проблеми (со меѓународно значење) со перспектива за нивно решавање. Така во овој 21 век самитот премина во форум на дијалог меѓу државите, спроведен на највисоко ниво.

РАЗГРАНИЧУВАЊЕ НА САМИТИТЕ ОД ДРУГИТЕ БИЛАТЕРАЛНИ И МУЛТИЛАТЕРАЛНИ СРЕДБИ

Самитите треба да се разграничат од многу видови средби на највисокиот државен врв, како што се: церемонијалните состаноци; државните погребни кои можат да имаат дипломатска функција и да се соодветни инструменти за дипломатска сигнализација и комуникација; и персоналната дипломатија, карактеристична за лидерите на САД и лидерите на Европската унија. Последнава е особено продлабочена помеѓу САД и Велика Британија (Тони Блер и Џорџ Буш, Реган и Тачер), САД и поранешниот Советски Сојуз (Реган и Горбачов), лидерите на САД и Руската Федерација (Барак Обама и Дмитриј Медведев). Денес персоналната дипломатија уште се нарекува и телефонска дипломатија.

Исто така, она што навидум изгледа како самит не е секогаш тоа. Како и владетелите во минатото, така и денес челниците на државите и владите, се среќаваат во најразлични прилики, како што се сесиите на Генералното собрание на ООН, или пак на неофицијални посети и високи државни погребни. Таканаречените приватни состаноци на врвот на државите и владите, се чести како и приватните средби на владеечките династии во минатото (семејни средби).

Многу често не се прави разликување помеѓу самити и состаноци на високи државни претставници (но не највисоки). Недоразбирањето најчесто произлегува од третманот што го добиваат средбите на високо ниво од страна на медиумите. Самит не е состанок на министрите за надворешни работи, како што се состаноците на Министрите за надворешни работи на државите членки на Европската унија и покрај тоа што таквите министерски средби може да го расчистат патот за одржување на самити.

Медиумите и новинарите имаат тенденција овие средби да ги ословат како самити, кои самите по себе не кореспондираат со терминот “самит”, на тој начин создавајќи конфузија.

Со цел да се надмине ова недоразбирање се воведоа **два критериуми кои треба да ги исполнува еден самит** (Дан, 1996а):

- Првиот суштински елемент е **учество на највисоките претставници на држави и влади** и други меѓународни субјекти (НАТО, Европска унија, ОБСЕ, ООН...). Комуникацијата помеѓу лидерите е поинаква од приватните средби и телефонските разговори, затоа што при одржувањето на самитите, лидерите комуницираат по точно утврден протокол.
- Исто така најчесто **самитите немаат институции и точно определена администрација и секретаријат** (администрацијата која врши логистика и административна поддршка на потребите на самитот е всушност администрацијата на конкретната држава која е домаќин на самитот).

ВИДОВИ САМИТИ

Постојат различни критериуми врз чија основа се врши категоризација на самитите (Дан, 1996а). Во теоријата најчеста е поделбата на: **билатерални и мултилатерални** (формален критериум) и **регионални и светски** (географски критериум). Потоа треба да се направи дистинкција, врз основа на нивната цел. Ова не е едноставна работа, поради фактот што не постои ограничување во однос на изборот на тема, која е основа за одржување на самитот. Самитите помеѓу САД и СССР секогаш се однесувале на контрола на вооружувањето. НАТО самитот, кој беше јубилеен, во 1990 година имаше за цел да го утврди "стратегискиот концепт", но доби поинаков тек поради случувањата на Косово и при тоа Косово доби приоритет и ја засени првобитната агенда. Таканаречениот "Заклучок на претседателот", публикуван по секој состанок на Европскиот совет содржи решенија и одлуки, апропо проблеми од областа на политиката, економијата, проширувањето на ЕУ, екологијата и многу други области.

Според Рејнолдс (Меколистер, 1993), **самит е форум на дијалог помеѓу државите спроведен на највисоко ниво**. Рејнолдс обрнува внимание на технологијата на самитите како еден од предусловите за нивна успешност. Според него постојат **персонални самити**, со фокус на тенденцијата на два лидери, да изнајдат решение во врска со определени проблеми (како што е Минхенскиот и Виенскиот). Постојат **пленарни самити**, каде персоналните средби се балансирани со учество на специјалисти и советници, кои исто така даваат свој придонес во разрешување на конкретни проблеми, кои се тема на интерес (и причина) за одржување на самитот (Јалта и Камп Дејвид). Рејнолдс наведува и постоење на **прогресивни самити**, кои ги носат карактеристиките на персоналните и пленарните самити, каде средбите се дел од серија на состаноци, помеѓу лидери и специјалисти на пониско ниво: Москва 1972 (Никсон, како претседател, Кисинџер како специјалист).

И на крај, овој аналитичар ги наведува **институционализираните самити**, во

кои националните лидери се среќаваат на точно определени интервали, поддржани од голема бирократската инфраструктура (Самитот на ОБСЕ).

ИСТОРИСКИ ОСВРТ НА САМИТИТЕ

Самитите се составен дел од меѓународното секојдневие. Стари се колку што постои и човештвото, т.е. првите човечки заедници, организирани на ниво на држави. Во средниот век, историјата бележи бројни средби помеѓу кралеви и императори (билатерални или мултилатерални средби).

Глобална оценка е дека човечката историја ги бележи самитите или како начин на постигнување на мир или како пропуштена можност да се постигне согласност и да се донесат решенија во контекст на конкретни постоечки проблеми. Изразот “самит” за прв пат се применува за средбата на лидерите помеѓу спротивставените сили во светот на блоковската поделеност во 1955 година, кога во Женева се среќаваат лидерите на четирите светски сили: САД, СССР, Велика Британија и Франција (Меколистер, 1993). Потсдам е запомнат во човечката историја како место каде Сталин, Труман и Черчил се состануваат за да го утврдат новиот европски поредок, по Втората светска војна. Подоцна во текот на Студената војна ќе дојде до неколку самити помеѓу лидерите на САД и СССР. Со Елисејскиот договор⁵⁰ помеѓу Германија и Франција во 1963 година, се постави основа и обврска за одржување на билатерални средби помеѓу шефовите на државите на двете земји два пати годишно. Од 1970 година челниците на државите и владите на Европската унија (во тоа време Европската Заедница), се состануваат два до три пати годишно што доведе до донесување на Мастришкиот договор⁵¹. Од групата на регионални самити би ги издвоил: Афричкиот самит на Африканската Унија, самитот на земјите од Коменвелтот. Од глобалните самити познати се: Глобалните самити за заштита на Земјата кои се одржуваат во Рио, Светскиот социјален самит од Копенхаген и многу други.

⁵⁰ потпишан на 22.1.1963 од страна на францускиот генерал Шарл Де Гол и германскиот канцелар Конрад Аденауер. Оваа 2013 година одбележуваме 50 години од неговото потпишување, 50 години од француско-германското пријателство и процес на взаемна соработка, доверба и дијалог кое претставува успешен пример и модел за тоа како некогашни повеќевековни непријатели денес можат да бидат големи сојузници и двигатели не само на функционирањето на ЕУ, туку и на светските политички и економски текови.

⁵¹ Донесен 1992 година, стапи на сила 1993 г. со кој формално правно се воспостави Европската Унија.

Самитите на Европскиот совет се одржуваат на една иста локација. Додека, пак, самитите на Г8 се одржуваат на различни локации, но во релативно точно определено време (најчесто мај, јуни и јули). Во мултилатералната дипломатија не е исклучена можноста, местото на одржување на самитот да повлече многу несогласувања и различни ставови на земјите учеснички (Горциум, 1999:66). Во средниот век најчесто самитите се одржувале на сплавови, на средина на големи реки, се со цел да и се оневозможи на која и да било страна, учесничката на состанокот да го попречи неговото одржување. Такви состаноци се одржале помеѓу Рускиот Цар Александар и Наполеон на реката Нимен.

Во текот на 20-от век изборот на локација за одржување на самитите е една од најголемите и првата пречка, која треба да се надмине. За време на Втората светска војна, Сталин инсистирал самитите да се одржуваат на територии, кои се наоѓаат под влијание на советската влада (Техеран 1943, Москва 1944, Јалта и Потсдам 1945 година) (Горциум, 1999:67).

Во 1989 година пред состанокот на Буш и Горбачов се одржува предсамит со цел да се одреди локацијата на одржување на состанокот. По 2001 и падот на кулите близначки во Њујорк, процесот на одржување на самити и проблемот на одредување локација, доби нова димензија. Како последица на антиглобалистичките движења, масовните протести и демонстрации, пред одржувањето на важни самити, се наметна потребата од високо полициско и друго обезбедување на истите.

Денес спектакуларноста на овие средби се намалува, поради фактот што ваквиот начин на остварување на мултилатерална дипломатија стана пракса во последниве неколку децении. Самитите станаа вообичаен начин на разрешување на постоечки проблеми, особено оние со глобално значење.

ЗНАЧЕЊЕ НА САМИТИТЕ

Самитите еволуираа со промената на светскиот поредок (Дан, 1996b).

Со крајот на Студената војна и “помирувањето” на Истокот и Западот, како и на “Северот” и “Југот”, самитите се ослободени од идеолошкиот притисок кој го носеа 45 години. Понатаму, деколонизацијата и крајот на Студената војна го забрзаа процесот на глобализацијата. Создадоа од светот единствен простор во кој економијата и законите на пазарот се наметнаа како фундаментални. Се појави нужност од соработка, т.е. се создаде меѓузависност на глобално ниво. Се појавија нови проблеми и предизвици и на светските лидери им се наметна нужност од разрешување на истите. Самитите добија нова улога во овој нов светски тренд (Дан, 1996b). Тие се важен елемент на

меѓународната политика и преговорите. Претставуваат можност за воспоставување личен контакт помеѓу лидерите на земјите и шефовите на влади и се потенцијални стабилизатори на меѓународниот поредок. Но мора да се запомни дека, лидерите на државите не се експерти во комплексни области, како што се вооружувањето, трговијата и многу други прашања поставени во самит агендите. Исто така под притисок на факторот време и големите очекувања на јавноста, политичарите најчесто постигнуваат погрешни компромиси. Критичарите сметаат дека самитите ги притискаат политичарите и бирократите да постават погрешни приоритети, притиснати од факторот време, ресурси и енергија.

Од друга страна, необврзувачката моќ на одлуките донесени на овие средби многу често создава неодговорност на лидерите (учесници на овие средби). Тие не се чувствуваат дури ни обврзани да ги пренесат резултатите и текот на самитот на политичката гарнитура во својата матична држава. Одлуките кои се донесуваат, често пати може да се засноваат на личен контакт и пријателство, повеќе отколку врз реални правни норми и принципи на меѓународното јавно право. Недоволното политичко искуство на некој политички лидер може да биде причина за неуспех на самитот.

Меѓутоа, дипломатијата на највисоко ниво, има и свои придобивки – можноста да се процени противникот за да се прилагоди сопственото однесување, се руши бариерата на недоверба, има пропагандна вредност – се праќа порака за сериозен пристап во решавањето на геополитичките проблеми.

Треба да се напомене дека овие средби создаваат можност, вешт државник, кој и покрај тоа што доаѓа од не многу моќна држава и држава која не е влијателен фактор во меѓународните односи, сепак, со својата вештина и брилијантност може да наметне донесување на решенија и одлуки полезни за сопствената држава.

Исто така самитите се настани кои не се омилени на диктаторите. Самитските средби имаат многу практични ефекти. Со цел да се избегне неуспешноста на самитите, бирократската машинерија е присилена да определи цели и рокови за донесување на одлуки, кои во друга ситуација би биле ставени настрана со цел да се решат подоцна или никогаш. Ветувањата кои се постигнуваат помеѓу лидерите за време на самитот, може да отворат нови врати и во домашната политичка дебата. И покрај необврзувачката моќ на одлуките, тие сепак даваат правец и основа за нормирање на многу области од глобалното општествено живеење. На самитите се поставуваат норми и стандарди кои би требало да се имплементираат од страна на земјите учеснички на самитот, како и стандарди кои се прифаќаат од целокупната меѓународна заедница.

Со цел да ја зачува својата важност, самитот постојано треба да претрпува реформи и да се развива, следејќи го духот на новото време. Средбите треба да се

движат во правец на намалување на обемот и бројот на лица инволвирани во организирањето и одржувањето на самитите, како и да се намали медиумскиот спектакл што се прави од овие средби. Самитите треба да бидат добро организирани и пред нивно одржување експертскиот тим да изврши елиминација на сите поситни проблеми и прашања, како би можеле највисоките претставници, на самитите, да се сконцентрираат на решавање на поголемите и посуштински проблем и предизвици ("Помалку е секогаш повеќе!" - се мисли на обем на проблеми. Колку е помал бројот на прашањата кои се разгледуваат на самитите, толку е поголем квалитетот на одлуките). Според Вилман, денес самитите се драматурзи на процесот на глобализација и се иднина на меѓународната политика (Вилман, 2000).⁵² Резултатите од самитите многу ретко се гледаат ведаш. Одлуките и решенијата на овие средби, многу повеќе отвараат врати во иднина и создаваат основа за долгорочна соработка помеѓу земјите учеснички на самитите.

САМИТИТЕ НА НАТО (СОСТАНОЦИ НА СЕВЕРНОАТЛАНСКИОТ СОВЕТ)⁵³

Самитите на НАТО обезбедуваат периодични можности за шефовите на држави и влади на земјите-членки да дадат стратешки насоки за правецот на развој на Алијансата, со цел приспособување на актуелните геополитички состојби. Преку учеството на овие самити се покажува единство и се дава поддршка на усвоените одлуки. Тие се всушност состаноци на САС (главното одлучувачко тело) на највисоко ниво. Од основањето на НАТО во 1949 г. до денес се одржаа 25 такви средби. Последниот се одржа во Чикаго, САД, 20-21 мај, 2012 година.

- **Агенди на самитите**

НАТО самитите се ефективни состаноци на Северноатланскиот Совет, главното тело на Алијансата во процесот на креирање политики и одлучувањето. Во контекст на политичкото значење на овие состаноци, точките од агендата кои се предмет на поединечно разгледување обично се однесуваат на прашања од севкупната политика, стратешкиот развој на Алијансата, проширување на нејзините безбедносни задачи заради справување со современите безбедносни предизвици, внатрешната структура на Алијансата, одржувањето на воените капацитети, политиката на отворена врата кон потенцијалните нови членки, контрола на вооружувањето како и натамошно унапредување и развивање на односите со земјите партнери, не-членки, кои се засноваат на дијалог и соработка.

⁵² Питер Р. Вилман е шеф на меѓународниот оддел на Конрад Аденауер фондацијата со седиште во Св. Августин, Германија.

⁵³ http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50115.htm

- **Важни одлуки**

Повеќето самити на НАТО се сметаат за пресврт во еволуцијата на Алијансата.

На пример, на првиот самит по Студената војна, одржан во Лондон 1990, беа дадени предлози за равивање односи со Централна и Источна Европа. Една година подоцна, во Рим, шефовите на држави и влади го објавија новиот Стратегиски концепт како одраз на новата безбедносна средина, а издаден како јавен документ за прв пат. На истиот самит, НАТО го воспостави Северно атланскиот Совет за соработка – форум за дијалог меѓу НАТО и земјите партнери од Европа, Централна Азија и Кавказ.

Во 1997, на самитите во Париз и Мадрид беа поканети да стапат во формално членство во НАТО првите држави од поранешниот Варшавски Пакт – Чешката Република, Унгарија и Полска, а беа воспоставени партнерства меѓу НАТО и Русија и Украина, додека пак на самитот во Прага, 2002-та, се дадоа големи заложби за подобрување на капацитетите на Алијансата, како и трансформирање на воената, командна структура, во контекст на нападите врз САД од 2001-та.

- **Имплементација на одлуките**

Воспоставена пракса е, се она што е важно и она што било одлучено, да биде содржано во самитската декларација или коминике. Тие се јавни документи во кои се образложени одлуките на Алијансата и реafirмирање на поддршката на сојузниците за одредени аспекти од политиките на НАТО.

- **Време и локација**

Од основањето на НАТО до завршувањето на Студената војна – за период од 40 години – одржани се 10 самити. Од 1990 година, нивното одржување се интензивира, со цел да се одговори на промените кои ги донесоа новите безбедносни предизвици. Вкупно се одржани 24 самитски средби во периодот 1949-2012 година.

Во поглед на локацијата, самитите се одржуваат во една од земјите членки, вклучително и Белгија – седиштето на НАТО. Членките доброволно се пријавуваат да бидат домаќини на самитот и по евалуацијата на сите понуди, САС⁵⁴ ја донесува конечната одлука за локацијата.

Последниве години, локациите на одржување на самитите имаат тематско значење. На пример, на Самитот во Вашингтон, во 1999 се одбележани 50 години од потпишувањето на Северноатланскиот договор во тој град (4 април 1949). Истанбул, кој беше домаќин на самитот во 2004-та, ги поврзува Европа и Азија и е местото каде што Алијансата ја започна Истанбулската иницијатива за соработка. Оваа иницијатива има за цел да ја поттикне врската меѓу НАТО и поширокиот регион на Блискиот Исток.

⁵⁴ Кратенка која се користи во трудот за Северно атланскиот (НАТО) Совет.

- Преглед на некои од поважните самитски средби⁵⁵

- **Париз, 16-19 декември 1957** – реафирмација на главните цели и единството на Алијансата, подобрување на координацијата и организацијата на НАТО силите, признавање на потребата за поблиски економски врски и соработка во согласност со чл. 2 од договорот (Ружин, 2010:359), со цел елиминирање на конфликтите во меѓународната политика.

- **Брисел, 29-30 мај 1975** – дадена е поддршка за успешно завршување на преговорите во рамките на Конференцијата за безбедност и соработка во Европа / КЕБС, која резултира со потпишување на Завршниот акт од Хелсинки, 1975 година.

- **Бон, 10 јуни 1982** – пристапување на Шпанија, усвојување на Декларацијата од Бон со која се поставуваат шест точки за соработка во рамките на Програмата за мир и слобода, објавување на изјавите на челниците на Алијансата за целите и политиките во контекст на контролата на вооружувањето и разоружување, интегрираната одбрана на НАТО.

- **Брисел, 29-30 мај / 4 декември 1989** – Декларација по повод 40 години од постоењето на Алијансата, воведување нови иницијативи за контрола на вооружувањето, зајакнување на политичките консултации, подобрување на соработката Исток-Запад. Наспроти крупните промени во Централна и Источна Европа и изгледите за крајот на поделбата Исток-Запад, со спуштање на „железната завеса“, американскиот претседател Буш се консултира со лидерите на Алијансата по неговата средба со претседателот Горбачов на Малта. Во текот на одржувањето на самитот, лидерите на земјите членки на Варшавскиот пакт ја осудија инвазијата врз Чехословачка во 1968 година и се оградиле од доктрината на Брежњев за ограничен суверенитет.

- **Рим, 7-8 ноември 1991** – објавување на неколку клучни документи: за прв пат беше објавен Стратегискиот концепт како клучен акт кој го води НАТО во следната фаза од неговата еволуција, Римската Декларација за мир и соработка и изјавите за развојот на настаните во Советскиот Сојуз и состојбите во поранешна Југославија.

- **Брисел, 10-11 јануари 1994** – лансирање на иницијативата Партнерство за мир (ПЗМ) како еден од моделите на Алијансата за создавање тесни врски со држави кои не се членки, прифаќање на концептот за комбинирани, заеднички работни групи и други мерки за развој на Европскиот безбедносен и одбранбен идентитет, реафирмирање на подготвеноста на Алијансата за извршување воздушни напади како поддршка на целите на ООН во Босна и Херцеговина.

⁵⁵ http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50115.htm

○ **Париз, 27 мај 1997** – потпишување на основачкиот акт за меѓусебни односи, соработка и безбедност меѓу НАТО и Руската Федерација, во кој е наведено дека *НАТО и Русија повеќе не се непријатели и се воспоставува Заедничкиот Постојан Совет НАТО-Русија*.

○ **Мадрид, 8-9 јули 1997** – покани до Чешката Република, Унгарија и Полска да ги започнат разговорите за пристапување, реафирмација на политиката на отворени врати кон потенцијалните нови членки, потпишување на Повелбата за посебно партнерство меѓу НАТО и Украина, реформа на воената командна структура и специјална декларација за БиХ.

○ **Вашингтон, 23-24 април 1999** – јубилеен самит (50 години од постоењето на НАТО Пактот), Алијансата ја потврди решеноста да стави крај на репресиите врз етничкото албанско население на Косово од страна на претседателот Милошевиќ, *Република Македонија стана официјален кандидат за членство во Алијансата и го потпиша Акциониот план за членство*, повторно беше ревидиран Стратегискиот концепт, зајакнување на активностите во рамките на Медитеранскиот дијалог – соработка со земјите од регионот на Медитеранот на полето на безбедноста и стабилноста, учествуваат 7 држави: Алжир, Тунис, Мароко, Египет, Израел, Јордан и Мавританија.

○ **Прага, 21-22 ноември 2002** – упатена официјална покана до Бугарија, Естонија, Летонија, Литванија, Романија, Словачка и Словенија да ги започнат преговорите за членство, усвојување на Воениот концепт за одбрана од тероризмот, одлука за поддршка на земјите членки на операциите во Авганистан.

○ **Букурешт, 2-4 април 2008** – упатување официјална покана до Албанија и Хрватска да ги започнат преговорите за членство, *изостана поканата за Република Македонија и покрај тоа што се признава нејзиниот придонес во операциите на НАТО, одржувањето на меѓународниот мир и безбедност, реформските процеси и исполнувањето на критериумите за членство (политички, правни и воени), поради противењето на Грција беше донесен заклучок дека поканата за Македонија ќе биде упатена веднаш штом се постигне заемно прифатливо решение за спорот околу името⁵⁶*.

○ **Лисабон, 19-20 ноември 2010** – беше објавен новиот Стратегиски концепт, се состои од неколку елементи: широк пристап кон безбедноста, вклучувајќи ги политичките, економските социјалните и еколошките фактори, посветеност на

⁵⁶ нелегален и наметнат спор од страна со оглед на фактот дека името на државата никаде не претставува критериум и услов за нејзино членство во меѓународна организација.

трансатланските односи, одржување на воените капацитети, менаџирање со кризи и спречување на конфликти, контрола на вооружувањето, разоружување и непроизводство на нуклеарно оружје, развивање стратешки партнерства со држави нечленки, засновани на дијалог и соработка, политика на отворена врата кон потенцијалните нови членки (Ружин, 2010:33). Беше донесена одлука за развивање на одбранбен ракетен систем на НАТО за заштита на населението и територијата на Европа, во насока на распоредување воени трупи за заштита од евентуални напади со балистички ракети, беше поканета и Русија да соработува како дел од пошироката рамка на односи со НАТО, беше потпишан договор за развој на политики во делот на заштита на НАТО од сајбер напади и акционен план, реструктурирање на воената команда.

○ **Чикаго, 20-21 мај 2012** – Лидерите на НАТО членките утврдија стратегија за пренесување на одговорноста за безбедноста врз авганистанските сили до крајот на 2014 година, што значи повлекување на поголем дел од воените трупи на НАТО од овој регион, посветеност на една нова пост-2014 мисија за обука, совети и пружање помош на авганистанските сили. Беше усвоен и нов пакет на мерки и упатства како дел од новата одбранбена политика за контра-терористички операции.

ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА

Наспроти очекувањата дека западниот воен сојуз по крајот на студената војна ќе се замени со европски систем на одбрана темелен на ЕУ, целта на својот иден опстанок НАТО ја најде во т.н. мисии надвор од територијата (out of area) на државите членки. Првата таква мисија беше изведена во 1995 година во БиХ додека последната воена интервенција беше во Либија во 2011 година.

Иако овие операции ја покажаа супериорната воена сила на НАТО, нивните политички ефекти станаа предмет на многу спорови како меѓу самите членки така и на главните партнери во светот. За Русија, на пример и понатаму е неприфатливо ширењето на оваа организација, инсталациите на ракетниот штит во Европа но и било какво ангажирање на НАТО во Сирија.

Поради тоа неодамнешниот самит на оваа организација во Чикаго беше можност да се оценат резултатите кои НАТО ги постигна последните години, но и да се утврдат неговите цели во светот во кој повеќе го нема Советскиот Сојуз и Варшавскиот Пакт, како и неоспорната доминација на САД, каква што постоеше претходните 20 години. Според бројот на учесниците, самитот беше историски, собра претставници од дури 50 земји, од кои 28 полноправни членки, иако овој впечаток донекаде остана во сенка на отсуството на Русија.

Во Чикаго се постигна договор за пренос на надлежноста во поголемиот дел на Авганистан на вооружените сили на оваа земја до средината на 2013 година и се потврди повлекувањето на воената мисија ИСАФ до 2014 година. Успешното завршување на воените мисии во Авганистан е главен безбедносен предизвик не само за НАТО, туку и за САД.

Од четирите фази НАТО ја прогласи првата фаза за проектот за изградба на ракетниот штит до 2020 година, за заштита на Европа од напади од правец на Блискиот исток, посебно од Иран. Во овој американски проект веќе се инвестирани неколку милијарди долари, а за сега се потпира врз моќниот радар во Турција, со ракети СМЗ инсталирани на фрегати во Медитеранот и пресретнувачи во Полска и Романија, додека командата ќе биде во американската воена база Рамштајн во Германија. Францускиот претседател Франсоа Оланд вели дека Русија и другите земји не треба да се чувствуваат загрозувани поради планираниот систем на одбрана на НАТО. И самиот бара услови за француска поддршка на антиракетниот штит, од трошоците и правилата на ангажирање, па се до индустриска поддршка од европските изведувачи. Сепак и проектот на антиракетен штит, како и НАТО во претходните децении, пружа рамка за американско присуство и влијание во европските безбедносни дејности.

Очигледно е дека опстанокот на НАТО лежи во неговата способност да се прилагоди на секаква нова безбедносно-политичка средина. По воениот ангажман во БиХ, каде во еден период делуваше како вооружена сила на ОН, потоа воените интервенции во поранешна Југославија, без добиен мандат од Советот за безбедност и мисиите за одржување на мирот во Република Македонија, НАТО еволуираше и од сојуз за одбрана на териториите на државите членки, се наметна како безбедносна заедница и за региони надвор од овие држави. Поради честите внатрешни судири, околу американските напади врз цели во Авганистан (2001), Ирак (2003) и учеството само на европски партнери во воените операции во Либија (2011), НАТО прибегна на лабаво но функционално партнерство, тестирано низ коалиција на држави кои по слободен избор учествуваат во една воена мисија.

Наспроти контроверзите и честите протести против организацијата, НАТО опстана и поради фактите кои многумина ги предвидуваат – дека тоа не е само воено-одбранбена организација, туку и **состојба на духот олицетворен во принципот дека секоја помисла за закана со или употреба на сила при решавање на било каков спор меѓу државите членки, е забранета** (пример Грција и Турција). Но, **дебатата дали НАТО треба да се глобализира или не, да ја прошири својата мисија или повторно да ја осмисли, се уште трае.**

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Дан Х., Д. (1996) „Дипломатија на највисоко ниво“: Скопје, НАМПРЕС
2. Дан Х., Д. (1996) „Еволуцијата на меѓународните самити“:
Њујорк, Макмилан Прес
3. Горциум В. (1999) „Советите и нивната функција во меѓународната политика“
4. Меколистер Р. (1993) „Самит дипломатија: Последиците од Студената војна“
5. Вилман П. (2000) „Улогата и агендата на дипломатијата на највисоко ниво“
6. Ружин, д-р Н. (2010) „НАТО во современите меѓународни односи“: Скопје,
Фондација „Фридрих Еберт“, Канцеларија Скопје

Веб страни

7. http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50115.htm
(официјалната веб страна на Северноатланската организација)

DISPLAYING THE 49TH MUNICH SECURITY CONFERENCE

ПРИКАЗ НА 49-ТА МИНХЕНСКА КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА БЕЗБЕДНОСТ

Nikolcho Spasov, MA

Faculty of Philosophy – Institute for security, defence and peace

nikolco@fzf.ukim.edu.mk

Munich Conference is the most eminent forum for issues of safety, there are always open topics the scope of challenges for certain regions, but also at the global situation. This year conference in Munich, the number of participants and their functions in the countries they come from, is amongst the most significant annual events in the world. It is more important than the so-called group meetings G8 or G20 economic forum in Davos. At this year's conference was attended by politicians and experts in more than 120 countries including U.S. Vice President Biden Dzhozev, Russian Foreign Minister Sergei Lavrov, the NATO Secretary General, Anders Fogh Rasmussen, the High Representative for Foreign and Security Policy of the European Union Catherine Ashton, President the European Commission Jose Manuel Barroso, and many experts security worldwide. Conference was opened by German Defence Minister Thomas de Mazier.

Munich Security Conference was first held in 1963, and initiated the Ewald von Kleist. From 1999 until today the conference include more countries from central and eastern Europe, Asian countries, and attended by representatives from the business sector. Munich Conference is considered the most important independent World Security Forum, in which decision-makers in the field of foreign and security policy at the global level, hold debates and exchange views on the current and future security challenges.

The theme of the conference was "security and stability in Southeast Europe and the Caucasus." The conference was chaired by Martti Ahtisaari, Nobel Peace Prize laureate and former President of the Republic of Finland. 49th Munich Security Conference started on February 1st, even the first day of the conference, late night theme that careful attention of the gathering is "America's energy dependence and the effects on the world economy." The second day was devoted to common security challenges where they took the word NATO Secretary General Anders Fogh Rasmussen foreign policy chief Catherine Ashton EU, while the last third day was dedicated on Tehran and Iran's nuclear program. Based on the theme, you can set up a logical question: whether the subject was random or serious need to analyze the security challenges in Southeast Europe and the Caucasus? It is known that recently announced or already started some major energy and infrastructure projects

in the region. Logged pipeline project, which has already started, such as "Nabucco" and "South Stream" to resolve the problem of delivery of gas to Europe and the announced pipeline project from Azerbaijan via Turkey, Greece and Albania about Italy. When it comes to such large and expensive projects, the basic issue is whether these projects pass through safe and secure regions. Second security, and political question is who finance these projects and any contractual obligations to the states through which they pass. Are those states that pass through energy installations will be politically blackmailed by foreign partner (investor)? This situation is a reality in the world and without the consent of certain political concessions project will not be realized. It is obvious that the Russian Federation shows great interest in some countries of Southeast Europe, particularly in countries-Orthodox in order to strengthen its position. The region of Southeast Europe at the Munich conference is declared as volatile, with emphasis on controlled instability.

The Munich Security Conference took part Macedonian President George Ivanov, who addressed the session on "Security and Stability in Southeast Europe and the Caucasus." Besides discussions on traditional topics such as transatlantic and European security architecture and the future of European defense, this year's conference to discuss the future of the Eurozone, the future of the European Union, cyber security, dealing with the current crisis in Mali and Syria, as well as Iranian issue and balance of forces in the region to which most attention and the last day of the conference.

President Ivanov on the sidelines of the conference held bilateral meetings with senior officials from several countries that highlights all issues related to security and the share of the Republic of Macedonia in international missions. On the first day of the Munich Security Conference, President Ivanov met with Lamberto Zannier, Secretary General of the OSCE and Miroslav Lajcak, Deputy Prime Minister and Foreign Minister of Slovakia. Also, the Munich security conference with Ivanov Participation takes his Macedonian FM Nikola Poposki, who was part of the delegation led by President Ivanov. Minister Poposki held several bilateral meetings with colleagues who were present at the forum.

The security conference in Munich president of Macedonia, Ivanov accused the international community, ie NATO, the so-called double standard accession of Macedonia into NATO. Munich Security Conference gave guidelines for regional problems that need to be addressed in the future.

The Macedonian security stability standing Albanian Prime Minister Sali Berisha was the biggest surprise. First he blamed neighboring countries, especially Serbia, events in the Valley and the state of Kosovo. The greatest difficulty was his statement that is unacceptable to the Albanians living in five states. The issue of coexistence of all Albanians

live in one of his country, he said, was a legitimate target. The Prime Minister stepped in Albania in Munich is supplemented by his statement in Pristina and Skopje, during the celebration of the centenary of the Albanian flag. Last year, the celebration of the Day of Albania, November 28, held in Vlora, the representatives from Macedonia and Kosovo, Berisha said: "The process of unification of Albanians is unstoppable and it is crucial not only for the future but the Albanians and neighbors to get rid of Albano-phobia ".

LIST OF REVIEWERS

- **Biljana VANKOVSKA**, PhD, University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy, Institute of security, defence and peace, Republic of Macedonia.
- **Costas DANOPOULOS**, PhD, San Jose State University, Department of Political Science, USA.
- **Emanuela C. DEL RE**, PhD, University Niccolò Cusano of Rome, Faculty of Political Science, chair of EPOS International Mediating and Negotiating Operational Agency, Italy.
- **Franz-Lothar ALTMAN**, PhD, Bucharest University, UNESCO Dpt. for Intercultural and International Relations, member of the Board of Southeast Europe Association, Germany.
- **James PETTIFER**, PhD, University of Oxford, Faculty of History, Great Britain.
- **Jan OBERG**, PhD, Director of Transnational Foundation for Peace and Future Research, Sweden.
- **Lidija GEORGIEVA**, PhD, University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy, Institute of security, defence and peace, Republic of Macedonia.
- **Ljubica JELUŠIČ**, PhD, University of Ljubljana, Faculty of Social science - Department of Political Science, Slovenia.
- **Marina MALISH-SAZDOVSKA**, PhD, University St. Kliment Ohridski, Bitola, Faculty of Security, Republic of Macedonia.
- **Marina MITREVSKA**, PhD, University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy, Institute of security, defence and peace, Republic of Macedonia.
- **Michael SHULTZ**, PhD, University of Gothenburg, School of global studies, Sweden.
- **Mirko BILANDŽIĆ**, PhD, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences - Department of Sociology, Croatia.
- **Mitko KOTOVCHEVSKI**, PhD, University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy, Institute of security, defence and peace, Republic of Macedonia.
- **Oliver BAKRESKI**, PhD, University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy, Institute of security, defence and peace, Republic of Macedonia.
- **Rina KIRKOVA**, PhD, University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy, Institute of security, defence and peace, Republic of Macedonia.
- **Sinisha DASKALOVSKI**, PhD, University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy, Institute of security, defence and peace, Republic of Macedonia.
- **Toni MILESKI**, PhD, University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy,

Institute of security, defence and peace, Republic of Macedonia.

- **Vancho Kenkov**, PhD, University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy, Institute of security, defence and peace, Republic of Macedonia.
- **Žarko PUHOVSKI**, PhD, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences – Department of Philosophy, Croatia.
- **Želimir KEŠETOVIĆ**, PhD, University of Belgrade, Faculty of Security studies, Serbia.
- **Zoran Matevski**, PhD, University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy, Institute of sociology, Republic of Macedonia.
- **Zoran NACEV**, PhD, University Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Philosophy, Institute of security, defence and peace, Republic of Macedonia.
- **Yu-Chin, CHENG**, PhD, Charles University in Prague, Institute of Political Studies, Czech Republic .

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

For writing papers used font StobiSansCn regular (English and Macedonian Support). Papers must to have abstract not more than 300 words. Key words not more than 5. Introduction, main part, conclusion and literature. The authors of papers are obligated to submitted and their personal photography (90 mm x 130 mm, 300 dpi - dots per inch and TIFF or JPEG format) that will be laid on the cover page on the paper. The paper need to contain from 4000 to 6000 words. This mean that papers can be (prepared according to the given margin) from 10 to 15 pages.

Preparation of handwriting

In order to facilitate the printing of the magazine „Security Dialogues“ papers needs to be submitted in electronic version. Especially note that the pages and attachments (tables, graphs, maps, etc.) should be numbered.

Papers should be written in Macedonian and English language, on the authors recommended title, abstract of papers, presentations and briefing statements to write on English language.

Papers that are not taken in printing will be back to authors with an explanation.

The manuscript should contain: **title, authors, institution, abstract, keywords, introduction, contents of the paper, conclusion and literature.**

Title: Size of fat (Bold) letters, 14 points, StobiSansCn Regular, central, first Macedonian (Cyrillic support), and then the English language (the abstract in English). Title of the paper need be short, but to give a faithful reflection of content and preferably contain as many keywords covered filed.

Example:

**СОВРЕМЕНИ АСПЕКТИ НА РЕГИОНАЛНАТА БЕЗБЕДНОСТ
CONTEMPORARY ASPECTS OF REGIONAL SECURITY**

Authors: name, institution, e-mail address, small fatty (Bold) letters, 11 points StobiSansCn Regular (Cyrillic support) or English language, centrally.

Example: Name Surname, Faculty of Philosophy – Institute of Security, defence and peace
namesurname@fzf.ukim.edu.mk

Abstract: The first of the Macedonian language, 11 points, StobiSansCn Regular (Cyrillic support), and then the English language, 11 points, StobiSansCn Regular, single spaced. The content of the abstract should be an essential and independent entity.

Keywords: up to 5 words, 11 points, StobiSansCn Regular, single spaced, in Macedonian (Cyrillic support) and English.

Introduction: 11 points, StobiSansCn Regular (Cyrillic support) or English language, single spaced. The introduction should briefly indicate only the most important of the former research related rework issue and then explain the purpose and importance of work-study.

Contents of the paper: 11 points, StobiSansCn Regular (Cyrillic support) or English language, single spaced. The contents of the paper should cover theoretical foundations, experimental part and the results that have occurred.

Conclusion: 11 points, StobiSansCn Regular (Cyrillic support) or English language, single spaced. The conclusion should be a brief summary of the paper, and include the results that occurred in the survey.

References: 11 points, StobiSansCn Regular (Cyrillic support) or English language, quoted according to the instructions given below. The literature stated in a separate chapter in which is entered only bibliographic units that are used in the paper.

Books and monographs are cited as follows:

Surname, initials (year) *Title*. Place of publication: Publisher.

Examples.

1. Dalby, S. (2002) *Environmental Security*. Minneapolis: University of Minesota Press.
2. Pickering K. Owen L. (2006) *An introduction to Global Environmental Issues*. London: Routledge.
3. Nixon C.S. et. al. (2000) *Sustainable use of Europe's Water? State, Prospects and Issues*. Luxemburg: European Environment Agency.

Journals are cited as follows:

Surname, initials. (year) "Title of article", name of journal in which it is published. Volume, number, pages.

Example: **Homer-Dixon T.** (1991) "On The Threshold: Environmental Changes as Causes of Acute Conflict" in: International Security. Vol.16, No.2.p.p.

Papers presented in the proceedings of various meetings are quoted as follows:

Surname, initials (year) "Title of paper". In: Title of collection. Place of publication: publisher, pages.

Example: **Goldstone J.A.** (2001) "Demography, Environment and Security: An Overview". In: Demography and National Security. New York, Oxford: Berghahn.p.p.

If there are multiple authors, Proceedings quotation is as follows:

Surname, initials (eds.) Title of collection. Place of publication: Publisher.

Example: **Lobell D. Burke M. (eds.)** (2010) Climate Change and Food Security - Adapting Agriculture to a Warmer World. Dordrecht, Heidelberg, London, New York: Springer.

Sources taken from web sites are quoted as follows:

name of author/editor, initials (year) "Title of article". Title of the magazine. Date of publication, year, number, pages, Internet address (date of the first insights into the text on the website).

Example: **Lynas, M.** (2009) "How do I know China wrecked the Copenhagen deal? I was in the room ". Guardian. The 22nd december 2009th

<http://www.guardian.co.uk/environment/2009/dec/22/copenhagen-climate-change-mark-lynas> (visited on 10.08.2011).

Master's and doctoral dissertations are cited as follows:

surname, initials (year) Title of the dissertation, Place and institution where master/doctoral dissertation is defended.

Example: Stevanovska, B. (2011) The Influence of the Regional Environmental Security on Reducing the Vulnerability of the Country and Strengthening the Cross-Border Cooperation. Skopje: Faculty of Philosophy, Department of Security, Defense and Peace Studies.

Official Publications:

name of publication/organization/institution (year) Title. Place of publication: Publisher.

Example: Government of the Republic of Macedonia. (2003) National Strategy for Integrated Border Management. Skopje: Government of the Republic of Macedonia.

References in this work: quoted this work is listed in the paper and not in footnotes or endnoti. They are put in brackets, ie surname and year of issuance of the said act. For example: (Avijucki, 2009). In case a specific citation reads another page and, for example: (Avijucki, 2009: 112). Each note is stated as the first time. In case you cite two or more authors, it is done as follows: (Agnew and Corbridge, 1995) or if multiple authors are cited first author (Agnew and Associates, 1995). If used more literature on a published author in the same year then the year despite being added: a, b, c ... (Surname, 2012a, 2012b). Any reference used must be specified in the inventory of used literature.

Tables, graphs, maps and other items are numbered with Arabic numbers. *Example:* Table 1, Figure 1, Map 1 and so on.

Margins: B5 format with margins 17 cm to 24 cm (6.69 "x 9.45"), Header: 1.25 cm. (0.49 ") and Footer: 1.25 cm (0.49")

Papers are prepared on site with the following workspace:

<i>Page Layout - Margins - Custom Margins</i>	
Values in cm	Values in inches
top: 1.7 cm.	Top: 0.67"
Bottom: 2.2 cm.	Botoom: 0.87 "
left: 1.7 cm.	Left: 0.67"
right: 1.7 cm.	Right: 0.67"
Gutter: 0 cm.	

Applied manuscripts Editorial Board sent to reviewers. Reviewers and authors remain anonymous. Reviewed papers, together with any observations and opinions of the Editorial Board will be submitted to the authors. They are obliged, most within 15 days to make the necessary corrections.

Category of labor determines the Editorial Board based on the opinions of reviewers.

Paper submitted by the above propositions and electronic version of the official e-mail magazine "Security Dialogue".

Deadlines for sending papers: 31.05 and 31.10 in the current year at the following address:

ADDRESS:

Editor in Chief:

Prof. d-r Toni Mileski, sd@fzf.ukim.edu.mk

ВО ОВОЈ БРОЈ: МИТКО КОТОВСЧЕВСКИ
YU-CHIN CHENG
TONI MILESKI, EMANUELA C.DEL RE
MARIO SHAREVSKI
ТАЊА МИЛОШЕВСКА
ОЛИВЕР БАКРЕСКИ, СТОЈАН СЛАВЕСКИ
НЕНАД ТАНЕСКИ
БИЉАНА СТЕВАНОВСКА
ЗЛАТКО НИКОЛОСКИ, СНЕЖАНА ТРАЈАНОВСКА
ГОЦЕ ЦУКЛЕСКИ
МИЛОРАД ПЕТРЕСКИ
НИКОЛЧО СПАСОВ

